

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΚ ΤΩΝ

ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

Συλλεγμένα και εις Τέσσαρας Τόμους διαιρεθέντα

ὑπὸ **Μ. ΡΩΤΑ**

Μετὰ σχολίων γραμματικῶν ἱστορικῶν καὶ γεω-
γραφικῶν καὶ μετ' ἐπιτόμων φιλολογικῶν
καὶ κριτικῶν εἰσαγωγῶν,

Ἐκδίδεται ὑπὸ

Ν. ΑΔΑΜΙΔΟΥ

Πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπαρταχοῦ 'Ελληνικ. Παρθεναγωγείων.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΠΑΡΑ Τῷ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛῆ ΝΙΚΟΛΑῷ ΑΔΑΜΙΔῆ.

1847.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Μ. ΠΣΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΝΜΒ

SISMANOGLIO
MEGARO

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ**

ΕΚ ΤΩΝ

ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

Συλλεγείσα καὶ εἰς Τέσσαρας Τόμους διατρεθείσα

ὑπὸ **Μ. ΡΩΤΑ**

Μετὰ σχολίων γραμματικῶν ἱστορικῶν καὶ γεω-
γραφικῶν καὶ μετ' ἐπιτόμων φιλολογικῶν
καὶ κριτικῶν εἰσαγωγῶν,

Ἐκδίδεται ὑπὸ

Ν. ΑΔΑΜΙΔΟΥ

Πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλληνικ. Παρθεναγωγείων.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΠΑΡΑ ΤΩ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛῆ ΝΙΚΟΛΑῶ ΑΔΑΜΙΔῆ.

1847.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Α'. ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΗΘΙΚΩΝ.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ.

Πλουτάρχος, περίφημος ιστοριογράφος και φιλόσοφος Έλληνας, γεννήθη εις Χαϊρώνειαν τῆς Βοιωτίας περί τὸ 50 ἔτος Μ. Χ. Σπουδάζας δι τὴν φιλοσοφίαν εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν, ἰδιδάξεν αὐτὴν ἐν Ρώμῃ μὴ πολλὴν φήμην, χρηματίας ἰκέτι διδάσκαλος καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ ὁ Τραϊανὸς τὴν ἐπιθεσίαν ἐπαρχὸν Ἰλλυρίας. Περὶ δὲ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου τοῦ διορισθεὶς ἱερεὺς τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, ἀπέθανεν ἰσοδωκοντούτης εἰς τὴν ἰδίαν του πατρίδα Χαϊρώνειαν. Συνέγραψε διέφορα ἀξιόλογα ἠθικὰ καὶ φιλοσοφικὰ πονήματα, καὶ 44 βιογραφίας ἱσσημένων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, συγγραμμάτων μὲν πρὸς τοὺς δεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγράψας αὐτάς ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΥΣ ΒΙΟΤΣ.

Τί τις ἂν ἔχοι¹ εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων² παιδῶν ἀγωγῆς, καὶ τίνι³ χρώμενοι σπουδαῖοι ἂν τοῖς τρόποις ἀποβαίεν,⁴ φέρε σκεψώμεθα⁵. Βέλτιον δ' ἴσως ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀρξασθαί⁶ πρώτων. Τοῖς τοίνυν ἐπιθυμοῦσιν ἐνδόξων τέκνων γενέσθαι πατράσιν⁷ ὑποβαίμην⁸ ἂν ἔγωγε μὴ ταῖς τυχεύσαις⁹ γυναῖξι συνεικείν¹⁰. . . . Τοῖς γὰρ μητρόθεν, ἢ πατρόθεν, οὐκ εὖ γεγονό-

1) Ἡ σύνταξις φέρε σκεψώμεθα τί τις ἂν ἔχοι. ἔχοι εἰπεῖν—δύναμι εἰπεῖν.

2) Διότι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχε νομοποιομένη ἡ δουλεία καὶ εἰς τῶν θούλων τὰ τέκνα δὲν ἐκείνη ἢ αὐτῆ ἀνατροφή ὡς εἰς τὰ τῶν ἐλευθέρων.

3) πράγματι. 4) ἠδύνατο, ἠθελον ἀποθῆ, γίνε (οἱ παῖδες) σπουδαῖοι, ἀμείβεθαι κατὰ τοὺς τρόπους. 5) ὡς σκεψώμεν. 6) νὰ ἀρχίσωμεν.

7) κατηγορούμενον ταυτοπροσωποῦν τῆ ὑποκειμέ φ, κατ' ἰδιωτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς. Κ. §. 419. 8) ἠθελαι συμβουλεύσει. 9) μὴ ἔποιαν τύχη, ἡμεῖς δὲλ, νὰ φρονιζῶσι περὶ τοῦ ἔποιαι τινος εἶσιν. 10) νὰ νυμφεύσωνται.

σιν¹¹ ἀνεξέλιπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆς δυσγενεῖας οὐκ ἔδη παρὰ πάντα¹² τὸν βίον, καὶ πρόχειρα τοῖς ἐλέγχειν καὶ λοιδορεῖσθαι βουλομένοις¹³. Καὶ σοφὸς ἦν ἄρα ὁ Ποιητής¹⁴, ὅς φησιν.

Ὅταν δὲ κρητίς¹⁵ μὴ καταβλήθῃ γέροντος
Ὁρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκτόνους.

Καλὸς οὖν πᾶρρησία· θησαυρὸς¹⁶ εὐγένειας¹⁷, ἣς δὴ πλείστον λόγον ποιητέον τοῖς νομίμου παιδοποιεῖας γλιγομένοις¹⁸. Καὶ μὲν δὲ καὶ¹⁹ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόγαλκων καὶ κίβδηλον²⁰ ἐχόντων τὸ γένος, σφάλλεσθαι καὶ ταπεινοῦσθαι πέφυκε²¹. Καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λέγων Ποιητής²² φησιν·

Δουλοῖ²³ γὰρ ἄνδρα, κὰρ θρασύσπλαγγός τις ἦ,
Ὅταν συνειδῇ πατρός ἢ μητρός κακίαν.

Ὅσπερ ἀμέλει²⁴ τοὐναντίον μεγαλυχία· ἐμπίπλονται καὶ φουάγματος²⁵ οἱ γονέων διασήμεν²⁶. Διόφρανον γοῦν τὸν Θεμιστοκλέους²⁷ πολλάκις λέγουσι φάναι καὶ πρὸς πολλοῦς, ὡς, ὅτι, ἂν αὐτὸς βούληται, τοῦτο καὶ τῶ δῆμῳ συνοικεῖ²⁸ τῶ τῶν Ἀθηναίων· ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐθέλει, καὶ ἡ μήτηρ²⁹. ἃ δ' ἂν ἡ μήτηρ³⁰, καὶ

11) δηλ. μὴ γεννηθῆσαν ἐκ καλῶν πατέρων ἢ μητέρων. 12) εἰς ὅλον τὸ δόξαγμα τοῦ βίου. 13) Ὅταν δηλ. θέλω νὰ λοιδορῶ τις τινὰ. εὐρίσκει πρόχειρον λαοδῶραν ὅτι δὴν ἐγεννήθη ἐκ καλῶν γονέων. 14) Ὁ Εὐριπίδης, ἐν Ἑρακλεῖ Μαινομένῳ, στίχ. 1261.

15) Βάσις. 16) θησαυρὸς, χρημῶν τὸ πλεονέκτημα τοῦ πᾶρρη ἀρεσθαι.

17) τὸ ὑπὸ καλῶν γονέων γενεῖσθαι, ἐστὶ καλὸς π. θ. 18) ἐπιθυμοῦσιν. Ἡ δὲ τικὴ ὡς ὑποκείμενον τοῦ βηματικῆς, ἢ παραστικῆς τοῦ προσώπου εἰς τὸ προσήκει, δεῖ ποιεῖν. Τοῖς γλιγομένοις ἐστὶ ποιητέον, ἦτοι τοῖς γλιγομένοις δεῖ, προσήκει ποιεῖν. Κ. §. 382.

19) καὶ πρὸς τοῖς βέβαια ἀναμφιβόλως εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι κτλ.

20) παραβάλλει τὸ γένος χρυσῶς νομίμοις, κίβδηλοῖσι διὰ γαλκοῦ.

21) ἔχουσι φυσικὴν πέφυκε ταισάτα, ὥστε σφάλλεσθαι. 22) Εὐριπ. Ἰππόλυτος. 425. 23) τοῦτο τὸ συνειδῆναι τὰ κακὰ, τὰ ἐλαττώματα τοῦ πατρὸς κτλ. δουλοῦναι, ταπεινοῦναι. δηλ. ὁ ἀνθρώπος ὅταν ἐνθουμῆθῃ, ὅτι κατέγεται ἀπὸ ἀτιμῶν γένους, καὶ ἀναλογισθῇ τὰ ἐλαττώματα τῶν γονέων του, ταπεινοῦνται καὶ πολλὰ τοῦ μέρους ἂν ἦναι. 24) Ῥῆμα λαμβανόμενον ὡς ἐπιρ. πάντως. ἀλλὰ βλ. τόμ. Α'. σελ. 58. σμ. 76.

25) ἐπάρσις. 26) υἱοί. 27) υἱόν. 28) ἀρέσκει. 29) ἐθέλει. 30) ἐθέλοι· ἐπιθυμῶν ὅτι εἶναι ἀπροσδιόριστα. δὲν εἶναι γνωστὰ, ὥστε ἀφαιρούμενος νὰ ἐκπρασθῶμεν περὶ αὐτῶν.

Θεμιστοκλῆς· ἃ δ' ἂν Θεμιστοκλῆς, καὶ πάντες Ἀθηναῖοι. Πάνου δ' ἄξιον ἐπιαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλοφροσύνης³¹. οἵτινες Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἐκυτῶν ἐζημίωσαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος³² γυναῖκα γάμῳ λαβεῖν³³ ὑπέμεινεν, ὑπειπόντες, ὡς οὐ βασιλέας, ἀλλὰ βασιλίσκους παρασχεῖν αὐτοῖς διανοοῖτο . . . Καὶ περὶ μὲν τῆς γενέσεως τοσαῦτα εἰρήσθω μοι³⁴.

Περὶ δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον³⁵. Καθόλου μὲν εἰπαῖν³⁶, ὃ κατὰ τῶν τεχνῶν³⁷ καὶ τῶν ἐπιστημῶν λέγειν εἰδόθαμεν, ταῦτ' οὐ καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς φάτεον ἐστίν· ὡς εἰς τὴν παντελεῖ³⁸ δικαιοπραγίαν τρία δεῖ συνδραμεῖν, φύσιν, καὶ λόγον, καὶ ἔθος. Καλῶ δὲ λόγον μὲν, τὴν μάθησιν· ἔθος δὲ, τὴν ἀσκησιν. Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαί, τῆς μαθήσεως· αἱ δὲ χρήσεις, τῆς μελέτης· αἱ δ' ἀκρότητες, πάντων³⁹. Καθ' ὃ δ' ἂν λειψθῇ⁴⁰ τούτων, κατὰ τοῦτ' ἀνάγκη χωλὴν γίνεσθαι τὴν ἀρετὴν. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἄνευ μαθήσεως τυφλὸν⁴¹, ἡ δὲ μάθησις δίχα φύσεως ἑλλίπει· ἡ δ' ἀσκησις χωρὶς ἀμφοῖν ἀτελής. Ὅσπερ δ' ἐπὶ τῆς γεωργίας πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὑπάρχει δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δὲ φουτοργὸν ἐπιστήμονα, εἶτα τὰ σπέρματα σπουδαῖα⁴². τὸν αὐτὸν τρόπον⁴³ γῆ μὲν εἰοικεν ἡ φύσις, γεωργῶν δὲ ὁ παιδεύων, σπέρματι δὲ αἱ τῶν λόγων ὑποθήκαι⁴⁴, καὶ τὰ παραγγέλλεματα. Ταῦτα πάντα⁴⁵ διατεινόμενος⁴⁶, εἴποιμι ὅτι συνῆλθε καὶ συνέπνευσεν⁴⁷ εἰς τὰς τῶν παρ' ἅπασιν ἀδομένον⁴⁸ ψυχὰς, Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους· καὶ Πλάτωνος, καὶ τῶν ὄσων δόξης ἀειμνήστου τετυχῆσιν. Εὐδαίμων μὲν οὖν καὶ θεοφιλεῖς⁴⁹, εἰ τῶ⁵⁰ ταῦτα πάντα θεῶν τις ἀπέδωκεν· εἰ δὲ τις οἴεται τοῦς οὐκ εἶ πεφυκότα⁵¹ μαθήσεως καὶ με-

31) ἔνεκα. 32) Ἑλλ. εἰς κατὰ. 33) νυμφεῖσθαι. 34) ὡς ἦναι εἰλημένα, ἀειμένου εἰρημένα ἀρ' οὐ τὰ εἶπον.

35) Ἐς εἰπῶ τέλος πάντων. 36) ἐν γένει μὲν. 37) περὶ τῶν τεχνῶν.

38) ἐνελεῖ. 39) δηλ. ἔρχεται μὲν ὁ παῖς μανθάνων, ἀσκίεται δὲ μελετῶν φάναι δὲ εἰς εὐλιότητα δ' ἀμφοτέρων.

40) καθ' ὅποιονδήποτε ἀπὸ ταῦτα ἤθελε μείνη ἀτελής. 41) χρῆμα, πρῶτον μάλιστα. 42) καλὰ. 43) Ἑλλ. κατὰ. 44) διδασκαλίαι, συμβουλαί.

45) φύσις, λόγος καὶ ἔθος. 46) ὁ ἐπιχειροῦμενος, ἐντόνος, μετὰ πεποιθήσεως. 47) ἄμω ἠνώθησαν καὶ ἐνεπύθησαν, ἢ συμμύθησαν. 48) φημι ζομένον. 49) ὑπὸ θεῶν φιλούμενος. 50) ἀντι· ἐπὶ τῶν ὡς ἀπέδωκεν.

51) τοῖς ἀφελῶς.

λέτης τυγόντας ὀρθῆς πρὸς ἀρετὴν, οὐκ ἂν τὴν τῆς φύσεως ἐλάττωσιν⁵² εἰς τοῦνδεχόμενον⁵³ ἀναδραμεῖν,⁵⁴ ἴστω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ πικρῶς, διακμαρτάνων⁵⁵. Φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει βραθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδαχὴ⁵⁶ καὶ τὰ μὲν βῆθικα τοὺς ἀμελοῦντας φεύγει⁵⁷, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἀλλίσκεται⁵⁷. Καταμάθεις δ' ἂν, ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμελεία καὶ πόνος ἐστίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπιβλέψας⁵⁸. Σταγόνες μὲν γὰρ ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσι σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται⁵⁹· οἱ δ' ἀμαρτάνει⁶⁰ τροχοὶ πόνου⁶¹ καρφθέντες οὐδ' ἂν, εἴτι γένοιτο⁶², τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναντο ἀναλαβεῖν εὐθυωρίαν⁶³· τὰς γὲ μὴν καμπύλας τῶν ὑποκριτῶν βακτηρίας⁶⁴ ἀπευθύνειν, ἀμῆχανον⁶⁵· ἀλλὰ τὸ παρὰ φύσιν τῷ πόνῳ τῶν κατὰ φύσιν ἐγένετο κρεῖττον⁶⁶. Καὶ μόνα ἄρα ταῦτα τὴν ἐπιμελείας ἰσχὺν διαδείκνυσιν; Οὐκ' ἀλλὰ καὶ μυρία ἐπὶ μυριοῖς⁶⁷. Ἀγαθὴ γῆ πέτρικη⁶⁸, ἀλλ' ἀμειλιχὰ χερσεύεται, καὶ ὅσῳ τῇ φύσει βελτίων ἐστί, τοσοῦτω μᾶλλον, ἐξαργυρεῖται⁶⁹, δι' ἀμείλιαν ἐξαπόλλυται. Ἄλλ' ἐστὶ τις ἀπόκροτος⁷⁰ καὶ τραχυτέρα τοῦ δέοντος; ἀλλὰ γεωργηθεῖσα παρὰ φύσιν γενναίους⁷¹ καρποὺς ἐξήνεγκε. Ποῖα δὲ δένδρα οὐκ, ὀλιγορηθέντα⁷² μὲν, στρεβλά⁷³ φύεται, καὶ ἄκαρπα καθίσταται, τυγόντα δ' ὀρθῆς παιδαγωγίας⁷⁴, ἐγκαρπα γίνονται καὶ τελεσφόρα; Ποῖα δὲ σώματος ἰσχὺς οὐκ ἐξαμύλιουται καὶ καταρθίνει⁷⁵, δι' ἀμείλιαν καὶ τραφὴν καὶ καχεξίαν; τίς δ' ἀσθενὴς φύσις οὐ τοῖς γυμνασιαμένοις καὶ καταβλήσασιν⁷⁶ πλεῖστον εἰς ἰσχὺν

52) τὴν ἀφίαν. 53) ὅσον ἐπιθέεται, κατὰ τὸ δυνατόν.

54) εἴ τι ἑλλείψεις τῆς φύσεως δύνανται νὰ διορθωθῶ. 55) ὅτι σφάλεις.

56) καὶ τὰ εὐκόλα αὐτὰ διαφείγουσι τοὺς ἀμειλίς. 57) κερταρῶνται.

58) ἐπιβλέψας καταμάθεις 59) τριβονται διὰ μόνης τῆς ἀφῆς. 60) τῶν ἀμαρτάνων. 61) μετὰ κόπου. 62) ὅτι δηλοῦται καὶ ἂν συμβῆ. 63) εὐθυωρία.

64) βακτηρίας, τὴν ὑποκρίαν ἐκτρέφουσιν εἰς τὸ θεῖον τινὲς ὑποκριταί, π. κ. αὐτῶν γένεσις. 65) ἀμειλιχόν. 66) διὰ τοῦ κόπου τὰ κατὰ φύσιν γίνονται εὐκωλύτερα τῶν φυσικῶν, ἢ κωλύει καὶ μεταβάλλουσιν αὐτὰ. 67) πάμπαν ἅλλα.

68) ἄμειλιχὸς ἐκ φύσεως.

69) ἐξ ἀφῆς. 70) σκληρὰ. 71) καλοῦς. 72) ἀμειλιχόντα.

73) στρεβλά. 74) ἀντιἐπιμελείας. 75) φθίρεται.

76) εἰς τὴν ἀθλητικὴν ἀσχοληθῆναι.

ἐπέδωκε⁷⁷; Τίνες δ' ἵπποι καλῶς πωλοδαμνηθέντες⁷⁸, οὐκ εὐπαιθεῖς ἐγένοντο τοῖς ἀναβάταις; τίνες δ' ἀδάμαστοι μείναντες, οὐ σκληραύχενες⁷⁹ καὶ θυμοειδῆς ἀπέβησαν; Καὶ τί δεῖ τᾶλλα θαυμάζειν, ὅπου γε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων ὀρώμεν πολλὰ καὶ τιθασσεύμενα καὶ χειροῖθη⁸⁰ γιγνόμενα τοῖς πόνοις⁸¹; Εὐ δὲ καὶ ὁ Θετταλὸς, ἐρωτηθεὶς, τίνες εἰσὶν οἱ ἥπιώτατοι Θετταλῶν; ἔφη, Οἱ παύομενοι πολεμεῖν⁸². Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καὶ γὰρ τὸ ἥθὺς ἐστὶ πολυχρόνιον· καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς ἐθικὰς⁸³ ἂν τις λέγη, οὐκ ἂν τι πλημμελεῖν δόξειεν⁸⁴. Ἐνὶ δὲ περὶ τούτων ἐστὶ παραδείγματι χρησάμενος, ἀπαλλάξομαι⁸⁵ τοῦ ἐπιπερὶ αὐτῶν μιλῶν. Λυκοῦργος γάρ, ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νόμοθέτης, αὐτὸ σκύλακας τῶν αὐτῶν γονέων λαβὼν οὐδὲν⁸⁶ ὁμοίως ἀλλήλοισι ἠγάγεν⁸⁷· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπέφηνε λίχον⁸⁸ καὶ σινάμορον⁸⁹, τὸν δ' ἐξιχνεύειν⁹⁰ καὶ θηρῆν δυνατόν· εἰτά ποτε τῶν Λακεδαιμονίων εἰς ταῦτο συνειλεγμένων, Μεγάλῃ τοι⁹¹ βοήθῃ πρὸς ἀρετῆς κήσιν ἐστίν, ἄνδρες (ἔφησε) Λακεδαιμόνιοι, καὶ εἶθι καὶ παιδεῖται, καὶ διδασκαλίαι, καὶ βίων ἀγωγὰι⁹², καὶ ἐγὼ ταῦτα⁹³ ὑμῖν αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσω φανερά· εἰτα προσαγαγὼν τοὺς δύο σκύλακας διαφῆκε, καταθείς εἰς

77) ἐνισχύθη, ἐνδυναμώθη. 78) ἀσκηθέντες ὅταν ἦσαν πῶλοι, νέοι ἵπποι.

79) βαρυνέφαλοι, ἔχοντες τὸν αὐχένα σκληρὸν ὥστε νὰ τρέφεται διὰ τοῦ χαλινῶ. 80) ἡμερα, εὐμεταχειρίστα. 81) διὰ τῶν πόνων. 82) διότι θηλ. τῶν πολέμων οἱ κόποι τὰς ἐξημερώνουσι. 83) διὰ τῆς συνηθείας προσκομμένας καὶ διατρομμένας. Παίξει πρὸς τὰς λέξεις.

84) Οἱ δοξεί τις πλημμελεῖν, ἂν λέγη. 85) θέλω ἀπαλλαγῆ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ μιλήσω τὸν λόγον περὶ αὐτῶν. 86) κατ' οἶδεν. ὅθεν τὸ ἡμέτερον ὄεν. 87) ἀνέθρεψεν, ὡς ἀγωγή—ἀνατροφή. 88) λαίμαργον. 89) κυρίως ἐθελοκαχόν· ἀλλὰ συνήθως ἀγαπῶντα τὰ κατὰ φύσιν. 90) νὰ ζητῆ τὰ ἴχνη τῶν ζῴων εἰς τὸ κυνήγιον. 91) δοτικὴ περιποιητικὴ ὡς νὰ εἴλεγε· ὡς λέγω, ὡς βεβαίω. ἀλλὰ κάλλιον ἐκ τῶν πραγμάτων φαίνεται ὅθεν—βεβαίως.

92) τὰ εἶθι, κτλ. ἐστὶ μεγάλη βοήθῃ πρὸς κήσιν ἀρετῆς. θηλ. ὅλα ταῦτα μεγάλως συνεικοινοῦν εἰς τὴν γέννησιν τῆς ἀρετῆς. Ἔθεσε δὲ τὸ ῥῆμα ἐνικῶς, ἂν καὶ τὰ ὑποκείμενα δὲν ἦναι μόνον οὐδέτερα, διότι τὰ ἐκλαμβάνει ὅλα ὡς πράγματα, ὅθεν καὶ ἐπιφέρει ταῦτα, ἢ διότι τὸ ἔθεσε εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνοῦν ὅλα τὰ ἐπόμενα ὡς ἐν ὑποκείμενον. 93) ταῦτα δ' εἶπον κυρίως διὰ πληθυντικῶς ἀντι ἐνικού, διότι κυρίως ἐν μόνον θέλει ποιῆσαι φανερόν, ὅτι θηλ. ταῦτα μετὰ τὴν βοήθῃ ἐστίν.

μέσον λοπάδα και λαγών κατευθύν⁹⁴ τῶν σκυλάκων· και ὁ μὲν ἐπὶ τὸν λαγὼν ἤξεν⁹⁵, ὁ δ' ἐπὶ τὴν λοπάδα ὤρμησε. Τῶν δὲ Ἀκαδαϊκῶν οὐδέπω συμβαλεῖν ἔχόντων⁹⁶, τί ποτ' αὐτῶ τοῦτο δύναται,⁹⁷ και τί βουλόμενος τοὺς σκύλακας ἐπιδείκνυσεν, Οὗτοι γονεῶν (ἐφν) τῶν αὐτῶν ἀμφοτέροι, διαφόρου δὲ τυχόντες ἀγωγῆς, ὁ μὲν λίχνος, ὁ δὲ θηρευτῆς ἀποδέθηκε. Καὶ περὶ μὲν ἐθῶν και βίων ἀρκείτω ταῦτα.

Περὶ δὲ τροφῆς ἐχόμενον⁹⁸ ἂν εἶη λέγειν. Δεῖ δὲ (ὡς ἐγὼ ἂν φαίην) αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν, και τούτοις ὑπέχειν⁹⁹ τοὺς μαζοὺς. Συμπαθέστερόν¹⁰⁰ τε γὰρ θρέψουσι, και διὰ πλείονος ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἐνδοθεν¹⁰¹, και (τὸ δὴ λεγόμενον) ἐξ ὀνόμων ἀπαλῶν ἀγαπῶσαι τὰ τέκνα. Αἱ τίθηται δὲ και αἱ τροφῆ τὴν εὐνοϊαν ὑποβολιμαίαν και παρέγγραπτον¹⁰² ἔχουσι, ἄτε μισθοῦ φιλοῦσαι. Δηλοῖ δὲ και ἡ φύσις, ὅτι δεῖ τὰς μητέρας, ἃ γεγεννηκάσιν, αὐτὰς τιθεῖν¹⁰³ και τρέφειν. Διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζῳῷ τεκόντι τὴν ἐκ τοῦ γάλακτος τροφὴν ἐχορήγησε. Σοφόν¹⁰⁴ δὲ ἄρα και ἡ πρόνοια· διττοὺς ἐνέθηκε ταῖς γυναῖξι τοὺς μαζοὺς, ἵνα, και εἰ δίδυμα τέκνιον, διττὰς ἔχοιεν τὰς τῆς τροφῆς πηγὰς. Χωρὶς δὲ τούτων¹⁰⁵ εὐνοῦστεραι τοῖς τέκνοις γίγνεται¹⁰⁶ ἂν, και φιλητικώτεραι¹⁰⁶. Καὶ μὰ Δί' οὐκ ἀπεικότως. Ἡ συντροφία γὰρ ὡσπερ ἐπιτόνιον¹⁰⁷ ἐστὶ τῆς εὐνοίας. Και γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφομένων ἀποσπώμενα, ταῦτα¹⁰⁸ ποθοῦντα φαίνεται. Μάλιστα¹⁰⁹ μὲν οὖν (ὡσπερ ἐφν) αὐτὰς πειρατέον τὰ τέκνα τρέφειν τὰς μητέρας· εἰ δ' ἄρα ἀδυνάτως ἔχοιεν¹¹⁰, ἢ διὰ σώματος ἀσθένειαν, (γένοντο¹¹¹ γὰρ ἂν τι και τοιοῦτον) ἢ πρὸς ἑτέρων τέκνων σπουδῶσαι γένεσιν¹¹², ἀλλὰ τὰς γε τίθηται και

94) ἀπέναντι. 95) ἤρρηθη. 96) οὐ δυναμένοι ἐνοεῖν. 97) τί σημαίνει τοῦτο, τί θέλει νὰ ἀπειδείξῃ ἐν αὐτῷ.

98) Τὸ ἐπόμενον, τὸ συνεχές. 99) Νὰ δώσω εἰς αὐτὰ. 100) Ἐπιμέλεια. 101) Ἐκ καρῆς· ὡς δοῦσαι αὐτοῖς τὸ ἐντὸς αὐτῶν γάλα. 102) Νύκθον και φεῦθε. 103) Νὰ τὰ βουλόμενοι αἰτῶσαι. 104) Σοφῶς. 105) Ἐκτὸς θεῶν. ὅτι εἶναι φυσικὸν νὰ τὰ τρέφωσι αἱ θεοὶ. 106) Μᾶλλον διαθεταίμενοι νὰ τὰ ἀγαπῶσι. 107) Τὸ ἐπιτόνιον, τὸ χορδίζον, δηλ. τὸ αἰζάνον τὴν εὐνοϊαν ἐκ τῶν μουσικῶν ὀργάνων. 108) Τὰ συντρεφόμενα. 109) Ὅσον τὸ δυνατόν, κυρίως μὲν. 110) Ἄν εἶναι δύναται. 111) Ἐνδέχεται νὰ συμβῇ. 112) Μιλλοῦσαι νὰ ζήσω. ἔλλα.

τροφῶν, οὐ τὰς τυχοῦσας, ἀλλ' ὡς ἐν¹¹³ μάλιστα σπουδαία¹¹⁴ δοκιμαστέον ἐστί. Πρῶτον μὲν τοῖς ἤθεσιν Ἑλληνίδας. Ὡσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώματος εὐθὺς ἀπὸ γενέσεως πλάττειν τῶν τέκνων ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα ταῦτα ὀρθὰ και ἀστραβῆ¹¹⁵ φήνται· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων ἤθη ρυθμίζειν προσήκει. Εὐπλάστον γὰρ και ὑγρὸν¹¹⁶ ἡ νεότης, και ταῖς τούτων ψυχῆς ἀπαλαῖς ἐστὶ τὰ μαθήματα ἐντέταται¹¹⁷. πᾶν δὲ τὸ σκληρὸν χλεπῶς μαλάττεται. Καθάπερ γὰρ σφραγίδες τοῖς ἀπαλοῖς ἐναπομάττονται κηροῖς· οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν ἐπι παιδίων ψυχῆς ἐναποτυπώνονται. Καὶ μοι δοκεῖ Πλάτων ὁ δικιμόνιος ἐμμελῶς¹¹⁸ παραινέειν ταῖς τίθηται, μὴ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας και διαφθορᾶς ἀναπύμπλασθαι συμβαίνει. Κινδυνεύει¹¹⁹ δὲ και Φωκυλίδης¹²⁰ ὁ Ποιητῆς καλῶς παραινέειν, λέγων,

Παῖθ' ἐτ' ἐόντα¹²¹ χρεῶν¹²² δὴ καλὰ διδασκόμεν¹²³ ἔργα.

Οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παρακλιπεῖν ἀξίόν ἐστιν, ὅτι και τὰ παιδία τὰ μέλλοντα τοῖς τροφίμοις ὑπηρετεῖν¹²⁴, και τούτοις σύντροφα γίνεσθαι, ζητητέον¹²⁵, πρῶτιστα μὲν, σπουδαῖα τοὺς τρόπους· ἐπι μέντοι Ἑλληνικὰ και περὶ τρυφᾶ λαλεῖν¹²⁶, ἵνα μὴ, συναρχαζωνόμενοι¹²⁷ βραβύροις¹²⁸ και τὸ ἦθος μοχθηροῖς, ἀποφείρονται¹²⁹ τι τῆς ἐκείνων φυλοτότητας. Και οἱ παρομιμαζόμενοι¹³⁰ δὲ φρσιν, οὐκ ἄπο τρόπου¹³¹ λέγοντες, ὅτι, ἂν χωλῶ παροικῆσῃ, ὑποσκαζέειν¹³² μαθήσῃ.

113) Ὅσον τὸ δυνατόν. 114) Ἐμθροῖς, καλῶς ἀνατ θραμμένας ἐγκριτέον.

115) Ὅχι σφραγῆ. 116) Παραβάλλει τὴν νεότητα μὲ ὑγρὸν τι σῶμα (πῆλον), λαμβάνον εὐκόλως πᾶν σχῆμα. 117) Ἐντυπώνονται. 118) Ὁρθῶς, ἐμμελῶς. 119) Φαίνεται. 120) Ποιητῆς τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος ἐκ Μιλήτου. Ὁ λόγος στίχοι του σώζονται. 121) Ὅντα. 122) Ἀνάγκη. 123) Διδασκόμεν.

124) Ἐκεῖνα τὰ παιδία τῶν δούλων, τὰ λαμβανόμενα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τὰ ἀνατρεφόμενα παιδία. 125) Πρέπει νὰ ζητῶμεν τὰ παιδία σπουδαῖα κατὰ τοὺς τρόπους. 126) Ζητητέον αὐτὰ λαλεῖν. Ἑλληνικὰ δὲ, ἔλλειπει τοῦ ἔργου, ὡς παρ' ἡμῶν ἀπὸ ἑλλήνων. Περὶ τρυφᾶς δὲ, καθαρώς.

Συμβατόμενοι, πλησιάζοντες και λαμβάνοντες τὸ χρεῶμα μεταφορ.

128) Πᾶς μὴ Ἑλλήν ἢν βραβύρος 129) λαμβάνονσι μὲν αὐτῶν μέτρος τι. 130) οἱ λέγοντες παρομιμαζ. 131) Ἀνιμεθῶς. 132) νὰ χωλαίνῃ ἔλλα φρά. δηλ. θέλεις τὸν μιμητῆ τοῦλάχιστον.

Ἐπειδὴν τοίνυν ἠλικίαν λάθωσιν ὑπὸ παιδαγωγῶσι τετα-
χθῆαι¹³³, ἐνταῦθα δὲ πολλὴν ἐπιμελείην ἐκτέον ἐστί¹³⁴ τῆς τού-
των καταστάσεως, ὡς μὴ λάθωσιν¹³⁵ ἀνδραπόδοις ἢ βαρβάροις
ἢ πηλιμβόλοις¹³⁶ τὰ τέκνα παραδόντες¹³⁷. Ἐπαὶ νῦν γε τὸ γι-
νόμενον πολλοί¹³⁸, ὑπερκαταγέλαστον¹³⁹ ἐστί. Τῶν γὰρ δού-
λων τῶν σπουδαίων τοὺς μὲν γεωργούς ἀποδεικνύουσι¹⁴⁰, τοὺς
δὲ νεκλήρους, τοὺς δὲ ἐμπόρους, τοὺς δὲ οἰκονόμους, τοὺς δὲ
θανευστάς· ὅτι δ' ἂν εὐρωσιν ἀνδράποδον οἰνώληπτον¹⁴¹ καὶ
λίγνον, πρὸς πᾶσαν πραγματείαν¹⁴² ἄχρηστον, τούτω φέροντες
ὑποβάλλουσι¹⁴³ τοὺς υἱούς. Δεῖ δὲ τὸν σπουδαῖον παιδαγωγὸν
τοιοῦτον εἶναι τὴν φύσιν, οἷός περ ἦν ὁ Φοῖνιξ¹⁴⁴, ὁ τοῦ Ἀχιλ-
λέως παιδαγωγός. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κυριώτατον τῶν
εἰρημίων ἐργασίαι φράσασιν¹⁴⁵. Διδακτάλως γὰρ ζητητέον τοῖς
τέκνοις, οἱ καὶ τοῖς βίαις¹⁴⁶ εἰσὶν ἀδιέβλητοι, καὶ τοῖς τρόποις
ἀνεπίληπτοι, καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἄριστοι. Πηγὴ γὰρ καὶ ῥίζα
καλοκἀγαθίας, τὸ νομίμου¹⁴⁷ τυχεῖν παιδείας¹⁴⁸. Καὶ καθάπερ
ταῖς χάρμασι¹⁴⁹ οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ
νόμιμοι τῶν διδασκαλίων ἐπιμελεῖ¹⁵⁰ τὰς ὑποθήκας¹⁵¹ καὶ πα-
ραίνεσις παρατηρήουσι¹⁵² τοῖς νέοις, ἵν' ὁρθὰ τούτων βλασπά-
νῃ τὰ ἦθη. Νῦν δὲ τίς καὶ καταπτύσει τῶν πατέρων ἐνίω¹⁵³,
οἵτινες, πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν, δι' ἄγνοιαν,
(ἴσθ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν) ἀνθρώποις ἀδοκίμοις καὶ παρασύ-
μοις¹⁵⁴ ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας. Καὶ οὕτω τοῦτό ἐστι κατα-

133) τοιαύτη ὥστε νὰ ταχθῶσι, καὶ νὰ μὲνοι τεταγμένοι. 134) πρέπει
νὰ ἔχωσιν οἱ γονεῖς.

- 135) (οἱ γονεῖς). 136) εἰς ἀκαταστάτους ἢ κακοτρόπους ἀνθρώπους.
137) μὴ τυχῆ καὶ παραδῶσιν χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσωσιν, ἀνεκασθήτως.
138) ὑπὸ πολλῶν. 139) εἰς ὑπερβολὴν γέλασιν. 140) καθ.στ.ῶσι.
141) μέθυσον, κυριεύμενον ἀπὸ οἴνου. 142) ἐπιχειρήσει. 143) ὑποέτι-
νονσι. 144) μίς τοῦ Ἀμύντορος βασιλέως τῆς Ἀγίας, σὺν τὴν πατρίδα
του, ἦλθεν εἰς Θεσσαλίαν, ὅπου ἀνέβρεθε τὸν Ἀχιλλεῖα. 145) Ἐργασίαι, μέλλω
νὰ εἰπῶ. 146) ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ ζῆν διαγωγήν.
147) ὁρθῆς, καταλλήλου. 148) τὸ τυχεῖν παιδείας ἐστὶ πηγὴ. 149) τοὺς
πάλους πρὸς στέρημα. 150) ἐπιθεσὸν τοῦ ὑποθήκας ἢ παραίνεσις.
151) διδασκαλίας. 152) στηλώνουσι ὅπως στηρίζουσι δηλ. τὴν διαγωγήν
τῶν νέων ἐν μεταφορᾷ τῶν πάλων. 153) πτύσει, πρέπει νὰ πτύσῃ κατ' ἐ-
νίω. 154) ἀγροῖς, ὡς τὰ κίβηλα νομοματα.

γέλαστον, εἰ καὶ δι' ἀπειρίαν αὐτὸ πράττουσιν· ἐκεῖνο δὲ ἐσχά-
τω¹⁵⁵ ἀποπνὸν τὸ ποῖον· ἐνίοτε γὰρ εἰδότες, αἰσθημένον μάλ-
λον αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων¹⁵⁶, τὴν ἐνίω τῶν παιδευτῶν ἀπει-
ρίαν ἄμα καὶ μαθηρίαν, ὁμοῦ τούτοις ἐπιτρέπουσι¹⁵⁷ τοὺς παι-
δας· οἱ μὲν ταῖς τῶν ἀρεσκομένων ἠττώμενοι¹⁵⁸ κολακείαις· εἰ-
σι δὲ οἱ δεόμενοι· χριζόμενοι¹⁵⁹ φίλοις· παρόμοιον ποιούντες,
ὡς περ ἂν εἴτις τῷ σώματι κάμωνιν¹⁶⁰, τὸν σὺν ἐπιστήμῃ¹⁶¹ δι-
νηθέντα ἂν σώσει περκαλιπῶν, φίλῳ χριζόμενος, τὸν δι' ἀπει-
ρίαν ἀπώλεστον ἂν¹⁶² αὐτὸν προσέλοιτο¹⁶³. ἢ νῆαίληρον τὸν ἄ-
ριστον ἀρείς τὴν χείριστον δοκιμάσει, φίλου δεηθέντος¹⁶⁴. Ζεῦ
καὶ Θεοὶ πάντες¹⁶⁵, πατήρ τις καλούμενος¹⁶⁶ πλείω λόγον τῆς
τῶν δεομένων¹⁶⁷ ποιεῖται χριζοῦς¹⁶⁸ ἢ τῆς τῶν τέκνων παιδευ-
σεως· εἴτ' οὐκ εἰκότα πολλοὶς ὁ Κράτης¹⁶⁹ ἐκεῖνος ὁ παλαιός
ἐλεγεν, ὅτι, εἴπερ ἄρα δυνατόν ἦν, ἀναβάντα ἐπὶ τὸ μετεωρό-
τακτον¹⁷⁰ τῆς πόλεως ἀνικραγεῖν¹⁷¹ μέρος, ἢ ἄνθρωποι, ποῖ φέ-
ρεσθε, οἵτινες χρημάτων μὲν κτήσεως· περὶ¹⁷² πᾶσαν ποιεῖσθε
σπουδὴν¹⁷³, τῶν δ' υἱῶν¹⁷⁴, οἷς ταῦτα καταλείψετε, μικρὰ¹⁷⁵
φροντίζετε· τούτοις δ' ἂν ἔγωγε προσθῆην¹⁷⁶, ὅτι οἱ τοιοῦτοι
πατέρες παραπλήσιον ποιοῦσιν, οἶον¹⁷⁷ εἴτις τοῦ μὲν ὑποδήμα-
τος φροντίζοι, τοῦ δὲ ποδὸς ὀλιγώρως ἔχοι¹⁷⁸. Πολλοὶ δὲ εἰς

155) ἐντελῶς εἰς ἔσχατον βαθμόν. 156) ἐν ᾧ καὶ τινες ἀκούουσιν αὐτοὺς λί-
γοντας τοῦτο ἢ (πιθανώτερον)· ὅ· ὅτι ἄλλοι τινεῖς, μᾶλλον αὐτῶν νεώτεροις, τοῖς
τὸ λέγουσιν.

157) παραδίδουσι. 158) ἐνδίδουτες εἰς τὰς κολακείας ἐκεῖνων τοὺς ἐπίκοις
ἀρέσκοσιν. Βλεπομένη δὲ ὅτι· καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Πλουτάρχου τὰ πράγματα
ἦσαν ὡς καὶ τὴν σήμερον. 159) εἰς δι τινεῖς οἱ ποιοῦσι τοῦτο χαριζόμενοι.

160) ἀβρωτός ὢν. 161) δ. εἰ τῆς ἐπιστήμης τὸν λατρὸν.

162) δυνάμενον νὰ τὸν ἀπολέσῃ, νὰ τὸν θανατώσῃ. 163) ἐπιτομία.

164) διότι τὸ παρεκάλεσε φίλος ἐνέκρινε καὶ ἔκλεψε τὸν κα ὄν.

165) ἐπιφώνημα. Ὁ οὐρανὸς Ὁ θεὸς μου! 166) ἄνθρωπος, ὅστις καλεῖται
πατήρ. 167) περκαλιπῶν. 168) περισσότερο φροντίζει νὰ κάμῃ χάριν.
169) ἠθικός κυνικός φιλόσοφος, μαθητὴς τοῦ Διογένηος. 170) ὑψηλοτατον
μέρος τῆς πόλεως. 171) ὅτι ἀναβὰς, ἀνέκραγεν ἂν· τὸ σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ,
ἢ ἔλλειπει 172) περὶ κτλ. 173) σπουδάζετε, φροντίζετε. 174) εἰς ὃν. υἱούς.
175) ὀλίγον. 176) εὐχάριστος ἦθελα προσθῆαι.

177) οἶον ἄν τις ἐποίηι ἢ οἶον ἦν εἶ, εἰς κτλ. 178) ὀλιγώρως, ἀδιαρο-
ρεῖ.

τοσοῦτον τῶν πατέρων προδίδουσι φιλαργυρίας¹⁷⁹ ἄμα καὶ μισοτεκνίας, ὡσθ' ἵνα μὴ πλείονα μισθὸν τελείωσαν¹⁸⁰, ἀνθρώπου τοῦ; μηδενὸς τιμίου;¹⁸¹ αἰροῦνται τοῖς τέκνοις παιδευτάς, εὐωνον ἀμαρτάν διώκοντες¹⁸². Ἡ¹⁸³ καὶ Ἀρίστιππος¹⁸⁴ οὐκ ἀκόμψως, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀστείως, ἐπέσκηψε τῷ λόγῳ πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν κενόν¹⁸⁵. Ἐρωτήσαντος γάρ τινας αὐτὸν, πόσον αἰτοῖη μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ τέκνου παιδείας;¹⁸⁶ Χιλίας, ἔφη, δραχμᾶς. Τοῦ δὲ, Ἡράκλειος¹⁸⁷, εἰπόντος, ὡς ὑπέρπολυ τὸ αἴτημα; δύναιται γὰρ ἀνδράποδον χιλίων¹⁸⁸ πρίασθαι. Τσιγαροῦν (εἶπε) δύο ἕξαις ἀνδράποδα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ ὃν ἂν πρίη. Τὸ δ' ὅλον πῶς οὐκ ἄτοπον, τῇ μὲν δεξιᾷ συνεθίζειν τὰ παιδιά δέχεσθαι τὰς τροφάς;¹⁸⁹ κἂν προτείνεις¹⁹⁰ τὴν ἀριστεράν, ἐπιτιμᾶν, μηδεμίαν δὲ ποιῆσθαι πρόνοιαν τοῦ λόγων ἐπίδειξιν καὶ νομίμων ἀκούειν¹⁹¹. Τί οὖν συμβαίνει τοῖς θαυμαστοῖς;¹⁹² πατράων, ἐπιδᾶν καθῶς μὲν θεόψωσι, καθῶς δὲ παιδεύουσι τοὺς υἱούς, ἐγὼ φράσω ὅταν γὰρ εἰς ἀνδρὰς ἐγγραφεῖντες¹⁹³, τοῦ μὲν ὑγαινοντος καὶ τεταγμένου¹⁹⁴ βίου καταφρονήσωσιν, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς αὐτοῦς κρημνίσωσι¹⁹⁵, τότε δὴ μεταμέλλονται τὴν τῶν τέκνων προδεδωκότας¹⁹⁶ παιδείαν, δετε οὐδὲν ὄφελος, τοῖς ἐκεῖνων ἀδικήμασιν¹⁹⁷ ἀδημονοῦντες. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν¹⁹⁸ κύλακας καὶ παρὰσίτους ἀναλαμβάνουσιν¹⁹⁹, ἀνθρώπους ἀσπίλους καὶ καταράτους, καὶ τῆς νεότητος ἀνατρο-

179) πολλοὶ τῶν πατέρων προδίδουσι εἰς τοσοῦτον φιλαργυρίας, ἢ καὶ εἰς τοῦτο φιλαργυρίας Β. Σ. 110. = εἰς τοσαύτην φιλαργυρίαν.

180) πληρώσωσι. 181) εὐθηνούς, οὐδεμίαν τιμὴν, ἄξια ἔχοντας. 182) ἐπιζητούσιν εὐθηνὴν ἀμαρτίαν.

185) (*Εφ) ἡ (αἰτίαι), δὲ αὐτοῦ. 184) Κρηναῖος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

185) ἱστορημένον. 186) διὰ τὴν παιδείαν. 187) ἐπιφώνημα θαυμασίου. = λέγεις! 188) ἀπὸ χιλίων, δὲ χιλίας. 189) συνεθίζειν τὰ παιδιά δεχέσθαι τὰς τροφὰς τῇ δεξιᾷ χειρὶ. Β. Σ. 92. 190) τὰ παιδία προτείνεις.

191) τοῦ ἀκούειν (ἢ ἀκούσαι) τὰ παιδία λόγων. 192) ἐφρωνικῶς.

193) φέσαντες (οἱ υἱοὶ) εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν λέγει δὲ ἐγγραφεῖντες, οὕτω εἰς Ἀθήνας οἱ υἱοὶ ἐνεγράφοντο εἰς τὰ Ληξιαρχικὰ βιβλία ὅταν ἔγινοντο ἑφθα, 16 ἐτῶν, καὶ πάλιν ὅταν ἄνδρες, 20 ἐτῶν. 194) ὑγινοῦ καὶ τακτικοῦ.

195) δεδωπ. Τὸ δὲ κρημνίσωσιν ἐμφαντικώτερον. 196) ὅτι ἐπρόδωσαν τὴν μὲλπωσιν. Β. Σ. 237. 197) δὲ τὰ ἀδικήματα. 198) τῶν παιδῶν.

199) εἶναι ὡς συντρόφους των.

πείας καὶ λυμῶνας. . . οἱ δὲ κατοψοφαγοῦσιν²⁰⁰. οἱ δὲ εἰς κόμους καὶ κόμους²⁰¹ ἐξοκέλλουσιν ἤδη δὲ τινες καὶ τῶν νεανιωτέρων ἄπτονται κακῶν²⁰², κίττοφοροῦντες²⁰³, καὶ μίαν ἡδονὴν θανάτου τιμώμενοι²⁰⁴. Φιλοσόφῳ δὲ ὀμιλήσαντες²⁰⁵ οὗτοι, οὐ τοῖς ἴσοις πράγμασιν²⁰⁶ ἐαυτοῦς ἂν καταπειθεῖς παρέσχοντο²⁰⁷.

Συελῶν²⁰⁸ τοῖνυν ἐγὼ φημι, καὶ χρησμολογεῖν²⁰⁹ μᾶλλον ἢ παραινῆν δόξαίμ' ἂν εἰκότως, ὅτι ἐν πρώτων καὶ μέσων καὶ τελευταίων ἐν τούτοις κεφάλαιον²¹⁰, ἀγωγή σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι καὶ ταῦτα φορὰ²¹¹ καὶ συνεργὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν φημί. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν αγαθῶν ἀνθρώπινα καὶ μικρὰ, καὶ οὐκ ἀξιοσπούδαστα καθέστηκεν²¹². Εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ προγόνων αγαθόν²¹³. Πλοῦτος δὲ τίμιον²¹⁴ μὲν, ἀλλὰ τύχης κτήμα' ἐπειδὴ τῶν μὲν ἔχοντων πολλάκις ἀφείλετο²¹⁵, τοῖς δ' οὐκ ἐλπίσαισι φέρουσα προσήνεγκε' καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος σκοπὸς ἔκκεται τοῖς βουλομένοις βαλάντια τοξεύειν²¹⁶, κακούργους οἰκέταις καὶ συκοφάνταις²¹⁷. καὶ τὸ μέγιστον²¹⁸, ὅτι καὶ τοῖς πονηροτάτοις μέτεστι²¹⁹. Δόξα γε μὴν σεμνὸν²²⁰, ἀλλ' ἀδέβαιον. Κάλλος δὲ περιμάχτηον μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. Ἰγίεια δὲ τίμιον²²¹ μὲν, ἀλλ' εὐμετάστατον²²². Ἰσχύς

200) καταβλίνονται εἰς συμπόσια.

201) ἐφρατώματα, πακινάδα. 202) παραδόνται εἰς ἰσχυρότερα, μεγαλύτερα κακά. 203) φοροῦντες κιστὸν εἰς Βάχαι, μεθύνοντες.

204) δηλ. θεωροῦντες ἄξιον τὸ διχθῶσι διὰ μίαν μόνην ἡδονὴν καὶ τὸν θάνατον. 205) συνασπράφντες, ἐὰν ἤθελον συνασπράφῃ. 206) εἰς τοιαῦτα πράγματα 207) ἐὰν ἤθελον κεισθῆ, παραδοθῆ. 208) ἐν βραχυλογίᾳ, ἀπὸ συντέμνου τὸν λόγον μου. 209) ὅτι λέγω χρησμοῦς.

210) κυριωδέστερον μέρος. 211) συντελεστικά. 212) ὑπάρχουσι.

213) εἶναι κτήμα τῶν προγόνων, ὅχι ἡμῶν αὐτῶν. 214) πολύτιμον.

215) ἢ τύχη τὸ ἀφῆρσε, τὸ ἀφαιρεῖ πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἔχοντος. Ὁ δὲ ἀνεχρονισμὸς πρὸς δήλωσιν τοῦ τάχους τῆς ὑπερβολῆς, ἢ τὸ κατ' ἡβὴν ἀνάγκη, ὡς ἐπιτὸ πλείστον συμβαίνει τοῖς Κ. §. 392.

216) ὁ πολὺς πλοῦτος κείται ὡς σκοπὸς, σημαδὶ εἰς τοὺς κακοὺς οἰκέτας, ὅσοι θέλουσι τὸξεύωσι κατὰ τῶν βαλάντιων, νὰ βάλλωσι σημάδι, νὰ ῥίπτωσι τὰ σημάδι τῶν εἰς τὰ β. 217) ἀνθρώποι κακώτεροι ἐν Ἀθήναις, συκοφάντορες σχεδὸν ἐξ ὀπαγγέλλματος τοὺς πολίτας εἰς τὸν ἕμνον διὰ τὰ λαμβάνουσι χρήματα. 218) ὁ μέγιστος λόγος κατὰ τοῦ πλοῦτου εἶναι.

219) μέτεστι πλοῦτου καὶ τοῖς π. καὶ ὁ πονηροὶ ἔχουσι πλοῦτον.

220) ἐπιμον πρᾶγμα. 221) πολύτιμον. 222) εὐμετάσθητον.

δὲ ζῴων τῶν μὲν, ἀλλὰ νόσφ' εὐάλωτων καὶ γῆρα²²³. Τὸ δὲ ὄλον, εἴτις ἐπὶ τῆ τοῦ σώματος βώμῃ φρονεῖ²²⁴, μαθητὴ γνώμης διαμαρτάνων²²⁵. Πόστον²²⁶ γὰρ ἐστὶν ἰσχύς ἀνθρωπίνῃ τῆς τῶν ἄλλων ζῴων δυνάμεως, λέγω δὲ, οἷον ἐλεφάντων, καὶ ταύρων, καὶ λεόντων· Παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν²²⁷ μόνον ἐστὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον. Καὶ ὅτι τὰ παντῶν ἐστὶ κυριώτατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει, νοῦς καὶ λόγος. Καὶ ὁ μὲν νοῦς ἀρχικός ἐστὶ τοῦ λόγου²²⁸, ὁ δὲ λόγος ὑπερρετικός τοῦ νοῦ· τύχη μὲν ἀνάλωτος²²⁹, σικοφαντία δὲ ἀναφίρετος, νόσφ' ἀδιάσφορος, γῆρα δ' ἀλύμαντος. Μόνος γὰρ ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾷ²³⁰ καὶ ὁ χρόνος τάλλα πάντ' ἀφαιρῶν, τῇ γῆρα προστίθησι τὴν ἐπιστήμην. Ὁ γε μὴν πόλεμος χειμαζέρον δίκην²³¹ πάντα σύρων καὶ πάντα παραφέρων, μόνον οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι²³². Καὶ μοι δοκεῖ Στίλπιον²³³ ὁ Μεγαρεὺς φιλόσοφος ἀξιωματικώτερον ποιῆσαι ἀπόκρισιν, ὅτε Δημήτριος²³⁴, ἐξανδραποδισάμενος τὴν πόλιν, εἰς ἔδαφος κατέβαλε²³⁵, καὶ τὸν Στίλπιονα ἤρετο, μὴ τί ἀπολωλεκῶς εἶη²³⁶· καὶ ὅς²³⁷, «Οὐ δῆτα²³⁸, εἶπε. Πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετὴν». Σύμφωνος δὲ καὶ συνωδός²³⁹ καὶ ἡ Σωκράτους ἀπόκρισις ταύτῃ φαίνεται. Καὶ γὰρ οὗτος, ἐρωτήσαντος αὐτὸν, ὡς μοι δοκεῖ Γοργίου²⁴⁰, ἦν²⁴¹ ἔχει περὶ τοῦ μεγάλου βασιλείως²⁴² ὑπέλληψιν, καὶ εἰ νομίζει τοῦτον εὐδαίμονα εἶναι, οὐκ οἶδα, ἔφησε, πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει²⁴³. ὡς τῆς εὐδαιμονίας ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχεροῖς ἀγαθοῖς κειμένης²⁴⁴.

223) κατὰ ἀπὸ νόσον καὶ γῆρας. 224) ὤληστρον. 225) ὅτι σφάλει.

226) πόσον μέρος. 227) τῶν πραγμάτων ὅσα ἔχομεν ἡμεῖς. 228) ἀρχεῖ τοῦ λόγου, ἐδραῖε τὸν λόγον. 229) μὴ ἀλλοτρώμενος, μὴ κυριεύμενος ἀπὸ τῆς τύχης. Κ. §. 340. ε.

230) ὅσον παλαιώνει, τόσον νεώτερος γίνεται. 231) ὡς χειμαζέρον. 232) νὰ ἀφαιρέσῃ. 233) φιλόσοφος ἐκ Μεγαρῶν, μαθητὴς τοῦ Εὐκλείδου, περὶ τὰ 300 π. χ. 234) ὁ Μακεδὼν, υἱὸς τοῦ Ἀντιγόνου, ὁ Πολιορκητὴς καλοῦμενος. 235) κατέβαλε. 236) εἶχε χάσει καὶ ἔχει γαμένον. 237) οὗτος. 238) ὅχι δὲ, ὑπερῶν ἀπολωλέκα, ἀπώλεσα. 239) συνώδουσα, ἑμεία. 240) περίφημος ῥήτωρ ἐκ Αἰοντίου τῆς Σικελίας, διδάσκαλος τοῦ Ἰσοκράτους. 241) ποῖαν. 242) τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.

243) πῶς ἔχει, πῶς διακίετα ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν, πόσον ἔχει ἀρετῆν.

244) εἶποι δὲν καίτα, ἔν ἐφίσταται δὲν σκεπτεται, ἠγούμενος κείσθαι. Β. Σ. 232. Κ. §. 439. 2 γμ. δ'.

ὥσπερ δὲ παραινῶ τῆς παιδείας τῶν τέκνων μὴδὲν ποιέσθαι προύργιαιτερον²⁴⁵, οὕτως αὖ πάλιν φημι δεῖν τῆς ἀδιασφόρου καὶ ὑγαινοῦτης ἔχεσθαι²⁴⁶. τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων²⁴⁷ ὡς πρῶτότατω τοὺς υἱεῖς ἀπάγειν²⁴⁸. Τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς²⁴⁹ ἀρέσκειν, τοῖς σοφοῖς ἐστὶν ἀπάρεσκειν²⁵⁰. Μαρτυρεῖ δὲ μου τῷ λόγῳ²⁵¹ καὶ Εὐριπίδης, λέγων·

Ἐγὼ δ' ἀκομῆος²⁵² εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον²⁵³,

Εἰς ἡλικας²⁵⁴ δὲ καλῶν σοφώτερος²⁵⁵.

..... Οἱ δ' ἐν σοφοῖς²⁵⁶

Φαῦλοι²⁵⁷, παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν²⁵⁸.

Ὅρῳ δ' ἔγωγος τοὺς τοῖς συρφετώδεσιν ὄχλοις ἀρεστῶς καὶ κεχαρισμένως²⁵⁹ ἐπιτηδεύοντας λέγειν, καὶ τὸν βίον²⁶⁰ ὡς τὰ πολυλά²⁶¹ ἀσώτους καὶ φιληδόνους ἀποβαίνοντας. Καὶ νῆ δ' εἰκότως. Εἰ γὰρ ἄλλοις ἠδονὰς παρασκευάζοντες, ἀμελοῦσι τοῦ καλοῦ, σχολῆ²⁶² γ' ἂν τῆς ἰδίας ἠδυπαθείας καὶ τρυφῆς ὑπεράνω τὸ ὄρθην καὶ ὑγιᾶς ποιήσαντο²⁶³, ἢ τὸ σῶφρον ἀντὶ τοῦ τερπνοῦ διώξαιεν^{263*}. Πρὸς δὲ τούτοις, τί ἂν τοὺς παῖδας χρῆσθ' ὀνέτερον διδάξαιεν, καὶ τίσιν ἀγαθοῖς ἐπιφύεσθαι²⁶⁴ παραινέσαιεν; Καλὸν γὰρ τοῖς²⁶⁵, μὴδὲν εἰκῆ²⁶⁶ μῆτε λέγειν μῆτε πράττειν, καὶ κατὰ τὴν προομιάν· «Χαλεπὰ τὰ καλὰ». Οἱ δ' αὐτοσχέδιοι τῶν λόγων πολλῆς εὐχερείας καὶ βραδυσυρίας²⁶⁷ εἰσι πλήρεις, οὐθ', ὅθεν ἀρτέον, οὐθ', ὅποι παυστέον ἐστὶν, εἰδύτων²⁶⁸.

245) νὰ μὴ θεωρῶμεν οὐδὲν σπουδαιότερον.

246) νὰ ἀνακαλιζώμεθα τὴν ἀδιάσφορον παιδείαν. 247) τὰ πανηγυρικὰ φλυαγήματα, τοὺς ἐπιδεικτικούς λόγους. 248) νὰ μακρύνωμεν ὅσον ἠμποροῦμεν περισσότερο. 249) εἰς τὸν ὄχλον. 250) Ἀρέσκων τις, ἡ ζῆσθ' ἢ ἀρέσκει εἰς τὸν ὄχλον, ἀπαρέσκει· εἰς τοὺς σοφοῖς.

251) τῷ λόγῳ μου. 252) Ἄφυτῆς. 253) νὰ ἐμιλῶ, νὰ ἐξηγῶ τι.

254) ἡλικας. 255) σοφώτερος εἶμι δοῦναι λόγον. 256) μεταξὺ τῶν σοφῶν. 257) κακοί φαινόμενοι. 258) φαίνονται μουσικώτεροι, ἀρέσκουσι λέγοντες. 259) Μὴ τρόπον ὅστω νὰ ἀρέσκουσι. 260) Κατὰ τὸν βίον, τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. 261) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. 262) μολίς· οὐδ' ἄλλως. 263) ὑπεράνω ποιήσαντο = ἤθελαν προτιμήσθαι. 263*) ἤθελον ἐπιδιώξει, ἐπιζητήσθαι.

264) νὰ προσκλῶνται, ἐπιμελῶνται. 265) Καλὸν ἴσθι μὴ λέγειν.

266) ἀπειρακίτης. Αὕτω εἶναι μία ἀπο τὰς παραινέσεις, μὴδὲν εἰκῆ λέγειν ἢ πράττειν. 267) εὐκόλου ἐργασίας, ἐπαίματος ἀτίκτου. 268) τῶν λεγόντων τοὺς λόγους τούτους.

Χωρίς δὲ τῶν ἄλλων πλημμελημάτων, οἱ ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμα²⁶⁹ λέγωσιν, εἰς ἀμετρίαν²⁷⁰ δεινὴν ἐμπίπτουσι καὶ πολυλογίαν. Σκέψις δὲ οὐκ ἐξ τῆς ἰκνουμένης συμμετρίας τὸν λόγον ἐκπίπτειν²⁷¹. Ὁ Περικλῆς, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται²⁷², κολούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου²⁷³, πολλάκις οὐχ ὑπήκουσε, λέγων ἄσυντακτος²⁷⁴ εἶναι. Ὀστῷτος, δὲ καὶ Δημοσθένης, ἡλιωτῆς τῆς τούτου πολιτείας γενόμενος, κκαλοῦντων αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων σύμβουλον, ἀντέβαινε²⁷⁵. Οὐ συντέταγμακι, λέγων. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἀδέσποτος²⁷⁶ ἐστὶ καὶ περικλασμένη παράδοσις. Ἐν δὲ τῷ κατὰ Μειδίου²⁷⁷ τῆν τῆς σκέψεως ὠφέλειαν ἐναργῶς παρίστησι²⁷⁸. Φησὶ γοῦν, Ἐγὼ δ' ἐσέεσθαι μὲν, ὡς Ἀθηναῖοι, φημί, κοῦκ αὐ ἀρνηθεῖν καταμεμελετηκέναι²⁷⁹, γὰρ ὡς ἐνὴν μάλιστα ἐμοὶ²⁸⁰, καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων ἡμέλουον, ἂν περὶ τούτων ἐρεῖν ἐμελλον²⁸¹. Τὸ δὲ δὴ παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν τῶν λόγων τὴν ἐτοιμότητα²⁸², ἢ πάλιν αὐ ταύτην οὐκ ἐπ' ἀξίως²⁸³ ἀκτεῖν, οὐ φαῖνεν ἂν²⁸⁴ ἐγωγε· ἀλλ' ὡς ἐν φαρμάκου μοίρα²⁸⁴ τοῦτο ποιητέον ἐστὶ. Μέχρι δὲ τῆς τῶν ἀνδρῶν ηλικίας οὐδὲν ἐκ τοῦ παρατυχόντος²⁸⁵ ἀξίω λέγειν· ἀλλ' ὅταν τις ῥιζώσῃ τὴν δυνάμιν²⁸⁶, τότε τῶν καιρῶν καλοῦντων, ἐλευθεριάζειν τοῖς λόγοις²⁸⁷ προσήκον. Ὡσπερ γὰρ οἱ πολλὴν χρόνον δεθέντες, κἀν λυθεῖεν ὕστερον, ἀπὸ τῆς πολυχρονίου τῶν δεσμῶν συνηθείας οὐ δυνάμενοι βραδίξειν, ὑποσκελιζονται²⁸⁸, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῶν χρόνων τὸν λόγον σφίγγαντες, κἀν εἶποτε ἐκ τοῦ παραχρῆμα²⁸⁹ δεήσειεν εἰπεῖν, οὐδὲν ἦττον τὸν αὐτὸν τῆς ἐρ-

269) ἀπροπαρασκευάσως. 270) εἰς ἀμέτρον λόγους.

271) ὅταν σκεπθῆ τις πρὶν ἐπιλέσθαι, ὁ λόγος του μὲν εἰς τὰ ἔρια τῆς ἀναγκαιίας, ἱκανῶς συμμετρίας. 272) ὡς ἐκ παραδόσεως ἠκούσαμεν.

273) καὶ ἐπιλέσθαι. 274) ἀπροπαρασκευάσως. 275) ἐναντιούτο. 276) ἀδελφεία. 277) λόγος τοῦ Δημοσθένους. 278) ὁ Δημοσθένης. 279) ἐπὶ ἐμελέσασα. 280) ὅσον περισσώτερον ἰδυνάμην. 281) παρημελοῦν ἐκεῖνα ὅσα ἐμελοῦν καὶ εἰπῶ περὶ αὐτῶν. 282) τὸ ἐκ τοῦ προηγουμένου ἐμελεῖν.

283) εἰς πράγματα ἄξια λόγου. 284) δὲν ἴθεοι τὸ συμβουλεύσει, ἐλαφρῶς. 284) ὡς φάρμακον, ὡς ἰατρικόν. 285) ἐκ τοῦ προηγουμένου, ὅπως τύχη, αὐτοσχεδίας, ἀπρομελετήτα. 286) ὅταν τις ῥιζώσῃ κατὰ τὴν δυνάμιν, ἰδυνάμην. 287) καὶ. 287) καὶ ἐπιλέξῃ ἐλευθερίας, ἀπροπαρασκευάσως.

288) σκεπτάτοισι. 289) ἐκ τοῦ προηγουμένου.

μηνείας²⁹⁰ χαρακτηρὰ φυλάσσοσι. Τὸ δ' ἐτι παῖδας ὄντας ἐφῆν ἐπὶ καιροῦ²⁹¹ λέγειν, μακτιολογίας τῆς ἐσχάτης αἰτίου καθίσταται. Ζωγράφος, φαῖν, ἄθλιος Ἀπελλεῖ δειξίς εἰκόνα, Ταύτην, ἔφη, νῦν γέγραφα²⁹² ὁ δὲ, Καὶ ἦν μὲ λέγειν, εἶπεν, οἶδα, ὅτι ταχὺ γέγραπται· θαυμάζω δὲ, πῶς οὐχὶ τοιαύτας πλείους γέγραπται. Ὡσπερ τοῖνον (ἐπανάγω²⁹³ γὰρ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) τὴν θεατρικὴν καὶ παρατραγῶδον²⁹⁴, οὕτως αὐ πάλιν καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς λέξεως καὶ ταπεινώσιν παραινῶ διευλαθεῖσθαι²⁹⁵ καὶ φεύγειν· ἢ μὲν γὰρ ὑπέρογκος²⁹⁶ ἀπολιτευτός²⁹⁷ ἐστὶν· ἢ δὲ ἰσχνὴ λίαν ἀνεπληκτος²⁹⁸. Καθ' ἅπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ μόνον ὑγιεινόν, ἀλλὰ καὶ εὐεκτικόν²⁹⁹ εἶναι γρή· καὶ τὸν λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄνοσον μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐρωστον³⁰⁰ εἶναι δεῖ. Τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλές ἐπικινεῖται μόνον, τὸ δ' ἐπικινδύον³⁰¹, καὶ θαυμάζεται. Τήνδε³⁰² τυγχάνω γνώμην ἔχων καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ διαθέσεως· οὔτε γὰρ θρασύς, οὔτε ἀτολμὸν καὶ καταπληγᾶ³⁰³ προσῆκον εἶναι³⁰⁴. τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν, τὸ δὲ εἰς ἀνδραποδοθῆναι³⁰⁵ περιέσταται³⁰⁶. Ἐντεχον δὲ, τὸ τὴν μέσσην ἐν ἄπασι τέμνειν³⁰⁷ ἐμελέσασα. Βούλομαι δ', ἕως ἐτι μέμνημαι³⁰⁸ τῆς παιδείας, ὡς ἔχω δόξην³⁰⁹ περὶ αὐτῆς, εἰπεῖν, ὅτι τὸν μονόκωλον³¹⁰ λόγον πρῶτον μὲν ἀμουσίας οὐ μικρὸν ποιούμαι³¹¹ τεκμήριον· ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀσχησιν ἀψίκο-

290) τῆς ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν των. 291) εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν, ἐκ τοῦ προηγουμένου. 292) ἐξωγράφασα.

293) ἐπιστρέφω. 294) κακῶς μισομένην τὴν τραγῶδιαν ὅθεν ὑπερβολικῶς, κομπαστικῶς, παραδέδοκον, 295) καὶ φεύγειν, ἢ ἀποφυγῆ τις. 296) ἢ ἐγκώδης καὶ ὑπὲρ τὸ εἶον ἐμπατικῆ λέξις. 297) εἶναι ἀγροῖκος, ἀδελφός.

298) μὴ ἐκπλήττουσα, μὴ ποιούσα διόλου ἐντύπωσιν. 299) ὑγιεινὸν εἶναι ὅταν δὲν ἦναι ἀρῆστον, εὐεκτικὸν δὲ ὅταν ἔχη καὶ τὴν κρᾶσιν καλὴν καὶ μὴ ὑποκειμένην εἰς ἀσθενείας. 300) ὅπλ. ὅχι μόνον καλὸς, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἡνικαὶ ὁ λόγος. 301) τὸ διὰ κινδύνου κτώμενον, ὡς ὅταν ἰσχυρὸς λόγος πειθῆ εἰς δύσκολόν τι. 302) αὐτὴν ταύτην. 303) καταφοβισμένον, ἐκπληκτον.

304) τὸν παῖδα. 305) ἀνδραποδοθῆναι κατάστασιν. 306) καταπῆ.

307) καὶ διατρέχει τις τὴν μέσσην ἰδὼν τέμνειν ἰδὼν, ὡς παρ' ἡμῖν κάπτω δρόμον. Σοφοκλ. Φοῖνισ. 1. ἢ τὴν ἐν ἄστροις οὐρανῶν τῶν ἐν ἰδὼν.

308) ἐν τῷ ἀκόμην ἀναγίρω. 309) πῶς δεξιῶς. 310) μονότονον. ὅπου εἰς τὰ κῶλα αἰ περιόδοι ἔχουσι τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς. 311) ὁμαρῶ.

ρον, καὶ πάντα ἀνεπίμονον³¹² εἶναι νομίζω. Μονοψία γὰρ ἐν ἑ-
κασίῳ ἐστὶ πλήσιμιόν³¹³ τε καὶ πρόσαντες³¹⁴· ἡ δὲ ποικιλία τερ-
πνόν· καθάπερ κἀν τοῖς ἄλλοις ἄσασιν, οἷον ἀκούσμασιν ἢ θεά-
μασιν.

Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλευθέρον μηδενὸς μηδὲ τῶν ἄλλων
τῶν καλούμενων ἐγκυκλίων³¹⁵ παιδευμάτων μὴτ' ἀνήκοον μὴτ'
ἀθέατον εἶναι³¹⁶, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ παραδρομῆς³¹⁷ μαθεῖν
ὡσπερὶ γέφυκτος ἔνεκεν³¹⁸, (ἐν ἄσπαι γὰρ τὸ τέλειον³¹⁹ ἀδύνα-
τον) τὴν δὲ φιλοσοφίαν προσθεύειν³²⁰. Ἐγὼ³²¹ δὲ δι' εἰκόνας^{321*}
πρακτοῦσιν τὴν ἑαυτοῦ γνῶμην· ὡσπερ γὰρ περιπλευσοῦσι μὲν
πολλὰς πόλεις καλὸν, ἐνοικῆσαι δὲ τῆς κρατίστης χρήσιμον³²².
Διὸ δεῖ τῆς ἄλλης παιδείας ὡσπερ κεφάλαιον³²³ ποιεῖν τὴν φι-
λοσοφίαν. Περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς εὖ-
ρον ἐπιστήμας· οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ γυμναστικὴν³²⁴.
ἂν ἢ μὲν τὴν υγιείαν, ἢ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθησι³²⁵. Τῶν δὲ τῆς
ψυχῆς ἀρρώστημάτων καὶ πᾶθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν
ἐστὶ. Διὰ γὰρ ταύτην³²⁶ ἐστὶ, καὶ μετὰ ταύτης γινώσκει, τί τὸ κα-
λόν, τί τὸ αἰσχρὸν· τί τὸ δίκαιον, τί τὸ ἄδικον· τί τὸ συλλή-
βδην³²⁷ αἰρετόν³²⁸, τί φευκτόν· πῶς θείας, πῶς γονεῦσι, πῶς
προσβυτέροις, πῶς νόμοις, πῶς ἀλλοτρίοις³²⁹, πῶς ἄρχουσι, πῶς
φίλοις, πῶς γυναίκεσσι, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρηστέον ἐστίν³³⁰,

312) τὸν ὅποιον εὐκαλῶς χορταίνει, ἀπιδίαι τις, καὶ δὲν δύναται νὰ τὸν ὑπο-
φέρῃ ἐπὶ πῶλον καιρόν. 313) φέρειν πλησιονόν. 314) ἀντορρικόν, ὅθεν ὀχλη-
ρόν. 315) ἐγκύκλια, τὰ στοιχειώδη μαθήματα· παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ γραμμα-
τικὴ, ἡ ποικιλία, ἡ ῥητορικὴ, ἡ μαθηματικὴ, ἡ μουσικὴ, καὶ ὅσα ἄλλα ἀποτε-
λοῦσιν ἰσόκληρον τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων. 316) νὰ μὴν ἀνήκοον τὸν παῖ-
δα νὰ ἴναι ἀνήκοος, μὴτε ἀθέατος, δηλ. χωρὶς νὰ ἰδῇ οὐδὲ νὰ ἀκούσῃ.

317) ἐν παραδρομῇ. 318) ὅπως μόνον τὰ γινώσκῃ. 319) δηλ.: τὸ νὰ ἴναι τί-
λειος εἰς ὅλα, ἢ ἐντίκεια. 320) νὰ ἔχῃ ἔργον τοῦ ἐνοεῖται δὲ ἀπὸ κοινοῦ τὸ δεῖ.

321) δύναμει. 321*) διὰ παραβολῆς. 322) ἀπόδοσις τοῦ ὡσπερ ἔπρεπε
νὰ ἴναι οὕτω. Ἐνοεῖται δὲ ὡς ἀπόδοσις τὸ προηγουμένον: οὕτω δηλ. δεῖ (ἴσκι
καλόν) μὲν ταῦτα ἐκ παρ. μαθεῖν, ὡσπερὶ γ. ἔνεκεν, δεῖ δὲ (ἴσκι χρήσιμον)
τὴν φιλοσοφίαν προσθεύειν· ὡσπερ περιπλευσοῦσι μὲν κτλ. 323) κυριώτερον μέρος.

324) περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἀκμῆσεις τοῦ σώματος, τὴν παλαιστικὴν, τὴν
ἔργων, τὴν ἰππευτικὴν, κτλ. 325) τίθησιν ἐν αὐτοῖς. 326) ἐξ αἰτίας αὐ-
τῆς, δὲ αὐτῆς. 327) ἐν γένει. 328) ἐπιλογὴς εἶδος. 329) ζῆνοις.

330) πρέπει νὰ μεταχειρίζεται τις.

δεῖ δει^{330*} Θεοὺς μὲν σέβεσθαι, γονεῖας δὲ τιμᾶν, προσβυτέροῦς
αἰδέσθαι, νόμοις πειθαρχεῖν, ἄρχουσι ὑπέκειν, φίλους ἀγαπᾶν,
πρὸς γυναῖκα σωφρονεῖν, τέκνων σερτικὸς εἶναι³³¹, δούλους μὴ
περιυβρίζειν· τὸ δὲ μέγιστον, μὴτ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις περιχα-
ρεῖς³³², μὴτ' ἐν ταῖς συμφοραῖς περιλύπους ὑπάρχειν, μὴτ' ἐν
ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους³³³ εἶναι, μήτε ἐν ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς³³⁴
καὶ θηριώδεις. Ἄπερ ἐγὼ πάντων τῶν ἐκ φιλοσοφίας περιγνο-
μένον ἀγαθὸν προσβυτάτα^{334*} κρίνω. Τὸ μὲν γὰρ εὐγενὲς εὖ-
τυχεῖν, ἀνδρός· τὸ δ' ἀνεπιφθόνως, εὐηνίου ἀνθρώπου³³⁵. τὸ δὲ
τοῖς λογισμοῖς περιεῖναι τῶν ἡδονῶν³³⁶, σοφῶν· τὸ δὲ ὀργῆς κα-
τακρατεῖν³³⁷, ἀνδρός οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ. Τελείους δ' ἀνθρώ-
πους ἡγοῦμαι τοὺς δυναμένους τὴν πολιτικὴν δύναμιν³³⁸ μίξει
καὶ κεράσαι τῇ φιλοσοφίᾳ· καὶ οὕτω ὄντοιν μεγίστοιιν ἀγαθοῖν³³⁹
ἐπιβόλους³⁴⁰ ὑπάρχειν ὑπολαμβάνω, τοῦ τε κοινωφελούς βίου,
πολιτευομένου³⁴¹, τοῦ τε ἀκύμονος³⁴² καὶ γαλλνοῦ, διακριβου-
τας περὶ φιλοσοφίαν. Τριῶν γὰρ ὄντων βίων³⁴³, ὧν ὁ μὲν ἐστὶ
πρακτικὸς, ὁ δὲ θεωρητικὸς, ὁ δὲ ἀπολαυστικὸς³⁴⁴, ὁ μὲν³⁴⁵ ἐκ-
λυτος³⁴⁶ καὶ δούλος τῶν ἡδονῶν, ζωώδης καὶ μικροπρεπὴς ἐστίν·
ὁ δὲ θεωρητικὸς, τοῦ πρακτικοῦ διαμαρτάνων³⁴⁷, ἀνωφελής· ὁ δὲ
πρακτικὸς, ἀμοιρήσας φιλοσοφίαν, ἀμυσοῦς καὶ πλημμελής³⁴⁸.
Πειρατέον οὖν εἰς δύναμιν³⁴⁹ καὶ τὰ κοινὰ πράττειν³⁵⁰, καὶ τῆς

330*) ἐστὶ γινῶναι ὑπελονόντι. 331) νὰ ἀγαπᾶ τις, νὰ ἔχῃ στοργὴν, φιλοσοφί-
αν. 332) δηλ. ὑπὲρ τὸ δεῖον περιχαρεῖς. 333) παρακλυόμενος, ἐκδύτους.

334) ἐκπαθεῖς, εἰς ὑπερβολὴν πάθος· ἐκδύτοις εἰς τὸ πάθος. 334*) τιμιώ-
τατα, προκριτώτατα. 335) ὅταν μεταχειρίζεται τις τὴν εὐτυχίαν εὐγενῶς, χω-
ρὶς νὰ ὑπερφορῇ, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἀνθρ. ὅταν δὲ τὴν μεταχειρίζεται χωρὶς
νὰ ἐπισύρῃ ἐφ' ἑαυτὸν φθόνον, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι πρᾶξ, ἀγαθὸς ἀνθρώπος.

336) διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου νὰ ὑπερισχῆ τῶν ἡδονῶν. 337) νὰ κυριεύῃ τὴν
ὀργὴν τοῦ. 338) τὴν δύναμιν ἣν ἔχουσιν ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς.

339) δυνάμει ἀριθμ. Δύο ἀγαθὰ δὲ ἐνοεῖ τὸν κοινωφελῆ καὶ τὸν ἀκύμαντον
βίον. 340) ἐπιτυγχάνοντας. Νομίζω ὅτι ἐπιτυγχάνουσι, τὸν κοινωφελῆ βίον καὶ.

341) ὅταν πολιτεύονται. 342) τὸ ἀκύμαντον, ἡσυχῶν.

343) τῶν τῶν βίου. 344) πρακτικὸς, ὁ ἐνεργητικὸς, ὁ τῶν δημοσίων ἀν-
δρῶν. Θεωρητικὸς ὁ τῶν φιλοσόφων. Ἀπολαυστικὸς, ὁ τῶν ἰδιωτῶν, τῶν φιληδῶ-
νων. 345) ὁ τρίτος. 346) παρακλυόμενος. 347) ὅταν μακροθυῇ.

348) καλὸς καὶ ἰσχυρὸς. 349) τὸ κατὰ δύναμιν. 350) ὑπερταῖν τὴν
πατριδα.

φιλοσοφίας ἀντιλαμβάνεσθαι³⁵⁴ κατὰ τὸ παρεῖκον τῶν καιρῶν³⁵⁵, οὕτως ἐπολιτεύσατο Περικλῆς, οὕτως Ἀρχύτας³⁵⁶ ὁ Ταρρακτίνος, οὕτω Δίων³⁵⁷ ὁ Συρακούσιος· οὕτως Ἐπαμεινώνδας, ὁ Θηβαίος ὢν ἐκάτερος Πλάτωνος ἐγένετο συνουσιαστής³⁵⁸. Καὶ περὶ μὲν παιδείας οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείονα λέγοντα διατρίβειν. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημίοις χρήσιμον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι, μὴδὲ τῆς τῶν πικλαίων συγγραμμάτων κτήσεως ὀλιγώρως ἔχειν³⁵⁹, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιεῖσθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωργώδες³⁶⁰. τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆς παιδείας ἢ χρῆσις τῶν βιβλίων ἐστὶ, καὶ ἀπὸ πηγῆς τὴν ἐπιστήμην τηρεῖν³⁶¹ συμβέβηκεν.

Οὐ τοίνυν ἄξιον οὐδὲ τὴν τῶν σωμάτων ἀγωνίαν³⁶² παρορᾶν, ἀλλὰ πέμποντας ἐς παιδοτρίβου³⁶³ τοὺς παῖδας ἱκανὸς ταῦτα διακονεῖν³⁶⁴, ἅμα μὲν τῆς τῶν σωμάτων εὐρυθμίας ἐνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς βώμην. Καλοῦ γὰρ γήρως θεμέλιον ἐν παισί³⁶⁵ ἢ τῶν σωμάτων εὐεξία. Καθάπερ οὖν ἐν εὐδία τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα³⁶⁶ προσέχει παρασκευάζειν, οὕτως ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐφόδιον εἰς τὸ γήρως ἀποτίθεσθαι. Οὕτω³⁶⁷ δὲ δεῖ τριμεύεσθαι³⁶⁸ τὸν τοῦ σώματος πόνον, ὡς μὴ καταξήρους γινομένους³⁶⁹ πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν ἀπαγορευεῖν³⁷⁰. Κατὰ γὰρ Πλάτωνα, ὕπνοι καὶ κόποι³⁷¹ μαθήμασι πολέμιαι. Ἄλλ' ὃ πάντων ἐστὶ κυριώτατον τῶν εἰρημίων, σπουδῶ λέγειν. Πρὸς γὰρ τοὺς στρατιωτικὸς ἀγῶνας τοὺς παῖδας ἀσκητέον, ἐν ἀκοντισμοῖς αὐτοὺς καταθλουόντας, καὶ τοξείας καὶ θήρας. Τὰ γὰρ τῶν ἠττωμένων ἐν ταῖς μάχαις ἀγαθὰ, τοῖς νικῶσιν ἄλλα

354) ἀφελείσθαι εἰς τὴν φιλοσοφίαν. 355) καθὼς ἐπιτρέπουσιν οἱ καιροί.

356) φιλόσοφος ἐκ Τάραντος τῆς ἰταλικῆς, φίλος τοῦ Πλάτωνος.

357) συγγενῆς τοῦ Συρακούσιου Διονυσίου, ἐλευθερώσας τὰς Συρακούσας ἀπὸ τῶν τυράννων. 358) σύντροπος.

359) νὰ μὴ παρεκλιθῆ εἰς τὴν ἀπόκτησιν. 360) κατὰ τὸν τρόπον τῶν γεωργῶν ὡς ἐκεῖνοι συλλέγουσι τοὺς καρπούς. 361) παρατηρεῖν, σπουδαίειν.

362) τὴν γυμναστικὴν. 363) εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ π., εἰς τὸν προγραμμαστὴν.

364) νὰ ἀσκῶνται ταῦτα. 365) ἢ εὐεξία ἐν παισί, ἐν ἕσπῃ εἶναι τὴν παιδίαν.

366) τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν τριμελίαν. 367) κατὰ τοιοῦτον τρόπον, τοιοῦτον μόνον. 368) νὰ καταθίωμεν τόσον ὡς εἰς ταμίον. 369) ὥστε νὰ μὴ γινώμμεθα κατάξηροι. 370) νὰ ἀπαιδωθῶμεν πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν. 371) οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι.

πρῆκεται· πόλεμος δὲ ἐσκιατραφημένην σωμάτων ἔξιν³⁶⁹ οὐδέχεται ἰσχνὸς δὲ στρατιώτης πολεμικῶν ἀγῶνων ἐθᾶς³⁷⁰, ἀθλητῶν καὶ πολεμίων φάλαγγας διώκει³⁷¹. Τί οὖν ἂν τις εἴποι³⁷²; σὺ δὲ δὴ περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδῶν ἀγωγῆς ὑποσχόμενος παραγγέλματα δώσεις, εἴπειτα φαίνη τῆς μὲν τῶν πενήτων καὶ δημοτικῶν³⁷³ παρκελῶν ἀγωγῆς, μόνους δὲ τοῖς πλουσίοις ὁμοιοῖς³⁷⁴ τὰς ὑποθήκας διδόναι. Πρὸς οὗ³⁷⁵ οὐ χαλεπὸν ἀπαντήσασαι. Ἐγὼ γὰρ μάλιστα ἂν βουλοίμην, πᾶσι κοινῇ χρῆσιμον εἶναι τὴν ἀγωγὴν· εἰ δὲ τινες ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες³⁷⁶ ἀδυνατήσουσι τοῖς ἐμοῖς χρεῖσθαι παραγγέλμασι, τὴν τύχην αἰτιάσθωσαν³⁷⁷, οὐ τὸν ταῦτα συμβουλεύοντα. Πειρατέον μὲν οὖν εἰς δύνανται³⁷⁸ τὴν κρατίστην ἀγωγὴν ποιεῖσθαι τῶν παιδῶν, καὶ τοῖς πένησι³⁷⁹. εἰ δὲ μὴ, τῆγε δυνατῇ χρηστέον. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῷ λόγῳ παρερορισάμεν³⁸⁰, ἵν' ἐφεξῆς καὶ τᾶλλα τὰ φέροντα πρὸς τὴν ὁρὴν τῶν νέων ἀγωγὴν συνάψω.

Κακείνῳ φημι, δεῖν³⁸⁰ τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀγεῖν³⁸¹ παραινέσει καὶ λόγοις, μὴ μὰ Δία πληγαῖς μὴδ' αἰκισμοῖς³⁸². Δοκεῖ γὰρ που ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν· ἀποναρκῶσι³⁸³ γὰρ καὶ φρίττουσι πρὸς τοὺς πόνοους, τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγηδόνους τῶν πληγῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τὰς ὕβρεις. Ἐπαινῶ δὲ καὶ ψόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἀνεύροντες³⁸⁴. Δεῖ δ' ἐναλλάξ³⁸⁵ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαίνοις· κατὰ δὲ ἄν ποτε εὐφρανῶνται³⁸⁶, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι³⁸⁷· καὶ πάλιν ἄ-

369) ἔξιν σωμάτων τρεφόμενον εἰς σκιά. 370) ὁ στρατιώτης καὶ ἰσχνὸς ἂν ἦναι, ἀλλ' εἰθιμίσις εἰς στρατ. ἀγῶνας. 371) σπρώχνει, νικά.

372) τοῦτο εἶναι ἐνοστάσις, τὴν ὑποκινῶν ὑποθέτει ὅτι τῇ ἀποταίνῃ ὁ ἀναγνωστικ.

373) τῶν κοινῶν παιδῶν τοῦ δήμου. 374) συμφωνεῖς μὲ μόνους τοὺς πλουσίουσ διὰ τὰ τοῖς διδῆς διδασκαλίαν (ἢ πιθανώτερον) ἔχεις κατὰ τὸν, ὁμοίως κεινῆς. 375) τοὺς ταῦτα λέγοντας. 376) ἐνδεῶς ἔντες. 377) ὡς καταγερῶσιν, ὡς αἰτιῶνται. 378) τὸ κατὰ δύνανται. 379) πειρατέον καὶ τοῖς πένησι ὡς προσπαθῶσι καὶ οἱ πένητες. 380) ἐπρόθεσθα ἐκ περισσοῦ.

381) ἐπιξήνησις, τοῦτο δηλ. φημι, δεῖν. 382) τοὺς παῖδας ἀντικείμενον τοῦ ἀγεῖν, νὰ φέρομεν τοὺς παῖδας. 383) βασάνους. 384) οἱ παῖδες. 385) ἐναλλάξ. 386) ὅταν παρὰ πολὺ χαίρωσιν. 387) αἰσχύνειν, καταστειλάειν.

Καί μὲν τοι καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον⁴²² τοὺς υἱεῖς, λόγος γὰρ ἔργου σκία⁴²³, κατὰ Δημόκριτον⁴²⁴. Εἶτα γεμὴν ἐντετυκταῖς⁴²⁵ αὐτοῦ, εἶναι περσικιστεῖον καὶ φιλοπροσταγούρι, οὐδὲν γάρ, ὡς τὰ ἀνέντευκτα τῶν ἡθῶν^{425*}, ἐστὶν οὕτως ἀξιόμισhton. Ἐπι τοίνυν οἱ παῖδες ἀμισεῖς γίγνοιτ' ἂν τοῖς συνουσι⁴²⁶, μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζήτησιν ἀπαρὰχώρητοι⁴²⁷ γιγνώμενοι. Οὐ γὰρ τὸ νικᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἠτᾶσθαι ἐπίστασθαι καλόν, ἐν οἷς⁴²⁸ τὸ νικᾶν βλαβερὸν· ἐστὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ νίκη Καδμεία⁴²⁹. Ἐχω δὲ μάρτυρα τούτων Εὐριπίδην τὸν σοφὸν ἐπαγαγέσθαι⁴³⁰, λέγοντα,

*Διοῖν λεγόντων⁴³¹, θατέρου θυμουμένου,
Ὁ μὴ ἀντατεῖνω τοῖς λόγοις σοφώτερος.*

Ἄ τοίνυν τῶν εἰρημένων οὐδενὸς ἠτόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδεύετα⁴³² τοῖς νέοις, καὶ δὴ λεκτέον⁴³³. Ταῦτά δὲ ἐστὶ, τὸν βίον ἀτύφθητον⁴³⁴ ἀσχεῖν, τὸ τὴν γλῶτταν κατέχειν⁴³⁵, τὸ τῆς ὀργῆς ὑπεράνω γίγνεσθαι⁴³⁶, τὸ τῶν χειρῶν κρατεῖν⁴³⁷. Τούτων ἕκαστον ἥλιον⁴³⁸ ἐστὶ σκεπτόμενον· ἐστὰι δὲ ἐπὶ παραδειγμάτων γνωριμώτερα⁴³⁹. Οἶον, ἵνα ἀπὸ τοῦ τελευταίου πρώτον ἀρξώμαι, τὰς χεῖρας τινεὶ υποσχόντες λήμματα ἀδικίαι⁴⁴⁰,

422) πρέπει νὰ ἐμποδίζωμεν. 423) ὁ λόγος εἶναι σκία τοῦ ἔργου, ἐπιμένους κακῶς ἂν ἀποδεικνύει ὅτι καὶ τὰ ἔργα εἰσὶ κακά. Σκία δὲ ἰωνικῶς.

424) Φιλόσοφος ἐξ Ἀδέρων, σύγχρονος τοῦ Σωκράτους. 425) ἐυκταῖς, εὐγενεῖς εἰς τὰς ἐντεῦξες.

425*) τὰ δύσκολα ἔτη, τὰ ἄγρια. 426) νὰ ἴηαι τοιοῦτοι πρὸς ἐκείνους μὲν ἂν συζῶσι, ὥστε νὰ μὴ μισῶνται. 427) μὴ θιλοντες νὰ ἐνδύωσιναι, ὅταν ζήτησιν (σζητήσιν) π. 428) εἰς ἐκείνα τὰ πράγματα, ἢ ἐκείνας τὰς περιστάσεις ἔταν. 429) νίκη τὴν ὅπικαι μὲ ἰδίαν βιάσθη, ἢ πολλὰ ἀκριβᾶ ἀγοράζει ὁ νικητὴς ἑκατάκτα δὲ ἢ παρρημία ἀπὸ τῶν ἀλληλοκτονίαν τῶν ἀδελφῶν. Ἐπεικλίους καὶ Πολυκλίους εἰς Θήβας, ὧν ἡ ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Καδμεία.

430) ἴχω νὰ φέρω. 431) ὅταν δύο ἡμιλοιοῖ. 432) ἀξία ὥστε νὰ τὰ πράττωσι. 433) λακτέον ἐκείνα ἢ οὐκ ἐστὶν ἠττον οὐδέως τῶν εἰρημένων ἐπιτηδ.

434) ἀνευ τροφῆς. 435) νὰ κρατῶσι τὴν γλῶσσάν τῶν, νὰ μὴν ἡμιλοῖαι πολλα, οὐδὲ ν' ἀποδαξίωσι. 436) νὰ μὴ κυριεύονται ἀπὸ τῆς ὀργῆς.

437) νὰ μὴ πλεονεκτῶσι. 438) πόσον καλόν, πόσον μέγα καὶ ἀξιολογόν.

439) Καλλώτερα θιλοιοῖ γνωρισθῆ διὰ παραδειγμάτων. 440) εἰς ἀδικίους λήψεις, ἔδικαι κέρδη, δόντες τὰς χεῖρας, δηλ. ἀδικαι κέρδη λαβόντες.

τὴν δόξαν τῶν προβεδιωμένων ἐξέχεαν⁴⁴¹. ὡς Γύλιππος⁴⁴² ὁ Λακεδαιμόνιος, τὰ σακκία τῶν χρημάτων παραλίπας, φυγὰς ἀπὸ λαβῆ τῆς Σπάρτης. Τό γε μὴν ἀόρητον⁴⁴³ ἀνδρὸς ἐστὶ σοφου⁴⁴⁴. Σωκράτης μὲν γάρ, λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος, μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμ' αὐτὸν ὄρων ἀγανακτοῦντας καὶ σπαδάζοντας⁴⁴⁵, ὡς καὶ διώκειν αὐτὸν ἐθέλειν, ἄρα, ἔφησε, καὶ εἰ με ὄνος ἐλάττισεν, ἀντιλακτίσαι τούτον ἠξιώσατε ἂν⁴⁴⁶; οὐ μὴν ἐκείνός γε παντελῶς κατεπρόξικτο⁴⁴⁷. πάντων δ' αὐτὸν ὀνειδιζόντων καὶ λακτιστὴν ἀποκαλούντων, ἀπήγγατο. Ἀριστοφάνους δὲ, ὅτε τὰς Νεφέλας⁴⁴⁸ ἐξέφερε⁴⁴⁹, παντοῖας πᾶσαν ὕβριν αὐτοῦ κατασκευδανύοντος⁴⁵⁰, καὶ τινος τῶν παρόντων, τὰ τοιαῦτα ἀνακωμωδούοντος⁴⁵¹, οὐκ ἀγανακτεῖς, εἰπόντος, ὦ Σώκρατες; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἔφησεν ὡς; γὰρ ἐν συμποσίῳ μεγάλῳ τῷ θεάτρῳ⁴⁵² σκώπτομαι. Ἄδελφά τούτοις καὶ σύζυγα⁴⁵³ φανήσονται πεποιηκότες Ἀρχύτας ὁ Ταραντίνος καὶ Πλάτων. Ὁ μὲν γὰρ ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ πολέμου (στρατηγῶν δὲ ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν κεχερωμένην⁴⁵⁴, τὸν ἐπίτροπον⁴⁵⁵ καλέσας αὐτῆς, Ὁμωξας ἂν⁴⁵⁶, ἔφησεν, εἰ μὴ λίαν ὀργιζόμεν. Πλάτων δὲ δούλῳ λίχνῳ⁴⁵⁷ καὶ βδελυρῷ θυμῳθεῖς, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύσιππον καλέσας, Τούτον, ἔφησεν, ἀπελθὼν κρότησον⁴⁵⁸. ἐγὼ γὰρ πάνυ θυμοῦμαι. Καλεπὰ⁴⁵⁹ δὲ ταῦτα καὶ δυσμίμητα, φαίη τις ἂν. Οἶδα καὶ γὰρ. Πειρατέον οὖν εἰς ὅσον οἶον τ' ἐστὶ, τοῦτοις

441) ἔχυσαν, ἀπόλεσαν τὴν δόξαν τοῦ προτέρου τῶν βίου, τῶν προβεδιωμένων (πράξιν). 442) στρατηγὸς τῆς Σπάρτης, νικητὴς τοῦς Ἀθηναίους ἐν Συρακούσαις. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσην τῶν Ἀθηνῶν στείλλομένων χρημάτων ἐκαῖθεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφορήθη ὅτι ἦοιξε λαθραίως τὰ σακκία διὰ τὴν κλίψην, καὶ ἔσωρίσθη. 443) τὸ μὴ ὀργίζεσθαι. 444) ἴδιον. 445) μετ' ὀργῆς κινουμένους.

446) ἠθίλατε ἀπαιτήσαι τὸν λακτίου καὶ ἰγῶ; 447) καταπρόξικτομαι μόνος ἔχρηστος χρόνος, δὲν ἔμειναι ἀτιμώρητος. 448) Κωμῳδία δι' ἧς ὁ Ἀριστοφάνης ὕβριζεν τὸν Σωκράτην. 449) παρίστησι. 450) ἐπιχύνοντες κατ' αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους, ἐκ μεταφορᾶς τῶν κατασκευδανυμένων ὑβρῶν, καὶ μάλιστα βρωμιερῶν. 451) τῶν παρόντων τινὸς εἰπόντος, ἀνακωμωδούοντος τὰ τοιαῦτα Ἀριστοφάνους, ἐν ᾧ ἐκωμῳδεῖ. 452) ἐν τῷ θεάτρῳ ὡς ἐν μεγάλῃ συμποσίῳ· διότι εἰς τὰ συμποσία ἐγίνοντο σκώμματα πρὸς χαριτισμὸν. 453) ὅμοια καὶ παραβαλλόμενα τούτοις, τὸ ἀδελφά, ἐπιθετικῶς. 454) εὐρὴν μίαν γῆν τοῦ ἀκαλλήρητον. 455) τὸν ἐπίστατῆν. 456) ἠθίλα εἰς τιμωρίαν. 457) καὶ μάρτυρα. 458) δειράει τον. 459) δύσκολα.

παραδείγματα χρωμένους, τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένης ὑπάρχειν ὀργῆς⁴⁶⁰. Οὐδὲ γὰρ ἐς τάλλα ἐνάμιλλοι ταῖς ἐκείνων⁴⁶¹ ἔσμεν οὔτ' ἐμπειρίας, οὔτε καλοκάγαθίας· ἀλλ' οὐδὲν ἕττον ἐκείνων⁴⁶², ὡσπερ Θεῶν ἱεροφάντι καὶ δαδούχοι τῆς σοφίας ὄντες⁴⁶³, ὅσα πῆρ ἔστιν ἐν δυνατῷ, ταῦτα μιμῆσθαι καὶ περικλιθεῖν⁴⁶⁴ ἐπιχειροῦμεν. Τὸ ταῖν τῆς γλώττης κρατεῖν περὶ τούτου γὰρ, ὡσπερ ὑπεθέμην⁴⁶⁵, εἰπεῖν λοιπόν⁴⁶⁶· εἰ τις μικρὸν καὶ φθῦλον ὑπελήψε⁴⁶⁷, πλείστον διαμαρτάνει τοῦ δέοντος. Σοφὸν γὰρ εὐκλειος σιγῆ⁴⁶⁸, καὶ παντὸς λόγου κρείττων. Καὶ διὰ τούτου, μοι δοκεῖ, τὰς μυστηριώδεις τελετάς οἱ παλαιοὶ κατέδειξαν, ἵνα ἐν ταύταις σιωπῶν ἐθισθέντες ἐπὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μυστηρίων πίστιν τὸν ἀπὸ τῶν Θεῶν μεταφέρωμεν φθῶν⁴⁶⁹. Καὶ γὰρ εὖ, σιωπήσας μὲν οὐδεὶς μετενόησε, λαλήσαντες δὲ, πεμπλήθει⁴⁷⁰. Καὶ τὸ μὲν σιγηθέν⁴⁷¹ ἐξαιρεῖν ῥάδιον, τὸ δὲ εἶναι ἀναλαθεῖν ἀδύνατον. Μυρίους δ' ἔγωγε οἶδα ἀκούσας⁴⁷² ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας διὰ τὴν τῆς γλώττης ἀκρασίαν⁴⁷³. Ἦν τοὺς ἄλλους παραλιπῶν ἐνὸς ἢ δυοῖν, τύπου ἕνεκεν⁴⁷⁴, ἐπιμνησθήσομαι. . . Ἐνάμιλλα δὲ τούτοις καὶ σύζυγα καὶ Θεόκριτος⁴⁷⁵ ὁ σοφιστὴς εἰπέ τε καὶ ἔπαθε, καὶ πολὺ δεινότερα. Ἀλεξάνδρου γὰρ πορφύρας ἐσθῆτας καλεῖσσαντος κατασκευάζειν τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐπανελθῶν τὰ ἐπινίκια⁴⁷⁶ τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων θύσεις, καὶ τῶν ἐθνῶν κατὰ κεφαλὴν εἰσφέροντων ἄργυρον⁴⁷⁷. Πρῶτερον μὲν,

460) καὶ ἀραιῶσι τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἀκρατοῦς ὀργῆς τῶν. 461) τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος κτλ. 462) ἔχει εὐχαιώτερον ἀπὸ ἐκείνους. 463) ὡς ἐν τιμῆα ἱεροφάνται καὶ δαδούχοι (δύο τάγματα ἱερέων) τῆς σοφίας τῶν θεῶν. Τούτο δὲ ἐν ἀληθῶς ὁ Πλούταρχος. 464) δοκιμάζειν, μιμῆσθαι, τινὲς ἔρωσ διὰ τοῦ σιωπῆσαι παρηγοῦναι.

465) ὡς προθέμην, ἔβαλα ὡς βάσιον, ὑποσχέθην. 466) μοὶ μένει νὰ εἴπω.

367) ἀν κνήεις ἔβλαβον ἔτι εἶναι μικρὸν πρᾶγμα τὸ τῆς γλ. κρατεῖν.

468) σοφὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ σιωπᾷ τις ἐν καιρῷ. 469) ἰδιόμοινοι εἰς τὸν φθῶν ἀπὸ τὰ θεῖα, φυλάττομεν πιστῶς τὰ ἀνθρώπινα μυστήρια.

470) μετενόησαν. 471) εἶναι εὐκολὸν νὰ εἰπῆ τις ἐκείνῳ τὸ ἔκδοικον ἀπιστώσασα. 472) ἔκουσα καὶ κλείρω ὅτι μέρου κτλ. 473) διότι δὲν ἐκράτου τῆς γλώσσας. 474) διὰ νὰ χρησιμοποιῶμαι ὡς τύπος, ὡς παράδειγμα.

475) σοφιστὴς Χίος, σύγχρονος τοῦ Ἀλεξάνδρου. 476) θυσίαν, εὐχαριστήριον διὰ τὴν νίκην. 477) δίδόντων ἄργυρον ὡς φέρειν κατὰ κεφαλὴν, κεφαλαιώσασα.

ἔφρασε, ἠμφισβήτησαν⁴⁷⁸, νῦν δ' ἠσθημαί⁴⁷⁹ σαφῶς, ὅτι ὁ πορφύρας Ὀμήρου θάνατος⁴⁸⁰ οὗτός ἐστι. Ἐξ ὧν ἐχθρὸν ἐκτίσασα τὸν Ἀλέξανδρον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων, ἑτερόφθαλμον ὄντα⁴⁸¹, τὴν πῆρσιον προφέρων⁴⁸², εἰς οὐ μίτριαν ὀργὴν κατέστησε. Τὸν γὰρ ἀρχιμάγειρον Εὐτροπίωνα γεννημένον ἐν τᾷσι ἐκπέμψας⁴⁸³, παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ἤξιον, καὶ λόγον δοῦναι καὶ λαθεῖν⁴⁸⁴. ταῦτα δὲ ἀπαγγέλλοντος ἐκείνου πρὸς αὐτὸν⁴⁸⁵, καὶ πολλὰκις προσιόντος, Εὐοῖδα, ἔφρασε, ὅτι ὠμόν με θέλεις τῷ Κύκλωπι παραθεῖναι⁴⁸⁶ ὀνειδίζων, τῷ μὲν⁴⁸⁷, ὅτι πηρὸς⁴⁸⁸, τῷ δὲ, ὅτι μαγειροῦ ἢν κἀκείνος, Τοιγαροῦν, εἰπὼν, τὴν κεφαλὴν οὐχ ἔξεις, ἀλλὰ τῆς ἀθυροστομίας ταύτης καὶ μανίας δώσεις δίκην⁴⁸⁹, ἀπήγγειλε τὰ εἰρημένα τῷ βασιλεῖ· καὶ ὁ μὲν πέμψας ἀνείλε⁴⁹⁰ τὸν Θεόκριτον. Παρὰ πάντα⁴⁹¹ δὲ ταῦτα, ὅπερ ἔστιν ἱεροπρεπέστατον, συνεσιεῖτο τοὺς παῖδας τάληθῆ λέγειν τὴν γὰρ ψεύδεσθαι, δουλοπρεπῆς καὶ πᾶσι ἀνθρώποις^{491*} μιμῆσθαι ἄξιον, καὶ οὐδὲ μετρίους⁴⁹² δούλους συγγνωστὸν . . .

Ἐγὼ δὲ, εἰπεῖδῃ περὶ τῆς τῶν παίδων εὐταξίης εἴρηκα καὶ κοσμιότητος, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν μερικίων⁴⁹³ ἡλικίαν ἤδη μεταβήσομαι, μικρὰ παντάκασιν εἰπὼν⁴⁹⁴.

Πολλάκις γὰρ κατεμψάμην τοὺς μοθητρῶν ἐθνῶν γεγονότας εἰσηγητάς⁴⁹⁵, οἵτινες τοῖς μὲν παισὶ παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους ἐπέστησαν, τὴν δὲ τῶν μερικίων ὄρμην ἄνετον εἰασαν νέμεσθαι⁴⁹⁶. δέον⁴⁹⁷ αὐτὸν ἀντίον πλείω ποιήσασθαι τούτων

478) ἠμφισβήτησαν πρὸς ἑαυτὸν, ἀμφίβαλλα. 479) ἰνώσασα.

480) ὁ Ὀμηρος ὀνομάζει ἐνίοτε τὸν θάνατον Πορφύρας, ἴσως διὰ τὸ χυμώμενον αἷμα. Τὸν διὰ τὰς πορφύρας ἐξ ἀνάγκης καὶ βίαιος καταβαλλόμενον ἄργυρον, εἶπε λοιπὸν ὁ Θεόκριτος πορφύρας θάνατον. 481) ὄντονα ἕνα ὀφθαλμῶν.

482) λέγων εἰς αὐτὸν τὴν πῆρσιον τοῦ π. ὡς ονειδίζω. 483) ὁ Ἀντίγονος.

484) νὰ συνομιλήσῃ μαζὶ του. 485) τοῦ Εὐτροπίωνος πρὸς τὸν Θεόκριτον.

486) νὰ μὲ δώσῃς νὰ μὲ φαγῇ. τὸ παρατίθημι λέγεται ἐπὶ τῶν βρωμάτων, τὰ ὑποία τίθενται εἰς τὴν τράπεζαν. Κύκλωπια δὲ εἶπε τὸν μονόφθαλμον βασιλέα.

487) τῷ βασιλεῖ. 488) τυφλός. 489) θὰ τιμωρῆθῃς διὰ τὴν ἀθυροστομίαν σου. 490) ἰρῶνισσε. 491) ὑπὲρ ὅλα, ἢ κατόπι ἀπὸ ὅλα ταῦτα.

491*) ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων. 492) εἰς τοὺς ὀπισθοὺς καλοῦσι.

493) ἡ ἀπὸ 12 μέχρι 18 ἐτῶν ἡλικία. 494) μιλῶν νὰ εἴπω.

495) αἰτίους. 496) νὰ βόσκη, νὰ ἀσκήσῃ. 497) ἀπόλυτος ὀνομαστικῆ ἢ γίτιατικ. ἀντὶ γενικῆς εἰς τὰ ἀπόρροπα. Ἐνῶ πρέπει Β. Σ. 331.

εὐλόβειαν⁴⁹⁸ καὶ φυλακὴν ἢ τῶν παίδων. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι τὰ μὲν τῶν παίδων πλημμελήματα μικρὰ καὶ παντελῶς εἰσι ἰσάσιμα⁴⁹⁹, παιδαγωγῶν ἴσως ὀλιγοῖα⁵⁰⁰, καὶ διδασκάλων περ' ἀγωγὴν ἀνκουστία⁵⁰¹. τὰ δὲ τῶν ἡδὴ νεανισκευομένων⁵⁰² ἀδικήματα πολλάκις ὑπερφυᾶ γίνεται καὶ σχέτλια, ἀμετρία γαστρῶ⁵⁰³, καὶ κλοπαὶ πατρῶων χρημάτων, καὶ κύβοι, καὶ κῶμοι, καὶ πότοι καὶ τ' ἄλλα. Οὐκοῦν τὰς τούτων ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καὶ κατέχειν προσήκεν. Ἀταμίετον⁵⁰⁴ γὰρ τῶν ἡδονῶν ἡ ἀκμῆ⁵⁰⁴, καὶ σκιρτητικὸν⁵⁰⁵ καὶ χαλινου δεόμενον⁵⁰⁶, ὡσθ' οἱ μὴ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐρρωμένους ἀντιλαμβανόμενοι⁵⁰⁷ τῇ διανοίᾳ διδόντας ἐξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα λαμβάνουσι⁵⁰⁸. Δεῖ τοίνυν τοὺς ἔμφονας πατέρας παρὰ τοῦτο⁵⁰⁹ μάλιστα τὸν καιρὸν φυλάττειν, ἐργηγορέναι, σωφρονίζειν τοὺς μεραικίστους, διδάσκοντας, ἀπειλοῦντας, δεομένους, συμβουλεύοντας, ὑπιτιχομένους, παραδείγματα δεικνύοντας, τῶν μὲν⁵¹⁰ διὰ φιλοδονίαν συμφοραῖς περιπεσόντων, διὰ δὲ καρτερίαν ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν περιποιησαμένων⁵¹¹. Δύο γὰρ ταῦτα ὡσπερὶ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς εἰσι, ἐλπίς τε τιμῆς, καὶ φόβος τιμωρίας· ἢ μὲν γὰρ ὀρμητικωτέρους πρὸς τὰ κἄλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων⁵¹², ὁ δὲ ὀκνηροὺς πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται. Καὶ καθόλου δὲ ἀπαίρειν προσήκει τοὺς παῖδας τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας⁵¹³, ἀποφέρονται⁵¹⁴ γὰρ τι τῆς τούτων κακίας. Τοῦτο δὲ παρήγγελλε καὶ Πυθαγόρας αἰνίγμασιν⁵¹⁵, ἄπερ ἐγὼ παραβείς ἐξηγήσομαι· καὶ γὰρ ταῦτα

498) προσήκον. 499) εὐδύρωτα. 500) εἰς δὲ ταῦτα ὀλιγοῖα, ἀδιαφορία πρὸς τοὺς παιδαγωγούς. 501) Παρακὴ πρὸς τοὺς διδασκάλους τῶν ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν. 502) διατιμωμένων ὡς νεανίσκων.

503) πολυφαγία, γαστριμαργία. 504) ἀνεκονόμητος, μὴ δυναμένη νὰ φυλαχθῆ. 504*) ἄντι αἱ ἡδοναὶ τῶν ἀκμαζόντων, αἱ ἀκμαζούσαι ἡδοναί, ἡ ἀκμ. φιλοδονία. 505) ἐκλύει ἀνασκιρτώσα. 506) χροῖμα, πρᾶγμα.

507) οἱ μὴ κρατούσας τὴν ἡλικίαν ταύτην διὰ τῆς δυνάμεως. 508) δίδουσι χωρὶς νὰ ἴδωσι, χωρὶς νὰ προσέξωσι. 509) εἰς τὸ διάστημα τοῦτο. 510) παραδείγματα τῶν μὲν τῶν μὲν νῦν.

511) ἀπακροτήτων. 512) τῶν πράξεων Β. Σ. 79. 513) συναναστρεφῶν τῶν νὰ συνηνωθῶνται. 514) μεταλαμβάνουσι. 515) τὰ αἰνίγματα ταῦτα τοῦ Πυθαγόρου, ὅταν παρεμύθευι τινὲς ἠθικαὶ διδασκαλαί, ἐμνησθέντι διὰ τὸ σχῆμά των.

πρὸς ἀρετῆς κτήσιν συμβάλλεται βροχή⁵¹⁶ οὐκ ἐλαχίστην, οἶον, Μὴ γεῖσθαι μελανούρων⁵¹⁷. τούτεστι, μὴ συνδιατρίβειν μέλασιν ἀνθρώποις διὰ κακοῦθαι⁵¹⁸. Μῆδὲ ζυγυῖν⁵¹⁹ ὑπερβαίνειν ὅτι⁵²⁰ δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλείστον ποιῆσθαι λόγον⁵²¹ καὶ μὴ ταύτην ὑπερβαίνειν. Μῆδὲ ἐπὶ χροῖνικα⁵²² καθίσαι· φεύγειν ἀργίαν, καὶ προνοεῖν, ὅπως τὴν ἀναγκαίαν παρασκευάσωμεν τροφήν. Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν⁵²³. ἀντὶ τοῦ, προχείρως οὐ δεῖ συναλλάσσειν⁵²⁴. Μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον· ὅτι δεῖ τὸν βίον ἐπιτηδεύειν⁵²⁵, καὶ μὴ δεῖν⁵²⁶ δεσφῶ προσάπτειν αὐτόν. Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν· ἀντὶ τοῦ, μὴ ἐρεθίζειν θυμούμενον⁵²⁷, οὐ γὰρ προσήκεν, ἀλλ' ὑπέκειν τοῖς ὀργιζομένοις. Μὴ ἐσθίειν καρδίαν, μὴ βλάπτειν τὴν ψυχὴν⁵²⁸, ταῖς φροντίσιν αὐτὴν κατατρώχοντα. Κυάμων ἀπέχεσθαι⁵²⁹. ὅτι οὐ δεῖ ποιεῖσθαι⁵³⁰. κυάμωται⁵³¹ γὰρ ἦσαν ἐμπροσθεν⁵³² αἱ ψυχοφοραὶ, δι' ὧν πέρας ἐπετίθεσαν ταῖς ἀρχαῖς⁵³³. Σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν· ἐπισημαίνει γὰρ, ὅτι εἰς πονηρὰν ψυχὴν ἀστειὸν λόγον ἐμβάλλειν οὐ προσήκεν· ὁ μὲν γὰρ λόγος τροφὴ διανοίας ἐστὶ· τοῦτον δ' ἀκάθαρτον ἢ πονηρὰ ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων. Μὴ ἐπιστρέφουσαι

516) δίδουσι βοθῖαν. 517) Μελανούρι, εἶδος ἰχθύος.

518) ἀνθρώπους τοὺς ἴσους μαυρίζει, ἀσχηματίζει ἢ κακοῦθαι.

519) τὴν ζυγαρίαν. 520) ἴσων ὅτι. 521) φροντίζειν τὰ μάλιστα.

522) μέτρον οἴτου, ὅσοι ἦρει εἰς τὴν τροφὴν ἑνὸς ἀνθρώπου.

523) νὰ μὴ βάλωμεν τὴν δεξιάν εἰς παντὸς δεξιάν· νὰ μὴ δίδωμεν εἰς καθὴνα τὸ χεῖρ. 524) ἢ κἀμωμένον συμφωνίας. 525) ἐπιμελίσθαι.

526) τὸ ἀπαρήμενον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ παρήγγελλεν, ὡς καὶ δεῖν· τοῦτο ἦθελεν εἶσθαι κακοῦθλον. ἐξαρτᾶται λοιπὸν ἐκ τοῦ παρήγγελλεν, ὡς καὶ τῶν παραγγελιῶν τὰ ἀπαρήμενα· ἢ συνεπέχθη τὸ ὅτι οὐ δεῖ, εἰς εἰδικὸν ἀπαρήμενον ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ὑπονοουμένου ἐν νεῶν, ἐπισημαίνων, ἢ τέλος (καὶ τοῦτο νομικῶς πιθανώτερον) εἶναι ἀπαρήμενον τοῦ δέου, δέου, καὶ ἢ αὐτό, ἢ τὸ προσάπτειν προσέτιθι μεταγενεστέρου· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦτου φαίνεται ὅτι ἐξέλιπε καὶ τὸ ἐπίθετον ἄνετον ἐκ τοῦ πρώτου κώλου τῆς φράσεως, ὡς εἶχεν ὅτι· ὅτι δεῖ τὸν βίον ἀνετον ἐπιτηδεύειν, καὶ μὴ δεῖν διασφῶ αὐτόν.

527) ἀνθρώπων. 228) τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ψυχὴν. 229) ταύτην τὴν παρῶν κατὰ γράμμα λαμβάνοντας οἱ μεταγενεστέροι Πυθαγόρειοι δὲν ἔπραξαν ποτὲ κομμάτι, διὰ νὰ μὴ φάγοιεν τὰ ἐν αὐτοῖς ζωῶν, τὰ περιέχοντα κατὰ τὸ Πυθαγόρειον δόγμα τῆς μετεψυχώσεως, ἀνθρώπων ψυχῶν. 530) νὰ ἀναμηνινοῦνται τὰ εἰς τὰ πολιτικά. 531) διὰ κυάμων, ἀντὶ ψύχων γινόμενα.

532) ἄλλοι. 533) ἐπαύοντο οἱ ἐρχοῦντες διὰ νὰ ἐλεγχθῶσιν ἄλλοι.

ἐπὶ τοὺς ὄρους ἐλθόντας⁵³¹. τούτεστι, μέλλοντας ἀποθνήσκειν, καὶ τὸν ὄρον τοῦ βίου πλησίον ὄντα ὄρωντας, φέρειν⁵³³ εὐκόλως καὶ μὴ ἀθυμειν. Ανακάμψω δὲ ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου πρόθεσιν· ἀπάντων μὲν γὰρ, ὅπερ ἔφην⁵³⁶, τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἀπάγειν⁵³⁷ δεῖ τοὺς παῖδας, μάλιστα δὲ τῶν κολάκων. Ὅπερ γὰρ πολλάκις καὶ πρὸς πολλοὺς τῶν πατέρων διατελώ λέγων⁵³⁸, καὶ νῦν ἂν εἰποίμι· γένος οὐδὲν ἐστὶν ἐξωλέστερον, οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκτραχηλίζον τὴν νεότητα, ὡς τῶν κολάκων, οἳ καὶ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς παῖδας προῤῥίζους ἐκτρίβουσι⁵³⁹, τῶν μὲν τὸ γῆρας ἐπίλυτον⁵⁴⁰, τῶν δὲ τὴν νεότητα ποιούντες, τῶν δὲ συμβουλευμάτων⁵⁴¹ δέλεαρ ἀφύλακτον⁵⁴² προτεινόντες τὴν ἡδονήν. Τοῖς παισὶ τοῖς πλουσίοις οἱ πατέρες νῆρειν παραινοῦσιν, οἱ δὲ⁵⁴³ μεθύνειν σωφρονεῖν, οἱ δὲ ἀσαλαγίνειν⁵⁴⁴ φυλάττειν⁵⁴⁵, οἱ δὲ δαπανᾶν φιλεργεῖν, οἱ δὲ ῥαθυμεῖν· στιγμὴ χρόνου πᾶς ὁ βίος ἐστὶ, λέγοντες⁵⁴⁶. ζῆν καὶ οὐ παραζῆν⁵⁴⁷ προσέειπε· τί δὲ φροντιστέον υἱὸν τῶν τοῦ πατρὸς ἀπειλῶν; κρονόληρος⁵⁴⁸ καὶ σοροδαίμων⁵⁴⁹ ἐστὶ· καὶ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενοι⁵⁵⁰, τὴν ταχίστην ἐξοίσωμεν⁵⁵¹. Μικρὸν τὸ φύλον, ὑποκριταὶ φίλας, ἀγευστοὶ παρῆρησας⁵⁵², πλουσίων μὲν κολάκας, πενήτων δὲ ὑπερόπται⁵⁵³, ὡς ἐκ Λυρικῆς τέχνης ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι, ἀετηρότε⁵⁵⁴, ὅθ' οἱ τρέφοντες⁵⁵⁵ γελῶσι, καὶ

531) Ἐλθὼν τις εἰς τὰ ὄρια, νὰ μὴν ἐπιστρέψῃ. 533) νὰ ὑποφέρωμεν.

536) ὡς προεῖπα. 537) νὰ μακρυνώμεν. 538) διπνετικὸς λέγω.

539) ἀφανίζουσι ἐντελῶς, ῥιζιδόν. 540) λυπηρὸν. 541) τῶν συμβουλευτῶν τὰς ἐπιτάσεις τοὺς διδόντων. 542) καθ' ὅσον δύνανται τις νὰ προφυλαχθῇ.

543) κολάκας. 544) οἱ μὲν πατέρες σωφρονεῖν, οἱ δὲ κολάκας ἀσαλαγίνειν.

545) νὰ φυλάττωσι τὰ χρήματά των. 546) λέγοντες· Πᾶς ὁ βίος ἐστὶ μίση στιγμή χρόνου, παραινοῦσι ῥαθυμεῖν, 547) ἀκαλοῦζην. Ταῦτα λέγουσιν ἀκόμη οἱ κολάκας. 548) κρόνον ὡς ὁ Κρόνος, ὁ γηροντότερος ἔδων τῶν θεῶν. Σκαμωμαρμίνος. 549) δαίμων τῆς σοροῦ, τοῦ νεκρικοῦ φορέου· ὁ ἔχων τὸν ἑνα πόδα εἰς τὸν ταῖρον, ἐλαττότερος. Λίγουσιν αὐτὰ περὶ τοῦ πατρὸς.

550) σκαλώσαντες αὐτὸν, τὸν πατέρα, ὑψηλά, εἰς τὸν ἄδμον.

551) ἴδιον τὸν ἑαυτοῦ νὰ τὸν θάψωμεν. 552) μὴ γενθύνετε, μὴ γνωρίζετε εὐκρίνειαν. 553) ὑπερόπταιοι πρὸς τοὺς πένιπτας. 554) γελῶντας μὲ στόμα ἀνοικτὸν καὶ γυμνοὺς τοὺς ὀδόντας. Μισανθίοντες τὸ στόμα, προσποιούμενοι ὅτι γελῶσι. 555) Οἱ κολακούμενοι, τῶν ὁποίων εἶσι παράσιτοι.

ψυχῆς ὑποβολιμαία καὶ νόθα μέρη βίου⁵⁵⁶. πρὸς δὲ τὸ τὸν παλαιῶν νεῦμα ζῶντες, τῇ τύχῃ μὲν ἐλευθεροί, τῇ προαιρέσει δὲ δουλοὶ· ὅταν δὲ μὴ ὑβρίζονται, τότε ὑβρίζεσθαι δοκοῦντες⁵⁵⁷. ὅτι μὴ μᾶτην παρατρέφονται⁵⁵⁸. ἴσπερ, εἰ τῷ⁵⁵⁹ μέλει τῶν πατέρων τῆς τῶν τέκνων εὐαγωγίας⁵⁶⁰, ἐκδιωκτέον τὰ μυστὰρ ταῦτα θρέμματα. Ἐκδιωκτέον δὲ καὶ τὰς τῶν συμφορητῶν μοχθηρίας. Καὶ γὰρ οὗτοι τὰς ἐπιεικεστάτας⁵⁶¹ φύσεις ἱκανοὶ δικαφθεῖρην εἰσὶ. Ταῦτα μὲν οὖν καλὰ καὶ συμφέροντα· ἀ δὲ μέλλω λέγειν, ἀνθρώπινα⁵⁶². Οὐδὲ γὰρ αὐτὸ πάλιν τοὺς πατέρας ἔγωγε ἀξιώ τελείως σκληροῦς καὶ τραχεῖς εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ συγχωρῆσαι τινὰ τῷ νεωτέρῳ τῶν ἀμαρτημάτων⁵⁶³, καὶ ἑαυτοὺς ἀναμιμνήσκειν, ὅτι ἐγένοντο νέοι. Καὶ καθάπερ ἰατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖς γλυκεῖσι χυμοῖς καταμιγνύντες τὴν τέρψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον πάροδον εὐρον⁵⁶⁴, οὕτω δὴ τοὺς πατέρας τῶν ἐπιτηχημάτων ἀποτομίαν⁵⁶⁵ τῇ πραότητι μιγνύειν⁵⁶⁶, καὶ τοτὲ μὲν⁵⁶⁷ ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἀφιέναι καὶ χαλάσαι⁵⁶⁸ τὰς ἡνίας, τοτὲ δ' αὐτὸ πάλιν ἀντιτείνειν· καὶ μάλιστα μὲν, εὐκόλως φέρειν⁵⁶⁹ τὰς ἀμαρτίας· εἰ δὲ μὴ γε, προσοργισθέντας, ταχέως ἀσπλεγμαῖνα⁵⁷⁰. Μᾶλλον γὰρ ἐξέθυμον εἶναι δεῖ τὸν πατέρα, ἢ βαρῦθυμον⁵⁷¹· ὡς⁵⁷² τό γε δυσμενὲς καὶ δυσκατάλλακτον⁵⁷³ μισοτεκνίος οὐ μικρὸν τεκ-

556) Οἱ κολάκας εἶσιν ὑποβολιμαία μέρη τῆς ψυχῆς καὶ νόθα μέρη τοῦ βίου.

557) Θεωροῦσιν ὡς ὑβριν τὸ νὰ μὴ ὑβρίζονται. 558) Νομίζουσι ὅτι τρέφονται εἰς μάτην, διότι τρέφονται ἐπ' αὐτῇ τούτῳ διὰ νὰ ὑβρίζονται· τὸ δὲ μὴ παρίκων. 559) Ἄν εἰς τινὰ τῶν πατέρων μέλη, ἂν φρονιτῆρ τις τῶν πατέρων. 560) Καλῶς ἀγωγῆς. 561) Τὰς καλύτερας. 562) ἀκλαδῆ, ἄγτρον αὐστηρὰ καὶ οἷα δύνανται νὰ ἱκετῶσιν εἰς ἄνθρωπον.

563) Συγχωρῆσαι τῷ νεωτέρῳ (εἰς τὸν υἱὸν ὅστις εἶναι νεώτερος) τινὰ τῶν ἀμαρτημάτων. 564) Εὐρον τὴν τέρψιν (τὴν ἐκ τοῦ γλυκοῦ) πάροδον, ἀνταδῆ τὸν τρόπον τοῦ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ συμφέρον, δηλ. τὴν πόσιν τῶν πικρῶν φαρμάκων.

565) Τὰς αὐστηρὰς ἐπιτηχίας.

566) Ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἀξιώ· ἢ τὸ ἀνωτέρω δὴ γραπτῶν δειτ.

567) Ποτὲ μὲν. 568) Νὰ ἀφῆνωσι χαλαρὰς, νὰ ἐκδιώσωσι.

569) Νὰ ὑποφέρωσι τὰ σφάλματά των.

570) Ἄν ἐργασθῶσι, νὰ πρᾶνωσιν ταχέως. 571) Ἐξέθυμος, ἰ ταχέως θυμώων· βαρῦθυμος, ὁ διεκδικῆς καὶ πολὺ. 572) Διότι.

573) Ἡ διάθεσις τοῦ μὴ θιλοντος νὰ πρᾶνωθῇ, νὰ συγχωρῆσθ.

μήριόν ἐστιν. Καλὸν δὲ, ἕνια τῶν ἀμαρτημάτων μηδὲ εἰδέναι δοκεῖν⁵⁷⁴, ἀλλὰ τὸ τοῦ γήρωσ ἀμελιωτέον καὶ δύσκαπον ἐπὶ τὰ γιγνόμενα μεταφέρειν⁵⁷⁵, ὡς⁵⁷⁶ ἕνια τῶν πραττομένων ὁρῶντας μὴ ὄρῃν, καὶ μὴ ἀκοῦειν ἀκούοντας. Φίλων ἀμαρτήματα φέρομεν· τί θαυμαστόν, εἰ τέκνων⁵⁷⁷; δούλων πολλάκις κραιπαλῶντων μέθην οὐκ ἐξηλέγκριμεν⁵⁷⁸; ἐφίσσω ποτε, ἀλλὰ καὶ χορήγησον⁵⁷⁸ ἠγανάκτησάς ποτε, ἀλλὰ καὶ σύγγνωθι· ἐβουκόλησέ ποτε δι' οἰκέτου⁵⁷⁹, τὴν ὀργὴν κάτασχε· ἐξ ἀγροῦ ποτε ζεύγος ἀπειλετο⁵⁸⁰, ἤλθι ποτε χθιζῆς μέθης ἀποπνέων⁵⁸¹, ἀγνόησον· μύρων⁵⁸² ἀπόζων, σίγησον· οὕτω σκιρτώσα νεότης πωλοδαμνείται⁵⁸³. Πειρατέον δὲ τοῦς τῶν ἡδονῶν ἡττους⁵⁸⁴ καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμῆσεις δυστηκούς⁵⁸⁵ γάμψω καταεύξαι· δεσμούς γὰρ οὗτος τῆς νεότητος ἀσφαλῆστατος. Ἐγγυᾶσθαι⁵⁸⁶ δὲ δεῖ τοῖς υἱοῖς γυναικας μῆτε εὐγενεστέρας πολλῶ, μῆτε πλουσιωτέρας· τὸ γὰρ, « Τὴν κατὰ στυτὸν ἔλα⁵⁸⁷ », σοφόν ὡς οἱ γε μακρῶ⁵⁸⁸ κρείττους⁵⁸⁹ ἑαυτῶν λαμβάνοντες, οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν δούλοι λαμβάνουσι γινόμενοι⁵⁹⁰.

Βραχέα δὲ προσθεῖς αὐτοῖς, περιγράψω τὰς ὑποθήκας⁵⁹¹. Πρὸ πέντων γὰρ⁵⁹² δεῖ τοῦς πατέρας τῶ μηδὲν ἀμαρτάνειν⁵⁹³, ἀλλὰ πάντα ἃ δεῖ, πράττειν, ἐναργῆς ἑαυτοῦς παράδειγμα τοῖς

574) Νὰ φαίνονται οἱ πατέρες ὅτι δὲν τὰ γνωρίζουσι. 575) Νὰ μεταφέρωσι, νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν ἀμελιωσίαν καὶ τὴν καφετότητα τοῦ γήρωσ εἰς τὰς πράξεις τῶν παίδων. Ἀλλ. νὰ προσποιῶνται ὅτι ἀμελιωποῦντες κτλ. διὰ τὸ γῆρας, δὲν τὰς εἶδον. 576) Ἦστο. 577) Εἰ φέρομεν. ἂν ὑποτρέμεν ἀμαρτήματα τέκνων; 578) Ἐδείχθησ ποτὶ φειδωλὸς πρὸς τὰ τέκνα σου, δηλ. οὐ εἰτίσκων χρήματα καὶ δὲν τοῖς ἔδωκας; Καλῶς. Ἀλλὰ εἰς ἄλλαν περίστασιν πάλιν δός τοις. 579) Σὲ ἠπάτηκας, μεταχειρισθείς ἔργανον πρὸς τοῦτο σινὰ τῶν οἰκέτῶν; 580) Ἀγρόσον, ἐλεψὲν, ἰδὼ ὃ συγγραφεὺς φαίνεται ὑπὲρ τὸ δῖον ἱπαικῆς. 581) Μυρίζων χθισινὴν μέθην.

582) Εἰς τὰς τραπέζας καὶ τὰ ξερανώματα κλείνοντο μύρον.

583) Δαμάσκητα, παιδαγωγηῖται. 584) Καρμωμένους ἀπὸ τὰς ἡδονῶν.

585) Μὴ ὑπακούοντας εἰς ἐπιτιμῆσεις. 586) Νομίζουιν.

587) Προστακτ. τοῦ ἔλα, ἐλαίνω, ἐπιζήτει τὴν ἡμοίαν σου.

588) Πολύ. 589) Γυναικας. 590) Γίνονται χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσωσιν οὐκ ἕνδρες ἀλλὰ δούλοι. 591) Τελειώσω τὰς παρανήσεις.

592) Ἀρητηματικὸς καὶ ἔχει αἰτιολογικῆς. 593) διὰ τοῦ μὴ ἀμαρτάνειν, μὴ τὸ νὰ μὴ σφάλωσιν, οἱ πατέρες δυνάτοτι.

τέκνοις παρέχειν, ἵνα πρὸς τὸν τούτων βίον, ὡσπερ κάτοπτρον ἀποβλέποντες⁵⁹⁴, ἀποτρέπωνται τῶν αἰσχροῶν ἔργων καὶ λόγων. Ὡς οἴτινες, τοῖς ἀμαρτάνουσιν υἱοῖς ἐπιτιμῶντες, τοῖς αὐτοῖς ἀμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λαμβάνουσιν ἑαυτῶν κατηγοροὶ γιγνόμενοι⁵⁹⁵. Οἱ δ' ὅλως φαύλως ζῶντες, οὐδὲ τοῖς δούλοις παρῆρσιαν ἀγροῦσιν⁵⁹⁶ ἐπιτιμᾶν, μήτοιγε δὴ⁵⁹⁷ τοῖς υἱοῖς. Χωρὶς δὲ τούτων γένοιτο ἂν αὐτοῖς⁵⁹⁸ τῶν ἀδικημάτων σύμβουλοι καὶ διδάσκαλοι· ὅπου γὰρ γέροντές εἰσιν ἀναίσχυντοι, ἐνταῦθ' ἀνάγκη καὶ νέους ἀναιδεστῆτους εἶναι. Πειρατέον οὖν εἰς τὸν τῶν τέκνων σωφρονισμὸν πάνθ', ὅσα προσῆκον, ἐπιτηδεύειν, ζηλώσαντας τὴν Εὐρυδικὴν⁵⁹⁹, ἧτις Ἰλλυριεῖ ὄσα καὶ τρισβάρβαρο⁶⁰⁰, ὅμως ἐπὶ τῇ μαθήσει⁶⁰¹ τῶν τέκνων, ὁψὲ τῆς ἡλικίας ἤψατο παιδείας⁶⁰². ἱκανῶς δ' αὐτῆς τὴν φιλοτεκνίαν σημαίνει τοῦπίγραμμα, ὅπερ ἀνέθηκε ταῖς Μούσαις,

Εὐρυδικὴ Ἱεραπολιτικὴ τὸν δ' ἄνεθκε

Μούσαις, εὐδοιστο⁶⁰⁴ ψυχῇ ἑλοῦσα πόθον.

Γράμματα γὰρ, μνημεῖα λόγων⁶⁰³, μῆτηρ γεγαυῖα⁶⁰⁶

Παίδων ἡβῶντων, ἐξεπύρηνσε μαθεῖν⁶⁰⁷.

Τὸ μὲν οὖν πάσας τὰς προσηρμημένας συμπεριλαβεῖν⁶⁰⁸ παραινέσεις, εὐχῆς ἴσως ἔργον⁶⁰⁹ ἐστὶ· τὸ δὲ τὰς πλείους ζηλώσαι, καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρία⁶¹⁰ δεόμενόν ἐστι καὶ πολλῆς ἐπιμελείας· ἀνυστὸν⁶¹¹ δ' οὖν ἀνθρωπινῆ φύσει καθίστασθαι.

594) Οἱ παῖδες. 595) Χωρὶς νὰ τὸ κλείρουσιν κατηγοροῦσιν ἑαυτοῖς ἐπ' ὀνόματι τῶν υἱῶν τῶν, κατηγοροῦντες τοὺς υἱοὺς τῶν.

596) Ἔχουσι τὴν τολμην. 597) Πῶς ἔμεινεν, ἑσώθη εὐχίωτερον.

598) Οἱ ἴδιοι ἀμαρτάνοντες, ἤθελον γίνεσθαι εἰς αὐτοὺς, τοὺς υἱοὺς σύμβουλοι καὶ διδ. τ. ἀδικ. 599) ἔχει ἡ γυνὴ τοῦ Ὀρρέϊου, ἢν ἀποθανοῦσαι ὁ ἀνὴρ τῆς ἱεράγειν ἐκ τοῦ ἄδου προῦκας τὸν Κίρβειρον διὰ τῆς λύρας του. Ἄλλ' ἄλλη τίς μεταγενεστέρη, ἄλλως δὲ ἀγνοῦστος.

600) βαρβαροτάτη. 601) διὰ τὴν μάθησιν. 602) ἐπεχείρησε νὰ παιδεύθῃ. 603) Τρίπουν ἴσως ἢ ἀνδριάντα, ὑπὸ τὸν ὑποῖον ἦν γεγραμμένον τὸ ἐπίγραμμα. 604) ἑπαινετὸν. 605) τὰ γράμματα λίγη μνημεῖα τῶν λόγων, διότι χρησιμεύουσιν εἰς αὐτῶν τὴν ἀπομνηνεύσιν.

606) ὑπάρξασα, ἐκ τοῦ Γαῶ ἀνωαλάος. 607) ἐκοπίασε νὰ μάθῃ γράμματα. 608) Οἱ γρονεῖς νὰ συμπεριλάβωσι, νὰ ἐνοήσωσι καὶ νὰ ἐκτελέσωσι. 609) εὐατόν. 610) ἀπακτιῖ ἐντυχίαν, εὐνοϊκῆς, καλῆς περιστάσεως.

611) κατορθωτὸν μολοντοῦτο βίβλια.

Β'. ΣΤΟΒΑΙΟΥ'.

Τὰ παρὸντα τιμῆμα ἠλθόντων ἀπὸ τὸν Στοβαίων Ἰωάννην. Ἦτο δὲ οὗτος· ἀπὸ τοὺς Στοβούς τῆς Μακεδονίας, ἀκμάσας περὶ τὴν Δ'. ἱκατονετατηρίδα Μ. Χ. εὐνείλε δι' διάφορα ἠθικά τιμῆμα ἀπὸ ἀρχαίους συγγραφεῖς τε καὶ ποιητάς.

ΓΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΩΣ ΠΑΤΡΙΔΙ ΧΡΗΣΤΕΟΝ.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογώτατόν ἐστιν ὑποθέσθαι, πῶς πατρίδι χρῆσθον. Ἔστι γὰρ ὡσαυτεὶ δευτέρως τις θεὸς αὐτῆ, νῆ Δία, πρῶτος καὶ μείζων γονεὺς¹. παρ' ὃ δὴ καὶ ὁ τούνομα τῷ πράγματι τιθέμενος οὐκ ἀνευτρέχες² ἔθετο, παρασχηματίσας μὲν τῷ πατρὶ, θηλυκῶς δ' ἐξενεγκόν, ἔν' οἷον μίγμα τυγχάνοι τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός³. Καὶ δὴ οὗτος μὲν ὁ λόγος ὑπαγορεύει πατρίδα τιμᾶν, ἐπίσης τοῖς δυσὶ γονεῦσι τὴν μίαν ὥστε θάτέρου μὲν τῶν γειναμένων ὀποτερουσύν⁴ καὶ δεῖ προκρίνειν τὴν πατρίδα, προτιμᾶν δ' αὐτῆς μηδ' ἅμα τοὺς δύο, δι' ἴσης δὲ μοίρας ἄγειν⁵. Ἄλλ' ἕτερος αὖ λόγος ἐστίν, ὃς παρακαλεῖ καὶ προτιμᾶν αὐτὴν τῶν γονεῶν, ἅμα τοῖν δυοῖν· καὶ οὐ τοι μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς σὺν αὐτοῖς καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἀπαξῆπλως μετὰ θεοῦ τῶν ἄλλων ἀπάντων⁶.

1) Διότι εἰς αὐτὴν καὶ δ' αὐτῆς τὴν ἀρχὴν ἔχουσι καὶ οἱ γονεῖς, καὶ εἰς ὅλους αὐτὴ παρέχει καὶ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν ζωὴν. 2) ἀνεπίτηθειον. 3) τῆς τε τοῦ πατρὸς (ἑκατονταμίας, φύσεως) καὶ τῆς μητρός (ἑκατονταμίας, φύσεως).

4) τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. 5) οὐκ ἰσὺς μόνον τοῦ ἐνὸς τῶν γειναμένων (τῶν γονεῶν) χρῆσασθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν δύο ἰσὺς ἀνατάξιν, ἀλλὰ καὶ τῶν δύο ἰσὺς ἀνατάξιν, ἀλλὰ καὶ τῶν δύο ἰσὺς ἀνατάξιν, ἀλλὰ καὶ τῶν δύο ἰσὺς ἀνατάξιν.

6) προτιμᾶν δεῖ τὴν πατρίδα.

Ἵσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δακτύλων τὸν ἓνα προκρίνων, εὐλόγιστος δὲ ὁ τοὺς πέντε τοῦ ἐνός· ὁ μὲν γὰρ ἀτιμάζει καὶ τὸν προκείμενον⁷, ὁ δ' ἐν τοῖς πέντε καὶ τὸν ἓνα περισώζει· τοῦτον δ' αὖ τὸν τρόπον⁸ καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς πατρίδος πλέον σώζειν βουλούμενος, πρὸς τῷ δρᾶν ἀθέμιτα, καὶ ἄλλως⁹ ἀνόητος μείριον ἀδυνάτων· ὁ δὲ ἑαυτοῦ προτιμῶν τὴν πατρίδα, θεοφιλῆς τε καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀραρώς¹⁰. Εἴρηται δ' ὅμως, ὡς κἂν εἰ μὴ συναριθμοῖται¹¹ τῷ συστήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἐξετάζοιτο, καθήκειν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας τὴν τοῦ συστήματος προκρίνειν, ὅτι τὴν ὡς πολίτου σωτηρίαν ἀνύπαρκτον ἀπέβαινε ἢ τῆς πόλεως ἀπόλειψις, καθάπερ καὶ τὴν τοῦ ἐνός δακτύλου, ὡς μέρους χειρὸς, ἢ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. Καὶ δὴ κατὰ τούτων ἡμῖν συγκεφαλαιώσθω¹², διότι χεὶρ τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ ἰδίου μὴ χωρίζειν, ἀλλ' ἐν ἡγεῖσθαι καὶ ταῦτόν· τό τε γὰρ τῆ πατρίδι συμφέρον κοινόν ἐστι καὶ τῶν κατὰ μέρος ἐκάστω, τὸ γὰρ ὅλον δίχα τῶν μερῶν ἐστίν οὐδέν· τό τε τῷ πολίτῃ συμφέρον προτήκει καὶ τῆ πόλει¹³, εἰάν γε ὡς συμφέρον πολίτῃ λαμβάνεται. Καὶ γὰρ τὸ χορευτῆ ὡς χορευτῆ¹⁴ λωσιτελὲς καὶ τῷ ὄλῳ χορῶν κερδαλέον ἂν εἴη. Τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἐνθέμενοι πάντα ταῖς διανοίαις, πολὺ φῶς ἐξομεν¹⁵ ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὥστε ἐν μηδενὶ παραλιπεῖν κειρῶ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον.

Ἐν οὖνεκά φημι¹⁶ δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν καὶ πάθος καὶ νόστιμα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὸν πατρίδι χρῆσόμενον καλῶς. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καθάπερ τινας θεοῦ δευτέρους συντηρεῖν αὐτὸν τελειοῦντα¹⁷ κατὰ τὴν τούτων ὑφήγησιν· κἂν ἢ

7) ὁ τοὺς πέντε ἀτιμάζων ἀτιμάζει καὶ τὸν προτιμηθέντα δάκτυλον.

8) κατὰ τούτων τὸν τρόπον. ὁ δὲ δὴ πλειοτέραν ἐμψαν καὶ μεταθεσιν κατέβην ποιεῖ τὴν ἀπόθεσιν. 9) καὶ πρὸς τούτοις, καὶ κατ' ἄλλον λόγον εἰναὶ ἀνόητος, ἐπεὶ δὴ ἐπιθμμεῖ ἀδύνατα.

10) παρσεκικαμίνος, σταθερὸς, καλῶς τεταγμένος, ἁρῆς, φρόνιμος.

11) ἑαυτόν. 12) περὶ τούτων ἄρα ἐν κεφαλαίῳ εἰρήσθω, συντόμως δηλ. καὶ περιληπτικῶς. τίνος ἐνεστὶ χρεῖ. 13) ἀνήκει καὶ εἰς τὴν πόλιν. ἀποβλέπει καὶ τὴν πόλιν. 14) καθὼς χορευτῆ. 15) ὑπερβῶς καὶ καθυπερβῶς γινώσκουσα.

16) διὰ τὰ ὅποια φρονῶ, ὅτι πράττει πᾶς ὅστις θέλει νὰ γείνη ὀφελίμος εἰς τὴν πατρίδα, καλῶς χροῦμενος αὐτῇ, ἀποπέμψῃ πᾶν πάθος καὶ νόστιμα ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς. 17) τελειοποιῶν τὸν ἑαυτόν του, ῥ. θμ. ζῶν ἑαυτόν.

παραβαίνεις τις αὐτοὺς ἢ νεωμοῦν ἐπιχειρεῖ, σπουδῇ πάσῃ κωλύοντα καὶ πάντα τρόπον ἐναντιούμενον. Οὐ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα πόλει δι' ἀτιμίας ἀγόμενοι¹⁸ νόμοι καὶ τὰ νέα προκρινόμενα τῶν παλαιῶν. Ὄθεν καὶ τῶν ψηφισμάτων καὶ τῆς παραθέμου ταύτης καινουργίας εἰρκτέον τοὺς αἰθαδέστερον ἐπὶ τούτ' ἴοντας. Ἀποδέχομαι γοῦν ἐγωγε καὶ τὸν τῶν Λοκρῶν νομοθέτην Ζάλευκον, ὃς ἐνομοθέτησε τὸν καινὸν εἰσοίσοντα νόμον, βρόχου περικειμένου τῷ τραχήλῳ τούτο ποιεῖν, ὡς ἀκαρῆς οἴχοιτο πιναγεί, εἰ μὴ μάλα σφόδρα λυσιτελῶς τῷ κοινῷ παραδιατάττοιο¹⁹ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς πολιτείας κατάστασιν. Οὐδὲν δ' ἦττον τῶν νόμων καὶ τὰ ἔθνη φυλακτέον τὰ γε ὄντως πατρία, καὶ τάχα ποὺ πρεσβύτερα καὶ τῶν νόμων αὐτῶν· εἰ τὰ τε χθιζὰ ταῦτα καὶ πρωϊζὰ τὰ νῦν εἰς ἀπασαν εισηγημένα πόλιν, οὔτε πατρία ἡγήτέον, καὶ τάχ²⁰ οὐδὲ ἔθνη τὸ σύνολον. Εἴτα τὸ μὲν ἔθος ἀγραφός τις εἶναι βούλεται νόμος, καλὸν ἐπιγεγραμμένος νομοθέτην, τὴν τῶν χωρῶν ἀπάντων εὐερέστησιν, ἴσως δὲ ποὺ καὶ τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγὺς βάλλων.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΩΣ ΧΡΗΣΤΕΟΝ ΤΟΙΣ ΓΟΝΕΥΣΙΝ.

Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον τίνος μᾶλλον ἂν προσώπου μνησθεῖ τις πρῶτον ἢ γονέων, ὅθεν λεκτέον περὶ τούτων, οὓς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς εἰπὼν οὐχ ἀμάρτοι τις ἐνεκά γε τῆς ἐγγύτητος, εἰ θέμις εἶπεν, καὶ θεῶν ἡμῖν τιμιωτέρους. Προλαβεῖν¹ δὲ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς μόνον μέτρον τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστίας^{1*} ἢ διηνεκῆς καὶ ἀνένδοτος προθυμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν, ἐπειτοί γε πολὺ καταδέεστερα, κἂν πάνυ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ὅμως² κινδυνεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι

18) περιφρ. ἀντι: ἀτιμαζόμενοι. Σημείωσις δὲ ὅτι περὶ τῶν καλῶς κειμένων νόμων ὁ λόγος ἐνταῦθα. διότι εἴτις κακῶς ἔχει, ὁ τοιοῦτος διορθώσθω· καὶ εἰ τις φιλανθρωπότερος, προσαγάσθω τῇ πόλει. 19) διαφορητικῶς διατάττω. 20) πιθανῶς ἴσως.

1) καὶ προλαβόμενον. 1*) ὑπερ. ἐστίν. 2) πρὸς τούτοις ἐὰν ἀκριβῶς παρατηρήσωμεν, ὅσα καὶ ἂν ποιήσωμεν ἡμεῖς ἐκείνων ἐστίν ἔργα.

καὶ ἡμᾶς τοὺς ταῦτα πράττοντας ἐκείνοι πεποιήκασιν. Ἰσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἀπεργασθέντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἑτερά τινα κατεσκευάζεν, οὐκ ἂν ἰκνήσαιμεν καὶ ταῦτα τῶν τεχνιτῶν ἔργα φάσκειν· οὕτως εἰκότως καὶ τὰ ὑπ' ἡμῶν δρώμενα λέγοιμεν ἂν εἶναι τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν· καὶ οὐχί³ τᾶλλα μὲν, οὐχί δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πραττόμενα τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα δι' οὓς καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν. Πρὸς οὖν τὴν εὐμαρῆ τῶν ἐπ' αὐτοὺς καθηκόντων αἵρεσιν⁴ κεφαλαίωθῃ τινὰ χρῆ προβαλλομένου λόγον, τοῦτον ἐν προχείρῳ διηνεκῆς ἔχειν· ὡς οἱ γονεῖς ἡμῶν θεῶν εἰκόνας, καὶ νῆ Δία θεοὶ ἐφέστιοι καὶ εὐεργεταὶ καὶ συγγενεῖς δανεισταὶ τε καὶ κύριοι καὶ φίλοι βεβαύτατοι. Θεῶν τε γὰρ εἰκόνας ὁμοιοῦνται καὶ ὑπὲρ τὰς τῶν τεχνῶν δυνάμεις καθιγμένοι τῆς ἐμφορείας. Θεοὶ τε γὰρ ἐστιοῦχοι καὶ συνδίκαιοι ἡμῖν· ἐτι δ' εὐεργεταὶ μέγιστοι καὶ παρεσχημένοι τὰ μέγιστα καὶ μὰ Δί' οὐχὶ μόνον ἀέχομεν, ἀλλὰ καὶ ὅποσα παρέχειν ἐβουλήθησαν, ἅ τε καὶ εὐξάντο⁵. Πρὸς δὲ τούτοις συγγενεῖς ἐγγιστοὶ καὶ τῆς πρὸς ἐτέρουσ ἀίτιοι συγγενείας, δανεισταὶ δὲ τῶν τιμιωτάτων, μόνα ἀπαιτοῦντες, ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις πάλιν ἐστὶν ἡμῶν εὐεργεσία⁶. Τί γὰρ τῆλικούτον παιδὶ κέρδος, πηλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τοὺς γειναμένους εὐσεβῆς καὶ εὐχάριστον; Κύριοί γε μὴν δικαιοτάτα. Τίνος γὰρ κτῆμα μᾶλλον εἴημεν ἢ ἐκείνων, δι' οὓς ἐσμέν; Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ παραστάται διηνεκῆς καὶ αὐτόκλητοι, παντὸς καιροῦ καὶ πάσης περιστάσεως ἐπίκουροι. Ἐπει δὲ τῶν πρακταριθμημένων ἀπάντων τὸ ἐξοχώτατον ἦν ὄνομα γονεὺς, καθὸ

3) καὶ ἐὰν εἶναι ἀληθῆ; τὸ ἐφεξῆς, ἐὰν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τὸ ἐφεξῆς, ὅτι τᾶλλα μὲν καὶ (εἶναι ἔργα τῶν γονέων ἡμῶν) οὐχὶ ὁμοῦ καὶ ὅσα ὑπὲρ αὐτῶν πράττομεν εἶναι ἔργα τῶν γονέων ἡμῶν, ἀπὸ τοῦ ὁποῦσ καὶ ἡμεῖς ἐγενήθημεν.

4) ἐκλογὴν, διὰ νὰ γνωρίσωμεν λοιπὸν εὐκῆλα καὶ νὰ ἐκλέξωμεν τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα. 5) πάντα, ὅσα ἔχομεν, οἱ γονεῖς μᾶς τὰ ἐδωκῶν καὶ οὐχὶ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἠθέλησαν καὶ εἶχον τὴν προθυμίαν νὰ μᾶς δώσωσι καὶ ἤγχομεν νὰ τὰ ἀπολαύσωμεν.

6) διότι τὸ τιμιωτάτων πάντων τὴν ζωὴν καὶ καλὴν ἀγωγὴν παρέχοντες ἡμῖν, ἐὰν ἀπαιτοῦσιν ἄλλο παρ' ἡμῶν εἰμὴ εὐσεβείαν καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ φρενήρην, τὰ ὅποια ἡμεῖς ἀποδίδοντες εἰς αὐτοὺς τὰ μέγιστα πάλιν κερβαίνομεν, ἐνέσταν γιγνόμενοι, τὸ ὅποιον ἑτέρα πάλιν εὐεργεσία ἐστὶ τῶν γονέων πρὸς ἡμᾶς.

θεούς αὐτοὺς ἀπεκαλοῦμεν, τῇ τοιαύτῃ ἐπινοίᾳ προσθετόν ἔτερον καὶ νομιστόν ἑαυτοὺς καθάπερ ἐν ἱερῷ τῇ οἰκίᾳ ζακάρου τινὰς καὶ ἱερέας, ὑπ' αὐτῆς χειροτονημένους καὶ καθιερωμένους τῆς φύσεως, ἐγκειρισθαι τὴν τῶν γονέων θεραπείαν⁷. Ὄθεν καὶ διελόντες τῆς ἐπιμελείας τὸ μὲν εἰς σῶμα, τὸ δ' εἰς ψυχὴν, καθ' ἑκάτερον αὐτῶν μεθ' ἑκάστης προθυμίας, πείθεσθαι τε τῷ λόγῳ τι βουλόμενοι, τὸ καθήκον ἐκπληρώσωμεν. Τοῦ μὲν οὖν σώματος εἵνεκα βραχὺς ὁ λόγος, εἰ καὶ ἀναγκαῖος. Προνοήσομεν γὰρ τροφῆς αὐτῶν ἐλευθερίῳ καὶ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ γήραος ἡρμοσμένῃς, ἔτι δὲ κοίτης καὶ ὕπνου ἀλείμματός τε καὶ λουτροῦ καὶ ἐσθιῆς καὶ ἀπαξιαπλῶς τῶν ἐνεκα τοῦ σώματος ἀναγκαίων ὡς κατὰ μηδὲν τούτων ἐνδείας ποτὲ πειραθεῖν, μμοούμενοι τὴν αὐτῶν ἐκείνων περὶ τὴν ἡμετέραν ἀνατροφήν, ὅτ' ἤμεν νεογνοὶ, κηδεμονίαν ὥστε προσαναγκάζειν ἑαυτοὺς καὶ μαντικόν τι⁸ προστρέσθαι θεραπείαν, κἀξυρίσκειν, εἴπερ αὐτοὶ μὴ λέγοιεν, πρὸς τίνα μάλιστα βέπουσιν αὐτοῖς αἱ προθυμίαι τῶν τῷ σώματι προσαγομένων. Πολλὰ γὰρ αὐ κακίνοι περὶ ἡμῶν ἐμαντεύσαντο, πολλὰκις ἀνάρθροις ἔτι καὶ κλαυθμόδεσι φωναῖς, ὅτι μὲν δεόμεθ' αὐτῶν, σημηνάντων, τίνα δ' ἔστιν ὧν δεόμεθα διασαφῆσαι μὴ δυνηθέντων. Κἀν⁹ εἰ ἡμῶν καὶ αὐτῶν τούτων τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονότων διδάσκαλοι γεγόνασιν, ὧν ἄξιον τυγχάνειν εἰπερ ἡμῶν, ταῦθ' ἡμᾶς διὰ τοῦ προσπαρταχεῖν ἡμῖν διδάξαντες. Ταῖς δὲ ψυχαῖς αὐτῶν παρασχετόν, πρῶτον μὲν τὴν εὐθυμίαν, ἣ μάλιστα γένοιτο ἂν ἐκ τοῦ συναναστρέσθαι νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μὴ

7) ὡς περὶ οἱ ἱερεῖς ἐγκειρισθῶσαν ἐν ἱερῷ τὴν θεῶν θεραπείαν, οὕτω καὶ οἱ πατέρες ἐν οἰκίᾳ τῶν τῶν γονέων, οἷα δὲ θ. ὧν καὶ αὐτῶν ὄντων.

8) ἀντί: μαντικώτερον, διότι πρέπει νὰ προσαντιώμεν καὶ νὰ ἀνευρίσκωμεν, τί χρειάζονται οἱ γονεῖς ἀπὸ ἡμᾶς, ἂν καὶ ὅν θέλωσι: νὰ τὸ εἴπωσι, διότι οὕτως ἔπραττον καὶ ἑαυτοὶ πρὸς ἡμᾶς, ὅτε ἡμεῖς βρέφη καὶ νεογνοὶ, καὶ ὅτε ἐσημαίνωμεν ὅτι δεόμεθ' αὐτοῖς διὰ τῶν κλαυθμῶν, μὴ ἐνδόμενοι νὰ ἐξηγηθῶμεν πρὸς αὐτοὺς τίνας ἔχομεν χρεῖαι.

9) ὁ μὲν κἀν μειωτικὸς ὁ δὲ νοῦς: κἀν δὲ αὐτοῦ πρέπει: νὰ προμαντεύωμεν, εἰπερ ἡμῶς εἰς δεξιὰν τὰ καθήκοντα. διδάξαντες ἡμᾶς διὰ τοῦ προσπαρταχεῖν ταῦτα, ὧν ἄξιον κ. τ. λ.

τι κοιλῶσι, συμπεριπατοῦντας, συναλειφομένους, συνδιαιωμένους. Καθάπερ γὰρ τοῖς μακρὰν στελλομένοις ἀποδημίαν πρὸς εὐθυμίαν εἶναι ἐν τρόπῳ γινόμεναι προπομπίαι,¹⁰ τῶν οἰκισιῶν τε καὶ φιλάτων συναναστροφῆς τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς γονεῦσιν νενευκόσιν ἤδη πρὸς τὴν ἄρδον, ἐν ταῖς μάλιστα κεχρισμέναι¹¹ καὶ προσφιλεῖς εἶναι αἱ τῶν τέκνων προσεδρίαί. Κἀὶ μέντοι¹² κἀν εἴτι πον γένοιτο παραμαρτάνοντες¹³ (ὅποια δὴ πολλὰ φιλεῖ γενέσθαι περὶ τοὺς πλείονας καὶ ἰδιωτικώτερον ἡγμένους) ἐπανορθωτόν μὲν, ἀλλ' οὐ μετ' ἐπιπλήξεως μὰ Δία, καθάπερ ἔθος πρὸς τοὺς ἐλάττωνας ἢ ἴσους ποιεῖν, ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ οὐχ ὡς δι' ἀμαθίαν ἀμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παρρωῶντας τῷ μὴ ἐφραστακείαν¹⁴, πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπερ ἐπέστησαν, ἀνακαί γὰρ τοῖς τλήκους καὶ μάλιστα ἐκτανῶς αἱ νουθετήσεις. Ἀναγκαῖα δὲ μετὰ παρακλήσεως καὶ τινοσ φιλοτεχνίας ἴασις τῶν παρορωμένων. Φέρει δὲ ἐπὶ τὴν εὐθυμίαν αὐτοῖς καὶ τὸ τῶν θητικωτέρων εἶναι δοκούτων ὑπηρετημάτων ἄπτεσθαι ποτε τοὺς παῖδας, ὥστε καὶ πόδας ὑπονήψαι καὶ κλίην στρέσαι καὶ παραστήναι διακονουμένους¹⁵. Εὐφραίνονται γὰρ οὐκ ὀλίγως παρὰ τῶν φιλάτων χερῶν τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας λαμβάνοντες, καὶ διακόνους χρώμενοι τοῖς σφετέρους ἐργοῖς¹⁶. Μάλιστα δ' ἂν εἴη γονεῦσι κεχρισμένον καὶ τὸ φαίνεσθαι τιμῶντας τοὺς παῖδας, οὓς ἂν ἐκείνοι στέργωσιν καὶ περὶ πολλοῦ ποιῶνται. Διὸ συγγενεῖς αὐτῶν στερκτέον καὶ ἐπιμελείας ἀξιώτεον, φίλους θ' ὠσκέτως καὶ δῖτα καὶ ἑκάστους τοὺς ἐκείνοσ κεχρισμένους: ἀφ' ἧς ἀφορμῆς¹⁷ εὐρεσις ἡμῖν ὑπογράφεται

10) ὅταν αἱ συναναστροφαι αὐται γίνονται ἐν εἴδει προπομπῆς. ἐκπεριβοδίου. 11) ἀντί: κεχρισμένισταται καὶ προσφιλεσταται.

12) πρὸς δὲ τούτοις. 13) καὶ ἂν κατὰ τι συμβῇ. ἵνα παραμάρτωσι, σφάλωσι. 14) πρέπει δηλ. νὰ δεικνύωμεν, ὅτι φρονούμεν περὶ αὐτῶν, ὅτι ἔσφαλαν. ὅχι διότι ἠγνοῦν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀμάρτημα, ἀλλὰ κατὰ παραδρομήν, διότι τὸ παρεῖδον μὴ ἐπιστήσαντες τὸν νοῦν καὶ ὅτι ἂν ἐπρόσεχον βεβαίως ἦθελαν ἐνοήσει τὸ ἀμάρτημα.

15) τοὺς παῖδας νὰ τοὺς παρασταθῶσι διακονοῦντες. 16) διότι ἀπειρήθη ὅτι οἱ παῖδες εἶναι ἔργα καὶ πλάσματα καὶ ἀναστήματα τῶν γονέων.

17) ἐκ τῆς εἰρημένης ταύτης ἀφορμῆς ἵγνογραφεῖται καὶ ὑπεμφαίνεται ἡμῖν εἴρεσις καὶ ἔτερον. . . τοῦτέστιν ἐκ ταύτης τῆς ἀφορμῆς καὶ ἄλλα ἐπιφαινομένη πλείονα, μεγάλα καὶ ἀγαθὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς.

καί ἑτέρων πλειόνων καθηκόντων οὐ σμικρῶν οὐδὲ τῶν τυχόντων. Ἐπεὶ γὰρ χάρις ἐστὶ γονεῦσι τῶν στεργουμένων ὑπ' αὐτῶν κηδεμονία, μάλιστα δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς¹⁸, ὄθλον ὡς οὐ τοῦ τυχόντος¹⁹ ἂν αὐτοὶ χαριζοίμεθα προσουήτες αὐτῶν.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑΣ.

Πρώτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλα σαφῆς ἐπεικῶς τε εὐπορος, πρὸς δὲ καὶ κοινή· κατὰ παντὸς μὲν γὰρ εἶπειν προσώπου ὑγιῆς ὁ λόγος, ὡς σαφῆς. Παντὶ οὖν *χορήγη*¹, ἔκ τε τοῦ ἑαυτὸν μὲν ἐκείνου, ἐκείνου δὲ ἑκὺτον ὑποθέσθαι. Καὶ γὰρ οἰκέτη *χρῶτ'* ἂν τις καλῶς, ἐνθυμηθεὶς πῶς ἂν ἤξισεν ἐκείνου αὐτῷ προσφέρεισθαι, εἴπερ ἐκείνος μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δούλος· ὁ δ' ὁμοίως λόγος καὶ γονεῦσι περὶ τέκνων καὶ παισὶ περὶ τῶν γειναμένων καὶ συνόλως πᾶσι περὶ πάντων². Ἐξαιρέτως δ' ἐστὶν εὐπορος ἡ παρζίνετις κατὰ τὸν τῶν ἀδελφῶν τρόπον³· ἐπειδὴ περ οὐδὲν δεῖ προϋποθέσθαι τὸν σκεπτόμενον, πῶς ἀδελφῷ χρηστέρῳ, λαβεῖν δ' ἐξ ἐτοίμου παρὰ τῆς φύσεως τοῦ προσώπου ταυτότητα⁴. Καὶ δῆτα καὶ πρώτος οὗτος εἰρήσθω λόγος, ὡς τοῦτον χρῆ προσφέρεισθαι τὸν τρόπον ἀδελφῷ, ὄνπερ ἂν τις ἐκείνου ἀξιώσειεν ἂν⁵ ἑαυτῷ. Νῆ Δία, φῆσι τις, ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἰμι μέτριος καὶ ἐπεικῆς, ὁ δ' ἀδελφός σκικίς καὶ δυσομίλητος. Οὐκ ὀρθῶς δὲ εἶπεί. Πρῶτον μὲν ἴσως οὐδ' ἀληθεύσει· ἰκανῶ γὰρ

18) μάλιστα δὲ ἡμῶς ὑπ' αὐτῶν στεργόμεθα. ὄθλον δὲ ὅτι οὐκ μικρὰν εὐχαρίστησιν θέλομεν προσφέρειν εἰς τοὺς γονεῖς (καὶ μάλιστα ὅποτε οὕτως ἐννοεῖται πρὸς ἡμᾶς διάκενται) ἔχοντας πρόνοιαν ἡμῶν αὐτῶν. 19) ἄλλοι γράφουσιν: οὐ τὰ τυχόντα.

1) πάντα ἄνθρωπον (δηλ. ὁποιασδήποτε καταστάσεως) θέλει μεταχειρισθῆ, θέλει προσφερθῆ πρὸς αὐτὸν οὕτως, ὑποθέσας δηλ. ἑαυτὸν μὲν εἰς τὴν θέσιν ἐκείνου, ἐκείνου δὲ εἰς τὴν θέσιν σου. 2) οὗτος ὁ λόγος ἐν πᾶσι κρατεῖ περὶ παντὸς ὑποκειμένου.

3) εἰς τὸν τρόπον καὶ τὴν κατὰστασιν τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἀμεδιωτέτη ἢ παραίνεσις αὐτῆ. 4) ὅτι δηλ. ὁ ἀδελφός εἶναι ἄλλος αὐτός.

5) ὁ πρῶτος ἂν συνδικτός μᾶλλον πρὸς τὸ ἔν περ ἀριστοταίων ἐκείνου, ὁ δὲ δεύτερος μᾶλλον πρὸς τὸ ἀξιώσειεν, σημαίνων τὸ δυνατόν καὶ ἐνδεχόμενον τούτου. τὸ δὲ αὐτῷ, πρὸς τὸ ἐννοούμενον προσφέρεισθαι.

ἡ φιλαυτία τὰ μὲν ἴδια μεγαλοποιῆσαι καὶ ἀποκυδᾶναι⁶, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατατιμικρῶσαι καὶ διαφραυλίσει, πολλὰ γοῦν διὰ ταῦτα οἱ κακίους σφᾶς αὐτοῦ προκρίνουσι τῶν κατὰ πολὺ βελτιόνων· ἐπειτα, κἂν ὄντως τοιούτος ἢ ἀδελφός, ἀλλὰ σύ γε φαίην ἂν ἀμείνων εὐρήθητι καὶ νίκησον αὐτοῦ τὴν ἀγριότητα ταῖς εὐποιΐαις, ἐπιταί γε οὐδὲ πολλή χάρις τοῖς εὐγνώμοσι προσερχθῆναι μετρίως· ἀλλ' ἀνδρὸς ἔργον καὶ πολλῆς ἀξίον ἀποδοχῆς, τὸν ἀβέλτερον καὶ σκαιὸν πρᾶναι τοῖς ἐς αὐτὸν πραττομένοις⁷. Καὶ γὰρ οὐδὲν *πέμπαν*⁸ ἐπ' ἀδύνατον ἢ παράκλησις· ἀλλ' ἐνεσι γὰρ⁹ κἂν τοῖς ἀτοπώτατα διακαιμένους σπέρματα μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὸ κρείττον, τιμῆς τε καὶ ἀγαπήσεως τῶν ἐνεργητημάτων. Οὐ γὰρ δὴ ζωᾶ μὲν ἄγρια καὶ κρίσει πρὸς τὸ γένος ἡμῶν ἐκπεπολεμημένα πρὸς βίαν ἀχθέντα καὶ τὴν πρώτην¹⁰ κατασχεθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάγραις χρόνοις ὕστερον τιθεσθᾶ γίγνεται καθημερούμενα ποιαῖς τιμωρίαις καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ· οὐχ ὅπως δὲ ἄνθρωπος ἀδελφός, ἀλλὰ κἂν μηδὲν προσήκων τύχη, οὕτω παντὶ μᾶλλον ἐπιμελείας ἀξιούμενος, μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον, κἂν ὑπερβολὴν μὴ ἀπολίπη¹¹ σκαιότητος; Μιμητέον οὖν ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνθρώπου, πολὺ δὲ διαφερόντως ἐπ' ἀδελφῷ, τὸ τοῦ Σωκράτους. Ἐκείνος γὰρ πρὸς τὸν εἰπόντα, Ἀποθανοῦμαι, εἰ μὴ σε τιμωρησάμην, ἔφη, Ἀποθανοῦμαι, εἰ μὴ σε φίλον ποιήσω.

Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ταῦτα. Μετὰ ταῦτα δ' ἐνθυμητέον, ὅτι τρόπον τινὰ οἱ ἀδελφοὶ τὰ αὐτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ ἐμοῦ καὶ ὠσαύτως· σκέλη τε καὶ χεῖρες καὶ τὰ λοιπά. Καὶ γὰρ οὗτοι τοῦτον ἔχουσιν τὸν τρόπον, εἴτε πρὸς τὸν οἶκον ἐξετάζοντες¹². Ὡσπερ οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ αἱ χεῖρες,

6) καὶ μεγαλύνῃ καὶ σηματοποιεῖται. 7) διὰ τοῦ τρόπου, τὸν ὅποιον μεταχειρίζονται πρὸς αὐτὸν· μὲ ἐπεικτικῶν καὶ εὐποιῶν. 8) ἡ προσοπή καὶ παραίνεσις ἐπὶ τὰ βελτίω οὐκ ἔσται παντάπασι ἀναφελῆς καὶ εἰς ἀδύνατον γίνω μὲν. 9) ὁ γὰρ βεβαιωτός. Καὶ οἱ κακίους ἔχουσι τὴν ἐνδομυχὴν εἰς τὸ μεταβάλλεσθαι· ἐπὶ τὸ κρείττον, καὶ εὐγνωμονεῖν πρὸς τοὺς ἐνεργέτας.

10) = τὸ πρῶτον, κατὰ πρῶτον. 11) καὶ ἂν ὑποσέθῃ, ὅτι πᾶσαν ἔχει ἐν αὐτῷ ὑπερβολὴν σκαιότητος. ὅτι κείνους δὲν δύναται νὰ τὸν ὑπερβῇ εἰς τὴν σκαιότητα. 12) οἱ ἀδελφοὶ κατὰ τινὰ τρόπον εἶναι εἰς ἕκαστον μέρος τοῦ ἴδιου

εἴπερ ἕκαστον ἴδιαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, περιέποι ἂν τὰ λοιπὰ πᾶσιν μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν τῷ μηδ' αὐτὰ τὰ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶναι.¹³ παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἐτέρων παρουσίας· οὕτω δὲ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας καὶ ψυχὴν ὁμολογούντας ἔχειν μηδὲν περιεῖναι¹⁴ σπουδῆς ὑπὲρ τοῦ δεόντως προσφέρεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ πλείον τι πρὸς τὰ μέρη¹⁵ συλλαμβάνειν ἀλλήλους ἀδελφοὶ περιέκκισιν. Οἱ τε¹⁶ ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν ἀλλήλους¹⁷ πικρῶν πικρόντι καὶ χεῖρ συναργάσσεται πικροῦσα χεῖρι πικρούση, ἡ δ' ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλους πολυχουστότερά πῶς ἐστὶ· πράττουσι γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα καὶ διεισθηκότες τοῖς τόποις πάμπαν, μέγα θ' ὑπάρχουσιν ἀλλήλων ὄφελος, καὶν μυρίον ἢ τὸ διάστημα. Ὄλιος δὲ ἐνθυμητέον, ὡς ὁ βίος ἡμῶν κινδυνεύει μακρὸς τις εἶναι καὶ πολυετής· πόλεμος, τοῦτο μὲν διὰ τὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἐχόντων τι ἀντίτακτον, τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἐξαιρηθίδους καὶ ἀπροσδοκῆτους ἐπιδρομὰς τῆς τύχης, πολὺ δὲ μάλιστα δι' αὐτὴν τὴν κακίαν οὔτε βίας τινὸς ἀπεχομένην οὔτε δόλου καὶ κακῶν στρατηγημάτων. Ὄθεν καλῶς ἡ φύσις, ὡς ἂν ἐφ' ἃ γενεῖ μὴ ἀγνοῦσα¹⁸, παρήγαγεν ἡμῶν ἕκαστον τρόπον τινὰ μετὰ συμμαχίας. Οὐδεὶς οὖν ἐστὶ μόνος οὐδ' ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ ἀέτρου¹⁹, ἀλλ' ἐκ γονέων καὶ μετ' ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ ἄλλων οικείων. Μέγας δὲ βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὴδὲν καθ' αἶμα προσήκοντας ἐξειδιόμενος, ἀφρονίαν γε πικρό-

ἐαυτοῦ του, καθὼς οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ μέρη εἶναι ἑαυτοῦ πρὸς γὰρ τὸν οἶκον ἐξετάζομενοι οἱ ἀδελφοὶ οὕτως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, ὡς περ τὰ μέλη πρὸς τὸ σῶμα ἐξετάζομενα ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα.

13) διότι οὐδεὶς αὐτὰ τὰ μέλη δὲν θνήσκουσι καὶ ἐκτελῶσι καλῶς τὸ ἴδιον τῶν ἔργων δίχα τῆς παρουσίας τῶν ἄλλων. 14) ἵννοεταί· χρὴ προσήκει. δὲν πρέπει· καὶ ἀφήνουμεν, καὶ παραβλέπομεν. 15) ἀντι. πλείοντι τῶν μερῶν, ἢ τὰ μέρη. 16) ὁ τε ἀειτολογικός.

17) ὁ ὄναρ ὀφθαλμοὺς βοηθεῖ τὸν ἕτερον πρὸς τὸ ἄρᾳ πρόματα, εἰς τὰ ὀπίσθια καὶ ὁ ἕτερος εἶναι παρών. διότι δὲν εἶναι δυνατόν βίβια δὲ εἰς ὀφθαλμὸς μου καὶ ζητήρη ἀπὸ τῶν ἕτερον καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ Σιών ἐν ᾧ ἐγὼ εἶμαι παρών ἐν Κωνσταντινουπόλει.

18) ἐπειδὴ τρόπον τινὰ οὐκ ἴγνοετ', ἐφ' ἃ θεῖα ἡμᾶς γενεῖ. 19) παρὰ μίαν ἐπὶ τῶν ἀγεμελορήτων.

χων συμμαχῶν. Διὰ τοῦτο κατὰ φύσιν²⁰ ἡμῶν σπουδὴ καὶ ὄντι-
νων προσαγαγέσθαι καὶ φιλοποιήσασθαι. Γίνεται γὰρ ἤδη τὸ
πρᾶγμα τελειωτάτη μηχανῶν²¹ τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκ φύσεως ἔχουσι
φίλτρον πρὸς ἡμᾶς ἐθέλειν συγκαθῆναι καὶ τῇ γνώμῃ εἰς ἐφό-
σον²² ἐνδέχεται πλείστον χεῖρι τὴν οικειότητα, τῶν δὲ ἐξ
εἰσόμενου καὶ παρ' αὐτοῦ χρηρηγομένου τῆς φύσεως κατημεληκέ-
ναι βοηθῶν καπικούρων, οἷους δὲ συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀδελφοὺς.

ΜΟΥΣΩΝΙΟΥ ΕΚ ΤΟΥ, ΕΙ ΠΑΡΑΠΑΗΣΙΩΣ ΠΑΙΔΕΥΤΕΩΝ
ΤΑΣ ΘΙΓΑΤΕΡΑΣ ΤΟΙΣ ΥΙΟΙΣ.

Μουσώνιος Φύρας, Στοῖκός Φιλόσοφος ἐκ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Τυρρηνίας, ἤμασιν ἐπὶ
τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος καὶ Οὐεπσιανῶν εὐνοούμενος μεγάλως ὑπὸ τοῦ δευ-
τέρου, ὑπῆρξε δὲ καὶ διδάσκαλος τοῦ Ἐπιπύτου. Παρὰ Στοβαῖον σφύζονται
πολλὰ τῶν φιλοσοφικῶν ἀξιωματῶν τοῦ Μουσώνιου, καὶ ἰσχυρῶς τι ἀπόσπασμα
ἐκ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ περὶ ἀσκήσεως τῆς ἀρετῆς.

Λόγου δὲ ποτε ἐμπεσόντος, εἰ τὴν αὐτὴν παιδεῖναι παιδεύ-
τέον τοὺς υἱὰς καὶ τὰς θυγατέρας. Ἴππους μὲν, ἔρη¹, καὶ κύνες
ὁμοῦ οὐδὲν διαφερόντως παιδεύουσιν οἱ τε ἱππικοί καὶ οἱ κυνη-
γετικοὶ τοὺς ἄρρενας τῶν θηλείων ἀλλ' αἱ τε κύνες αἱ θήλειαι
παραπλησίως τοῖς ἄρρεσι διδάσκονται θηρᾶν, Ἴππους τε θήλειαι
ἂν τις θέλῃ τὰ ἱππικῶν ἔργα ἀποτελεῖν καλῶς, οὐ διάφορον τῶν
ἄρρένων διδασκαλίαν διδασκομένης ἰδεῖν ἐστὶν ἀνθρώπους δὲ
τοὺς ἄρρενας ἐξαιρέτων τι ἄρα δεήσει ἔχειν ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ
τροφῇ πρὸς τὰς θηλείας, ὡς περ οὐχὶ τὰς αὐτὰς παρὰ γένεσθαι
δέον ἀρετὰς ἀμφοῖν ὁμοίως ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ², ἢ ἐπὶ τὰς αὐ-
τὰς ἀρετὰς μὴ διὰ τῶν αὐτῶν παιδευμάτων ἢ δι' ἐτέρων
οἷον τε ὅν ἐλθεῖν. Ὅτι δὲ οὐκ ἔλλαι ἀρετὰ ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ
γυναικῶν, ῥᾶδιον μαθεῖν. Αὐτίκα³ φρονεῖν δεῖ μὲν τὸν ἄνδρα,

20) ὅθεν ἐστὶ τῆς φυσικῆς σπουδῆς. 21) ἐφ' ὅτι δὲ ἄρα (τελειωτάτη) μηχανὴ
εἶναι (ἤθελεν εἶσθαι) τὸ καὶ θέλωμεν καὶ συγκαθῆναι μετὰ τοὺς μηδὲν ἐκ φύσεως
ἔχοντες φίλτρον πρὸς ἡμᾶς. 22) καὶ τῇ γνώμῃ εἰς πλείστον ἔγγχει τὴν οικειό-
τητα, ἐφ' ὅσον θηλὴ ἐνδέχεται τοῦτο γενέσθαι.

1) ὁ Μουσώνιος. ταῦτα γὰρ ὡς ὑπομνήματα αὐτοῦ ὑποτίθεται ὁ Μουσώνιος,
ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ γεγραμμένα, ὡς περ τὰ Σωκράτους ὑπὸ Ξενοφώντων
καὶ Πλάτωνος. 2) ἐπιτήρησις ταῦτα τοῦ ἀμφοῖν.

δεῖ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ἢ τί ὄφελος εἶναι ἂν ἄφρονος ἀνδρὸς ἢ
 γυναικὸς; Εἶτα δικαίως βιοῦν οὐδέτερον ἤττον θάτερον¹ ἀλλ'
 ὅ,τε ἀνὴρ οὐκ ἂν εἶναι πολίτης ἀγαθὸς ἀδικος ὢν ἢ τε γυνή
 οὐκ ἂν οικονομίῃ χρηστῶς μὴ δίκαιος ἀλλ' ἀδικος οὕσα πρῶ-
 τον ἀδικήσει τὸν ἄνδρα, ὡσπερ τὴν Ἐριφύλην² φασί. Σωφρονεῖν
 μὲν οὖν καλὸν τὴν γυναῖκα, καλὸν δ' ὁμοίως καὶ τὸν ἄνδρα
 καὶ λιχνεῖται καὶ οἰνοφλυγίαι καὶ ἄλλα παραπλήσια κακὰ ἀκο-
 λαστήματα ὄντα καὶ κατασχύνοντα μεγάλως τοὺς ἐνεχομένους
 ἀπαρτίζει τὴν σωφροσύνην ἀναγκαιοτάτην οὕσαν ἀνθρώπῳ παντί,
 τῷ τε θῆλει καὶ τῷ ἄρρηνι³ διὰ γὰρ σωφροσύνης μόνης ἐκφεύ-
 γομεν ἀκολασίαν, ἄλλως δ' οὐδαμῶς. Τὴν ἀνδρίαν φησὶ τις ἂν
 ἴσως μόνος προσήκειν τοῖς ἀνδράσι. ἔχει δὲ οὐδὲ τοῦτο ταῦτη.
 Δεῖ γὰρ ἀνδρίζεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ καθαρεύειν δειλίας τὴν γε
 ἀρίστην⁴, ὡς μὴθ' ὑπὸ πόνου μὴθ' ὑπὸ φόβου κάμπτηται⁵· εἰ δὲ
 μὴ πῶς εἴτι σωφρονήσειεν, ἂν τις ἢ φοβῶν ἢ προσάγων πόνους
 βιάσασθαι αὐτὴν δύνηται, ὑπομεινῆται τι τῶν αἰσχυρῶν. Δεῖ δὲ δὴ
 καὶ ἀμυντικὸν ἔχειν τὰς γυναῖκας, εἰ μὴ νῆ Δία φαίνεσθαι μέλ-
 λουσι κακίους ἀλεκτορίδων καὶ ἄλλων ὀρνίθων θηλειῶν, αἱ πολὺ
 μείζονσι θηρίους ἐκείτων ὑπὲρ τῶν νέων διαλλάττονται⁶. Πῶς οὖν
 οὐκ ἀνδρεία αἱ γυναῖκες δέονται; Ὅτι δὲ καὶ ἀλάττις δι' ὀ-
 πλων μέτεστιν αὐταῖς, ἐδήλωσε τὸ ἄμαζόνων γένος, ἔθνη πολ-
 λά⁷ δ' ὀπλων καταστρεφάμενον ὡστ' εἴ τι ἐνδοῖ πρὸς τοῦτο ταῖς
 ἄλλαις γυναῖξιν, ἀνασκησία μᾶλλον ἢ τῷ μὴ πεφυκέναι
 ἀρετὰς ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς⁸. Καὶ διὰ ταῦτα ἀνάγκη πᾶσα
 καὶ τροφή καὶ παιδεία τὴν αὐτὴν προσήκειν ἀμφοῖν. Παντὶ
 γὰρ ζῳῷ καὶ φυτῷ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν παραγομένην ὀρθῶς
 ἐμποιοῖεν χρὴ τὴν ἐκείνων προσήκουσαν ἀρετὴν. ἢ εἰ μὲν εἶδε

3) εἰδὲς παραδείγματα χάριν.

4) αὐτὴ ἦτο γυνὴ τοῦ μάντιος Ἀμφιαρίου, λαβοῦσα δὲ ὄρνον χρυσῶν, παρὰ
 Πολυδαίμωνος εἶδε τὸν ἄνδρα κρυβέντα, ἵνα μὴ ἀσπαρταίῃ τοῖς λοιποῖς ἐπὶ θῆ-
 ρας διότι ὡς μάντις εἶχε προῖδεν, ὅτι θέλει ἀποθάνει ἐν θήβαις, τὸ ἴδιον
 καὶ ἔγινε. διότι εἰς τὴν μάτην ἀνομιλίῃς τῆς γῆς οὖν τῷ ἄρματι κατεπόθη.

5) τοῦ ἀγχιότου ὅποια θέλει νὰ ἦναι ἀρίστη. 6) ἔρχονται εἰς διαφορὰν, πο-
 λεμοῦσι ἴσως δὲ γραπτέον διαμάχονται. 7) διότι καὶ μέχρις Ἀθησῶν ἤλθον
 Θηραῖ πολυμήστασι. 8) ὕπνου, εἶναι τὰς αὐτάς.

αὐτεῖν δύνασθαι παραπλησίως ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ εἰ τοῦθ'
 ἐκτέρῳ αὐτῶν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὸν βίον, ἀμφοτέρους ἂν
 ἐπ' ἴσον τὴν αὐλητικὴν τέχνην ἐξειδιδάσκομεν, καὶ εἰ κίθαρὶζέιν
 ἐκτέρον⁹. ἀμφοτέρους δὲ εἰ δεῖ γενέσθαι ἀγαθοὺς τὴν ἀνθρώπῳ
 προσήκουσαν ἀρετὴν καὶ φρονεῖν ὁμοίως δύνασθαι καὶ σωφρο-
 νεῖν καὶ ἀνδρίας μετέχειν καὶ δικαιοσύνης μηδὲν ἤττον θατέ-
 ρου θάτερον, οὐ γὰρ¹⁰ ὁμοίως ἐκτέρον παιδεύομεν; οὐδὲ τὴν
 τέχνην, ἀφ' ἧς γένοιτ' ἂν ἀνθρώπος ἀγαθός, ἐπίσης ἀμφοτέρους
 διδάσσομεν; Ἄλλὰ χρὴ οὕτω ποιεῖν καὶ οὐκ ἑτέρως. Τί οὖν, καὶ
 ταλασίαν, φησὶ τις, ἴσως ἀξίους οὐ παραπλησίως ἐκμανθάνειν
 ταῖς γυναῖξιν τοὺς ἀνδρας, καὶ γυμναστικὴν μετέρχεσθαι ὁμοίως
 τοῖς ἀνδράσιν τὰς γυναῖκας; Τοῦτο μὲν οὐκέτι ἀξιώσω ἐγώ·
 φημί δὲ ὅτι οὕτως ἐν τῷ γένει τῷ ἀνθρωπίνῳ τῆς μὲν ἰσχυρο-
 τέρας φύσεως τῆς τῶν ἄρρηνων, τῆς δ' ἀσθενεστέρας τῆς τῶν
 θηλειῶν ἐκτέρῃ φύσει τῶν ἔργων ἀπονεμητόν τὰ προσωρῶ-
 τατα καὶ τὰ μὲν βρύτερα τοῖς ἰσχυροτέροις ἀποδοτέον, τὰ δὲ
 ἐλαφρότερα τοῖς ἀσθενεστέροις· διὰ τοῦτο μὲν ταλασία ταῖς
 γυναῖξιν μᾶλλον πρέπει ἂν ἢ πρὸς ἀνδράσι, ὡσπερ οἰκουρία¹ γυ-
 μναστικὴ δὲ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ γυναῖξιν, ὡσπερ καὶ θυραυλία²
 εἶναι δ' ὅτε μέντοι καὶ ἄνδρες τινὲς τῶν ἐλαφροτέρων ἔργων
 ἔνια καὶ δοκούντων γυναικείων μεταχειρίζονται ἂν εἰκότως, καὶ
 γυναῖκες αὐτῶν σκληροτέρων καὶ δοκούντων μᾶλλον προσήκειν
 ἀνδράσιν ἐργάζασθαι ἂν, ὅταν ἢ τὰ τοῦ σώματος οὕτως ὀ-
 φηγήται ἢ τὰ τῆς χρεῖας ἢ τὰ τοῦ καιροῦ. Πάντα μὲν γὰρ
 ἴσως ἐν κοινῷ καίεται τὰ ἀνθρώπινα ἔργα καὶ ἐστὶ κοινὰ ἀνδρῶν
 καὶ γυναικῶν καὶ οὐδὲν ἀπόστακτον ἐξ ἀνάγκης τῷ ἑτέρῳ μηδὲ
 ἐπιτηδειότερα τὰ μὲν τῆδε τῆ φύσει, τὰ δὲ τῆδε· δι' ἃ τὰ μὲν
 ἀνδρῶν καλεῖται, τὰ δὲ γυναικεία· ὅσα μέντοι τὴν ἀναφορὰν
 ἔχει εἰς ἀρετὴν, ταῦτα φησὶ τις ἂν ὁρθῶς ἐπ' ἴσον ἐκτέρῃ προ-
 σήκειν φύσει, εἴτι καὶ τὰς ἀρετὰς προσήκειν φημὲν οὐδὲν
 τοῖς ἑτέροις μᾶλλον ἢ τοῖς ἑτέροις. Ὅθεν εἰκότως οἶμαι καὶ
 παιδεύετον ὅσα πρὸς ἀρετὴν παραπλησίως τό τε θῆλυ καὶ τὸ

9) ἐνοεῖται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐξειδικασμένην τὴν κίθαρὶτικὴν.

10) ὁ γὰρ ἀπορηματικός οὐκ ἔρα ὁμοίως παιθεύομεν ἀμφοτέρους, εἰ δὲ κτλ.

ἄρρεν καὶ ἀρξάμενους ἀπὸ νηπίων εὐθὺς διδάσκτεον, ὅτι τοῦτο μὲν ἀγαθόν, τοῦτο δὲ κακόν (ταῦτόν δηλονότι ἀμφόιν) καὶ τοῦτο μὲν ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ βλαβερὸν καὶ τότε μὲν πρακτέον, τότε δὲ οὐ· ἐξ ὧν ἐπιγίνεται φρόνησις τοῖς μνησάνουσιν ὁμοίως τε κόρῃσι καὶ κούροις, καὶ οὐδὲν διαφωρότερον τοῖς ἑτέροις· εἴτα δὲ ἐμποηθέντων αἰδῶ πρὸς ἄπαν αἰσχρόν· ὧν ἐγενόμενων ἀνάγκη σώφρονας εἶναι καὶ ἀνδρα καὶ γυναῖκα. Καὶ μὴ τὸν παυεῦμενον ὀρθῶς, ὅστις ἂν ἦ, εἴτε ἄρρην εἴτε θήλειαν, ἐπιστέον μὲν ἀνέχεσθαι πόνου, ἐπιστέον δὲ μὴ φοβεῖσθαι θάνατον, ἐπιστέον δὲ μὴ ταπεινοῦσθαι πρὸς συμφορὰν μηδεμίαν· δι' ὅσων ἂν τις εἴη ἀνδρείος. Ἀνδρείος δὲ μικρῶ πρότερον ἐδειχθήθαι δεῖν μετεῖναι καὶ γυναῖξιν. Ἔστι τοίνυν πλεονεξίαν μὲν φεύγειν, ἰσότητά δὲ τιμᾶν καὶ εὐποιεῖν μὲν θέλειν, κακοποιεῖν δὲ μὴ θέλειν ἀνθρώπων ὄντα ἀνθρώπου; ἔστι μὲν δὴ τοῦτο διδάγμα κέλαιστον καὶ δικαίους ἐπιτελεῖ τοὺς μνησάνοντας. Τί δὲ μάλλον ἀνδρα μεμαθηκέναι χρὴ ταῦτα¹¹; Ἐἴπερ νῆ Δίῃ πρέπει δικαίως εἶναι καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ ταῦτα δεῖ μεμαθηκέναι ἀμφῶ¹² τὰ γε καιριώτατα καὶ μέγιστα. Εἰ γὰρ τί που καὶ μικρόν ὃ μὲν εἴπεται, ἢ δὲ οὐ, ἢ ἀνάπαλιν ἢ μὲν εἴπεται, ὃ δὲ οὐ, τεχνίτου τινὸς ἐχόμενον, οὐ τοῦτο διάφορον ἀποφαίνει τὴν ἐκτέραν παιδείαν· μόνον δὲ περὶ μηδενὸς τῶν μεγίστων ἕτερος ἕτερα μεμαθηκένω¹³, ἀλλὰ ταῦτα. Ἄν δὲ τις ἐρωτᾷ με τίς ἐπισημὴ τῆς παιδείας ταύτης ἐπιστατεῖ, λέξω πρὸς αὐτόν ὅτι φιλοσοφίας ἄνευ ὡςπερ ἀνὴρ οὐκ ἂν οὐδεὶς¹⁴, οὕτως οὐδ' ἂν γυνὴ παιδευσθεῖσθαι ὀρθῶς. Καὶ οὐ τοῦτο βούλομαι λέγειν, ὅτι τρανότητά περὶ λόγου· καὶ θεινότητά τινα περιττὴν χρὴ προσεῖναι ταῖς γυναῖξιν, εἴπερ φιλοσοφῆσουσι καὶ γυναῖκες· οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἀνδρῶν ἐγὼ πάννυ τι τοῦτο ἐπαινῶ· ἀλλ' ὅτι ἤθους χρηστότητα καὶ καλοκάγαθίαν τρόπου κτητέον ταῖς γυναῖξιν, ἐπειδὴ καὶ φιλοσοφία καλοκάγαθία ἐστὶν ἐπιτήδευσις· καὶ οὐδὲν ἕτερον.

11) τὰ εἰρημένα δηλονότι. 12) τόντες ἀνδρα καὶ τὴν γυναῖκα. 13) Περὶ τῶν μεγίστων ἕτερος (εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ) μὴ μεμαθηκένω ἕτερα, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα· εἶναι, ταῦτά. 14) παιδευσθεῖσθαι ὀρθῶς.

ΜΟΥΣΩΝΙΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΟΤΙ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΞΙ ΦΙΛΟΣΟΦΗΤΕΩΝ.

Ἐπεὶ δ' ἐπίθετί τις αὐτοῦ¹, εἰ καὶ γυναῖξιν φιλοσοφῆτέον, οὕτω πως ἤρξατο διδάσκειν ὡς φιλοσοφῆτέον αὐταῖς. Λόγον μὲν, ἔφη, τὸν αὐτὸν εἰλήφασιν παρὰ θεῶν καὶ γυναικας τοῖς ἀνδράσι, ὧς τε χρώμεθα πρὸς ἀλλήλους· καὶ καθ' ἑνὲς διανοοῦμεθα περὶ ἐκάστου πράγματος, εἰ ἀγαθόν ἢ κακόν ἐστὶ καὶ καλόν ἢ αἰσχρόν. Ὅμοίως δὲ καὶ αἰσθήσεις τὰς αὐτὰς ἔχει τὸ θηλυ τῷ ἄρρην, ὄρα, ἀκούειν, ὀσφραίνεσθαι καὶ τᾶλλα. Ὅμοίως δὲ καὶ μέρη σώματος· τὰ αὐτὰ ὑπάρχει ἐκατέρῳ καὶ οὐδὲν θάτερον πλέον. Ἔτι δὲ ὀρέξεις καὶ οἰκισιώσεις φέσει πρὸς ἀρετὴν οὐ μόνον γίνεται τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ γυναῖξιν· οὐδὲν γὰρ ἦτον αὐταὶ γε τῶν ἀνδρῶν τοῖς μὲν καλοῖσι καὶ δικαίοις ἔργοις ἀρέσκεσθαι πεφύκασι, τὰ δὲ ἐναντία τούτων προβάλλεσθαι. Τούτων δὲ ταύτη² ἐχόντων διὰ τί πρότερον τοῖς μὲν ἀνδράσι προσήκοι ἂν ζητεῖν καὶ σκοπεῖν ὅπως βιώσονται καλῶς, ὡςπερ τὸ φιλοσοφεῖν ἐστὶ, γυναῖξιν δὲ οὐ πρότερον; ὅτι ἀνδρας μὲν προσήκοι ἀγαθοῦ εἶναι, γυναῖκας δὲ οὐ; Σκοπόμεν δὲ καὶ καθ' ἑνὲς ἕκαστον τῶν προσηκόντων γυναῖξιν τῇ ἐσομένῃ ἀγαθῇ· φανεῖται γὰρ φιλοσοφίας τούτων ἕκαστον μάλιστα· ἀναυτῇ περιγενομένου. Αὐτίκα δεῖ οἰκονομικὴν εἶναι τὴν γυναῖκα καὶ ἐκλογιστικὴν τῶν οἴκῳ συμπερόντων καὶ ἀρχικὴν τῶν οἰκετῶν. Ταῦτα δ' ἐγὼ φημι τῇ φιλοσοφίᾳ ὑπάρχειν ἂν μάλιστα, εἴγε ἕκαστον μὲν τούτων μέρος τοῦ βίου ἐστὶν, ἐπιστάμη δὲ περὶ βίου οὐχ ἕτερα τις ἢ φιλοσοφία καὶ ὁ φιλόσοφος. ἢ; γὰρ εἶλεγε Σωκράτης, τοῦτο διατελεῖ σκοπῶν,

Ὅστις τοῖς³ ἐν μεγάροις κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

Ἀλλὰ δεῖ δὴ καὶ σώφρονα εἶναι τὴν γυναῖκα, οἷαν καθαρεῖν μὲν ἀφροδισίων παρὰ νόμον, καθαρεῖν δὲ τῆς περὶ τὰς ἄλλας ἡδονὰς ἀκρασίας, μὴ δουλεύειν ἐπιθυμίαις μηδὲ φιλονεικον εἶναι, μὴ πολυτελεῖν, μὴ καλλωπίστρικαν. Ταῦτα μὲν ἔργα τῆς σώφρονος ἐστὶ καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἐκεῖνα, κρατεῖν μὲν

1) τοῦ Μουσωνίου δηλονότι, ὡς ἀπὸ προσηκούσης δὴ τινὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ γινόμενου τοῦ λόγου. 2) οὕτως. 3) ἐπὶ. ἀντί: ὅτι τοι.

ὄργης, μὴ κρατεῖσθαι δὲ ὑπὸ λύπης, κρείττωνα δὲ πάθους παν-
τὸς εἶναι. Ταῦτα δ' ὁ φιλόσοφος παρεγγυᾷ λόγος, ὁ δὲ μαθὼν
αὐτὰ καὶ ἀσκήσας ἐμοὶ μὲν δοκεῖ γενέσθαι ἂν κοσμιώτατος,
ἐπὶν ἄνθρωπος εἴη εἶπε γυνή. Τί οὖν; ταῦτα μὲν ταύτη ἔχει,
δικαίκα δ' οὐκ ἂν εἴη γυνὴ φιλοσοφούσα οὐδ' ἀμεμπτος βίου κοι-
νωνὸς οὐδ' ὁμοιοῖς ἀγαθῆ συνεργῆς οὐδ' ἀνδρὸς καὶ τέκνων
ἐπιμελῆς κηδεμῶν οὐδὲ φιλοκερδείας ἢ πλεονεξίας πάντη κα-
θαρὰ⁴. Καὶ τίς ἂν μᾶλλον τῆς φιλοσόφου τοιαύτη γένοιτο, ἢν
γὲ ἀνάγκη πάσα, εἴπερ εἴη τὴ ἴσον φιλόσοφον, τὸ μὲν ἀδικεῖν
τοῦ ἀδικεῖσθαι χεῖρον νομίζειν, ὅσῳπερ αἰσχρὸν, τὸ δὲ ἐλαττω-
σθαι τοῦ πλεονεκεῖν κρείττον ὑπολαμβάνειν, τὸ δὲ καὶ τέκνα
μᾶλλον ἀγαπᾶν τοῦ ζῆν. Τῆς δὲ ἐχούσης οὕτω τίς ἂν εἴη γυνὴ
δικαιοτέρα; Καὶ μὴν καὶ ἀνδρειοτέραν προσήκει εἶναι γυναῖκα
τῆς ἀπαιδεύτου τὴν πεπαιδευμένην καὶ τὴν φιλόσοφον τῆς ἰδιώ-
τιδος, ὡς μήτε θανάτου φόβῳ μήτε ὄκνῳ τῷ πρὸς πόνον ὑπο-
μείναι τι αἰσχρὸν μηδὲ ὑποπτῆσαι μηδενὶ ὅτι εὐγενής⁵ ἢ ὅτι
δυνατὸς ἢ ὅτι πλούσιος ἢ καὶ νῆ Δία ὅτι τύραννος. Ἰπάρχει
γὰρ αὐτῇ μέγα φρονεῖν καὶ τὸν θάνατον ἡγεῖσθαι μὴ κακόν,
τὴν δὲ ζῶν μὴ ἀγαθόν ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν μὲν πόνον μὴ
ἐλτρέπεσθαι, τὴν δὲ ἀπονίαν μὴ διώκειν ἐξ ἄπαντος. Ὄθεν εἰ-
κλὸς εἶναι τὴν γυναῖκα ταύτην καὶ αὐτουργικὴν καὶ κακόπαθον,
οἶαν ἢ μὲν ἂν τέκη τρέφειν μαστῷ τῷ ἑαυτῆς, τῷ δὲ ἀνδρὶ
ὑπηρετεῖν χερσὶ ταῖς ἑαυτῆς; ἢ δὲ δουρικὰ νομίζουσι ἐνίαι,
ταῦτα ἀόκνως ποιεῖν. Ἄρ' οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη γυνὴ μέγα μὲν ὄφε-
λος εἴη τῷ γεγαμηκότῃ, κόσμος δὲ τοῖς προσήκουσι γένει, πα-
ράδειγμα δὲ χρηστὸν ταῖς ἐπισταμέναις αὐτῆν; Ἀλλὰ νῆ Δία,
φασὶ τινες, ὅτι αὐθάδεις ὡς ἐπὶ πολὺ καὶ θρασεῖας εἶναι ἀνάγκη
τὰς προσμύσας τοῖς φιλοσόφοις γυναῖκας, ὅταν ἀφήμενοι τοῦ
οἰκουρεῖν ἐν μέσοις ἀναστρέφονται τοῖς ἀνδράσι, καὶ μελε-
τῶπι λόγους καὶ ἀναλύωσι συλλογισμοὺς δέον οἴκοι καθημένας
ταλασιουργεῖν. Ἐγὼ δὲ οὐχ ὅπως τὰς γυναῖκας, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς
ἀνδρας ἀξιόσασιμ' ἂν ἀφεμένους τῶν προσήκοντων ἔργων εἶναι

4) ὑποτίθεται τοῦτο ἑρμηνευτικῶς διὰ τὴν τὴν ἀνακρίτην παρεούσης.

5) διὰ τοῦτο ὅτι εὐγενὴς ἐστίν.

πρὸς λόγους μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσους μεταχειρίζονται λό-
γους τῶν ἔργων φημί δεῖν ἐνεκα μεταχειρίζεσθαι αὐτούς. Ὡσπερ
γὰρ ἰατρικοῦ λόγου οὐδὲν ὄφελος, εἴαν μὴ πρὸς ὑγίειαν φέρῃ
σώματος ἀνθρώπου, οὕτως οὐδ' εἴ τινα φιλόσοφος ἔχει ἢ διδά-
σκει λόγον οὐδὲν ὄφελος αὐτοῦ, εἴαν μὴ φέρῃ πρὸς ἀρετὴν ψυ-
χῆς ἀνθρωπίνης. Πρὸ παντὸς δὲ σκοπεῖν τὸν λόγον χρῆ, ᾧ
ἔπεσθαι τὰς φιλοσοφούσας ἀξιούμεν, εἰ δύναται θρασεῖας ποιεῖν,
ὁ τὴν αἰδῶ μέγιστον ἀποφαίνων ἀγαθόν· εἰ ζῆν ἰταμώτερον
ἐθίζει, ὁ καταστολὴν πλείστην ὑφηγούμενος· εἰ μὴ διδάσκει
σωφρονεῖν, ὁ κακὴν ἀποδεικνύς ἔσχατον τὴν ἀκολασίαν· εἰ μὴ
προτρέπειται οἰκονομεῖν, ὁ παριστάς ἀρετὴν εἶναι τὴν οἰκονομι-
κὴν· καὶ στέργειν δὲ καὶ αὐτουργεῖν ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος
παρακαλεῖ τὴν γυναῖκα.

Γ'. ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

Πλάτων Ἀριστοῦ, ἡ πατὴρ τῆς φιλοσοφίας, ἐξ ἐπισήμου οικογενείας τῶν Ἀθηνῶν, καταγεγραμμένος πατρῶν μὲν ἀπὸ τὸν βασιλεῖα Κόδρον, μητρῶν δὲ ἀπὸ τὸν Σόλων. Ἐγεννήθη τῷ 430 Π. Χ. Ὀλυμ. 87, γ'. Διδάχθης δὲ παρὰ τῷ Σωκράτει, ἀπιδύναμι πρὸς ἐντελεστέρην σπουδὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς Αἴγυπτον καὶ Σικελίαν, ὅπου ἐξοικισθὴ πρὸς Δίωνα τὸν εὐαριστερῶν τῶν Συρακουσῶν. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ἀθήνας, ἐστάθη εἰς Ἀκαδημίαν σχολῆν, ἐκ τῆς ὀνομασίας ἰδίας τῆσθεσσαν αἱ ὀρθότεραι καὶ ὑγιεινέστεραι τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας ἰδίαι, καὶ εἰς τὴν ὀνομασίαν καὶ αὐτοὶ οἱ τῶν μεταγενέστερων αἰώνων φιλοσοφία ἠρῶσθησαν μαθήματα ὑψηλά. Ἐγραφε δὲ παρὰ πολλοῦ διαλόγου, περιέχοντα τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ τε καὶ τοῦ διδασκάλου τοῦ Σωκράτους, καὶ ἔμφοροντας τὸ ἔργον τῆς μεγαλοφρονίας του, τὸ βάθος τοῦ νοῦ του, καὶ τῆς φαντασίας του τὴν λαμπρότητα. Ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν 82 ἐτῶν, καθ' ἣν ἡμέραν ἑορταζοῦντο τὰ γενέθλια αὐτοῦ, καὶ ἐπιμνησθῆναι τῶν συγγενῶν καὶ μεταγενέστερων του μὲ τὸ ἐπιώνυμον ΘΕΙΟΣ. Ἐτάφη δὲ ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ Κεραμικῶν πλῆσιον τῆς Ἀκαδημίας, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἤγειραν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ πολυτελεῖς μνημεῖον, σωζόμενον ἕως τῶν χρόνων τοῦ Παισαίου.

ΚΡΙΤΩΝ.

Ὁ Σωκράτης, καταγεγραμμένος ὑπὸ τοῦ Ἀντύου καὶ Μιλίτου ὅτι εἰσάγαγε νέους θεοὺς καὶ διαφύρα τὴν νομοθεσίαν, καταδικασθὴ εἰς θάνατον, καὶ ἔμινε εἰς τὸ διασημότερον μέρος αὐτῆς ἡμετέρας ἡ πόσις ἡμετέρας. Ἐν τούτῳ τῷ δικαστικῷ ὁ ἐπιστάτης μαθητῆς του Κρίτων κἀπώρθησε νὰ τῷ προμηθεύσῃ μέγα δραπετεύσεις, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ φύγῃ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΡΙΤΩΝ.

Τί τὴν καθεὶς^{1*} ἀρίζημι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ προῖ ἐτι² ἐστὶ; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν³. ΣΩΚ. Πηνίκα³ μάλιστα; ΚΡ. Ὀρθρῶς⁴ βαθῆς.

1) = θὰ τί Β. Σ. 141 1*) τέλειαν ὦραν ἀνάμνηστον, τόσον προῖ.

2) δὲν ἐξ ἀκολούθῃ ἀκόμη νὰ ἦναι προῖ; δὲν εἶναι ὁλον ἐπὶ ἀκόμη προῖ; δὲν εἶναι πλέον προῖ; 2*) Προῖστοι. οἱ δὲ συνδομοὶ βελτίστοι μετ' ἐπιτάσεως. Β. Σ. 255. 3) τί ὦρα εἶναι ἀκριβέστερον; ἁκούσας; δηλ. ὅτι εἶναι προῖ, τὸ

ΣΩΚ. Θαυμάζω ὅπως⁵ ἠβέλῃσέ σοι ὁ τοῦ δεσποτηρίου φύλαξ ὑπακούσαι⁶. ΚΡ. Εὐνήθη; ἤδη⁶ μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάνεις δευρὸ φοιτᾶν^{6*}· καὶ τι καὶ εὐηργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩΚ. Ἄρτι δὲ ἤκει⁷, ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπεικῶ⁸· πάλαι. ΣΩΚ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθύς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι⁹; ΚΡ. Οὐ, μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσούτῳ τε ἀγρυπνία καὶ λύπη εἶναι^{9*}· ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θυ-

πρωὶ δὲ περιλαμβάνει διάστημα ὠρῶντινων πρὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἐρωτᾷ δὲ νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβέστερον ποτα τῶν ὠρῶν τῆς πρωίας ἀνήκει μάλιστα εἰς τὴν ὦραν ταύτην.

4) ἢ πρὶν τοῦ ἐξημερώματος ὦρα, αὐγῆ, καὶ μάλιστα βεβαία αὐγῆ, βαθεῖα χαράγη. ὄρθρως δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρω καὶ ὀρθνμι, ὁ καιρὸς καθ' ὃν φαίνεται ὅτι ἔγρηται, ἀνομαῖ ὁ ἡλίου, καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα καὶ ἄλλα ἢ φύσις, αὐρα δὲ ἀνεγειρομένη ὁρῶσιν εἰς τὰ πάντα, τὸ ἀμείωσις πρὸ τῆς ἀρχομένης ἡμέρας τμήμα τοῦ γράνου, ἐν ᾧ δηλ. δυναταίτις νὰ μεταχειρισθῇ εἰσὶ το φῶς τοῦ λήχου. βαθῆς δὲ ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀγγείων, διότι τὸ χρονικὸν διάστημα ὁ ὄρθρως θεωρεῖται ὡς τὸ ἀγγεῖον, χαλεπὴ μὲν τοῦ ὀποίου εἶναι τὸ πέρασ, βραχὺ δὲ ἡ πᾶτος ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ.

5) Β. Σ. 135 156. δὲν θέλει νὰ εἴπῃ μόνον, θαυμάζω ὅτι ἠβέλῃσε, τὸ πρᾶγμα δηλ. μόνον ἀλλὰ τὴν τρόπον, τὴν τρόπον κατῶρθωσας νὰ βελήσῃ, διότι κυρίως τοῦτο ἀγγεῖται, καὶ τοῦτο εἶναι θαυμασμοῦ ἄξιον, τὸ νὰ εἴρῃ δηλ. τρώουσι νὰ πείσῃ τὸν δεσποφύλακα, διότι τὸ νὰ βελήσῃ οὗτος νὰ ἀνοίξῃ, ἀρ' οὐ ἄρα ἐπιείσῃ δὲν εἶναι θαυμασμοῦ ἄξιον ὁ θαυμαστέος καὶ ἡ ἀπορία τοῦ Σ. προῖ-θεν ὅρα κυρίως ἀπὸ τῶν ὅσα ἐπραξεν ὁ Κρίτων, ἐξ ὑποκειμένου τοῦ Κρίτωνος, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ὅσα ἐπραξεν ὁ δεσποφύλαξ, ἐξ ὑποκειμένου τοῦ δεσποφύλακος.

5*) νὰ ἀκούσῃ ὅταν ἐκτύπησας τὴν ὄρθαν, καὶ ἀνοίξας νὰ σὲ ἀφῆτῃ νὰ εἰσελθῆς. 6) μὴ ὄν πρότερον δηλονότι. 6*) ἐμέ. 7) ἐνεστίς ἀντὶ παραχημῆς σου. 8) ἰκανῶς, τοσούτον δηλ. ὡστε καὶ μετ' ἐπιεικείας ἂν ἐξετάσωμεν θέλωμεν εὐρεῖν, ὅτι πάλαι. 9) ἢ μὲν εἶτα φανερῶναι τὴν ἀπορίαν, τὸ δὲ παρακάθηται = κάθηται πλῆσιόν μου, ἀπέναντι.

9) μήτε ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ ἦμαι εἰς τόση ἀγρυπνία καὶ λύπη· διὰ τὴν νὰ τὴν προσηνῆσθαι εἰς ἐσέ; 10) ἀπορῶ δὲ σὲ, ἀπὸ πολλῆς, κᾶθημαι καὶ ἀπορῶ. Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν μετὰ γενικ. ἄλλως δὲ μετ' αἰτίας. Ἐνταῦθα ὅμως οἱ ἐξηγηταὶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐνόησαν καλῶς τὴν συνδῆσιν τῶν προτάσεων, τὴν ἰσοσυν καὶ τὴν ἐννομίαν τῶν συνδέσμων ἀλλὰ καὶ ἰ. Κατ' ἐμὴν γνώμην ὁ Κρίτων θέλει νὰ εἴπῃ ἐντάσθαι: Καὶ ἐγὼ ὦ Σ., ἂν ἦμαι εἰς τὴν θέσιν σου, καταδικασμένος δηλ. καὶ μέλλων νὰ ἀποθάνω, δὲν ἤθελα εἶσθαι, δὲν ἤθελα δεχθῆσθαι, στέργει νὰ ἦμαι, εἰς τόσην (ὕπερμετρον, ὑπερβάλλουσαν) λύπην καὶ ἀγρυπνίαν (εἰς ὅσην δηλ. συνήθως εὐρίσκονται οἱ εἰς τοιαύτην διηνεκῶς καταστάσιν εὐρισκόμενοι) ὡς μετέγων δηλ. φιλοτόπου ἤθους δὲν ἤθελα λυπεῖσθαι ὡς οἱ λιποῖ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα· ἀλλὰ καὶ διὰ ὅτι δὲ πάλιν ἀπορῶ, σὺ δηλ.

μᾶζω¹⁰, αισθανόμενος ὡς ἡδέως καθυδαίει^{10*}. Καὶ ἐπίτηδέ¹¹ σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα^{11*} διαίχῃ¹². Καὶ πολλάκις μὲν δὴ σε καὶ πρότερον ἐν παντί τῷ βίῳ^{12*} εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου¹³, πολλὴ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστῶσιν ξυμφορᾷ^{13*}, ὡς ραδίως αὐτὴν καὶ πρῶως φέρεις¹⁴. ΣΩΚ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἴη ἀγανακτεῖν^{14*} τηλικιούτων^{14**} ὄντα, εἰ¹⁵ δεῖ ἡδὴ τε-

ὑπερέβη τὴν περὶ τοῦ φιλοσόφου ἰδίαν μου, ἰφάνης ἀνώτερος τῶν κοινῶν φιλοσόφων. Εἰς τὴν τοιαύτην δὲ ἐξήγησιν φρονῶ μᾶς ἀηγοῦσι πάντα, πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ αὐτὸς ὁ Κρίτων λέγων καταπτερόν: Καὶ ἄλλοι . . . ἀλκοῦνται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται κτλ. σχεδὸν θηλ. τὰ αὐτά· ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἀνάριστον ἦθελον εἶσθαι νὰ ἀναφέρῃ ὁ Κρίτων εἰς τοιαύτην περίστασιν, ἐνεδίδων τρόπον τινὰ εἰς τὸν Σ. τὴν χάριν, εἶτι παρακαθήμενος διὰ χάριν τοῦ ἡ-
 10*) οὐχὶ μόνον εἶτι ἐκἀθευθεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς, τὸ πόσον. Β. Σ. 135. 136. 11*) ἐκ τοῦ ἐπὶ τάδε. 12*) ὅσοι τὸ δυνατόν ἠθέλησαν.

12) ἀπὸ διὰ γοῖς, διότι μετὰ βίας τὸν ἀκούοντα εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν, ὅτε οὐκ ἤγειρον ἐπομέως—ἰδοὺ οὐκ ἔγειρω σε ἵνα θάγῃς. 12*) Β. Σ. 95. 13) λέγεται: εὐδαιμόνισα σου τότε, ἢ εὐδαιμονίζω σε τοῦδε (ἐνεκα). Σὲ μακαρίζω διὰ. Β. Σ. 360. Τρόπος δὲ σημαίνει ἐναυθα τὸν τρόπον τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττειν, ἐνδεικνόμενον ἐν αὐτῷ τῷ βίῳ. = τὸ ἦθος.

15*) παρίσταμαι καὶ οἱ ἀμετάβατοι χρόνοι τοῦ ἐνεργητικοῦ σημαίνουσι ἐπὶ συμβαινόντων εἶμαι πλησίον. ἐγγίζω, πλησιάζω ἐπιτεκμαί, κατέγω, κυριεύω συμφορὰ δὲ εἶναι: πᾶν συμβᾶν εἶτε καλὸν εἶτε κακόν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ συμβᾶντα εἶναι, ἢ νοεῖται ὡς ἐπὶ πλείστον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, κακὰ, λυπηρὰ, θένον καὶ = δυστυχία.

14) τὸ ὡς λαμβάνεται καὶ = εἶτι, ἐπει. Ἐπιφέρει δὲ τότε τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὑπάρχει τὸ δὲ τοῦ προηγουμένου ῥήματος λεγόμενον, ἦτοι κατηγορούμενον π. χ. εὐδαιμονία σε, ἢ σὺ εἶ εὐδαιμονιστίος, (οὗτος εἶ), ἐπει ἢ ὅτι βελτίως φέρεις ἢρα ὡς νὰ ὑπεννοῦται προηγουμένον οὕτως ἢ ὁ ρ ὦ ν. Ἐπειδὴ δὲ ὅταν δὴν ὑποφέρωμεν ὅπως προσήκει ἐπιποσίαν τινὰ δυστυχίαν, ἦτοι (συμμετακινῶ μάλιστα) καταπιεζόμεθα καὶ καταπίπτομεν ὡς ἀπὸ βάρους τι, ἢ ἀθρομύμων, παρεστέμεθα (ψυχικῶς) καὶ ἀγανακτοῦμεν, ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ἀπέφυγεν ὁ Σ. ὡς πρότερος φέρων τὴν συμφορὰν, μῆτε τῷ σωματικῷ ἀγρυπνῶν καὶ ἀσθενῶν, μῆτε τῷ ψυχῷ λυγόμενος καὶ ἀγανακτῶν, διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κρ.: ῥαδίως καὶ πρῶτος φέρεις τὸ μὲν πρῶτον μᾶλλον πρὸς τὸ σῶμα, τὸ δὲ δεύτερον πρὸς τὴν ψυχὴν.

14*) θοικνὸς τὸ ἄσπον, τὸ ὅποιον ἤθελε συμβῆ ἐκ τῆς πράξεως τῶν ἐνανθίων (εἰ ἠγανάκτου, εἰ οὐ βελτίως καὶ πρῶτος ἔπερον) δικαιολογεῖ ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἔβη πρότερον ὡς νὰ εἴλιγε. Ναι, βέβαια, ῥαδ. καὶ πρ. φέρω, καὶ δὲ ἕλλας αἰτίας καὶ ὅστις ἂν ἔπρατον τὸ ἐναντίον ἦθελον εἶσθαι ἐκτός τοῦ μέλους, παρὰ τὸ μέλος, ὅταν ἐσπαιμένον, παράφορον, ἀξιομίμνον. κτλ.

14**) τοιοῦτον περιβηχρότα τὴν ἡλικίαν, ἡλικίον ἢ οἷον ἔρατε, γινώσκτέ μὲ Β. Σ. 148. Ἦσα δὲ τότε ὁ Σ. ἰδωμένηκοντοῦτα.

15) ἢ Ἄστικὴ κομψότης καὶ μετριότης ἐνασμαινέται νὰ μεταχίρῃζεται τὸν

λευτῶν¹⁶. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικιούτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται^{16*} ἢ ἡλικία τὸ μὴ οὐχί¹⁷ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩΚ. Ἔστι ταῦτα¹⁸. Ἀλλὰ τί¹⁹ δὴ οὕτω πρῶτὴ ἀφίξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων^{19*} χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται²⁰, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδεῖσις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν ἢ ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτερα^{20*} ἂν ἐνέγκωμαι. ΣΩΚ. Τίνα ταύτην²¹; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίχεται ἐκ Δήλου, οὐ δεῖ ἀφικόμενον τεθνάναι με²²; ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφίχεται, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι²³ ἤξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσι ἦκοντες τινες ἀπὸ Σουίου²⁴, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων, ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευταῖον.

εἰ μὲ ὀριστικῆν, ἔχει μόνον εἰς πιθανὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕως βέβαια πράγματα, ὅθεν—ἐπει. Β. Σ. 211. Τοῦτο δὲ γίνεται συχνότερα κατόπιν τοῦ θαυμάζω, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητικῶν ἢ ψυχικῶν πάθους σημαντικῶν ῥημάτων, ἀγανακτῶ, θένων ποιούμεαι κτλ.

16) φέρω εἰς τέλος. ὅθεν: τελευταῖον βίον ἢ καὶ χωρὶς τοῦ βίου—ἀποθνήσκω. θοῖσι ἀμεταβάτως ἔπειτα λαμβανόμενον τὸ τελευταῖον σημαίνει: λαμβάνω πέρας, τελειώνω π. χ. = αἰ εὐτυχία εἰς τοῦτο ἐτελειώθησαν. * Ἠρόδοτ. Γ, 123.

16*) οὐκ ἀπαλλάττει, καλεῖται αὐτοῦς. Τὸ δὲ οὐδὲν ἐλλειπτικῶς ἀντι κατ' οἶδον ἰσχυροῦμαι μὲ τὸ οὐ, καὶ παρηγορεῖ τὸν ἡμέτερον δέ ν.

17) Ἄτ. αἰ δὴ αὐτὰ ἀνήρσις ἀντι μῆς, μῆ. Β. Σ. 240. 18) οὕτως.

19) τί, ὡς παρ' ἡμῖν, διατί. 19*) φέρω ἀγγελίαν = φέρω εἰδήσιν, μηνύω. 20) ἄριστα λέγει ὁ Κρίτων: ἀλλ' ἢ ἀγγελία αὐτὴ δὴν θέλει εἶσθαι: λυπηρὰ καὶ ἀνευπόροτος εἰς σὲ, ὁ ὅποιος, καλῶς ἤξευρα, καταφρονεῖς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον· ἀλλ' εἰς ἐμὲ κτλ. τὸ δὲ ὡς ἐμοὶ φαίνεται αἰνῶν ἀντι τοῦ: ὡς ὀρθολομορᾶν καὶ βέβαιον παριστάται μόνον.

20*) Περὶ τῆρ ἀντι βαρύτερα ἤθελα φέρει αὐτὴν ὡς ἂν ἐν τοῖς φέρουσι βαρύτερα. Β. Σ. 116. 21) φέρεις ἀγγελίαν. Β. Σ. 111.

22) οἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἔτος ἐπεμνον εἰς τὸν ἐν Δῆλῳ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ πλοῖον τὸ καλούμενον θωρός. νὰ προσφέρῃ θυσίας. ἀπακοῦσης δὲ τῆς ἀποστολῆς ἦσαν νόμος κήρυξις καὶ μὴ θανάτῳ θέναι εἰς Ἀθήνας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σωκράτης μίαν ἡμέραν μετὰ τὸν ἀπόπλου τῆς θωροῖδος κατεδικάσθη, ἔμεινεν εἰς τὸ δεσμοτήριον μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῆς.

23) ὁ μὲν ἀναστασιμικός, ὡς πολλὰκις μετὰ τὸ σῶμα καὶ ἄλλα δόξαισθητικῶς θηλατικῶς, ὡς εἰ εἴλεγον· οἶμαι μὲν, οὐκ οἶδα δὲ σαφῶς.

24) τὸ πρὸς τὸ Λίγατον ἐκτεινόμενον ἀκριτέρῳ τῆς Ἄτ. κ. ἡ.

ΣΩΚ. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, τύχη ἀγαθῆ²⁵, εἰ ταύτη²⁶ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη ἔστω. Οὐ μὲν τοι οἶμαι ἤξιν αὐτὸ τήμερον. ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει; ΣΩΚ. Ἐγὼ σοι ἔρω. Τῇ γάρ ποι²⁷ ὑστεραῖα δει με ἀποθνήσκαι ἢ²⁸ ἢ ἂν ἔσθῃ τὸ πλοῖον. ΚΡ. Φασὶ γέ τοι δῆ²⁹ οἱ τούτων κύριοι³⁰. ΣΩΚ. Οὐ ταῖνον τῆς ἐπιούσης ἡμέρας³¹ οἶμαι αὐτὸ ἤξιν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. Τεκμαίρομαι δὲ³² ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον³³ ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τιμὴν οὐκ³⁴ εἰγεραὶ με. ΚΡ. Ἦν δὲ δῆ τὶ τὸ ἐνυπνιον; ΣΩΚ. Ἐδόκει^{34*} τίς μοι γυνὴ προσελθούσα, καλὴ καὶ εὐριδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ὦ Σώκρατες,

*"Ἡματι κεν τριτάτῃ Φθίην ἐρίθωλον ἔκοις"*³⁵.

ΚΡ. Ὡς ἀποπον³⁶ τὸ ἐνυπνιον, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἐναργῆς³⁷ μὲν οὖν, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

3. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς εἴκεν. Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε^{37*} Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν³⁸ ἐμοὶ πείθου, καὶ σώθητι· ὡς^{38*} ἐμοί, ἐάν σὺ ἀποθά- νης, οὐ μία ζυμφορὰ ἐστίν³⁹, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐσεργῆσθαι τοι-

25) ἔστω! ὡς παρ' ἡμῶν. με ὄρας καλαῖς. 26) οἶμα B. Σ. 112.

27) τὸ ποῦ ἐξηγεῖται: ἂν δὲν ἀπατώμαι.

28) ἢ ἀποθ. εἰς τὸ ὑστεραῖα, περιέχον συγκριτικὴν ἔνοιαν. K. S. 542, σημ. 4. 29) τούλιχιστον εἶναι βίβαιον ὅτι λίγουσι. 30) οἱ ἑνδεκα λεγόμενοι, ὅστινες ἐπιστάτου ἐἴς τὰς καταδικὰς. 31) Ἐπί ἢ διὰ τῆς ἐπ. K. S. 359. 32) τοῦτο. 33) πρὶν ἔλθης.

34) ἐν ὄνειοι. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ μ' ἐνυπνίση παράκαιρα. 34*) κυριολεκτικῶς ἐπὶ ἐνυπνίων καὶ ὄψεσιν. 35) ἡμέρα, ποιητ. ἢ ἡμέρα. Κέν, ποιητ. ἂν. Τριτάτον, ποιητ. τρίτον. Φθίην, ἀντὶ εἰς Φθίην. Ἐρίθωλον, ἢ ἔχουσα μετὰ τὸν τοῖς βώλοισι τῆς γῆς. Ἴκοις Φθίην, ποιητ. εἰς Φθίην. Τὴν τρίτην ἡμέραν θὲ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Φθίαν Ὀμ. Ἰλ. I. 365. Διὰ τῆς Φθίας δὲ ἰδὼ ἔνοιε τὴν ἄλλην ζωὴν. 36) Παράδοξον. 37) Φανερόν τι ἐστὶμαίε.

37*) Ἐκφρασις τιμῆς ἢ θαυμασμοῦ διὰ τὰς θαυμαστάς ἢ παραξένους πράξεις τινος, ὅθεν καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ πάντοτε δὲ δὲ λόγους ἢ πράξεις ὑπερ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ πρόπον τινὰ θεῶν ἐμπνεύσεις.

38) ὅστι καὶ ἄλλοτε μεταίτις ἐδοκίμασε νὰ τὸν πείσῃ· λοιπὸν ὡς νὰ ἔλεγον ἔγενετο μὲν ὅτι δὲν ἔπειπε νὰ γείνη, ἀλλ' ὅμως ἀκόμη εἶναι καιρὸς νὰ σωθῆς πειθόμενος εἰς ἐμὲ. 38*) ὅστι. 39) δὲν εἶναι εἰς ἐμὲ μία μόνον συμφορὰ, ἀλλὰ πολλαί, ὅστι ἐκείσε ὅτι θέλω σταθῆναι τοιούτων ἀνεκλήρητων φίλων, θέλω κατηγορηθῆναι καὶ ἀπὸ τοῖς ἀνθρώποις τὴν εὐχάριστην κατηγορίαν, ὅτι κτλ.

οὔτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὐρήσω⁴⁰, ἔτι δὲ καὶ πολλοὶ δόξω, οἱ ἐμὲ καὶ πὲ οὐ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ' ὦν σε σώξειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελήσει⁴¹. Καὶ τοι τίς ἂν αἰσχίον εἶη ταύτης δόξας⁴², ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιήσεισθαι⁴³, ἢ φίλους; Οὐ γάρ^{43*} πείθονται οἱ πολλοὶ ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιεῖναι ἐνθὲνδε, ἡμῶν προθυμομένον. ΣΩΚ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε⁴⁴ Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν⁴⁵ δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι⁴⁶, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἠγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραχθαι, ὥσπερ ἂνπραχθῆ. ΚΡ. Ἄλλ' ὄρας δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει. Αὐτὰ δὲ δῆλα⁴⁷ τὰ παρόντα νυθί, ὅτι οἱοὶ τέ εἰσιν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν τὰ μέγιστα, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς⁴⁸ διαβεβλημένος ἦ. ΣΩΚ. Εἰ γὰρ ὄφελον, ὦ Κρίτων, οἱοὶ τε ἦσαν⁴⁹ οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἱοὶ τε ἦσαν⁵⁰ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα⁵¹ καὶ καλῶς ἂν εἶχε· νῦν δὲ οὐδέτερα οἱοὶ τε⁵². Οὔτε γὰρ πρόνιμον, οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι· ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅτι ἂν τύχουσι⁵³.

ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχεται. Τὰδε δὲ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖς⁵⁴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐάν σὺ ἐνθὲνδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχω- σιν⁵⁵, ὡς σε ἐνθὲνδε ἐκκλέψαι⁵⁶, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶ-

40) οὐδεὶς ἐστίν, περὶ τοῦ ὅποιου νὰ δυνώμαι νὰ ἐλπίσω, νὰ φρεθῶ μήπως τὸν εὖρω τοιούτων ὅποιον ποτὲ χίμαιραν φερόν δὲν εἶναι νὰ εὖρω.

41) ἀπαρμάρτων ἀπὸ τοῦ δοξῶ, τὸ δὲ ὡς συνδέτικόν μὲ τὸ εἰός τ' ὦν, ὡς ἐκ τῆς γνώμης τῶν ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι θέλουσιν ὑπολάβει, ὅτι ὁ Κρίτων ἠμείλησεν, νομίζοντες δηλ. αὐτὸν ὡς ἱκανὸν νὰ τὸν σώσῃ.

42) ὑπόληψις. 43) Προτιμῶν. 43*) δὲ τοῦτο λέγω· δοξῶ· ὅστις κτλ.

44) Καλέ μου Κρ. 45) τοῦ πλήθους. 46) οἱ ἄριστοι καὶ σωφράτατοι.

47) τὰ παρόντα πράγματα, (δηλ. ἢ καταδικῆ σου) δηλαῖ εἰσιν, ἀντὶ δηλοῦσιν ὅτι. 48) ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν πολλῶν. 49) εἰ ὄφελον εἶναι. Εἰκατ. εἶθε νὰ ἦσαν. B. Σ. 189 ὃ δὲ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ὑπενωουμένον οὐχ οἱοὶ τε εἰσιν. 50) διὰ τὰ ἦσαν ἱκανοὶ K. S. 463, ἴνα, γ.

51) ἐξεργάζεσθαι. 52) εἰοὶ ποιεῖν. 53) ὅτι τύχη, ὅτι φράσων.

54) μήπως λαμβάνεις προμηθεῖαν ἄρα γε περὶ ἐμοῦ. 55) ἐνοχλήσονται.

56) ἡμῶν ὡς ἐκκλέψαι.

σαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις πλεῖν⁵⁶; Εἰ γὰρ τι τοιούτου φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν⁵⁷. Ἡμεῖς γὰρ που δίκαιοι ἐσμεν⁵⁸, σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον, καὶ ἂν δέῃ, ἐπι τούτου μερίζω· ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει. ΣΩΚ. Καὶ ταῦτα προμηθεύομαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΡ. Μήτε^{58*} τοῖνον ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τάργυριον ἔστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σώσαι σε, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. Ἐπειτα οὐχ ὄρα; τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς⁵⁹, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτούς^{59*} πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει⁶⁰ μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγώμαι, ἰκανά· ἔπειτα καί, εἰ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰ ἐμὰ, ξένοι οὗτοι⁶¹ ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν. Εἰς δὲ καὶ κερκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἰκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος⁶². ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης⁶³, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. Ὡστε, ὅπου λέγομαι, μήτε ταῦτα φοβούμενος; ἀποκάμη,⁶⁴ σώσαι σαυτὸν, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ⁶⁵ δυσχερές σοι γενέσθω⁶⁶, ὅτι οὐκ ἂν ἔχῃς ἐξελεθῶν ὅτι χροῖο σαυτῆ⁶⁷. Πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοτε ὅπου ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἂν δὲ βούλη εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι⁶⁸, οἱ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται⁶⁹, καὶ ἀσπλάγιόν σοι παρέξονται, ὡς τέ σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

56*· νὰ φυλακισθῶμεν ἢ νὰ ἐξορισθῶμεν.

57) ἄφεσι τοῦ νὰ χροῖθῶ (τὸ φοβεῖσθαι) 58) ἀπ. ἀντὶ: δικαίον ἐστὶν ἡμῖς σώσαντάς σε κτλ. 58*) μήτε ταῦτα φοβοῦ (ὅπως ἐπερ λέγω μήτε ταῦτα φοβ. ἀποκάμη)· μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ δυσχερές σοι γενέσθω.

59) μικροπραγεῖς, εὐνοητοὶ εἰσι Β. Σ. 71. 59*) διὰ τὰ τοὺς διαφθερούμεν δωροδοκῶμεν. 60) ἔχεις σύ.

61) τὸ οὐκοί ἀντὶ ἰσοῦ. 62) φίλος τοῦ Σωκράτους. συγγράφας 23 φιλοσοφικοῦ· θαλάσσιος μὴ θαλασσοφύλαξ. 63) Θηβαῖος, μαθ. τῆς τοῦ Σωκράτους. Εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται κοινῶς ὁ Πίναξ τοῦ Κέβης, ἡθικὴ πραγματεία, ἧς διεσώθη μέχρις ἡμῶν.

64) ὡς παρ' ἡμῶν ἀπκαθίσταται. Ἐδῶ δὲ παρατηρήσῃ τοῦ νὰ σώσῃς

65) Πλ. ἀπολογ. Σωκρ. 27. 66) ὡς μὴ σὲ δυσκολεῖται 67) τι νὰ κάμῃς τὸν ἐαυτὸν σου. Εἰς τὴν ἀπολογίαν του εἶπεν ἂν μ' ἐξορίστης πού νὰ ἐπάγω; ἂν σὺ εἰς τὸ συμπολίται μου δὲν μὲ ὑπερίστατε, ὅτι μὲ ὑπερίσταται οἱ ξένοι; κτλ. 68) φίλοι εἰς ξένον τόπον συνδιδομένο διὰ σχέσεως φιλετίας ἐκαλοῦντο ξένοι. 69) θέλουσι σὲ περιποιηθῶ.

ἵτι δὲ, ὦ Σώκρτες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πράγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξῆν⁷⁰ σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπευδαίεις⁷¹ περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἄπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου σπευδαίεν τε καὶ ἐσπευσκῶν⁷², σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξῆν⁷⁰ καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεύσαι^{72*} οἰχῆσαι καταλιπὼν, καί, τὸ σὺν μέρους⁷³, ὅτι ἀντόχων⁷⁴, τοῦτο πράττουσι^{74*}. τεύζονται δὲ ὡς τὸ εἰκόσ⁷⁵, τοιούτων οἷα περ εἰώθε γίνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. Ἡ γὰρ οὐ χρεῖν ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα. Σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ἄθυμώτατα^{75*} αἰρεῖσθαι. Χρὴ δὲ ἄπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρείος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φάσκοντά⁷⁶ γὲ δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς⁷⁷ ἔγωγε καὶ ὕπερ σοῦ καὶ ὕπερ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδεύων αἰχνοῦμαι, μὴ δόξῃ ἄπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σέ⁷⁸ ἀνδρεία τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ⁷⁹ πεπραχθαι· καὶ ἡ εἰσοδος⁸⁰ τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθες⁸¹, ἐξῆν⁷⁰ μὴ εἰσελθεῖν⁸², καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο⁸³, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τοῦτι, ὡς περ κατάγγελος τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφυεῖναι ἡμᾶς δοκεῖν⁸⁴, οἵτινές σε οὐχ ἐσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτὸν, οἷόν τε δὴ⁷⁰ καὶ δυνάττον, εἴτι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. Ταῦτ' οὖν, ὦ

70) Κ. §. 339, Β. Β. Σ. 351.

71) μεταβ. ἐπισπευδαίεις. 72) τὰ ἑποῖα οἱ ἐχθροὶ σου ἠμποροῦσαν μόνοι ἂν ἐπισπευδαίεν, καὶ τῷ ὄντι ἐπισπευσαν. 72*) τὸ μὲν πρῶτον περὶ τῆς συμμοτικῆς τροφῆς, τὸ δὲ δεύτερον περὶ τῆς ἀγωγῆς, ἧτοι ἀνατροφῆς.

73) Καθ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ. 74) ὅτι τύχῃ. 74*) ἀντὶ οὗτω πράξουσιν ὡς καὶ πράξουσιν κινδύνῳ ἀντὶ: εὐ πράξουσιν, πράξουσιν μεγάλα ἀντὶ: μάλ' εὐτυχεῖν θέλουσι λάβει ἐκείνην τὴν τύχην, τὴν μοῖραν, τὴν κατάστασιν, τὴν ἐποῖαν ἢ τύχην ἦβλε τοῖς ἐπικλήσει. 75) καὶ ὡς εἶναι πιθανόν, καθὼς τὸν προῖον νὰ εἰσέλθωμεν. 75*) ἔτι εἶναι ἀναγκασιώτερον διὰ σε, δηλ. νὰ τοὺς ἀφῆρτες μάλλον παρὰ νὰ ταλαιπωρησεῖς με αὐτὸς.

76) οἱ φάσκοντα. 77) διότι. 78) ὅλη αὐτὴ ἢ περὶ σοῦ ὑπόθεσις. ὅλον αὐτὸ τὸ περὶ σέ δράμα. 79) δι' ἀνδρῶν ἢ ἡμῶν. 80) ἢ εἰσαγωγή.

81) κα' ἄλλους, εἰσῆλθεῖν ἢ δίκην. 82) ἂν ἦβλε: δηλ. νὰ φύγῃς ἐν καιρῷ. 83) κατὰ τὸν τρόπον τὸν ὀφειλόμενον ἐγένετο. 84) μὴ δόξῃ ὅπαν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ εἰσοδος, καὶ ὁ ἀγὼν, καὶ τὸ τελευταῖον τύπο τὸ περὶ τῆς ἐπιτηδεύσεως, ὡς περ κατάγγελος τῆς ἡμετέρας πράξεως, πεπραχθαι· τὸ δοκεῖν

Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ⁸⁵ καὶ αἰσχρῷ ἦ, σοὶ τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλευού· μαλλον δὲ οὐδὲ βουλευέσθαι ἐστὶ ὅρα, ἀλλὰ βεβουλεύεσθαι⁸⁶. Μία δὲ βουλὴ. Τῆς γὰρ^{86*} ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπράχθαι. Εἰ δὲ τι περιμενούμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἶόν τε. Ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὃ Σώκρατες, πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖ.

ΣΩΚ. ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμίᾳ σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ τίνος ὀρθότητος εἶη⁸⁷· εἰ δὲ μὴ, ὅσῳ μείζων, τοσοῦτον χαλεπωτέρα. Σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον, εἴτε μὴ· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ τοιούτος, οἷός⁸⁸ τῶν ἐμῶν⁸⁹ μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ^{89*}, θς· ἀνμοι λογιζομένῳ βελτιστος φαίνεται. Τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν⁹⁰, ἐπειδή μοι ἦδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι θμαιοὶ φαίνονται μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς προσβύβω καὶ τιμῶ, οὐσπερ καὶ πρότερον. Ἴν' ἐὰν μὴ βελτίω⁹¹ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὐ ἴσθι, ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω⁹², οὐδ' ἂν πλείω⁹³ τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν⁹⁴ δύναμις ὥσπερ παιδᾶς ἡμᾶς μορμολύττητά⁹⁵, δεσμούς τε καὶ θανάτους ἐπιπέμψουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα⁹⁶ σκοποῖμεθα αὐτά; Εἰ πρότερον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν⁹⁷, ὃν σὺ λέγεις, τὸν περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστατε⁹⁸, ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν ταῖς δὲ οὐ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ

κατὰ δὴ ἄλλος ἀρα^{98*} ἐγένετο, ὅτι ἄλλως⁹⁹ ἕνεκα λόγου¹⁰⁰ ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς. Ἐπιθυμῶ δ' ἐγὼ γε ἐπισκεψέσθαι, ὃ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἀλλοιότερος φαίνεται¹⁰¹, ἐπειδὴ γε ὡς ἐχῶ¹⁰², ἢ ὁ αὐτός· καὶ εἰσόμεν χάρειν¹⁰³, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ· ἔλεγετο δὲ πῶς, ὡς ἐγῶμαι¹⁰⁴, ἐκάστοτε ὡς ἐπὶ τῶν οἰόμενων τι λέγειν¹⁰⁵, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ὅτι τῶν δοξῶν, ἅς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι¹⁰⁶, δεῖο τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μὴ. Τοῦτο, πρὸς θεῶν, ὃ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι¹⁰⁷ λέγεσθαι· σὺ γάρ, ὅσα γε τὰνθρώπινα¹⁰⁸, ἐκτὸς εἰ τοῦ μέλλειν¹⁰⁹ ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούσῃ¹¹⁰ ἡ παρούσα ξυμφορὰ. Σκοπεῖ δὴ. Οὐχ ἰκανῶς¹¹¹ δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν¹¹², τὰς δ' οὐ; οὐδὲ παντῶν¹¹³, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φησὶ ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; [ΚΡ. Καλῶς. ΣΩΚ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρῆστας τιμᾶν¹¹², τὰς δὲ πονηράς μὴ; ΚΡ. Ναί. ΣΩΚ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων; πανηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων; ΚΡ. Πῶς δ' οὐ;

ΣΩΚ. Φέρε δὴ, πῶς αὐτὰ τοιαῦτα ἐλέγετο¹¹⁴; Γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων¹¹⁵, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνοιο καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, θς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς¹¹⁶ ἢ παιδοτρίβης ὢν; ΚΡ. Ἐνὸς μόνου. ΣΩΚ. Οὐκοῦν φροεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀπαράζεσθαι τοὺς

98*) τάχα· σκώπτει τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν.

99) μέτην. 100) διὰ τὴν γένεσιν ὀμίλια. 101) ἂν ὁ λόγος θᾶ μὲ φανῇ θαυράτων. 102) ἐπειδὴ εἰς το αὐτὴν εἶμαι θέσιμ, καταδικασμένος δηλ. κτλ.

103) αὐτὸν, κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διασκέψεως. 104) ἐγὼ οἶμαι.

105) τῶν νομιζόμενων ὅτι καλόν τι καὶ ὀρθὸν ἔλεγον. Ἐνωεῖ δὲ τοὺς συνομιλοῦντας μὲ· αὐτοῦ μαθητὰς του, ἴσως δὲ καὶ τὸν αὐτὸν του. 106) τῶν γνωμῶν ὅσας ἔχουσι περὶ τινος. 107) δοκεῖ σοι. 108) Κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐκτὸς ἂν πάθῃτε κατὰ θέλιαν βούλησιν. Ἄρ' ὅσον δυνατόν τις ἐν ἐλπίσει, νὰ συμπέσῃ ἀρ' ὅσα συνήθως συμβαίνουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

109) τοῦ κινδύνου τοῦ μέλλειν, δεῖν ὑπόκεισαι εἰς τὸ μ. 110) δεῖν δὴ ναίει νὰ πληρῆσθῃ τὴν κλίσιν σου. 111) ὀρθῶς. 112) ἵπεν. ναὶ ἢ χρὴ.

113) τῶν ἀνθρώπων. 114) ὅτε διελεγόμεθα περὶ αὐτῶν ἄλλοτε. 115) ἀνὴρ ὅστις συνιθίζει νὰ γυμνάζηται, ἐνῶ πράττει τοῦτο, προσέχει εἰς τὸ οὐτὸ, (τὸ γυμνάζεσθαι) ἐνασχολεῖται.

116) δεῖται αἱ γυμνασῆαι ἐθεωροῦντο ὡς γινόμεναι πρὸς βῶσιν τοῦ σώματος. Παιδοτρίβης δὲ ὁ προγραμματιστής.

δηλονότι ἡμᾶς διαπεφευγόμην· τὸ νὰ μᾶς νομισσοῖν ὅτι ὡς οἱ καταγελοῦμενοι ἤττημένο, διεφύγομεν, ἐξηγητήσθημεν κρυφίως ἀπὸ τῆν σκητῆν.

85) οὐ μόνον κακὰ ἀλλὰ καὶ αἰσχρὰ. 86) νὰ ἔχῃς ἦδη σχηματισμένην τὴν γνώμην σου, ἀφ' οὗ ἐβουλεύῃς προσηγομένους. 86*) ἐπιζητηματικῶς. 87) ἂν εἶναι κατὰ τὸ ὄρθῳ. 88) τοιούτος εἶμαι, οἷος, ἀντι ὡστε.

89) ἀπὸ τὰ ἰδικά μου, ἀπὸ τὰ εἰς τὸ ἐγὼ ἀνήκοντα, φρονίματα· καὶ διαθέσεις τῆς ψυχῆς. 89*) ἐκείνῳ τῷ λόγῳ.

90) νὰ τοὺς ἀποβρίψω. 91) Τινὰ λόγον β. 92) δεῖν θὰ ἐνδύσω εἰς σέ.

93) κακά. 94) ἢ τοῦ ὀχλῶ. 95) μᾶς παρουσιάζει ὡς μορμολύκεια διὰ τὸ νὰ μᾶς τρομάξῃ. 96) μὲ τὸν καλλίτερον τρόπον, καὶ κατὰ γράμμα· μὲ πρότερον μέτρον κα' ἔχει τόσον κακόν. 97) ἐπιχειροῦμεν νὰ ἐξετάσωμεν.

98) ἄλλοτε δηλ. ὅταν διελεγόμεθα περὶ δοξῶν, περὶ τῆς κοινῆς γνώμης.

ἐπίκινους τούς τοῦ ἐνός; ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τούς τῶν πολλῶν; ΚΡ. Δῆλα δὲ¹¹⁷. ΣΩΚ. Ταύτη¹¹⁸ ἄρα αὐτῷ πρακτέον¹¹⁹, καὶ γυμναστέον, καὶ ἐδεστέον¹²⁰ γε καὶ ποτέον, ἢ¹²¹ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαίοντι¹²² μᾶλλον ἢ ἢ ζύμπασι τοῖς ἄλλοις. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα¹²³. ΣΩΚ. Ἐἴεν ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ, καὶ ἀτιμᾶσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τούς ἐπαίοντες, τιμᾶσας δὲ τούς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαίοντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ; ΣΩΚ. Τί δ' ἐστὶ τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποὶ τείνει, καὶ εἰς τί¹²⁴ τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα. Τοῦτο γὰρ διόλλυσι. ΣΩΚ. Καλῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τᾶλλα¹²⁵ ὡς Κρίτων, οὕτως; ἴνα μὴ πάντα διωῶμεν καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδικῶν καὶ αἰσχροῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἔστιν ἡ βουλή¹²⁶, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπασθαι, καὶ φοβῆσθαι αὐτήν, ἢ τῇ τοῦ ἐνός, εἴτις ἔστιν ἐπαίον, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβῆσθαι μᾶλλον ἢ ζύμπαντας τοὺς ἄλλους, ἢ¹²⁷ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθερούμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικίῳ βέλτιον ἐγγίγνεται¹²⁸, τῷ δὲ ἀδικῷ ἀπώλλυται; ἢ οὐδὲν ἐστὶ¹²⁹ τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἐγώ γε, ὡς Σώκρατες.

ΣΩΚ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὕγεινου μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθερούμενον¹³⁰, διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαίοντων¹³¹ δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ.¹³²

117) προφανὴ εἶναι αὐτὰ ὑπὸ λέξεως θεωσιώτατα. 118) κατὰ τοῦτο τὸν τρόπον

119) πρέπει νὰ πράττῃ αὐτὸς 120) πρέπει νὰ τρώγῃ μάλιστα, διότι προσηρῆ ἦδη εἰς ἀνώτερα. 121) ὅπως. 122) τῷ ἐννοοῦντι, τῷ ἐπιστάτῃ μου. 123) δηλ. τῷ ἐνὶ κτλ. 124) μέρος.

125) ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα οὕτως ἔχουσι.

126) ἡ σκέψις. 127) ἐνὶ. 128) βελτιοῦται διὰ τῆς δικαιοσύνης. ἔνοστι τὴν ψυχὴν, ὡς τὸ σῶμα βελτιοῦται ἢ γυμναστικῇ. Οἰκειότερος φαίνεται ἰδῶ ὁ ἐνοστώδης. ὁ δὲ παραπατώδης, ὡς νὰ ἐλαγιν ἐγγίγνεται ὅτε ἀμειλιούμεν περὶ αὐτοῦ, εἰς τὰς συνὸς καλεῖται μας.

129) τοῦτο, ὃ λέγοι, ἐστὶν οὐδὲν ἢ οὐκ ἐστὶ τοῦτο. 130) ὕγεινον καὶ νοσώδους. οὐδέτερον ἀντι ἀρρηκτικῶν ὕγιαις καὶ νόσους. 131) ὑπερβατὸν ἀντὶ τῆ τῶν μὴ ἐπαίοντων. 132) ἢ μὴ γινώσκοντες νὰ ζήσωμεν.

διεφθοραμένου αὐτοῦ; ἔστι δέπου τοῦτο σῶμα ἡοῦχ¹³³; ΚΡ. Ναί. ΣΩΚ. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθοραμένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου¹³⁴ ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθοραμένου, ὃ τὸ ἀδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δικαίον ὀνίνησιν¹³⁵; ἢ φαλύτερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅτι πότε ἐστὶ τῶν ἡμετέρων¹³⁶, περὶ ὃ ἢ ἐτὶ ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε. ΣΩΚ. Οὐκ ἄρα, ὡς βέλτερος, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅ,τι^{136*} ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ,τι ὀεπαίων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδικῶν, ὃ εἰς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια¹³⁷. Ἦντε πρώτων μὲν ταύτη¹³⁸ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροτίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντιῶν. Ἀλλὰ μὲν δὴ, φαίη γ' ἂν τις, οἷοι τεεῖσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύναι¹³⁹; ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα' φαίη γὰρ ἂν, ὡς Σώκρατες. ΣΩΚ. Ἀλήθῃ λέγεις. Ἀλλ' ὡς θαυμάσιος, οὕτως τε ὁ λόγος¹⁴⁰ ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι τῷ καὶ πρότερον¹⁴¹. Καὶ τόνδε¹⁴² δ' αὖ σκόπει εἰ ἐτι μένει¹⁴³ ἡμῖν, ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. ΚΡ. Ἀλλὰ μένει. ΣΩΚ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως¹⁴⁴ ὅτι ταῦτόν ἐστι, μένει ἢ οὐ μένει; ΚΡ. Μένει.

ΣΩΚ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότε-

133) μετὰ τὴν ἐρώτησιν τοῦ, φοβούμενος μὴ ἴνα σκοτεινὸς ὁ ἔρισμός του, κρινὴν κριτῆσιν ἀπόκρισιν ἰρωτᾷ ἐν τῷ ἑποίῳ οὕτως ἄριστος εἶναι τὸ σῶμα.

134) μετ' ἐκείνου τοῦ ἄλλου πράγματος, τῆς ψυχῆς. ὃ δὲ ἄρα σκόπειαι δεικνύει, ὅτι εἰς δύναται νὰ ὑποτεθῇ τοιοῦτόν τι, ὅταν μάλιστα ἔχωμεν διεφθοραμένου πράγμα πολλῷ τιμιώτερον ἀπὸ τὸ πρώτον.

135) τὸ ἀδικον, τὸ δικαίον, ὅμοιος ἀντὶ τῆ ἀδικίας, ἢ δικαιοσύνης.

136) τῶν ἐν ἡμῖν. 136*) ἀντὶ τί. Β. Σ. 136.

137) ἡ ἀλήθεια ἰρεῖ. Ἐπαίοντα δὲ εἶνα περὶ δικαίου καὶ ἀδικίου ἔνοστι τὸν θεόν. 138) κατὰ τοῦτο (τὸ μὴ φροντιστέον τῆς τῶν πολλῶν δόξης, ἀλλὰ τῆς τοῦ ἐνός ἐκείνου) εἶναι προτεινόμενος ὀρθῶς. 139) δηλ. πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ αὐτῶν, διότι ἡμποροῦν νὰ μᾶς φονεῖσασσι. 140) ὃ περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ ἐνδίδῃ τις εἰς τὴν γνώμην τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ ἀποκτινύναι.

141) Ἄττικισμ. ἀντὶ τῆ καὶ πρότερον ἔνδιντι, τῷ πρότερον. ὅτι οὐκ ἐνοστώδης τῆ γνώμης τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐνός τοῦ ἐπαίοντος. 142) τὸν λόγον.

143) ἂν μόνον ἐν ἰσχυρί ὡς ἄλλοτε τὸν ἐλέγχαμεν. 144) ζῆν. Οὕτως δὲ ὃ λέγοι, ὅτι κτλ.

ρον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρασθαι ἐξιέναι, μὴ ἀφιέντων¹⁴³ Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φκίνηται δίκαιον, πειρώμεθα· εἰ δὲ μὴ, εἴωμεν. Ἄς δὲ σὺ λέγεις σκέψεις¹⁴⁶ περὶ τε χρημάτων ἀνθρώπων καὶ δόξης, καὶ παίδων τροφῆς, μὴ¹⁴⁷ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὃ Κρίτων, σκέμματα ἢ¹⁴⁸ τῶν βραδῶς ἀποκτινύντων, καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν¹⁴⁹, εἰ οἰοί τε ἦσαν, οὐδενὶ ζῶν¹⁵⁰ τούτων τῶν πολλῶν ἡμῖν δεῖ, ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ¹⁵¹, μὴ οὐδὲ¹⁵² ἄλλο σκεπτόν ἢ, ἢ, ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράττοντες καὶ χρήματα τελούντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξίχρυσται καὶ χάριτας¹⁵³, καὶ αὐτοὶ ἐξίχροντες τε καὶ ἐξαχόμενοι¹⁵⁴, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσωμεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες. Καὶ φαινόμεθα ἀδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ¹⁵⁵ οὐ δὲ ὑπολογίζεσθαι οὐτ' εἰ ἀποθνήσκουν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν¹⁵⁶, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν¹⁵⁷. ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὃ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί δρώμεν. ΣΩΚ. Σκοπῶμεν, ὃ ἀγαθὲ, κοινῇ· καὶ εἰ πῆ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσονται· εἰ δὲ μὴ, πῶσαι ἦδη, ὃ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπεινάει. Ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε ταῦτα πράττειν¹⁵⁸ ἀλλὰ μὴ ἀκόντος¹⁵⁹. Ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως· τὴν ἀρχὴν, ἐάν σοι

143) ἴσως ἐπιτίθενται δὴλ. ἐπιτιροῦνται, ἢ τῶν Ἀθην. μὴ οὕτω συγχερούμενοι ὡστε νὰ μὴ ἀπολύσασαι.

146) αἱ σκέψεις αἰ. Ὅσα ἀναίτια ὁ Κρίτων ἐπρότεινε. 147) σκόπει μὴ.

148) εἶναι διὰ ταῦτα σκέψεις, αἱ ὅποια ἀνήκουσαι εἰς τὸν ὄχλον τὸν εὐκαλῶς καὶ ἀπερισκόπως φωνούντα. 149) τὸν ὄχλον, ὅστις εὐχαρίστως ἔβλεπε ἀνακαλιεῖς τὴν ζωὴν πολλοὺς ἀφ' ἑσῶς ἐφίνισεν ἂν τὸν ἦτον δυνατόν. ἄλλοι δὲ τὸ ἀσκοπον καὶ ἀστατον τῶν σκέψων τοῦ ὄχλου. Β. Σ. 248.

150) ἀντί: ζῶν οὐδενὶ νῦν, ἀνάπτως. 151) οὕτω μὴς πείθει ὁ λόγος.

152) μήπως οὐδὲν ἄλλο σκεπτόν ἢ, παρὰ τὸ προειρημένον. 153) καὶ χάριτας τελούντες, ἢ ἄλλο τι ὁμῶνται τοῦ τελῆν, τὸ ὅποιν νὰ λήγῃται μετὰ τοῦ χάριτας ὡς τὸ ἐκτινύνται.

154) ὁ Κρίτων ἐμῆλλα νὰ τὸν ἐξέλγῃ, ὃ δὲ Σωκρ. νὰ ἐξαχθῇ. 155) σκόπει μὴ.

156) οὔτε εἰ ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν δεῖ. 157) μήπως οὐ δὲ ὑπολογίζεσθαι εἰ δεῖ ἀποθνήσκων. . . πρὸ τοῦ ἀδικεῖν· δηλ. μήπως πρέπει πρῶτον νὰ σκεψώμεν ἂν δὲν θὰ πράττομεν ἀδικα, καὶ ἔπειτα ἂν δὲ ἀπιθώμεν ἢ θὰ πάθωμεν ἄλλο τι. 158) περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι νὰ μὴ πείσῃς σὺ νὰ πράξῃς αὐτά, ἢ κἀλλιον: νὰ πράξῃς ταῦτα πεισθέντος σου, μετὰ τὸ πείσαι σε. 159) ἐμοῦ. ἢ κἀλλ. σου.

ἰκανῶς¹⁶⁰ λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνασθαι τὸ ἐρωτώμενον¹⁶¹, ἢ ἂν μάλιστα οἴη. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

ΣΩΚ. Οὐδενὶ¹⁶² τρόπῳ φαιμέν ἐκόντα¹⁶³ ἰδικητέον εἶναι^{163*}, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δ' οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθόν, οὔτε καλόν¹⁶⁴. ὡς; πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ὁμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; ἢ πάσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ἡμολογήσιν ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκεχυμέναι εἰσὶ¹⁶⁵; καὶ πάλαι, ὃ Κρίτων, ἄρα τηλοκοῖδες¹⁶⁶ γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάθωμεν ἡμᾶς αὐτοῦ¹⁶⁷ παίδων οὐδὲν διαφέροντες¹⁶⁸, ἢ πάντως μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὡςπερ τότε ἡμῖν ἐλέγετο, εἴτε φασιν¹⁶⁹ οἱ πολλοί, εἴτε μὴ; Καὶ εἴτε εἴτε δὴ ἡμᾶς ἐτι πάντες χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πρότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι¹⁷⁰ καὶ κακόν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει¹⁷¹ ὅν παντὶ τρόπῳ; φασιν¹⁷², ἢ οὐ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩΚ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ δὲτκ. ΣΩΚ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται^{172*}. ἐπεὶ δὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται¹⁷³. ΣΩΚ. Τί δὲ^{173*} δὴ; κκαουργεῖν δεῖ, ὃ Κρίτων, ἢ οὐ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δὴπου, ὃ Σώκρατες. ΣΩΚ. Τί δὲ· ἀντικκαουργεῖν¹⁷⁴ κακῶς

ἐδύνατο δὲ κατὰ τὴν ἄ. ἐξήγησιν μᾶλλον νὰ μεταχρισθῇ τὴν αἰτιατικὴν ἄκοντα, συμφωνοῦσαν μὲ τὸ ὑπονοούμενον εἰ μὴ, ἀντικειμένον τοῦ πείσαι. Ἀλλὰ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς ἀπλ. γεν. ὑπάρχεισι καὶ ἄλλα παραδείγματα. Θεουκδ. Ζ'. 48.

160) ἔρθως ἰκανῶς. ὡς νὰ σὶ πείσῃ. 161) Σωφθέριον: πρὸς τὸ. 162) οὐδενὶ, ἢ τινὶ. 163) ἀντὶ δικητέ. Κ. γ. 384. 163*)—δὲν ἀδικεῖν. 164) ἐπιναλαμῶνται τὴν ἀρχὴν τῆς προηγουμένης προτάσεως, διότι αὐτὴ εἶναι τοῦ λόγου τοῦ το κερφάλαιον.

165) ἀνάλυσις τοῦ ἐκεχύνται, ἐξήχθησαν, ἐχάθησαν. 166) τῶσι τὴν ηλικίαν, διότι καὶ ἡλικία ἐκ τοῦ ἡλικίας. 167) ἢ ἐκαχῇ, εἰσὶ, καὶ ἡμεῖς διδάσκαλοι ἡμᾶς αὐτοῦς. 168) διότι οὐδὲν σπουδαῖον ἐλέγομεν. 169) οὕτως ἔχουν, ὁμολογοῦσιν, ἐγκρίνουσι, δέχονται. 170) τῷ ἀδικοῦντι, καὶ οὐχὶ τῷ ἀδικουμένῳ.

171) οὕτως ἔχει, καὶ τυγχάνει. 172) καταγράφεται ἢ ἔχει εἰς τοῦτο.

172*) Γενναῖος ψυχῆς ἐκρίνετο ἴδιον νὰ ἐδικητῆται τὸν ἀδικούντα· οὕτω τὸ τοῦ ἀρχιλόγου: ἐν δ' ἐπίσταματι μέγα, τὸ κακῶς τε δρώντα δεινῶς ἀνταμειβεσθαι κακῶς. Τοῦ τοῦ Σόλωνος: εἶναι δι γλυκῶν ὡδε φίλοις, ἐχθροῖσι δὲ πικρῶν τοῖσι μὲν αἰδοῦν, τοῖσι δὲ δεινὸν ἴδειν· καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου: ἐχθρὸν κακῶς δρῶν ἄνδρος ἠγροῦμαι μέγας.

173) φαίνεται ὅτι ἔχει. 173*) ἐμπρακτικώτερος τοῦ δεῖ. Καὶ τί δὲ;

174) ἀντὶ κκαουργήματος ἀποδίδειν κκαουρηγῆμα.

πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασί, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐ-
δαμῶς. ΣΩΚ. Τὸ γὰρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν
οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν
χρῆ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὀτιοῦν.^{174*}
πάσχη ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ἔρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν,
ὅπως μὴ παρὰ δόξαν¹⁷⁵ ὁμολογήσῃ. Οἶδα γὰρ^{173*} ὅτι ἕλιγους
τίσι ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξαι οἷς; δ' οὕτω δέδοκται, καὶ οἷς
μὴ^{176*}, τοῦτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή¹⁷⁶, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους
ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευόμενα. Σκό-
πει οὖν δὴ καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινοῦσαι,¹⁷⁷ καὶ ζυνοῦσαι
σοι, καὶ ἀρχώμεθα¹⁷⁸ ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὁρθῶς
ἔχοντο.¹⁷⁹ οὔτε τοῦ ἀδικεῖν, οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν, οὔτε κακῶς
πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρώντα κακῶς, ἢ ἀφίστασθαι καὶ οὐ
κοινοῦσαι τῆς ἀρχῆς,^{179*}; Ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω, καὶ
νῦν ἔτι δοκεῖ σοὶ δὲ εἰ πρὸς ἄλλη¹⁸⁰ δέδοκται, λέγε καὶ διδά-
σκε. Εἰ δὲ ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο¹⁸¹ ἄλouse. ΚΡ.
Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ ζυνοῦμαι σοι. Ἄλλὰ λέγε. ΣΩΚ. Λέγω δὴ
αὐτὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐρωτῶ πότερον ἂν τις ὁμολο-
γήσῃ τῷ, δίκαια ὄντα ποιητέον ἢ ἐξῆκπικητέον¹⁸²; ΚΡ. Ποιητέον.
ΣΩΚ. Ἐκ τούτων δὴ ἄβραι¹⁸³. Ἀπίοντες ἐνθένδε ἡμεῖς
μὴ πείσαντες¹⁸⁴ τὴν πόλιν, πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ
ταῦτα, οὐς ἡμιστὰ δεῖ¹⁸⁵, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογῶ-

174*) ὅσον μεγάλας καὶ διενεῖς ἀδικίας. 175*) παρὰ τὴν γνώμην σου. Θίλει
ἔστε ἡ ἁμολογία τοῦ Κρίτωνος νὰ ἴσται ἐντελής, διὰ τὴν μὴ τὸν ἀρχόντῃ. ἔπειτα δι-
ακρινῆ, καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἀπᾶς ἁμολογηθέντα. 176*) διὰ τοῦτο κρί-
νει ἀναγκαῖον νὰ σοῦ κάμω ταῦτα τὴν παρατήρησιν. 176) δὲν αἰσπύονται
ἁμῶς. 176*) μὴ οὕτω, δηλ. ἄλλως. 177) τῆς ἀρχῆς ἢν ἴδισται ἀνωτέρω,
καὶ συνδοκῆ σοὶ αὐτῶν.

178) προστάει. νὰ ἀρχίσωμεν. 179) βουλουόμενοι ὡς ἔχοντες. Ἐπὶ τῇ ὑ-
ποθέσει ὅτι ἔχει. 179*) τοῦ αἰνώματος ἀρχῆς, βίαιος τῆς συντήσεως, ἀπὸ τὴν
ὑποκὸν ὅλα τὰ λοιπὰ ὡς συνέπειαι ἔπονται, συνέγονται. 180) ἂν ἄλλως πῶς.

181) τὰ ἐκ τούτου πορίσματα. 182) ἐκείνα, τὰ ὅποια θέλει τις τυχρὴ νὰ ὑ-
μολογήσῃ εἰς τὴν, ὅτι εἶναι δίκαια, καὶ ὑποχωρῆ τὴν ἐκτέλεισιν των, ποιητέον
αὐτὰ, ἢ ἐξαπατητέον αὐτῶν; 183) παρατήρησι. ἴδὲ τὴν συμπέρασμα ἐξήρηται.

184) χωρὶς νὰ πείσωμεν τὴν πόλιν ὅτι πρέπει νὰ ἀπιδωθῶν. 185) ἐκείνους
τοὺς ὅποιους ἄλιγώτερον ἀπὸ καθὲ ἄλλον (παντοῦτος) δεῖ ἵσται νὰ κολοποιήσωμεν.

θαμὲν δίκαιος οὔσιν, ἢ οὐ; ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρატες, ἀπο-
κρίνασθαι πρὸς ἃ ἐρωτᾷς. Οὐ γὰρ ἐνοῶ. ΣΩΚ. Ἄλλ' ὡς σκό-
πει εἰ μέλλουσιν¹⁸⁶ ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως
δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο¹⁸⁷ ἐλθόντες οἱ Νόμοι καὶ τὸ Κοινὸν τῆς
πόλεως, ἐπιστάντες¹⁸⁸ ἐροῦντο. Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρატες, τί ἐν νῶ
ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι¹⁸⁹ ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ὧ ἐπιχειρεῖς δια-
νοεῖ τοὺς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ ζύμψασαν τὴν πόλιν,
τὸ σὸν μέρος¹⁹⁰; ἢ δοκεῖ σοι, ὅταν τε ἐτε ἐκείνην τὴν πόλιν εἰ-
ναί¹⁹¹, καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαια μηδὲν
ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροι τε γίγνωνται καὶ διαφθεί-
ρωνται; Τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα;
Πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ¹⁹², εἰπεῖν ὑπὲρ
τούτου τοῦ νόμου ἀπολυμένου, ὅς τὰς δίκαις τὰς δικασθίσαις
προστάττει κυρίας εἶναι¹⁹³. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἡδίκαι
γὰρ^{193*} ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ οὐκ ὁρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; ταῦ-
τα¹⁹⁴, ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡ. Ταῦτα νη Δίαι, ὦ Σώκρატες.

ΣΩΚ. Τί οὖν, ἂν εἰπωσιν οἱ Νόμοι, ὦ Σώκρატες, ἢ καὶ
ταῦτα¹⁹³ ὁμολογήσῃ ἡμῖν τε καὶ σοὶ, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις,
αἷς ἂν ἡ πόλις δικαίῃ; Εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζομεν¹⁹⁶ λογόν-
των, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι¹⁹⁷, ὦ Σώκρატες, μὴ θαύμαζε τὰ λε-
γόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἰσθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτῶν
τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. Φέρε γὰρ, τί ἐγκαλῶν¹⁹⁸ ἡμῖν καὶ τῇ
πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγενήσα-

186) ἐνῶ μέλλομεν. 187) ἢ μέλλομεν πράξει. 188) οἱ νόμοι ἐπιστάν-
τες, ἀλλὰ καὶ τὸ κοινόν, διότι σημαίνει οἱ πόλιται. 189) ἄλλο τι ἔχει ἐν νῶ
ἢ ἀπολέσαι; δὲν εἶναι ἀληθῆς, ὅτι ἔχεις κατὰ νόμους; 190) ἔσον τὸ κατὰ σέ.

191) σοὶ φαίνεται δυνατόν, νὰ ὑπάρχῃ ἀκόμη ἐκείνη ἡ πόλις;

192) μάλιστα ἂν ἴσται ῥήτωρ. 193) νὰ ἔχωσι κύριος. 193*) διὰ ταῦτο
ἄλλ. πράττομεν οὕτω, διότι ἡδίκαι κτλ. 194) ἐροῦμεν. 195) ἄρα γι συνα-
μολογηθέντων μεταξύ ἡμῶν καὶ σοῦ καὶ ταῦτα τὰ ἀνωτέρω ὅπλ. τὸ νὰ ἀκυροῦσιν
τοὺς νόμους ὅταν δὲν σοὶ ἀρέσκων, ὅταν σὲ ἀδικῇ ἡ πόλις καὶ δὲν θέλει εἰς ὁρθῶς
τὰς δίκαις, ἢ μόνον νὰ ἐμμένῃς κτλ. Κατὰ δὲ τὴν κριτικὴν Οὐάριαν τὰ Ταῦτα
ἔνομοι τὰ κατωτέρω, ὅ δὲ ἢ πρέπει νὰ τραπῆ εἰς ἡ μὴν (πάντως). Εἰπέ μοι,
συναμολογήσῃ μεταξύ ἡμῶν καὶ σοῦ καὶ τὸ νὰ ἐμμένῃς πάντως;

196) ἀπορῶμεν τί ν' ἀποκριθῶμεν. Τὸ θαυμάζει μετὰ γιν. ἐπὶ κακοῦ, Κ. γ.
315, ε'. σημ. α'. 197) πλεονάζει ἰσομῆτος προσεταιριῆς, ἀλλ' ἀπαντᾷται ὡς
ταῦς ἴνους. 198) ἐγκαλῶμα προσεταιριῆς.

μεν ἡμεῖς; καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ, καὶ ἐρύττεισέ σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου¹⁹⁹ τροφὴν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἧ καὶ σὺ ἐπακιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέτατον ἡμῶν²⁰⁰ οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σὴ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ²⁰¹ παιδεύειν; Καλῶς, φαίην ἄν. Εἶεν. Ἐπειδὴ δὲ ἐγένου²⁰² τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπακιδεύθης, ἔχεις ἄν εἰπεῖν, πρῶτον μὲν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δούλου²⁰³, αὐτὸς τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ Ἰσοῦ οἶε εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἄτ' ἄν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιοῖν²⁰⁴ οἶε δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοὶ τὸν πατέρα οὐκ ἐξ Ἰσοῦ ἦν²⁰⁵ τὸ δίκαιον καὶ πρὸς δεσπότην (εἰ σοὶ ὦν ἐτύγχανεν), ὡς τε ἄπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιοῖν' οὐτε κακῶς ἀκούοντα²⁰⁶ ἀντιλέγειν, οὐτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν, οὐτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά' πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι, δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι²⁰⁷, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις, ταῦτα ποιῶν, δίκαια πράττειν, ὃ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενος²⁰⁸; ἢ οὕτως; εἰ σφῆρς²⁰⁹ ὡς τε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς, καὶ σεμνότερον, καὶ ἀγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ²¹⁰ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς

199) περὶ τοῦ γεννηθέντος. 200) ἐξ ἡμῶν οἱ τεταγμένοι. 201) ἡ μουσικὴ περιλαμβάνει τὴν παιδείαν τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ γυμναστικὴ τὴν τῆς σώματος. 202) ἐγεννήθη.

203) διότι ὁ νόμος εἶναι κύριος τῶν πολιτῶν. 204) καὶ ποιῆς καὶ σὺ πρὸς ἡμᾶς. 205) οὐκ ἦν σοὶ ἐξ Ἰσοῦ τὸ δίκαιον πρὸς τὸν πατέρα, δηλ. ἔστι εἶναι δίκαιον ἀπὸ μέρους τοῦ πατρὸς πρὸς σὲ, δὲν εἶναι καὶ ἀπὸ μέρους σοῦ πρὸς τὸν πατέρα σου. 206) κακαλογούμενον, ἐπιπληττόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότης εἶναι δὲ ἐπιζητήσιον. 207) τὸ ἀπολλύναι σε. 208) οὐ ὅστις κατ' ἀλήθειαν ἐπιμελοῖται τῆς ἀρετῆς. 209) τοιούτου εἶδους σφῆρς εἶναι, εἶρην.

210) ἐν μείζονι μοίρᾳ τιμῆς.

νοῦν ἔχουσι; καὶ σέβεσθαι δεῖ²¹¹ καὶ μᾶλλον ὑπέκειν²¹² καὶ θωπεῖναι πατρίδα χαλεπαίνουσιν ἢ πατέρα; καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἢ ἂν κελεύῃ²¹³; καὶ πᾶσχειν ἐάν τι προστάτῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα²¹⁴; ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι²¹⁵; ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθήσασθαι²¹⁶ ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει; καὶ οὐχ ὑπαικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν; ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἢ ἀν κελεύῃ ἢ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς; ἢ πείθειν²¹⁷ αὐτὴν ἢ²¹⁸ τὸ δίκαιον πέφυκε; βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον²¹⁹ οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα; πολὺ δὲ τούτων^{219*} ἔτι ἤττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κριτῶν; ἀληθῆ λέγειν τοὺς Νόμους, ἢ οὐ; ΚΡ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩΚ. Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες, φάειν ἂν ἴσως οἱ Νόμοι, εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι²²⁰ οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. Ἡμεῖς γὰρ σε γεννησάντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων, ὧν οἶοί τε ἤμεν καλῶν^{220*}, σοὶ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποινηκέαι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ²²¹, ἐπειδὴν δοκιμάσῃ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα, καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ὧ ἂν μὴ ἀρεσκόμεν ἡμεῖς, ἐξείναι²²² λαβόντα τὰ αὐτοῦ, ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. Καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδῶν ἐστὶν οὐδ' ἀπαγορεύει; ἐάν τε τις βούληται ἡμῶν εἰς ἀποικίαν ἵεναι, εἰ μὴ ἀρεσκοίμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν²²³ ἄλλοσέ ποι ἔλθῶν, ἵεναι^{223*} ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ. Ὅς δ' ἂν ἡμῶν παραμεινῇ, ὅσον ἂν τρέ-

211) ἐπι σέβ. δεῖ. 212) τῇ πατρίδι· ἀλλ' ἐνίστει καὶ πρὸς αἰτίαι. 213) ἢ πατρίδα ἂν δὲν τὴν πείσωμεν. 214) ἐν ἡσυχίᾳ πάσχειν. 215) δεῖσθαι, (δένεισθαι, δεσμεύσθαι), ἐάν ἡ πατρίς προστάτῃ δεῖσθαι. 216) ὅπως τρωθῆς. Κ. §. 452. ΣΤ'. 217) ἀληθῆ σε ἐπι δεῖσσι πείθειν. 218) ὅπως. 219) ἐπι οὐκ ἔστιν ὅσιον. 219*) πατρός ἢ μητρός.

220) λέγοντες ἐπι. 220*) ὧν καλῶν μεταδόναι οἶοί τε ἤμεν. 221) διὰ τοῦ πεποινηκέαι ἐξουσίαν προαγορεύομεν εἶναι τῷ βουλομένῳ τῶν Ἀθηναίων, δηλ. ἀφῆσαντες τοῦτο (τὸ ἀπιέναι) εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν βουλομένων ἐκ τῶν Ἀθηναίων. 222) ἐξείναι τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμάσῃ τὰ πράγματα καὶ ἡμᾶς λαβόντα ἀπιέναι. Β. Σ. 220. 223) ἀποικεῖν, τὸ εἰς πόλιν ἀποικεῖν τῶν Ἀθην. μεταβαίνειν μετοικεῖν δὲ, τὸ εἰς ἕτερον. 223*) οὐκ ἀπαγορεύει, ἔτι, καλεῖται ἵεναι.

πον ἡμεῖς τὰς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τὰλλα²²⁴ τὴν πόλιν διοικούμεν, ἤδη^{224*} φημὲν τοῦτον ὁμολογηκέαι ἐργῶ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελύωμεν, ποιήσιν ταῦτα· καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῆ φημὲν ἀδικεῖν· ὅτι τε γεννήταις οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἢ μὴν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων²²⁵ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως²²⁶ ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελύωμεν, ἀλλ' ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν²²⁷, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

Ταῦταις δὴ φημὲν καὶ σὲ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίας ἐνέζεσθαι²²⁸, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥμισυ Ἀθηναίων σὲ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα²²⁹. Εἰ οὖν ἐγὼ εἶπομαι, διὰ τί δὴ²³⁰, ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτωιντο, λέγοντες ὅτι ἐν ταῖς μάλιστα²³¹ Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς²³² ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν²³³. φάσιν γὰρ ἂν ὅτι, ὦ Σώκρατες, μεγάληα ἡμῖν τούτων τεκμηρία ἔστιν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς ἤρεσκομεν καὶ ἡ πόλις. Οὐ γὰρ²³⁴ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως²³⁵ ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοὶ διαφερόντως ἤρεσκε· καὶ οὐτ' ἐπὶ θεωρίαν²³⁶ πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλθες, ὅτι μὴ²³⁷ ἀπαξ εἰς Ἰσθμὸν²³⁸, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμῶς, εἰ μὴ ποὶ στρατευόμενος²³⁹, οὔτε ἄλλην ἐποίησω ἀποδημίαν πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὔτε ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως, οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαθεν εἰδέναι²³⁹. ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ ἱκανοὶ ἤμεν²⁴⁰, καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφοδρὰ ἡμᾶς ἤρου^{240*}, καὶ ὁμολογίαις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι τὰ τε ἄλλα²⁴¹, καὶ παιδας ἐν

224) κατὰ τ' ἄλλα. 224*) πλεον, τότε. 225) εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀρχόντων. 226) διοικητικῶς, ἀποτικῶς. 227) ἢ κελύωμεν. 228) ὅτι θλίβεις ἔσθαι ἐνοχὸς τῶν κατηγοριῶν τούτων. 229) ἐνέζεσθαι εἰ ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεβλήμενοι, καὶ οὐχ ἥμισυ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων. 230) διατί ἐν τοῖς μάλιστα; 231) ὁμολογηκῶς. Β. Σ. 116. 232) τοῖς νόμοις. 233) τὸ ποιήσιν ἢ αὐτὴ κελύωσι. ἴδ. ἀνωτ. 234) ἐπισημαστικός. 235) διαφερόντως ἐπεδήμεις, δηλ. ἡμῶν εἰς αὐτὴν ἀναπιστάτως περισσότερο ἀπὸ πάντων ἄλλων. 236) πανήγυριν. 237) ἐκτός. 238) εἰς τὴν τιλιθὴν τῶν Ἰσθμίων. 239*) εἰς Πηλοπόννησον, Ἀμφίπολιν καὶ Ἄθην. 239) ὥστε εἰδέναι αὐτούς. 240) οὐκ ἀρεσκοῦμαι. 240*) ἐπίμας, ἐπρωτῆμας. 241) καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ὁμολογίαις καθ' ἡμᾶς πολ. καὶ πρὸς τούτους.

αὐτῇ ἐποιήτω, ὡς ἀρεσκούσης σοὶ τῆς πόλεως²⁴¹. Ἔτι τοῖνον ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοὶ φυγῆς τιμῆσασθαι²⁴³, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιήσαι· σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου²⁴⁴, ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνήσκει σε, ἀλλ' ἴρου, ὡς ἐφθασα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον²⁴⁵. νῦν δ' οὐτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει²⁴⁶, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι²⁴⁷. πράττει δὲ ἄπερ ἂν δούλος ὁ φυλοτάτος· πράξειεν, ἀποδιδράσκει ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπύκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὁμολογηκέαι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἐργῶ, ἀλλ' οὐ λόγῳ²⁴⁸, ἢ οὐκ ἀληθῆ. Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν²⁴⁹; ΚΡ. Ἄναγκη, ὦ Σώκρατες^{249*}. ΣΩΚ. Ἄλλο τι οὖν²⁵⁰, φησιν, ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτούς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις; οὐχ ὑπ' ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθείς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθείς βουλευσασθαι· ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδομηκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοὶ²⁵¹ ἀπίεσαι, εἰ μὴ ἤρεσκομεν ἡμεῖς, μὴδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. Σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ, οὔτε Κρήτην²⁵², ἃς δὴ ἐκάστοτε^{252*} φῆς εὐνομεῖσθαι, οὐδὲ ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὔτε τῶν βαρβαρικῶν· ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἐπεδήμησας, ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυρλοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάηροι. Οὕτω σοὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἢ πόλις τε, καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι²⁵³. Τίνοι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκει ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; εἰάν ἡμῖν γε πείθῃ²⁵⁴, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελεθῶν.

242) ἵππειδῆ ἢ πόλις σὶ ἤρισκα. 243) ἰδύνασαι νὰ ζῆτῆσαι νὰ σὶ καταδικάσειν εἰς φυγὴν καὶ ἔχι εἰς θάνατον.

244) ἐπρεσποῖσι ὑπερκρήνας, ἐκῆμαζεις, ἐκαμάραναι, ἐκμνεις τοσκήματα.

245) ταῦτα εἰπεν εἰς τὴν ἀπολογίαν του. 246) φροντίζει δὲ ἡμᾶς.

247) ἡμᾶς. 248) ὁμολογηκέαι ἐργῶ. 249) φῶμεν ἄλλο τί, ἢ ὁμολογῶμεν. 249*) ὁμολογίαι. 250) ποιεῖς. Β. Σ. 139. 251) δυνατόν ἢ ἐπιτετραμμένον. 252) τῆς Κρήτης ἢ πολιτεία ἦταν ἡμισία μὲ τῆς Λακεδαιμόνους, διὰ τὴν καὶ οἱ Κρήτες ἦσαν Δωριεῖς. 252*) ἰσάκις δηλ. περὶ αὐτῶν θάλας ἐμλίγε. 253) δηλονότι οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι ἤρεσκομέν σοι. 254) ἡμῶν εἰς καὶ οὐκ

Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβάς καὶ ἐξαμαρτών²⁵⁵ τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσαι σκαυτὸν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σκαυτοῦ; Ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύουσι γέ σου οἱ ἐπιτηδαιοὶ καὶ αὐτοὶ φεύγειν, καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδὸν τι δῆλον. Αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἕαν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων, Ἐλθῆς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μάγαράδε²⁵⁶ (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφοτέροι), πολέμιος²⁵⁷ ἦξεις, ὃ Σώκρατες, τῆ τούτων πολιτεία²⁵⁸ καὶ ὅσοι περ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέπονται σε, διαφθορέα ἠγοῦμενοι²⁵⁹ τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοὺς δικασταῖς τὴν δόξαν²⁵⁹, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. Ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστί, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι²⁶⁰. Πότερον οὖν φεύξει τάς τε εὐνομομένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιον ἔσται σοὶ ζῆν²⁶¹; ἢ πλῆσιάσεις· τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος· τίνας λόγους, ὃ Σώκρατες, ἢ οὐς περ ἐνάδε²⁶², ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστον ἄξιον. τούτοις ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶει ἀσχημον φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σακράτους πρᾶγμα²⁶³; οἶσθαί γε²⁶⁴ χρῆ. Ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν πόλεων ἀπαρεῖς²⁶⁵, ἦξεις δὲ εἰς Θεσσαλίαν²⁶⁶ παρὰ τοὺς ξένους τοὺς τοῦ Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία²⁶⁷· καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν²⁶⁸, ὡς γελοῖως ἐκ τοῦ δεσποτηρίου ἀπεδιδράσκεις, σκευή²⁶⁹ τέ τινα περιβέμενος, ἢ δισφθέραν²⁷⁰ λαβὼν, ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώ-

255) ἀμαρτὸν κατὰ τι τούτων. 256) ὃ δὲ μεταταττόμενος εἰς τὴν αἰτίαν, σημαίνει εἰς Μάγαρά, δι, Θήβας, δι, ἕαν Θήβαζε. 257) ὡς πολέμιος, διότι δὲν θύλων εἶναι εὐχριστομέναι νὰ οἱ ἔχωσι πολίτην των, 258) οἱ. 259) θίλεις ἰσχυροῦσι τὴν γνῶμην τῶν δικαστῶν, ὥστε νὰ φαίνονται.

260) αἱ πόλεις, βλέπουσαι ὅτι εἶσαι διαφθορεὺς τῶν νόμων (διὰ τῆς φυγῆς σου), θὰ πιστεύουσιν ὅτι εἶσαι καὶ τῶν νέων διαφθορεὺς, ὡς κατηγορήθης.

261) τὸ ζῆν ἔσται σοὶ ἄξιον, λόγῳ ἄξιον. 262) θίλεις μεταχειρισθῆ ἀναισχυντήαν, λέγων λόγους ὅποιους ελεγες ἐδῶ, οὐ ὅστις ἔπραξας τὰ ἐναντία τῶν ὁσων ελεγες. 263) τὰ κατὰ τὴν Σακράτην. ἢ πράξις τοῦ Σ. ὃ Σακράτης.

264) βεβαιῶς χρῆ οἶσθαί, φανίσθαί κτλ. 265) ἀπαίρω, ὅ ἀναχωροῦμαι (ιδίως διὰ πλείου). 266) ὃ Κρίτων τῷ ἔχῃ προτίθει νὰ καταρῆγῃ εἰς Θεσσαλίαν παρὰ τίνας φίλους του. 267) ἡ πολιτεία τῶν Θεσσαλῶν περιγράφεται πανταχοῦ ὡς λίαν ἀτακτος.

268) οἱ Θεσσαλῶν ἢ οἱ ξένοι τοῦ Κρ. 269) ἐνδυμασία. 270) γυναικ.

θασιν ἐσκαυέζεσθαι²⁷¹ οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σκαυτοῦ μεταλλάξας. Ὅτι δὲ γέρων ἀνῆρ, σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκόσ, ἐτόλμησας^{271*} οὕτω γλίσχρος²⁷² ἐπιθυμῆν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς δὲ ἐρεῖ²⁷³; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυπῆς· εἰ δὲ μὴ²⁷⁴ ἀκούσει²⁷⁵, ὃ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σκαυτοῦ. Ἰπερχόμενος²⁷⁶ δὲ πάντας ἀνθρώπους βίωση καὶ δουλεύων· τί ποιῶν²⁷⁷ ἢ εὐαχούμενος ἐν Θεσσαλίᾳ, ὡσπερ ἐπὶ δαίπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θεσσαλίαν; Ἄλογοι δὲ ἐκείνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ποῦ ἡμῖν ἔσονται²⁷⁸; ἀλλὰ δὴ τῶν παιδῶν ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δαί; εἰς Θεσσαλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν²⁷⁹, ἢ τοῦτο μὲν οὐ²⁸⁰ αὐτοῦ²⁸¹ δὲ τρεφόμενοι, σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύονται²⁸², μὴ ζυνόντος σου αὐτούς; Οἱ γὰρ ἐπιτηδαιοὶ οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. Πότερον ἔαν μὲν εἰς Θεσσαλίαν ἀποδημήσῃς ἐπιμελήσονται, ἔαν δὲ εἰς ἄλλο ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστί τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι οἶσθαί γε χρῆ²⁸³.

Ἄλλ', ὃ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παιδάς περὶ πλείονος ποιῶ, μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν, πρὸ τοῦ δικαίου²⁸⁴. ἵνα εἰς ἄλλο ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα²⁸⁵ ἀπολογησάσθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. Οὐτε γὰρ ἐνάδε σοὶ φαίνεται ταῦτα²⁸⁶ πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιοτέρον, οὐδὲ ὀσιώτερον, οὐδὲ ἄλλω τῶν σῶν οὐδενί· οὐτε ἐκεῖσ ἀφικαμένω ἄμεινον

271) νὰ ἐνδύονται. 271*) δὲν ἐντρέπεις. 272) ἐπιμόνος, γλίσχρος, ὃ κολλώδης. 273) δὲν θίλει ὑπάρξει κάνας νὰ οἱ εἴπῃ ταῦτα;

274) ἂν ὅμως λυπῆς τινά. 275) ὃ μέγος μέλλων σημαίνει, θίλεις ἀκούσει διὰ τὴν ἰαυτὸν σου. 276) κολακίωσιν, φροῦόμενος. 277) θὰ ζήσης δουλεύων, τί ποιῶν, διὰ νὰ κάμῃς ἢ κατορθώσης τί ἄλλο παρὰ νὰ εὐαχθῆς εἰς Θεσσαλίαν.

278) ποῦ θὰ εἶναι, τί θὰ γίνουσι ἐκείνοι οἱ λόγοι σου. 279) ἀπολαύσει παρὰ σοῦ καὶ τοῦτο, τὴν ξενιτείαν, ἢ ἀπολαύσει καὶ τοῦτό σου. 280) οὐκ ἄξις αὐτοῦ εἰς Θ. 281) ἐν λήθαις. 282) Μῆσ. μῆλλ. ἀντὶ παθοῦ. 283) πάντως ἐπιμελήσονται εἰ ἐστί τι ὄφελος παρ' αὐτῶν τῶν φασκόντων εἶναι ἐπιτηδείων σοι.

284) περὶ πλείονος ποιῶ πρὸ τοῦ δικαίου, πρῶτον τοῦ δικαίου.

285) ὅτι οὐ περὶ πλείονος ἐπιήσσω. 286) τὸ ἀποδιδράσκω, τὰ ὑπὸ τοῦ Κρίτωνος προταθέντα,

ἔσται. Ἀλλὰ νῦν^{216*} μὲν ἠδικημένος ἄπει, ἐν ἀπίῃ²⁸⁷, οὐχ ἔφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐάν δὲ ἐξέλθῃ²⁸³, οὕτως αἰσχροῦς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουρήσας²⁸⁹, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς, καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὐδ' ἦκιστα εἶδει, σαυτὸν τε καὶ φίλους, καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τόσοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν ἔθου Νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχειρήσας ἀπολέσας, τὸ σὺν μέροσι²⁷³. Ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς²⁸⁹.

Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὐτίσθη ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὡς περ οἱ κορυβαντιῶντες²⁹¹ τῶν αὐτῶν δοκοῦσιν ἀκούειν· καὶ ἐν ἐμοὶ αὐτῇ ἡ γῆ²⁰¹ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. Ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα²⁹², μάτην ἐρεῖς. Ὅμως μέντοι εἰπι οἷε πλέον ποιήσεις²⁹³, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκратες, οὐκ ἔχω²⁹¹ λέγειν. ΣΩΚ. Ἐὰ τούτων, ὦ Κρίτων, καὶ πράττομεν ταύτη²⁹³, ἐπειδὴ ταύτη ἡ βεῖς ὑφηγείται.

216*) ὅταν δὲν πεισθῆς εἰς τὸν Κρίτων. 287) ἐν ἀδικίᾳ, ἀπίῃ.

288) τῆς εἰρητικῆς πρὸς ἀπέλασιν.

289) τοὺς ἀδικήσαντας καὶ κακουρηθέντας τε.

289*) ἢ ἐκείνα ἃ ἡμεῖς λέγομεν. 290) οἱ Κορυβαντες ἦσαν ἱερεῖς τῆς θεᾶς ἐν Φρυγίᾳ, τελωντικῆς ἐθνολογικῆς μυστηρίων. Ὅσοι ἐν τῇ ἐκστάσει τῶν ἐνόμων ἐπιπέσοι μυστικῆς θεῶν αὐτῶν ὄντι κορυβαντιῶντες, οἱ πύσχοιτες τὴν νόσον τὴν καλουμένην κορυβαντισμῶς.

291) ἄτικῶς ἀπὸ: ἡ γῆ. 292) ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, ὅσα εἰσὶ τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, μάτην ἐρεῖς. Ἀλλὰ κάλλιον: ἤξευρε, ὅτι καθὼς ἐν τῷ παρόντι φρονῶ καὶ ἡμεῖς πεπεισμένοι (ἐνόμῳ ὄντι, ἔχω ταύτην τὴν πεποιθήσειν), ἐάν λέγῃς τι διαρρητικῶν τῶν ὅσα ἀνωτέρα ἀποδείξαμεν, εἰς μάτην θέλεις τὸ εἰπεῖν.

293) ἀλλ' ἐν οὐχ ἔγνων νομίζω, ὅτι λέγειν παρὰ ταῦτα θέλεις καταρῆσαι τι, λέγε. 294) δὲν δύναμαι. 293) αὐτῶν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

(Ἐκ τῶν Παραλήλων Βίων.)

Ξένους τινὰς ἐν Ῥώμῃ πλουσίους, κυνῶν τέκνα καὶ πιθήκων ἐν τοῖς κόλποις περιφέροντας καὶ ἀγαπῶντας ἰδὼν ὁ Καῖσαρ, ὡς εἰσικεν, ἠρώτησεν¹, εἰ παιδία περ' αὐτοῖς οὐ τίκτουσιν αἰ γυναικες· ἡγεμονικῶς σφόδρα² νοουθετήσας τοὺς τὸ φύσει φιλιπτικὸν ἐν ἡμῖν καὶ φιλόσταργον, εἰς θηρία καταναλίσκοντας, ἀνθρώποις ὀφειλόμενον. Ἄρ' οὐν, ἐπεὶ φιλομαθές τι κέκτηται καὶ φιλοθεάμων ἡμῶν ἡ ψυχὴ φύσει, λόγων ἔχει⁴ ψευγῶν, τοὺς καταχρωμένους τούτῳ πρὸς τὰ μηδεμίαν ἀξία σπουδῆς ἀκούσματα καὶ θεάματα, τῶν δὲ καλῶν καὶ ὠφελίμων παραμελοῦντας. Τῇ μὲν γὰρ αἰσθήσει, κατὰ πάθος³ τῆς πληγῆς ἀντιλαμβάνομένη τῶν προστυγχανόντων, ἴσως ἀνάγκη πᾶν τὸ φαινόμενον, ἀντεχρήσιμον, ἂν τ' ἄχρηστον ἦ, θεωρεῖν τῷ νῷ δ' ἕκαστος εἰ βούλοιο χρῆσθαι, καὶ τρέπειν ἑαυτὸν αἰεὶ καὶ μεταβάλλειν ῥᾶστα πρὸς τὸ δοκοῦν πέφυκεν⁶. Ὡςτε χρῆ διώκειν τὸ βέλτιστον, ἵνα μὴ θεωρῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ τρέφῃται τῷ θεωρεῖν. Ὡς γὰρ ἀθραλιμῶν χρόα πρόσφορος⁷, ἧς τὸ ἀνηρῆν ἄμα καὶ τερπνὸν ἀνάεψυρται, καὶ τρέφει τὴν ὄψιν, αὐτῶν τὴν διανοικὴν ἐπέχειν δεῖ θεάμασι⁸,

1) ὁ Καῖσαρ, ὡς μοι δοκεῖ, ἰδὼν ξένους τινὰς... περιφέροντας καὶ ἀγαπῶντας, ἠρώτησεν αὐτοὺς, εἰ κτλ. 2) τῷ ὄντι ἀξίως ἡγεμόνας, ὡς τὰ μελίστα πρέπει ἡγεμόνι, ἀντικεῖ εἰς ἡγεμόνα. 3) ἐν ᾧ χροῖς ἡμῶν εἶναι καὶ ἀπειθόμενον, ἐρασιμῶμεν, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν διαθέσειν ἡμῶν ταύτην.

4) εἰκόσ ἐστι, εἶναι δίκαιον θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι καθὼς πρὸς ἀνθρώπους καὶ οὐχὶ πρὸς ζῶα πρέπει νὰ δεικνύμεν φιλοτρον, οὕτω καὶ τὰ καλά μόνον καὶ ὠφελίμα θεάματα καὶ ἀκούσματα ὀφειλομεν νὰ ἀγαπῶμεν. 5) ἡ αἰσθητικὴ ἡμῶν καὶ ἀνοητὰ παθαίνεται, ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ πάθους νὰ ἀντιλαμβάνεται τῆς προσβολῆς τῶν προστυγχανόντων, π.χ. οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν καὶ τὰ δυσάρεστα ἀναγκάζονται νὰ τὰ βλέπωσιν, ὅταν εἰς τὴν ὄψιν ἡμῶν προσβαλοῦσι. 6) ὁ νοῦς ὅμοιος ἡμῶν, εὐμοιροῦντων τὸ αὐτεξούσιον, ἐκείνα μόνον δύναται νὰ ἐκνήσῃ, ὅσα καὶ βίλομεν.

7) ἐκείνη ἡ χρόα ἴσθι ὠφελίμος. 8) νὰ διευθύνωμεν εἰς ἐκείνα τὰ θεάματα, τὰ ἴσθια διὰ τῆς τρέφωσι, τῆς θητικῆς ἰδῶντικῆς, τοῦ θηκοῦ καλοῦ.

ἂ τῷ χείρειν πρὸς τὸ οἰκείον αὐτὴν ἀγαθὸν ἐκκαλεῖ. Ταῦτα δ' ἐστὶν ἐν τοῖς ἀπ' ἀρετῆς ἔργοις, ἂ καὶ ζῆλόν τινα καὶ προθυμίαν, ἀγωνὸν εἰς μίμησιν ἐμποιεῖ τοῖς ἰσπορήσασιν⁹. Ἐπεὶ τὸν γ' ἄλιων¹⁰ οὐκ εὐθὺς ἀκολουθεῖ τῷ θαυμαστάκι τὸ πραχθὲν ἰδὲν πρὸς τὸ πράξει. Πολλάκις δὲ καὶ τούναντίον χείροντες τῷ ἔργῳ, τοῦ δημιουργοῦ καταφρονοῦμεν ὡς ἐπὶ τῶν μύρων καὶ τῶν ἀλουργῶν, τοῖσι μὲν ἠδόμεθα, τοῖς δὲ βραφεῖς καὶ μυρσφούς, ἀνελευθέρους ἠγοῦμεθα καὶ βαναύσους, διὸ κελῶς μὲν¹¹ Ἀντισθένης, ἀκούσας, ὅτι σπουδαῖός¹² ἐστὶν αὐλητῆς Ἰσμηνίας, « Ἄλλ' ἀνθρώπος, ἔφη, μοχθηρός· οὐ γὰρ ἂν οὕτω σπουδαῖος ἦν¹³ αὐλητής, » Ὁ δὲ Φίλιππος πρὸς τὸν υἱὸν ἐπιτερπῶς ἐν τινι τόπῳ ψῆλαντα καὶ τεχνικῶς¹⁴ εἶπεν· « Οὐκ αἰσχρὴν καλῶς οὕτω¹⁵ ψάλλων, » Ἄρακι γάρ, ἂν βασιλεὺς ἀροῦσθαι ψαλλόντων σχολάζῃ καὶ πολὺ νέμει¹⁶ ταῖς Μούσαις, ἐτέρων ἀγωνιζομένων τὰ τοιαῦτα, θεατῆς γιγνόμενος.

B. Ἡ δ' αὐτουργία τῶν ταπεινῶν, τῆς εἰς τὰ καλὰ βραθυμίας μάρτυρα τὸν ἐν τοῖς ἀρχήστοις πόνον παρέχεται καθ' αὐτῆς¹⁷· καὶ οὐδεὶς εὐφυῆς νέος, ἢ τὸν ἐν Πίστῃ θεασάμενος Δία,¹⁸ γενέ-

9) καταμαθούσιν, ἀνερευνίσασιν. 10) ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔργων δὲν παρατηρεῖται τοῦτο· εἰς τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἄλλων ἔργων, εἰς τὸν θαυμασμόν τοῦ πραχθέντος τῶν ἄλλων ἔργων δὲν ἀκού. καὶ ὄρημ πρὸς τὸ πράξει τὸ θαυμαζόμενον, π. χ. θαυμάζων τὸν ἐν Πίστῃ Δία δὲν ἐπιθυμῶ εὐθὺς καὶ γενίσθαι Φειδίαν.

11) καλῶς μὲν ἔφη Ἀντισθένης, καλῶς δὲ Φίλιππος (ὁ δὲ Φίλιππος).

12) πεπαιδευμένος, ἀξιολογός. 13) εἰ μὴ ἦν διπλ. μοχθηρός.

14) ἐπιτερπῶς καὶ τεχνικῶς. 15) οὕτω καλῶς, τοσοῦτον καλῶς.

16) βίβλια· βασιλόσας, ὅστις καταναλίσκει εἰς μουσικὴν, ἢ ζωγραφικὴν, ἢ ἄλλαν τινὰ τῶν ἰσχυρῶν τεχνῶν τὸν πολὺ μὲν του καιρὸν, καθ' ὅν δύναται νὰ ἐπιμεληθῇ νὰ ἀποκαταρτῇ ἀξίως νὰ γίνῃ παρὰ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρων λαῶν, εἶναι πολὺ ἀξιοκατηγόρητος· καθὼς καὶ μήτηρ, ὅτις ἔθηκε παραμελεῖ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτῆς, ἢ τὴν ἐπιμελίαν τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν, ἀπασχολομένη ὑπὲρ τὰ μέτρον εἰς τὸ κλειδοκώμαλον, ἢ τὸν χορὸν, ἢ εἰς ἄλλαν τινὰ τοιαύτην κενουποιδίαν. Λοιπὸν ἰκανὴ θυσία εἰς τὰς Μούσας γίνεται παρὰ τοῦ βασιλέως, ἰὰν γίνεταί θεατῆς ἢ καὶ προστάτης ἐτέρων ἀγωνιζομένων τὰ τοιαῦτα.

17) ἢ ἐν τοῖς ἀρχ. πόνος, ἢ κενουποιδία καταμαρτυρεῖ, καταγιγνώσκει τῶν αὐτουργῶν τῶν ταπεινῶν (τῶν ἐργαζομένων τὰ ταπ.) βραθυμίαν εἰς τὰ καλὰ ἢ τὰ ταπεινά· ἡμεῖς αὐτοὶ ἐργαζόμενοι διὰ τῆς κενουποιδίας ἡμῶν ταύτης, καταμαρτυροῦμεν, καταγιγνώσκουμεν ἑαυτῶν βραθυμίαν εἰς τὰ καλὰ.

18) τὸν Ὀλύμπιον Δία, τὸ ἱεραϊκὸν ἔργον τοῦ Φειδίου.

σθαι Φειδίαν· ἐπεθύμησεν, ἢ τὴν Ἥραν τὴν ἐν Ἄργει, Πολύκλειτος, οὐδ' Ἄνακρέων, ἢ Φιλῆμιον, ἢ Ἀρχιλόχον¹⁹, ἠσθεῖς αὐτῶν τοῖς ποιήμασιν. Οὐ γὰρ ἀναγκασίον, εἰ τέρπει τὸ ἔργον ὡς χείριον, ἀξίον σπουδῆς εἶναι τὸν ἐργασμένον. Ὄθεν οὐδ' ὠφελεῖ τὰ τοιαῦτα τοὺς θεωμένους, πρὸς ἂ μίμητικὸς οὐ γίνεται ζῆλος, οὐδ' ἀνάδοσις κινουσα προθυμίαν καὶ ἀφορμὴν ἐπὶ τὴν ἐξομοίωσιν. Ἄλλ' ἢ γ' ἀρετὴ ταῖς πράξεσιν εὐθὺς οὕτω διατίθηται²⁰, ὥστε ἅμα θαυμάζεσθαι τὰ ἔργα, καὶ ζηλοῦσθαι τοὺς ἐργασμένους. Τῶν μὲν γὰρ ἐκ τῆς τύχης ἀγαθῶν, τὰς κτήσεις καὶ ἀπολαύσεις²¹, τῶν δ' ἀπ' ἀρετῆς, τὰς πράξεις ἀγαπῶμεν· καὶ τὰ μὲν²² ἡμῖν παρ' ἐτέρων, τὰ δὲ μᾶλλον ἐτέροις παρ' ἡμῶν ὑπάρχειν βουλόμεθα²³. Τὸ γὰρ καλὸν ἐφ' αὐτὸ πρακτικῶς κινεῖ, καὶ πρακτικὴν εὐθὺς ὄρημν ἐντίθησιν ἠθοποιῶν οὐ τῇ μιμήσει τὸν θεατῆν, ἀλλὰ τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔργου, τὴν προκρίσειν παρεχόμενον²⁴. Ἐδοξεν οὖν καὶ ἡμῖν²⁵ ἐνδιατριφεῖν τῇ περὶ τοῦ βίου ἀναγραφῇ· καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον δέκατον²⁶ συντετάξαμεν, τὸν Περικλέους βίον, καὶ τὸν Φαβίου Μαξίμου, τοῦ διαπολεμήσαντος πρὸς Ἀννίβαν, περιέχον, ἀνδρῶν κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ὁμοίων, μάλιστα δὲ²⁷ πραότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ τῷ δύνασθαι φέρειν δῆμων καὶ συναρχόντων ἀγνωμοσύνας, ὠφελιμωτάτων ταῖς πατρίσιν γενομένων. Εἰ δ' ὀρθῶς στοχαζόμεθα τοῦ δέοντος²⁸, ἐξεστὶ κρίνειν ἐκ τῶν γραφομένων.

19) γεν. ἐπιθύμησε. 20) ἢ ἐν ταῖς πράξεσιν ἀρετῆ, ἢ καλῶν ἢ ἀρετῆ διὰ τῶν πράξεων αὐτῆς, τ. ε. τὰ ἀπ' ἀρετῆς ἔργα εὐθὺς οὕτω διατίθησι τοὺς ἰστοροῦντας, κατανοῦντας, ἀκούοντας, καταμαρτυροῦντας. 21) τοῦτο, τὸ ὅτι τὰ ἔχει τις καὶ τὰ ἀπολαύσθαι.

22) τὰ ἐκ τῆς τύχης ἀγαθὰ. 23) τοὺς θεσφαίρους π. χ. τοῦ Κροίσου ἐπιθυμῶ ἄλλος εἰς ἐμὴ νὰ παράσχη, οὐχὶ δὲ ἐγὼ, στερούμενος αὐτὸς νὰ παράσχω εἰς ἄλλον, ἐγὼ τὰ ἔργα τοῦ ἐναρέτου Ἀριστείδου, τὰ γενναῖα κατορθώματα τοῦ Λιονίδα, αὐτοὶ ἡμεῖς νὰ κατορθώσωμεν, καὶ ἄλλους δι' αὐτῶν νὰ ὠφελίσωμεν ἐπιπεθοῦμεν. 24) οὐχὶ ἄπλως διὰ τῆς μιμήσεως, τοῦ μιμητικῶς, ἠθοποιῶν τὸν θεατῆν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔργου, τὴν προκρίσειν αὐτῷ τῆς ἐναρέτου πράξεως, πρὸς τὸ πράξει παρεχόμενον. 25) ἐμῶν, τῶ Πλουτάρχῳ.

26) διότι προηγήθησαν ἐννεα κατὰ τὴν βίαν ἄλλων ἱστωμένων ἀνδρῶν.

27) ὠφελιμωτάτων ταῖς πατρίσιν γενομένων. 28) φρονούντες διπλ. ὅτι κατὰ τὰς ἄλλ. ἀρ. ἴσχυόντο ὅμοιοι, καὶ μάλιστα πραῶν. ὠφελιμωτάτοις ταῖς πατρίσιν.

Γ. Περικλῆς ἦν τὴν μὲν φυλὴν Ἀκαμαντίδης, τὸν δὲ δῆμον Χολκοργεῦς²⁹, οἴκου δὲ καὶ γένους τοῦ πρώτου κατ' ἀμφοτέρους³⁰, Ξάνθιππος γὰρ ὁ νικῆσας ἐν Μυκάλλῃ τοὺς βασιλέως στρατηγούς, ἔφημεν Ἀγαρίστην Κλεισθένης³¹ ἔγγονον, ὃς ἐξήλασε [τοὺς] Πεισιστρατίδας, καὶ κατέλυσε τὴν τυραννίδα γενναίως, καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτείας ἀριστα κεκραμένην πρὸς³² ὁμόνοιαν καὶ σωτηρίαν κατέστησεν. Ἀστὴ κατὰ τοὺς ὑπνοὺς ἔδοξε³³ τεκεῖν λέοντα, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἔτεκε Περικλέα, τὰ μὲν ἄλλα τὴν ἰδέαν³⁴ τοῦ σώματος ἄμειπτον, προμήκη δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτύμμετρον. Ὄθεν αἱ μὲν εἰκόνες αὐτοῦ σχεδὸν ἅπασαι κράνεσι³⁵ περιέχονται, μὴ βουλομένως, ὡς ἔοικε, τῶν τεχνιτῶν ἐξοναεῖζεν³⁶. Οἱ δ' ἄττικοί πηλαιὸι σχινοκέφαλον³⁷ αὐτὸν ἐκάλουν. Τὴν γὰρ σκίλλαν ἔστιν ὅτε καὶ σχῖνον ὀνομάζουσι. Τῶν δὲ κοιμητῶν ὁ μὲν Κρατῖνος, ἐν Χείροσι· « Στάσις δὲ (ρησι) καὶ πρῆσθυγενὴς Κράνος, ἀλλήλοισι μιγνέτε μέγιστον τίκτετον τύραννον, ὃν δὴ κεφαληγερέταν³⁸ θεοὶ καλέουσι³⁹ » Καὶ πάλιν ἐν Νεμέσει· « Μόλ', ὦ Ζεῦ ξένος καὶ μακάριος⁴⁰. » Τηλεκλείδης δὲ, ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἠπορημένον καθήσθαι φησὶν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει κερηβαροῦντα⁴¹, ποτὲ δὲ μόνον ἐκ κεφαλῆς

²⁹ καίματος τοῦ Χολκοργεῦ, χωρίου καὶ δῆμου τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς.

³⁰ καὶ πατέρα καὶ μητέρα. κατ' ἀμφοτέρους τοὺς γενεαίμους, τοὺς γονεῖς.

³¹ βλ. λιχθὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων. 2. 32) ὡςτε κατορθοῦν, ἐπιφέρειν.

³³ αὐτὴ ἡ Ἀγαρίστη εἶδεν ὄνειρον. 34) ὡς πρὸς τὰ ἄλλα μὲν ἄμειπτον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ σώματος. 35) μὴ περικαφαλαίαι.

³⁶ καὶ τὸν ἐντροπιάζουσι, γὰρ τὸν παραστάνουσι γελῶν· γὰρ τὸ παραστάνουσι πρὸς ὄνειδος αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴ τὴν ἀλήθειαν, καθὼς ἔθελε γὰρ ἦναι Περικλῆς, καὶ ὅς ἦτο καὶ προμήκης κατὰ τὴν κεφαλὴν. 37) ὡς τοὺς ἀστείους Ἀθηναίους! κρομμυδοκέφαλον ὀνομάζον τὸν δυστυχῆ Περικλέα! ἀλλ' ἡ κεφαλὴ αὐτῆ ἐσαίετοτο δὲ αὐτοῖς, ἀντ' αὐτῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ τοὺς εἶχε δεσμίους καὶ χειροῦθαι ἔσπερπεν, ἰβρόντα, ἐπιεικῆ τὴν Ἑλλάδα· σκίλλα δὲ τὸ σκίλλοκρόμμυδον καὶ σκίλλοκροττον κατὰ τοὺς ἄνθρωποις Ἀθηναίους.

³⁸ χρομμοκέφαλον, πλατυκέφαλον, κεφαλῶν. 39) παρεθεῖ τὸν ὄμηρον, ὅστις κεφαληγερέτην ὀνομάζει τὸν Δία, ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων πόλεως τινος τὸ σπανώτερον ὀνομάζει· ὅτι εἶδον ὑπὸ τῶν οὐρανῶν. 40) μακαράκηνη. Κάρις (ὡς παρὰ τὸ Κάρα)

41) κερηβαροῦσι μὲν, ἢ βαρύνονται τὴν κεφαλὴν διὰ τὸν ὄνον οἱ μεθύοντες. Περικλῆς δὲ κερηβαρεῖ δὲ αὐτὸ τῆς κεφαλῆς τὸ μέγεθος, εἰς ἔθρον αὐτῆν στήσαι μὴ δύναμεις

ἐνδεκακλίνοιο⁴² ὄρθουον πολλὸν ἐξανατέλλειν. Ὁ δ' Εὐπολις ἐν τοῖς Δήμοις πυνθανόμενος περὶ ἐκάστου τῶν ἀναβεβηκότων ἐξ ἔθου δημηγορῶν, ὡς ὁ Περικλῆς ὀνομάσθη τελευταῖος⁴³.

Ὅτι περ κερηβαροῦσι⁴⁴ τῶν κάτωθεν ἡγάγες.

Δ. Διδάσκων δ' αὐτοῦ τῶν μουσικῶν, οἱ πλείστοι Δάμωνα γενέσθαι λέγουσιν, οὐ φασὶ δεῖν τοῦνομα βραχύνοντας τὴν προτέραν συλλαβὴν⁴⁵ ἐκφέρειν. Ἀριστοτέλης δὲ παρὰ Πυθοκλείδῃ τὴν μουσικὴν διαπονηθῆναι τὸν ἄνδρα φησίν. Ὁ δὲ Δάμων ἔοικεν, ἄκρος ὢν σοριστῆς, καταδύσθαι μὲν εἰς τὸ τῆς μουσικῆς⁴⁶ ὄνομα, πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐπικρυπτόμενος τὴν δεινότητα· τῷ δὲ Περικλεῖ συνῆν, καθάπερ ἀθλητῆ τῶν πολιτικῶν ἀλείπτῃς⁴⁷ καὶ διδάσκαλος. Οὐ μὴν ἔλαθεν⁴⁸ ὁ Δάμων τῇ λύρᾳ παρακλύμματι χρώμενος, ἀλλ' ὡς μεγαλοπράγμων καὶ φιλοτύραννος ἐξωστρακίσθη, καὶ παρέσχε τοῖς κοιμητοῖς διατριβὴν. Ὁ γούν Πλάτων καὶ πυνθανόμενον αὐτοῦ τὴν πεποικηκεν οὕτω·

Πρῶτον μὲν οὖν μοι λέξον ἀντιπολιτῶ· σὺ γάρ,

Ὡς φασιν, ὦ Χείρων, ἐξέθρυσας Περικλέα.

Διήκουσε δὲ Περικλῆς καὶ Ζήνωνος· τοῦ ἑσάτου, πραγματευομένου (μὲν) περὶ φύσιν, ὡς Παρμενίδης, ἐλεγκτικὴν δὲ τινα, καὶ δι' ἐναντιολογίας⁴⁹ εἰς ἀπορίαν κατακλείουσαν ἐξασκήσαντος ἔξιν, ὡς που καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος εἶρηκε διὰ τούτων·

Ἀμφοτερογλώσσου τε μέγα σθένος οὐκ ἀλαπαδρῶ⁵⁰

Ζήνωνος, πάντων ἐπιλήθορος . . .

Ὁ δὲ πλείστα Περικλεῖ συγγενόμενος, καὶ μάλιστα περιθῆς

⁴² μεταφορὰ ἐκ τῶν εὐσυχάρων οἰκιῶν, ἢ δωματίων. βλ. Τ. Α. σελ. 183. σμ. 18. κεφαλὴ ἐνδ. ὡς οἶκος ἐνδ. τ. ε. Ἐνδεκα κλίνας χωρεῖν δύναμενος.

⁴³ λέγει, ἢ ποιεῖ λίγην ὁ Εὐπολις. 44) κυρίως μὲν ὅτι ἐξαιρέτων καὶ μάλα λόγου ἄξιον ἔσταθα δι' ἡλιόσης πίπαιται πρὸς τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς τοῦ Περικλέους. 45) ἢ ἡ παρὰ τὸ Δαμῶν ἢ Δαμῶν, καὶ μὴ παρὰ τὸ Δάμων (ἐκ τοῦ Δῆμος) Δωρικῆ τροπῆ τοῦ π εἰς α.

⁴⁶ εἰς τὴν μουσικὴν γενικώτερον περιείχετο ἢτε ποικιτικῆ, καὶ ἢ ἠθορικῆ, καὶ πᾶσα ἐπιτομή καὶ παιδεία, ὡς ἀπεριωμένη εἰς τὰς Μούσας.

⁴⁷ ἐκ μεταφορᾶς, ἀντὶ εἰσηγητῆς, ὀδῆγός, προγραμματικῆς καὶ διδάσκαλος τῶν πολιτικῶν. 48) δὴν βραχύνει κακωμένους, ἔγνωρισθ ἵσποις ἦτο, δεινός δηλ. τῆ πολιτικῆ. 49) ἀντιλογία. 50) ἀπαλαδρῶ, οὐχὶ εὐκακωπότητος.

ὄγκον αὐτῷ καὶ φρόνημα δημηγορίας ἐμβριθέστερον, ἔλωσ τὲ μετεωρίσας καὶ συνεξάρτας τὸ ἀξίωμα τοῦ ἥθους, Ἀναξαγόρας ἦν ὁ Κλαζομένιος· ὃν οἱ τότε ἄνθρωποι Νοῦν προσηγόρευον, εἴτε τὴν σύνεσιν αὐτοῦ μεγάλην εἰς φυσιολογίαν καὶ περιττὴν διαφανείαν θαυμάσαντες, εἴθ' ὅτι τοῖς ὄλοις πρῶτος οὐ τύχην, οὐδ' ἀνάγκην, διακρομήσας ἀρχὴν, ἀλλὰ νοῦν ἐπέστησε καθαρόν καὶ ἄκρατον, ἐναμιγμένους πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἀποκρίνοντα τὰς ὁμοιομερείας.⁵¹

Ε. Τοῦτον ὑπερφῶς τὸν ἄνδρα θαυμάσας ὁ Περικλῆς, καὶ τῆς λεγομένης μετεωρολογίας καὶ μεταρσιολογίας ὑποπιμπλάμενος, οὐ μόνον, ὡς εἴκοι, τὸ φρόνημα σοβαρὸν, καὶ τὸν λόγον ὑψηλὸν εἶχε καὶ καθαρὸν ὀχλικῆς καὶ πανούργου βοιμολογίας· ἀλλὰ καὶ προσώπου σύστασις ἄθροιστος⁵² εἰς γέλωτα, καὶ πράτης πορείας, καὶ καταστολὴ περιβολῆς πρὸς οὐδὲν ἐκταρατομένη πάθος ἐν τῷ λέγειν, καὶ πλάσμα φωνῆς ἀθύρουδον, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάντας θαυμαστώσας ἐξέπληττε. Λοιδορούμενος γοῦν ποτε καὶ κακῶς ἀκούων ὑπὸ τινος τῶν βδελυρῶν καὶ ἀκολάστων ὄλην ἡμέραν, ὑπέμεινε σιωπῇ κατ' ἀγορὰν ἅμα τι τῶν ἐπιγιγνόμενων καταπραπτόμενος· ἐσπέρας δ' ἀπῆι κοσμίως οἰκαδὲ, πικραλοῦθουτος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πάσῃ χρωμένου βλασφημίᾳ πρὸς αὐτόν. Ὡς δ' ἔμελλεν εἰσιέναι⁵³ σκότους ὄντος ἤδη, προσέταξε τινὶ τῶν οικετῶν, φῶς λαβόντι⁵⁴, παραπέμψαι καὶ καταστήσαι πρὸς τὴν οἰκίαν τὸν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ ποιητὴς Ἴων μοθωνικὴν⁵⁵ φησι τὴν ὁμιλίαν καὶ ὑπότυπον εἶναι τοῦ Περικλέους, καὶ ταῖς μεγαλυχυαῖς αὐτοῦ πολλὴν ὑπεροψίαν ἀναμεμίσθηται καὶ περιφρόνησιν τῶν ἄλλων· ἐπαίνει δὲ τὸ Κίμωνος ἐμμελές

51) ἐπίστησε τοῖς ὄλοις ἀρχὴν διακρομῆς οὐ τύχην, οὐδ' ἀνάγκην, ἀλλὰ νοῦν κτλ. Τὸ μὲν γὰρ ἐμιμίσθηται τοῖς δημοιργημένοις τὸν δημοιργῶν νοῦν Πυθαγορείων ἢν εἶπ καὶ Στωϊκῶν δόγμα. Ἀναξαγόρας δὲ ἀμύγη αὐτὸν, διὰ πάντων τῶν ἄλλων, μιμνήσκων πρὸς ἄλληλα, ἴοντα καὶ ἀποκρίνοντα τὰς ὁμοιομερείας ὑπὸ τῆς, ὡς ἔστιν ἰδῆν παρ' Ἀριστοτέλει. (Περὶ Ψυχ. Γ. δ. Β—6) καὶ Πλάτῳ (Κρατύλ. σελ. 413). 52) μὴ μαλακῆ, μὴ ἐκχρυσουμένη ὡστε γέλωτα.

53) ὁ Περικλῆς βίβλα· ὁ δὲ κακαλοῦθῶν δὲν ἔθελε ἀπαυθαδιάσει ἴσως καὶ νὰ εἰσαῖθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Περικλέους. 54) ἔδωκεν, καὶ ἔθελε γράψαι ἴσως· λαβόντα, ἐὰν δὲν ἠκολούθει ἀσφακίᾳ, ἱερμένου τοῦ ἀνθρώπου. 55) ἀλαζονικῆν.

καὶ ὑγρὸν⁵⁶ καὶ μεμυσομένον ἐν ταῖς περιφοραῖς. Ἄλλ' Ἴωνα μὲν, ὡς περ τραγικὴν διδασκαλίαν⁵⁷, ἀξιοῦντα τὴν ἀρετὴν εἶχειν τι πάντως καὶ σατυρικὸν μέρος, ἐώμεν· τοὺς δὲ τοῦ Περικλέους τὴν σεμνότητα, δοξοκομίαν τε καὶ τύφον ἀποκαλοῦντας, ὁ Ζήνων παρεκάλει καὶ αὐτοὺς τι τοσοῦτον δοξοκομῆσαι, ὡς τῆς προσποιήσεως αὐτῆς τῶν καλῶν ὑποποιούσης τινὰ λελθότως ζῆλον καὶ συνήθειαν.

Σ. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα τῆς Ἀναξαγόρου συνουσίας⁵⁸ ἀπέλαυσε Περικλῆς· ἀλλὰ καὶ δεισιδαμονίας δοκεῖ γενέσθαι καθυπέρτερος, ὅσον τὸ πρὸς τὰ μετέωρα θάμβος ἐνεργάζεται⁵⁹ τοῖς αὐτῶν τε τούτων τὰς αἰτίας ἀγνοοῦσι, καὶ περὶ τὰ θεῖα δειμαίνουσι, καὶ ταρρατομένοις δι' ἀπειρίαν αὐτῶν· ἦν ὁ φυσικὸς λόγος ἀπαλλάττων, ἀντὶ τῆς φρενῆς καὶ φλεγμαινώσεως δεισιδαμονίας, τὴν ἀσφαλῆ μετ' ἐλπίδων ἀγαθῶν εὐσέθειαν ἐνεργάζεται. Λέγεται δὲ ποτε κριοῦ μονόκερου κεφαλὴν ἐξ ἀγροῦ τῷ Περικλεῖ κομισθῆναι, καὶ Λάμπωνα μὲν τὸν μάντιν, ὡς εἶδε τὸ κέρας ἰσχυρόν καὶ στερεόν ἐκ μέσου τοῦ μετώπου περκοῦ, εἰπεῖν, ὅτι δυοῖν οὐσῶν ἐν τῇ πόλει δυναστείων, τῆς Θεουκιδίδου⁶⁰ καὶ Περικλέους, εἰς ἓνα περιστήσεται τὸ κράτος, παρ' ᾧ γένοιστο⁶¹ τὸ σημεῖον· τὸν δ' Ἀναξαγόραν, τοῦ κρανίου διακοπέντος ἐπιδειξάι τὸν ἐγκέφαλον οὐ πεπληρωκότα τὴν βάσιν, ἀλλ' ὄξυν ὡς περ ὠν, ἐκ τοῦ παντός ἀγγείου συνωλισθηκότα κατὰ τὸν τόπον ἐκείνον, ὅθεν ἡ ρίζα τοῦ κέρατος εἶχε τὴν ἀρχὴν. Καὶ τότε μὲν θαυμασθῆναι τὸν Ἀναξαγόραν ὑπὸ τῶν παρόντων, ὀλίγῳ δ' ὕ-

56) εὐκαμπτον, εὐάγωγον, κομψόν. 57) ἦτις καὶ τετραλογία εἰρήνη, διὰ τὸ ἐκ τριῶν τραγηδῶν καὶ ἑνὸς σατυρικῶν δράματος συγκείμεθα, ἃς ἕκαστον τῶν τραγικῶν ποιητῶν ἔχρην διδάσαι. τ. ε δι' ὑποκριτῶν ἐν θεάτρῳ ἐμφανίσαι (παρὰ τῆσιν) ἀμιλλώμενον ἑτέρους. 58) συνουσίας, διδασκαλίας.

59) ὅτι τῆ δεισιδαμονία ἐμπνέεται εἰς τοὺς ἀμαθείς καὶ ἀπειροὺς τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ ἀγνώστους τῆς ἀγαθότητος τοῦ δημιουργοῦ, μάλλον ἐκ τοῦ θάμβους ὑπὸ τοῦ ὅποιου καταποσοῦνται καθορῶντες καὶ κατανοοῦντες ἀσπραπίας, βροντὰς καὶ κομήτας, σεισμούς καὶ καταγείδας, καὶ ὅσα τοιαῦτα δυνάει καὶ φοβερὰ φαίνονται τοῖς τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀγνοοῦσι, καὶ τὴν ἀγνώτικτᾶ τοῦ θεοῦ μὴ εἶδαι.

60) ὁ ἀντιπολιτευόμενος αὐτοῦ τοῦ Περικλέους Θεουκιδίδης εἶναι ἄλλος καὶ οὐχὶ ὁ περιφρῶς ἱστοριογράφος. 61) παρὰ τῇ ὅποιῳ ἔθελε συμβῆθαι, καθὼς συνέβη ἤδη εἰς τὸν Περικλέα.

σπαρον τὸν Λάμπωνα, τοῦ μὲν Θουκυδίδου καταλυθέντος, τῶν δὲ τοῦ δήμου πραγμάτων ὁμαλῶς ἀπάντων ὑπὸ τῷ Περικλεῖ γενομένων. Ἐκώλυε δ' οὐδὲν, οἶμαι, καὶ τὸν φυσικὴν ἐπιτυχῶσαι, καὶ τὸν μάντιν, τοῦ μὲν⁶² τὴν αἰτίαν, τοῦ δὲ τὸ τέλος καλῶς ἐκλαμβάνοντος· ὑπέκειτο⁶³ γὰρ τῷ μὲν, ἐκ τίνων γέγονε, καὶ πῶς πέφυκε θεωρησαί· τῷ δὲ, πρὸς τί γέγονε, καὶ τί συμβαίνει προσεπειν. Οἱ δὲ τῆς αἰτίας τὴν εὐρεσιν ἀναίρεσιν εἶναι λέγοντες τοῦ σημείου, οὐκ ἐπισοῦσαι⁶⁴ ἄμα τοῖς θεοῖς καὶ τὰ τεχνικά τῶν συμβόλων ἀθετοῦντες, ψόφους τε δίσκων, καὶ φῶτα πυρῶν, καὶ γωμῶν ἀποσκιασμούς, ὧν ἕκαστον αἰτία τινὶ καὶ κατασκευῇ σημεῖον εἶναι τιнос πεποιήται. Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως ἐτέρας ἐστὶ πραγματείας.

Ζ. Ὁ δὲ Περικλῆς, νέος μὲν ὢν, σφόδρα τὸν δῆμον εὐλαβεῖτο. Καὶ γὰρ ἐδόκει Πεισιστράτῳ τῷ τυράνῳ τὸ εἶδος ἐμφορῆς εἶναι, τὴν τε φωνὴν ἠδ' ἴκων οὖσαν αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν εὐτροχον ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ ταχεῖαν οἱ σφόδρα γέροντες ἐξεπλήττοντο⁶⁵ πρὸς τὴν ὁμοιότητα. Πλούτου δὲ καὶ γένους προσόντος αὐτῷ λαμπροῦ, καὶ φίλων, οἱ πλείστον ᾔδυναντο, φοβούμενος ἐξοστρακισθῆναι, τῶν μὲν πολιτικῶν οὐδὲν ἐπραττεν, ἐν δὲ ταῖς στρατείαις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἦν καὶ φιλοκινδύνης. Ἐπεὶ δ' Ἀριστέιδης μὲν ἀποτεθνῆκει, καὶ Θεμιστοκλῆς ἐξεπεπτώκει, Κίμωνα δ' αἱ στρατεῖαι τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ἐξω κατεῖχον⁶⁶, οὕτω δὴ φέρον ὁ Περικλῆς τῷ δήμῳ προσένειμεν ἑαυτὸν, ἀντὶ τῶν πλουσιῶν καὶ ὀλίγων δὲ τῶν πολλῶν καὶ πενήτων ἐλόμενος, παρά⁶⁷ τὴν αὐτοῦ φῆσιν ἦμιστα δημοτικὴν οὖσαν. Ἀλλ', ὡς ἔοικε, δεδιώς μὲν ὑποψία περὶπεσιν τυραννίδος, ὁρῶν δ' ἀριστοκρατικὴν τὸν Κίμωνα, καὶ διαφερόντως ὑπὸ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγκυλώμενος, ὑπῆλθε⁶⁸ τοὺς πολλοὺς, ἀσφάλειαν μὲν ἑαυτῷ, δύναμιν δὲ κατ' ἐκείνου παρασκευαζόμενος. Εὐθύς δὲ καὶ τοῖς, περὶ τὴν δίκαιαν ἐτέραν τάξιν ἐπέθηκεν. Ὀδόν τε γὰρ

62) τοῦ φυσικοῦ, τοῦ ἀναξαγόρου. 63) ἦτο χρέος, ἐπρόκειτο. 64) εἰδὲν ἐνεῶσαν.

65) ἐξέπλ. διὰ τὴν φωνὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, ἢ ἔρποντες τὴν φ. καὶ τὴν γλ., ἀπεκρίνοντες πρὸς τὴν ὁμοιότητα.

66) οὕτως ἀδικαίως τὰ μὲν καθ' ἑκαστοῦ ἐπιτελεῖν, τοῦτο δὲ κατὰ παρατακτικῶν.

67) ἐναντίον τῆς αὐτοῦ φύσεως. 68) ἐκλάμπετον, ἐπληροῦσε, προσηλλάσθη.

ἐν ἄσπερ μίαν ἐωρᾶτο τὴν ἐπ' ἀγορᾶν καὶ τὸ βουλευτήριον πορευόμενος, κλήσεις τε δαίμων καὶ τὴν τοιαύτην ἄπασαν φιλοφροσύνην καὶ συνήθειαν ἐξέλιπεν· ὡς⁶⁹ ἐν οἷς ἐπολιτεύετο χρόνοις, μακροῖς γενομένοις, πρὸς μηδένα τῶν φίλων ἐπὶ δαίμων ἐλθεῖν· πλὴν Εὐρυπτολέμου τοῦ ἀνεψιῦ γαμουόντος, ἄχρι τῶν σπονδῶν παραγενομένου, εὐθύς ἐξάνεστη. Δεινὰ γὰρ αἱ φιλοφροσύνη πικρῆς ἔχου περιγενέσθαι, καὶ δυσφύλακτον ἐν συνήθειᾳ τὸ πρὸς δόξαν⁷⁰ σημεῖον ἐστί. Τῆς ἀληθινῆς δ' ἀρετῆς κάλλιστα φαίνεται τὰ μάλιστα φαινόμενα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν οὐδὲν οὕτω θαυμάσιον τοῖς ἑκτός, ὡς ὁ καθ' ἡμέραν βίος τοῖς συνοῦσιν. Ὁ δὲ, καὶ τοῦ δήμου τὸ συνεχὲς φέρων καὶ τὸν χρόνον, οἷον ἐκ διαλειμμάτων⁷¹ ἐπλησίαζεν, οὐκ ἐπὶ παντὶ πράγματι λέγων, οὐδ' αἰετὶ παριῶν εἰς τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἑαυτὸν, ὡσπερ τὴν Σαλαμινίαν τριῶρη, φησὶ Κριτόλοκος, πρὸς τὰς μετ' ἡμέρας χρείας ἐπιδιδούς, τὰλλα δὲ, φίλους καὶ φίλους ἐταίρους καθεῖς, ἐπραττεν. Ἐν ἓνα φασι γενέσθαι τὸν Ἐφιάλτην, θς κατέλυσε τὸ κράτος τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς, πολλὴν, κατὰ τὸν Πλάτωνα⁷², καὶ ἄκρατον τοῖς πολιταῖς ἐλευθερίαν οἰνοχοῶν ὑφ' ἧς, ὡσπερ ἵππον, ἐξυβρίσαντα τὸν δῆμον οἱ κομωδοποιοὶ λέγουσι, πειθαρχεῖν οὐκέτι τοῖμα, ἀλλὰ δάκνειν τὴν Εὐβοίαν, καὶ ταῖς νήσοις ἐπιπηδᾶν.

Η. Τῆ μὲν τοῖς περὶ τὸν βίον κατασκευῇ καὶ τῷ μεγέθει τοῦ φρονήματος ἀρμόζοντα λόγον, ὡσπερ ὄργανον, ἐκφραζόμενος παρενετύει⁷³ πολυχρῶ τὸν ἀναξαγόραν· οἷον βαφῆν, τῆ βίον

69) ὡςτε μὴ εἰθεῖν ἐπὶ δαίμων. 70) τὸ ἀνάκον, τὸ φέρων πρὸς δόξαν ἢ κάλλιον τὸ κατὰ τὸ δακνόν σημεῖον, ἢ δακνόν σημεῖον, ἢ ἐμφορὴ καὶ ἀρετὴ. διότι ἀληθὴ ἀρετὴ καὶ σημεῖον· ἐν τῇ συνήθειᾳ μάλιστα τριεῖται καὶ καταφανὴς γίγνεται, καὶ θαυμάσια ἐστὶ. 71) Νομίζω, ὅτι εἰς εἶναι περιττὸν τὸ· οἷον, ὡς φρονεῖ ὁ αὐθιμος· Κρατῆς, διότι ἔπος· δάκνει καὶ εἰς εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἐκ διαλειμμάτων βίβλια θῆλει πληροῦσαι τῷ δήμῳ, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπὸ περιχρῆται καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του· ἀλλὰ τὴν ἑκτός τῆς συνήθους καὶ ἀναγκαίας διακοπῆς, ἰγίνοντο καὶ ἀλλὰ τινὰ πρότον τινὰ διαλείματα, καθ' ἃ ἐπληροῦσαι μὲν τῷ δήμῳ διὰ φίλων καὶ φίλων ἐταίρων, ἀλλ' οὐκ εἴλεγον αὐτούς· ὡςτε καὶ παριῶν εἶναι ὡςτε εἰς τὸ πλῆθος, διὰ τὸ μὴ λήγειν ἐμοσιόνομῶν οὐκ ἐπληροῦσαι, οἷον ἐκ διαλειμάτων ἐπληροῦσαι· ἐπληροῦσαι μὲν, ἀλλ' οἷον ἐκ διαλειμάτων.

72) ἐν τῷ περὶ πολιτικῶν II σελ. 562). 73) παρενέπλεκε τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις τὰς φιλοσοφίας ἀναξαγόρου γνώμας.

τορικῆ τὴν φυσιολογίαν ὑποχόμενος⁷⁴. Τὸ γὰρ ὑψηλόουν τοῦτο καὶ πάντῃ τελειουργόν, ὡς ὁ θεῖος Πλάτων φησὶ⁷⁵, πρὸς τῆ εὐφυῆς εἶναι, κτησάμενος ἐκ φυσιολογίας, καὶ τὸ πρόσφορον ἐλκυσσας ἐπὶ τὴν τῶν λόγων τέχνην, πολὺ πάντων δύνειγκε. Διὸ καὶ τὴν ἐπικλήσιν⁷⁶ αὐτῷ γενέσθαι λέγουσι⁷⁷ καὶ τοι τινὲς ἀπὸ τῶν, οἷς ἐκόσμησε τὴν πόλιν, οἱ δ' ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς στρατηγίαις δυνάμεις, Ὀλύμπιον αὐτὸν οἴονται προσαγορευθῆναι⁷⁸ καὶ συνδραμεῖν οὐδὲν ἀπέοικεν ἀπὸ πολλῶν προσόντων τῷ ἀνδρὶ τὴν δόξαν. Αἱ μὲν τοι κωμωδία τῶν τότε διδασκάλων σπουδῆτε πολλὰς καὶ μετὰ γέλωτος ἀφεικότως φωνὰς εἰς αὐτὸν, ἐπὶ τῷ λόγῳ⁷⁹ μάλιστα τὴν προσωπιμίαν γενέσθαι δηλοῦσι, βροντᾶν μὲν αὐτὸν καὶ ἀστράπτειν⁸⁰, ὅτε δημηγοροῖη, δεινὸν δὲ κεραυνὸν ἐν γλώσση φέρειν λεγόντων. Διαμνημονεύεται δὲ τις καὶ Θεουκιδίδου τοῦ Μιλησίου λόγος, εἰς τὴν δεινότητά τοῦ Περικλέους μετὰ παιδιᾶς εἰρημένος. Ἦν μὲν γὰρ ὁ Θεουκιδίδης τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν⁸¹, καὶ πλείστον ἀντεπολιτεύσατο τῷ Περικλεῖ χρόνον Ἀρχιδάμου δὲ, τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, πυνθανομένου, πότερον αὐτός, ἢ Περικλῆς, παλαιὴ βέλτιον, ὅταν, εἶπεν, ἐγὼ καταβάλλω παλαιῶν, ἐκεῖνος ἀντιλέγων, ὡς οὐ πέπτωκε, νικᾷ, καὶ μεταπειθεῖ τοὺς ὄρωντας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτός, ὁ Περικλῆς, πρὸς τὸν λόγον εὐλαβῆς ἦν, ὥστ' αἰεὶ πρὸς τὸ βῆμα βαδίζων νύχτα τοῖς Θεοῖς μηδὲ ῥῆμα μηδὲν ἐμπέσειν ἄκοντος αὐτοῦ πρὸς τὴν προκειμένην χρεῖαν ἀνάγκαστον. Ἐγγραφὸν μὲν οὖν οὐδὲν ἀποτέλλοιπε, πλὴν τῶν ψηφισμάτων ἀπομνημονεύεται δ' ὀλίγα παντάπασι οἶον, τὸ τὴν Αἴρην⁸² ὡς λήμην τοῦ Παιραιῶς ἀφελεῖν

74) ἐπιχώριον τῆ ῥητορικῆ τὴν φυσιολογίαν, ὡσανεὶ βαρῆν. βάπτων τὴν ῥητορικὴν εἰς τὴν φυσιολογίαν, ὡσανεὶ εἰς βαρῆν.

75) ἐν τῷ Φαίδρῳ σελ. 270. 76) διότι ἐπικλήθη Ὀλύμπιος, ἀστράπτων, βροντῶν, ἐγγυκίων τὴν Ἑλλάδα. 77) ἐπάνω εἰς τὸν λόγον, διὰ τὸν λόγον. 78) Ἀριστοφ. (Ἄχαρν. 330),

Ἐντεθεὸν ἐργῆ Περικλῆς; Ὀλύμπιος.

Ἦστραπτεν, ἔβροντα, ἐνεκίκα τὴν Ἑλλάδα.

79) καὶ γὰρ ἄλλοι τοῦ Κίμωνος. Βλ. Ἀξ. κριτικῶν ἀνομάτων.

80) Ἀριστοφ. Γῆροφ. Γ. 1.

καλεῖσθαι καὶ τὸ, τὸν πόλεμον ἤδη φάναι καθορᾶν ἀπὸ Πελοποννήσου προσφερόμενον. Καὶ τότε τοῦ Σοφοκλέους, ὅτε συστρατηγῶν ἐξέπλευσε μετ' αὐτοῦ, παιδα καλὴν ἐπαινέσαντος. Οὐ μόνον, ἔφη, τὰς χεῖρας, ὡ Σοφοκλεῖς, δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις⁸¹. Ὁ δὲ Στοσιμβροτος φησὶν, ὅτι τοὺς ἐν Σάμῳ τεθνηκότας ἐγκωμιάζων ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀθανάτους ἔλεγε γεγονέναι, καθάπερ τοὺς Θεοῦς· οὐ γὰρ ἐκείνους αὐτοὺς ὀρώμεν, ἀλλὰ ταῖς τιμαῖς, ἃς ἔχουσι καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἃ παρέχουσιν, ἀθανάτους εἶναι τεκμαίρομεθα· ταῦτ' οὖν⁸² ὑπάρχειν καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανούσιν.

Θ. Ἐπεὶ δὲ Θεουκιδίδης⁸³ μὲν ἀριστοκρατικὴν τὴν τοῦ Περικλέους ὑπογράφει πολιτείαν, λόγῳ μὲν οὖσαν δημοκρατίαν, ἔργῳ δ' ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχήν, ἄλλοι δὲ πολλοὶ πρῶτον ὑπ' ἐκείνου φασὶ τὸν δῆμον ἐπὶ κληρουχίας⁸⁴ καὶ θεωρικά καὶ μισθῶν διανομὰς προαχθῆναι, κακῶς ἐπισθέντα, καὶ γενομένου πολυτελεῖ καὶ ἀκόλαστον ὑπὸ τῶν τότε πολιτευμάτων, ἀντι σώφρονος καὶ αὐτοεργου⁸⁵. θεωρησθῆναι διὰ τῶν πραγματικῶν αὐτῶν ἢ αἰτία τῆς μεταβολῆς. Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ, ὡσανεὶ εἰρηται, πρὸς τὴν Κίμωνος δόξαν ἀντιτακτόμενος, ὑπεποιεῖτο τὸν δῆμον ἐλατούμενος δὲ πλοῦτι καὶ χορηγίαις, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος ἀνελάμβανε⁸⁶ τοὺς πέντηκτα, δεῖπνόν τε καθ' ἡμέραν τῷ δεομένῳ παρέχων Ἀθηναίων, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀμυριννύων, τῶν τε χωρίων τοὺς φραγμοὺς ἀφαιρῶν, ὅπως ὑπεριζῶσιν οἱ βουλούμενοι· τούτοις ὁ Περικλῆς καταδημαγωγούμενος, τρέπεται πρὸς τὴν τῶν δημοσίων διανομὴν, συμβουλευσάντος αὐτῷ Δημοκρίτου τοῦ Οἰθῆ⁸⁷, ὡς Ἀριστοτέλης ἰσθόρηκε. Καὶ ταχὺ θεωρηκοῖς καὶ δικαστικοῖς λήμμασιν, ἄλλαις τε μισθοφοραῖς καὶ χορηγίαις συνδεκάσας τὸ πλῆθος, ἐχρῆτο κατὰ τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς,

81) εἶναι λοιπὸν δυνατόν αὐτοῖς ὁ Περικλῆς νὰ μὴ εἶχε καθαρὰς τὰς ὄψεις, ὥστε καὶ δεῖκναι τὴν κινήσει πόλεμος.

82) ἀντὶ ταῦτ' οὖν κάλλιον, ταῦτ' οὖν, τοῦτέστι τὰ αὐτὰ εὐνέλεγον ὑπάρχειν.

83) ὁ ἱστοριογράφος (Ξυγγοφ. Β. 46). 84) τὸ λαμβάνειν καὶ κυριεῖσθαι δὲ τῶν κλήρων ἐν μέρος γῆς κατακτηθείσης. Βλ. κατωτέρω σημ. 21. εἰς Ἡρόδοτον.

85) ζῶν ἐξ ἐργασίας 86) ἐκόλασκειν, εἰλκεν πρὸς αὐτόν. 87) ἐκ τῆς Οἴης, δήμου τῆς Ἰταλικῆς οὕτω καλούμενου.

ἢ αὐτὸς οὐ μετείχε, διὰ τὸ μήτ' ἄρχων, μήτε Θεμισθέτης μήτε βασιλεὺς, μήτε πολέμαρχος λαχεῖν. Αὐταὶ γὰρ αἱ ἀρχαὶ κληροῦνται⁸⁷ τ' ἦσαν ἐκ παλαιού, καὶ δι' αὐτῶν οἱ δοκιμασθέντες ἀνέβαινον εἰς ἄριστον πόνον. Διὸ καὶ μᾶλλον ἰσχύσας ὁ Περικλῆς ἐν τῷ δήμῳ, κατεστασίασε τὴν βουλὴν, ὥστε τὴν μὲν ἀρχιερέθηναι τὰς πλείστας κρίσεις δι' Ἐφιάλτου, Κίμωνα δ' ὡς φιλολακωνικὰ καὶ μισοδῆμον ἐξοστρακισθῆναι, πλουτῶ μὲν καὶ γένει μηδενὸς ἀπολειπόμενον, νίκας δὲ καλλίστας νενικηκότα τοὺς βαρβάρους, καὶ χρημάτων πολλῶν καὶ λαφύρων ἐμπεπληκότα τὴν πόλιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται. Τοσοῦτον ἦν τὸ κράτος ἐν τῷ δήμῳ τοῦ Περικλέους.

1. Ὁ μὲν οὖν ἐξοστρακισμὸς ὠρισμένην εἶχε νόμον δεκαετίαν τοῖς φεύγουσιν· ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου, Λακεδαιμονίων στρατῶ μεγάλῳ ἐμβολόντων εἰς τὴν Ταναγραϊκὴν, καὶ τῶν Ἀθηναίων εὐθύς ὀρμησάντων ἐπ' αὐτοὺς, ὁ μὲν Κίμων ἐλθὼν ἐκ τῆς φυγῆς, ἔθετο μετὰ τῶν φυλετῶν εἰς λόγον τὰ ὄπλα, καὶ δι' ἔργων ἀπολύεσθαι⁸⁸ τὸν Λακωνισμὸν ἐβούλετο, συγκινδυνεύσας τοῖς πολιταῖς. Οἱ δὲ φίλοι τοῦ Περικλέους συστάνας ἀπέλασαν αὐτὸν ὡς φυγάδα. Διὸ καὶ δοκεῖ Περικλῆς ἔρρωμενεστάτην τὴν μάχην ἐκείνην ἀγωνίσασθαι, καὶ γενέσθαι πάντων ἐπιφανέστατος, ἀρετῆς αὐτοῦ σώματος. Ἐπεσον δὲ καὶ τοῦ Κίμωνος· οἱ φίλοι πάντες ἠμαλῶς, οὗς Περικλῆς συνεπηγαῖτο τοῦ Λακωνισμοῦ· καὶ μετάνοια δεινὴ τοῦ Ἀθηναίου καὶ πόθος ἔσχε τοῦ Κίμωνος, ἠττημένους μὲν ἐπὶ τῶν ὤρων τῆς Ἀττικῆς, προσδικῶντας δὲ καὶ βαρῶν εἰς ἔτους ὄραν⁸⁹ πόλεμον. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Περικλῆς οὐκ ὤκνησε χηρίσασθαι τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ τὸ ψήφισμα γράψας αὐτὸς ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα· κάκεινος ἐπανελθὼν εἰρήνην ἐποίησε τὰς πόλεις. Οἰκείως γὰρ εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς αὐτόν, ὥστε ἀπήχθητο τῷ Περικλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις διημαγωγοῖς. Ἔνιοι δὲ φασιν οὐ πρότερον γράφηναι τῷ Κίμωνι τὴν καθῆκον ὑπὸ τοῦ Περικλέους, ἢ συνθήκας αὐτοῖς ἀπαρτήτους γέ-

87) δ' αὐτοῦ κλήρου ὁ δόμεναι, ἀποκρίνεσθαι. 88) καὶ ἐκβάλῃ ἐπ' ἐπάνω του τοῦ κληροῦνται ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς Ἀλακωνας, καὶ ἀναίρεση αὐτῆν· καὶ ἀποκλῖναι βαρῶν ἐπ' αὐτῆς. 89) τὸ ἔρος.

γενέσθαι δι' Ἐλπινίκης, τῆς Κίμωνος ἀδελφῆς, ὥστε Κίμωνα μὲν ἐκπλεῖσαι, λαβόντα ναὺς δικασίας, καὶ τῶν ἐξῆς στρατηγεῖν, καταστρεφόμενον τὴν βασιλείας χώραν, Περικλεῖ δὲ τὴν ἐν ἄρει δύναμιν ὑπάρχειν. Ἐδόκει δὲ καὶ πρότερον ἡ Ἑλληνικὴ τῷ Κίμωνι τὸν Περικλέα πρότερον παρασεῖν, ὅτε τὴν θανατικὴν δίκην ἔφυγεν. Ἦν μὲν γὰρ εἰς τῶν κατηγορῶν ὁ Περικλῆς ὑπὸ τοῦ δήμου προσβλημένος⁹⁰. Πῶς ἂν οὖν τις ἴδομεν εἰ πιστεύσεις, κατηγοροῦντι τοῦ Περικλέους, ὡς τὸν δημαγωγὸν Ἐφιάλτην, φίλον γενόμενον, καὶ κοινῶν ὄντα τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ πρακτικῆς, δολοφονήσαντος, διὰ ζηλοτυπίαν καὶ φθόνον τῆς δόξης; ταῦτα γὰρ, οὐκ οἶδ' ὅθεν συναγαγῶν, ὥστερ' ἄλλῃ τάνδρῳ προσβέβλυκε⁹¹, πάντῃ μὲν ἴσως οὐκ ἀνεπιλήπτω, φρόνημα δ' εὐγενὲς ἔχοντι, καὶ ψυχὴν φιλότιμον, οἷς οὐδὲν ἐμφύεται πάθος ὡμὸν οὕτω καὶ θηριώδες. Ἐφιάλτην μὲν οὖν, φροεβρὸν ὄντα τοῖς ὀλιγαρχικοῖς, καὶ περὶ τὰς εὐθύναις καὶ διώξεις τῶν τὸν δῆμον ἀδικούντων ἀπραϊτήτων⁹², ἐπιβουλεύσαντες οἱ ἔχθροι δι' Ἀριστοδίκου τοῦ Ταναγραϊκοῦ κρυφαίως ἀνείλον, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν. Ἐτελεύτησε δὲ Κίμων ἐν Κύπρῳ στρατηγῶν.

1A. Οἱ δ' ἀριστοκρατικοί, μέγιστον μὲν ἤδη τὸν Περικλέα, καὶ πρόσθεν ὄρωντες γεγονότα τῶν πολιτῶν, βουλόμενοι δ' ὁμῶς εἶναι τινὰ τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιτασσόμενον ἐν τῇ πόλει, καὶ τὴν δύναμιν ἀμβλύνοντα, ὥστε μὴ κομιδῆ μοναρχίαν εἶναι, Θουκυδίδην τὸν Ἀλωπεκῆθεν, ἄνδρα σώφρονα, καὶ κωδιστὴν Κίμωνος, ἀντέστησαν ἐναντιωσόμενον· δε, ἦττον μὲν ὦν πολέμικος τοῦ Κίμωνος, ἀγοραῖος δὲ καὶ πολιτικός· μᾶλλον, οἰκουρῶν ἐν ἄστει, καὶ περὶ τὸ βῆμα τῷ Περικλεῖ συμπλεκόμενος, ταχὺ τὴν πολιτείαν εἰς ἀντίπαλον⁹³ κατέστησεν. Οὐ γὰρ εἶασε τοὺς καλοὺς κάγαθους καλουμένους ἄνδρας ἐνδισπέρθαι καὶ συμμεμίχθαι πρὸς τὸν δῆμον, ὡς πρότερον, ὑπὸ πλήθους ἡμαυρωμένους· τὸ ἀξίωμα· χωρὶς δὲ διακρίνας, καὶ συναγαγῶν εἰς ταῦτό τὴν πάντων δύναμιν, ἐμβριθῆ γενομένην, ὥστερ' ἐπὶ ζυ-

90) ἐκλεχθεῖς. 91) ἐκ τοῦ προσβλήω ἢ προσβλύζω—ἐξερῶ, ἐρῶ. φαίνεται δὲ ὅτι εἶναι ταῦτα ἰαμβικός στίχος πέντε Κωμικοῦ μεταβληθέντα ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου. 92) ἔσπειρος, ἀσπληρὸς, ἀδυσώπητος. 93) ἰσοσταθμίαν.

γού, βροπήν ἐποίησεν. Ἦν μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς διπλόη⁹⁴ τις ὑπο-
λος, ὡσπερ ἐν σιδήρῳ, διαφορὰν ὑποσημαίνουσα δημοτικῆς καὶ
ἀριστοκρατικῆς προαφίσεως· ἡ δ' ἐκείνων ἀμιλλα καὶ φιλοτιμία
τῶν ἀνδρῶν, βαθυτάτην τομὴν τεμούσα, τῆς πόλεως τὸ μὲν
δῆμον, τὸ δ' ὀλίγους ἐποίησε καλεῖσθαι. Διὸ καὶ τότε μάλιστα
τῷ δήμῳ τὰς ἡνίκας ἀνεῖς ὁ Περικλῆς, ἐπολιτεύετο πρὸς χάριν⁹⁵,
καὶ μὲν τινα θεὰν πανηγυρικὴν, ἣ ἐστίασιν, ἣ πομπῆν εἶναι
μηχανώμενος ἐν ἄστει, καὶ διαπαιδαγωγῶν οὐκ ἀμούσις ἠδοναίς
τὴν πόλιν· ἐξήκοντα δὲ τριήρεις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκπέμ-
πων, ἐν αἷς πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἐπλεον ὀκτῶ μῆνας ἐμμισθοί,
μελετώσαντες ἄμα καὶ μηχανόντες τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν. Πρὸς
δὲ τούτοις, χιλίους μὲν ἐστειλεν εἰς Χερβρόνησον κληρούχους, εἰς
δὲ Νάξον πεντακσίους, εἰς δὲ Ἄνδρον ἡμίσεις τούτων, εἰς δὲ
Θράκην χιλίους Βισάλταις συνοικήσοντας· ἄλλους δ' εἰς Ἰταλίαν,
οἰκίζομενας Συβάρως, ἦν Θουρίους προσηγόρευσαν. Καὶ ταῦτ' ἐ-
πραττεν, ἀποκουρίζων μὲν ἀργοῦ καὶ διὰ σχολὴν πολυπράγμο-
νος ὄχλου τὴν πόλιν, ἐπανορθούμενος δὲ τὰς ἀπορίας τοῦ δήμου,
φόβον δὲ καὶ φρουρὰν τοῦ μὴ νεωτερίζειν τι παρκατοικίζων
τοῖς συμμάχοις.

IB. Ὁ δὲ πλείστην μὲν ἠδονὴν ταῖς Ἀθήναις καὶ κόσμον
ἤνεγκε, μεγίστην δὲ τοῖς ἄλλοις ἐκπληξίν ἀνθρώποις, μόνον δὲ
τῇ Ἑλλάδι μακρυρεῖ, μὴ ψεύδεσθαι τὴν λεγομένην δύναμιν αὐ-
τῆς ἐκείνην καὶ τὸν παλαιὸν ὄλθον, ἣ τῶν ἀναθημάτων κα-
τασκευῆ⁹⁶, τοῦτο⁹⁷ μάλιστα τῶν πολιτευμάτων τοῦ Περικλέους
ἐβάστακινον οἱ ἐχθροί, καὶ διέβαλλον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, βο-
ῶντες· ὡς ὁ μὲν δῆμος ἀδοξεῖ καὶ κακῶς ἀκούει τὰ κοινὰ τῶν
Ἑλλήνων χρήματα πρὸς αὐτὸν ἐκ δήλου μεταγαγόν. Ἦ δ' ἐνε-
στιν αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας εὐπρεπεστάτη τῶν προφά-
σεων⁹⁸, δείσαντα τοὺς βαρβάρους ἐκείθεν ἀνελεῖσθαι, καὶ φυλάτ-
τειν ἐν ὄχυρῳ τὰ κοινὰ, ταύτην ἀνήρηκε Περικλῆς· καὶ δοκεῖ

94) διπλωτικ. βούλωσις, νόθευσις. 95) καλῶς λοιπὸν ἐπραττεν ὁ Περικλῆς
96) ἀντί: ἡ δὲ τῶν ἀναθ. κατασκευῆ, ὁ πλείστην μὲν κτλ. 97) τοῦτο τὸ
πολιτεῦμα, τὴν κατασκευὴν δηλ. B. Σ. 108. 98) ἀντί: τῆς δὲ πρόφρασιν (τὸ
δείσαντα... ἀνελεῖσθαι) ἢ ἐνεστιν αὐτῷ (τῷ δήμῳ δηλ.) κτλ.

δεινὴν ὕβριν ἢ Ἑλλὰς ὑβρίζεσθαι, καὶ τυραννεῖσθαι περιφανῶς,
ὄρωσα τοῖς εἰσφερομένοις ὑπ' αὐτῆς ἀναγκάως πρὸς τὸν πόλε-
μον, ἡμᾶς τὴν πόλιν καταχρυσούοντας καὶ καλλοπιζούοντας, ὡσπερ
ἀλαζόνα γυναῖκα, περικπτομένην λίθους πικυτελεῖς, καὶ ἀγά-
ματα, καὶ ναοὺς χιλιοτάλαντους. Ἐδίδασκεν οὖν ὁ Περικλῆς τὸν
δῆμον, ὅτι χρημάτων μὲν οὐκ ὀφείλουσι τοῖς συμμάχοις λόγῳ⁹⁹,
προπολεμούντες αὐτῶν, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀνείργοντες, οὐχ
ἵππον, οὐ ναῦν, οὐχ ὀπίτην, ἀλλὰ χρήματα μόνον τελούτων·
ἃ τῶν διδόντων οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ τῶν λαμβανόντων, ἂν παρέ-
χωσιν¹⁰⁰, ἀνθ' ὧν λαμβάνουσι. Δεῖ δὲ, τῆς πύλειος κατασκευα-
σμένης ἱκανῶς τοῖς ἀναγκάσις πρὸς τὸν πόλεμον, εἰς ταῦτα τὴν
εὐπορίαν τρέπειν αὐτῆς, ἀφ' ὧν δόξα μὲν γενομένων αἰδίοις, εὐ-
πορία δὲ γινομένην ἐτοίμη παρέσται, παντοδαπῆς ἐργασίας
φανείσης, καὶ ποικίλων χειρῶν, αἰ πάσαν μὲν τέχνην ἐγείρουσαι,
πάσαν δὲ χεῖρα κινούσαι, σχεδὸν ὅλην ποιούσαι ἐμμισθον τὴν
πόλιν, ἐξ αὐτῆς ἄμα κοσμουμένην καὶ τροφουμένην. Τοῖς μὲν γὰρ
ἡλικίαν ἔχουσι καὶ βώμην αἰ στρατείας τὰς ἀπὸ τῶν κοινῶν
εὐπορίας παρέχον· τὸν δ' ἀσύντακτον καὶ βράνουσον ὄχλον, οὗτ'
ἄμοιρον εἶναι λημμάτων βουλόμενος, οὔτε λαμβάνειν ἀργῶν καὶ
σχολάζοντα, μεγάλας κατασκευασμάτων ἐπιβολὰς, καὶ πολυ-
τέχνους ὑποθέσεις ἐργῶν διατριβὴν ἔχόντων, ἐνέβαλε¹⁰¹ φέρων
εἰς τὸν δῆμον, ἵνα μηδὲν ἦτορον τῶν πλεόντων, καὶ φρουρούντων,
καὶ στρατευομένων, τὸ οἰκουροῦν¹⁰² ἔχη πρόφρασιν¹⁰³ ἀπὸ τῶν
δημοσίων ὠφελείσθαι καὶ μεταλαμβάνειν. Ὅπου γὰρ ὕλη μὲν
ἦν λίθος, χαλκός, ἐλέφας, χρυσός, ἔβενος, κυπάρισσος, αἱ δὲ
ταύτην ἐκπονοῦσαι καὶ καταργαζόμεναι τέχναι, τέκτονες, πλά-
σται, χαλκοτύποι, λιθουργοί, βαρφεῖς, χρυσοῦ μαλκκῆρες, ἐλέ-
φαντος ζωγράφοι, ποικιλταί, τορνευταί· πομπῶν δὲ τούτων καὶ
κομιστῆρες, ἔμποροι, καὶ ναῦται, καὶ κυβερνήται κατὰ θάλατ-
ταν· οἱ δὲ κατὰ γῆν, ἀμαζοπηγοί, καὶ ζευγοτρόφοι, καὶ ἠνίοχοι,
καὶ κλωστρόφοι, καὶ λινουργοί, καὶ σκυτοτόμοι, καὶ ὀδοποιοί,

99) οὕτω λοιπὸν οἱ σύμμαχοι ἦσαν τῇ ἀληθείᾳ φέρου ὑποτελεῖς.
100) ἐκείνη, ἀνθ' ὧν. 101) ἐνέβαλον ἐπιβολὰς (ἐπιχειρήσεις) καὶ πλῆθος
ὑποθέσεις. 102) οἱ οἰκουροῦντες. 103) αἰτίαν, εὐκαιρίαν.

καὶ μεταλλεῖς ἐκάστη δὲ τέχνη, καθάπερ στρατηγός, ἴδιον στρατεύμα, τὸν θητικὸν ὄχλον καὶ ἰδιώτην συντεταγμένον εἶχεν, ὄργανον καὶ σῶμα τῆς ὑπηρεσίας γινόμενον· εἰς πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἠλικίαν καὶ φύσιν αἱ χρεῖαι διένεμον καὶ διέσπειρον τὴν εὐπορίαν.

117. Αναβαινόντων δὲ τῶν ἔργων, ὑπερφάνων μὲν μεγέθει, μορφῇ δ' ἀμιμῆτων καὶ χρίτι, τῶν δημιουργῶν ἀμιλλωμένων ὑπερβαλέσθαι τὴν δημιουργίαν τῇ καλλιτεχνίᾳ, μάλιστα θαυμάσιον ἦν τὸ τάχος.¹⁰⁴ Ἦν γὰρ ἕκαστον ὄντο πολλαῖς διαδοχαῖς καὶ ἠλικίαις¹⁰⁵ μολί· ἐπὶ τέλους ἀφίξεσθαι, ταῦτα πάντα μίς ἀκμῆ πολιτείας ἐλάμβανε τὴν συντέλειαν. Καίτοι γε φαῖν Ἀγαθάρχου τοῦ ζωγράφου μέγα φρονούντος ἐπὶ τῷ ταχῆ καὶ βραδίῳ· τὰ ζῶα ποιεῖν, ἀκούσαντα τὸν Ζεῦσιν εἰπεῖν· Ἔργα δ' ἐν πολλῷ χρόνῳ. Ἡ γὰρ ἐν τῷ ποιεῖν εὐχέρεια καὶ ταχίτης οὐκ ἐντίθησι βῆρος ἔργῳ μόνιμον, οὐδὲ κἀλλους ἀριβείαν· ὁ δ' εἰς τὴν γένεσιν τῷ πόνῳ προδανεισθεῖς χρόνος, ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ γενομένου τὴν ἰσχὺν ἀποδίδωσιν. Ὅθεν καὶ μᾶλλον θαυμάζεται τὰ Περικλέους ἔργα πρὸς πολὺν χρόνον ἐν ὀλίγῳ γεόμενα. Κάλει μὲν γὰρ ἕκαστον εὐθύς ἦν τότε ἀρχαῖον,¹⁰⁶ ἀκμῆ δὲ μέχρι νῦν πρόσφατόν ἐστι καὶ νεουργόν· οὕτως ἐπανθεῖταις καινότης αἰετὶ ἀθικτοῦ ὑπὸ τοῦ χρόνου διατηροῦσα τὴν ὄψιν, ὥσπερ ἀειθαλὲς πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἀγήρω καταμεμιγμένην τῶν ἔργων ἐχόντων. Πάντα δὲ διεῖπε καὶ πάντων ἐπίσκοπος ἦν αὐτῷ Φειδίας, καίτοι μεγάλους ἀρχιτέκτονας ἐχόντων καὶ τεχνίτας τῶν ἔργων. Τὸν μὲν γὰρ ἐκτόμπυρον Παρθενῶνα Καλλικράτης εἰργάζετο καὶ Ἰκτινος, τὸ δ' ἐν Ἐλευσίνι τελεστήριον ἔρξατο μὲν Κόρυμβος οἰκοδομῆν, καὶ τοὺς ἐπ' ἐδάφους κίονας ἔθηκεν οὗτος, καὶ τοῖς ἐπιστυλοῖς ἐπέζηυξεν· ἀποθανόντος δὲ τούτου, Μεταγένης ὁ Εὐπέτιος, τὸ διάζωμα καὶ τοὺς ἀνω κίονας ἐπέστησε· τὸ δ' ὅπαιον ἐπὶ τοῦ Ἀνακτόρου Ξενοκλῆς ὁ Χολαργεὺς ἐκορύφωσε· τὸ δὲ Μακρὸν τείχος, περὶ οὗ Σωκράτης ἀκούσαι φησὶν αὐτὸς εἰσποιημένου γινώμην Περικλέους,

104) μάλιστα ἄβια θαυμασιῶ ἦσαν ἡ ταχύτης. 105) εἰς ἄσφισμα πολλῶν θαλά καὶ ἠλικιῶν. 106) ὡς νὰ εἶχε γέννη πρὸ πολλοῦ καιροῦ.

ἔργολάβησε Καλλικράτης. Κοιμῶδει δὲ τὸ ἔργον Κρατίνο· ὡς βραδέως περαινόμενον·

Πάλαι γὰρ αὐτό,

φησὶ,

Ἄλογοι προάγει Περικλέης,

Ἐργασι δ' οὐδὲ κινεῖ.

Τὸ δ' Ὁδῆιον, τῇ μὲν ἐντὸς διαθέσει πολυέδρον καὶ πολύστυλον, τῇ δ' ἐρέψει περικλινές καὶ κάταντες ἐν μιᾷ κορυφῆς πεποιμημένον, εἰκόνα λέγουσι γενέσθαι καὶ μίμημα τῆς βασιλείας σκηνῆς, ἐπιστατοῦντος καὶ τούτῳ Περικλέους. Διὸ καὶ πάλιν Κρατίνο ἐν Θράτταις παίζει πρὸς αὐτόν·

Ὁ σχωκέφαλος Ζεὺς ὄδε προσέρχεται

Περικλέης, τῷδεῖον ἐπὶ τοῦ κρατίου

Ἐγων, ἐπειδὴ τοῦστρακον παροίχεται.

Φιλοτιμούμενος δ' ὁ Περικλῆς τότε πρῶτον ἐψηφίσαστο μουσικῆς ἀγῶνα τοῖς Παναθηναίοις ἀγεσθαι, καὶ διέταξεν αὐτὸς, ἀθλοθέτας αἰρεθεῖς, καθέτι χρῆ τοὺς ἀγωνιζομένους αὐλεῖν, ἢ ἀδειν, ἢ κιθαρίζειν. Ἐθῶντο δὲ καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἐν Ὁδῆῳ τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας. Τὰ δὲ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως ἐξεργάσθη μὲν ἐν πενταετίᾳ, Μνησικλέους ἀρχιτεκτονούντος· τύχη δὲ θαυμαστὴ συμβῆσα περὶ τὴν οἰκοδομίαν ἐμήνυσε τὴν Θεὸν οὐκ ἀποστατοῦσαν, ἀλλὰ συνσφαπτομένην τοῦ ἔργου καὶ συνεπιτελοῦσαν. Ὁ γὰρ ἐνεργότατος καὶ προθυμώτατος τῶν τεχνιτῶν, ἀσφαλεῖς ἐξ ὕψους ἔπεσε, καὶ δέικετο μοχθηρῶς, ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἀπεγνωσμένος. Ἀθυμοῦντος δὲ τοῦ Περικλέους, ἡ Θεὸς ὄναρ φανεῖσα συνέταξε θεραπείαν, ἢ χρώμενος ὁ Περικλῆς, ταχῆ καὶ βραδίως ἴασατο τὸν ἄνθρωπον. Ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὸ χαλκοῦν ἀγάλμα τῆς Ἰγείας Ἀθηνᾶς ἀνέστησεν ἐν ἀκροπόλει· παρὰ τὸν βωμὸν, θ; καὶ πρότερον ἦν, ὡς λέγουσιν. Ὁ δὲ Φειδίας εἰργάζετο μὲν τῆς Θεοῦ τὸ χρυσοῦν ἔδος, καὶ τούτου δημιουργὸς ἐν τῇ στήλῃ εἶναι γέγραπται· πάντα δ' ἦν¹⁰⁷ σχεδὸν ἐπ' αὐτῷ, καὶ πᾶσιν, ὡς εἰρήκαμεν, ἐπεστάται· τοῖς τεχνίταις διὰ φίλιαν Περικλέους.

107) ὁ Φειδίας. Β. Σ. 88.

13. Τῶν δὲ περὶ τὸν Θεουκιδίδην ῥητόρων¹⁰⁸ καταβοώντων τοῦ Περικλέους, ὡς σπαθῶντος τὰ χρημάτα, καὶ τὰς προσόδους ἀπολλύντος, ἠρώτησεν ἐν ἐκκλησίᾳ τὸν δῆμον, εἰ πολλὰ δοκεῖ δεδραπνήσθαι φησάντων δὲ, πάμπολλα¹⁰⁹. Μὴ τοίνυν, εἶπεν, ὑμῖν, ἀλλ' ἐμοὶ δεδραπνήσθω¹¹⁰. καὶ τῶν ἀναθημάτων ἰδίων ἐμκυτοῦ ποιήσομαι τὴν ἐπιγραφὴν. Εἰπόντος οὖν ταῦτα τοῦ Περικλέους, εἴτε τὴν μεγαλοφροσύνην αὐτοῦ θαυμάσαντες, εἴτε πρὸς τὴν δόξαν ἀντιφιλοτιμούμενοι τῶν ἔργων, ἀνέκραγον¹¹¹ κελεύοντες ἐκ τῶν δημοσίων ἀνακλίσκειν καὶ χρῆσθαι, μηδενὸς φειδόμενον. Τέλος δὲ πρὸς τὸν Θεουκιδίδην εἰς ἀγῶνα περὶ τοῦ ὀστράκου καταστάς καὶ διακινδυνεύτας, ἐκείνον μὲν ἐξέβαλε, κατέλυσε δὲ τὴν ἀντιτεταχμένην ἑταιρείαν.

14. Ὡς οὖν, παντάπαστι λυθείσης τῆς διαφοράς, καὶ τῆς πόλεως οἶον ὁμαλῆς καὶ μιᾶς γενομένης, κομιδῇ περιήνεγκεν εἰς ἐκυτὸν τὰ Ἀθήνας, καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐζηρητημένα πράγματα, φόρους, καὶ στρατεύματα, καὶ τριήρεις, καὶ νήσους καὶ ἑλασσον, καὶ πολλὴν μὲν δι' Ἑλλήνων, πολλὴν δὲ καὶ διὰ βαρβάρων ἦκουσαν ἰσχυρὰ καὶ ἡγεμονίαν, ὑπὸ κούρις ἔθνεσι, καὶ φιλαίᾳ βασιλείᾳ καὶ συμμικταῖς πεπραχμένην δυναστῶν, οὐκέθ' ὁ αὐτὸς ἦν, οὐδ' ὁμοίως χειροῦντος τῷ δήμῳ καὶ ῥάδιος ὑπέκειν καὶ συνενδιδῶναι ταῖς ἐπιθυμίαις, ὥσπερ πνοαῖς, τῶν πολλῶν. Ἄλλ' ἐκ τῆς ἀνειμένης ἐκείνης καὶ ὑποβρυπτομένης¹¹² ἐνικα δημοκρατίας, ὥσπερ ἀνθηρᾶς καὶ μαλακῆς ἀρμονίας, ἀριστοκρατικὴν καὶ βασιλικὴν ἐντεινάμενος πολιτείαν, καὶ χρώμενος αὐτῇ πρὸς τὴν βέλτιστον ὁρῆθ' καὶ ἀνεγκλήτω, τὰ μὲν πολλὰ βουλούμενον ἦγε πείθων καὶ διδάσκων τὸν δῆμον ἦν δ' ὅτε¹¹³ καὶ μάλα δυσχεραίνοντα κατατείων καὶ προσβιβάζων, ἐχειροῦτο τῷ συμπερόντι, μιμούμενος ἀτεχνῶς ἱατρὸν ποικίλῳ νοσήματι καὶ μακρῷ,

108) ὁ Θεουκιδίδης καὶ οἱ τῆς φασίας αὐτοῦ ῥήτορες.

109) διδ. πανήρθαι. 110) ὡς ἢ α. ἐβωθεμένα ὄχι διὰ λογαριασμοῦ σας, ἀλλ' διὰ λογαριασμοῦ μου. 111) ἀξίταινοι μὲν διὰ τὴν γενναίω φροσύνην αὐτῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' οὐχ ἦτοιο ὡς ὄχλος ἐποικειδῆσαν, πάραυτα εἰς τὸ ἕτερον μετακινήσαντες ἄκρον, δ' ἐνὸς μόνου στρατηγήματος τοῦ Περικλέους. ἀλλ' οὐκ ἔν δὲν πολιτεύεται λαὸς ἐμβρθεῖς καὶ συντετός.

112) χαλαρωμένης, ἀποκοκοιμωμένης καὶ οἰστέλου χωνωμένης ὡς εἰς μερὶ καὶ μέτῳ. 113) ἐνίστοε δέ.

κατὰ καιρὸν μὲν ἠδονὰς εὐλαβεῖς¹¹⁴, κατὰ καιρὸν δὲ δηγμοῦς καὶ φάρμακα προσφέροντα σωτήρια. Παντοδαπῶν γάρ, ὡς εἰκός, παθῶν ἐν ὄχλῳ τασάυτην τὸ φουμένιον μέγεθος ἀρχὴν ἔχοντι,^{114*} μόνος ἐμμελῶς ἕκαστα διαχειρίσασθαι πεφυκώς, μάλιστα δ' ἐλπῖσι καὶ φόβοις, ὥσπερ οἰαζῆ, προνακατέλλων τὸ θρασυνόμενον αὐτῶν, καὶ τὸ δύσθυμον ἀνιείς καὶ παραμυθούμενος, ἐδειξε τὴν ῥητορικὴν, κατὰ Πλάτωνος, ψυχαγωγίαν οὔσαν, καὶ μέγιστον ἔργον αὐτῆς, τὴν περὶ τὰ ἦθη καὶ πάθη μέθοδον, ὥσπερ τινὰς τόνους καὶ φθόγγους ψυχῆς, μάλ' ἐμμελοῦς ἀφῆς καὶ κρούσεως δεομένου. Αἰτία δ' οὐχ ἡ τοῦ λόγου ψιλῶς δύναμις, ἀλλ', ὡς Θεουκιδίδης φησιν, ἡ περὶ τὸν βίον δόξα καὶ πίστις τοῦ ἀνδρός, ἀδωροτάτου περιφανῶς γενομένου, καὶ χρημάτων κρείττονος· ὅς τὴν πόλιν ἐκ μεγάλης μεγίστην καὶ πλουσιωτάτην ποιήσας, καὶ γενόμενος δυνάμει πολλῶν βασιλείων καὶ τυράνων ὑπέρτερος, ὧν ἔνιοι καὶ ἐπὶ τοῖς υἱαῖσι διέθεντο, ἐκείνος μίᾳ δραχμῇ μείζονα τὴν οὐσίαν οὐκ ἐποίησεν, ἧς ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε.

15. Καίτοι τὴν δύναμιν αὐτοῦ σαφῶς μὲν ὁ Θεουκιδίδης διηγείται, κακοῦθως δὲ παρεμφαίνουσιν οἱ κωμικοὶ, Πεισιστρατίδας μὲν νέους τοὺς περὶ αὐτὸν ἑταίρους καλοῦντες, αὐτὸν δ' ἀπομόσσει¹¹⁵ μὴ τυραννήσειν κελεύοντες, ὡς ἀσυμμέτρου πρὸς δημοκρατίαν καὶ βαρυτέρας περὶ αὐτὸν οὐσίας ὑπεροχῆς. Ὁ δὲ Τηλεκλείδης παραδεδικάκει φησὶν αὐτῷ τοὺς Ἀθηναίους

*Πόλειών τε φόρους, αὐτάς τε τὰς πόλεις, τὰς μὲν δεῖν, τὰς δ' ἀναλεῖν,
Αὐτατεῖχ' ἢ, τὰ μὲν οἰκοδιμῆν, τὰ δὲ αὐτὰ πάλιν καταβάλλειν,
Σποιδάς, δυνάμιν, κράτος, εἰρήνην, πλοῦτόν τ', εὐδαιμονίαν τε.*

Καὶ ταῦτα καιρὸς οὐκ ἦν, οὐδ' ἀκμὴ καὶ χάρις ἀνθρώπων ἐφ' ὧρα πολιτείας, ἀλλὰ τεσσαράκοντα μὲν ἔτη πρωτεύων ἐν¹¹⁶ Ἐφιάλταις, καὶ Λεωκράταις, καὶ Μυρωνίδαίς, καὶ Κίμωνι, καὶ

114) μετὰ προνοίας καὶ σκέψεως, καὶ εὐλαβείας προσφερομένης σμικρῆς, ἐλίγας. 114*) ἐν ὄχλῳ ἔχ. ἀρχ. τασάυτην κατὰ τὸ μέγεθος τῶν φουμένων.

115) νὰ βεβαιώσῃ μεθ' ὅρκου ὅτι δὲν θέλει γίνεαι τύραννος.

116) ἔχων τὰ πρωτεία μεταξὺ ἀνθρώπων, οἳοι ἦσαν ὁ ἕρ. κλπ.

Τολμίδαις, καὶ Θουκυδίδαις· μετὰ δὲ τὴν Θουκυδίδου κατάλυ-
σιν καὶ τὸν ὄστρακισμόν, οὐκ ἐλάττω τῶν πεντεκαίδεκα ἐτῶν
διήνεγκε, καὶ μίαν οὕταν¹¹⁷ ἐν ταῖς ἐνικαιοῖσι στρατηγίας ἀρ-
χὴν καὶ δυναστείαν κησάμενος, ἐφύλαξεν ἑαυτὸν ἀνάλοτον ὑπὸ
χρημάτων, καίπερ οὐ παντάπασιν ἀργῶς· ἔχων πρὸς χρηματι-
σμόν¹¹⁸. ἀλλὰ τὸν πατρῶον καὶ δίκαιον πλοῦτον, ὡς μήτ' ἀμε-
λούμενος ἐκφύγει, μήτε πολλὰ πράγματα καὶ διατριβὰς ἀσχο-
λουμένῳ παρέχει, συντάξεν εἰς οἰκονομίαν, ἣν ᾧστο ῥάστην
καὶ ἀκρίβεστάτην εἶναι. Τοὺς γὰρ ἐπιτελοῦς καρποὺς ἅπαντας
ἀθρόους ἐπίπρασκεν, εἴτα τῶν ἀναγκαίων ἕκαστον ἐξ ἀγορᾶς ὠ-
νούμενος, διώκει τὸν βίον καὶ τὰ περὶ τὴν δίκαιαν, οὐδενὸς,
οἷον¹¹⁹ ἐν οἰκίᾳ μεγάλη καὶ πράγμασιν ἀθρόοις, περιβρέοντος,
ἀλλὰ παντὸς μὲν ἀναλώματος, παντὸς δὲ λήμματος, δι' ἀριθμοῦ
καὶ μέτρου βραδίζοντος. Ὁ δὲ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ταλαιύτην συν-
ἔχων ἀκρίθειαν, εἰς ἣν οἰκίτης, Εὐάγγελος, ὡς ἕτερος οὐδεὶς εὖ
πεφυκὼς, ἢ κατεσκευασμένος¹²⁰ ὑπὸ τοῦ Περικλέους, πρὸς οἰκο-
νομίαν. Ἀπεναντία μὲν οὖν ταῦτα τῆς Ἀναξαγόρου σοφίας, εἰ-
ρη¹²¹ καὶ τὴν οἰκίαν ἐκεῖνος ἐξέλιπε, καὶ τὴν χώραν ἀφῆκεν ἀρ-
γῆν καὶ μηλόθοτον, ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ μεγαλοφροσύνης. Οὐ
ταῦτ' ὅν ἐστιν, οἶμαι, θεωρητικοῦ φιλοσόφου καὶ πολιτικοῦ
βίος, ἀλλ' ὁ μὲν ἀνόργανον καὶ ἀπροσδεῖα τῆς ἐκτὸς ὕλης ἐπὶ
τοῖς καλοῖς κινεῖ τὴν διάνοιαν, τῷ δ' εἰς ἀνθρωπείας χρεῖας ἀ-
ναμιγνύντι τὴν ἀρετὴν, ἔσιν οὐ γένοιτ' ἂν οὐ τῶν ἀναγκαίων μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τῶν καλῶν ὁ πλοῦτος· ὥσπερ ἦν καὶ Περικλεῖς,
βοηθοῦντι πολλοῖς τῶν πενήτων. Καὶ μέντοιγε τὸν Ἀναξαγόραν
αὐτὸν λέγουσιν, ἀσχολουμένου Περικλέους, ἀμελούμενον κείσθαι,
συγκεκαλυμμένον ἤδη γηραῖον ἀποκαρτεροῦντα προσπεσόντος
δὲ τῷ Περικλεῖ¹²² τοῦ πράγματος, ἐκπλαγέντα θεῖν εὐθὺς ἐ π

117) Ἦν ἤρξεν ἀρχὴν ὁ Περικλῆς, οὐκ ἦν ἐν ταῖς νομιζομέναις ἀρχαῖς
τῆς πόλεως τινὲς γρ. μὴ οὕσαν. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἐκασταίαι ἦσαν, ταῖς τῶν ἐ-
νιαυτῶν μόνον ἕκαστος ἤρχε τῶν στρατηγῶν, καθὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχόντων.
Περικλῆς δὲ τὸν βίον ἅπαντα διετέλειον ἀρχῶν. 118) ἀμελῶν χρηματισμοῦ.

119) καθὼς συμβαίνει, συνειθίζει νὰ γίνηται. 120) ἀδηγημένος, βδωγμέ-
νος. 121) ἂν ἦται ἀληθὲς βέβαια ὅτι ἐκεῖνος ὁ Ἀναξαγόρας. = ἰδοὺ ἐκεῖνος.

122) φασισθέντος, παρατηρηθέντος ὑπὸ τοῦ Περικλέους.

τὸν ἄνδρα, καὶ δεῖσθαι πᾶσαν δέσπιν, ὀλοφυρόμενον οὐκ ἐκεῖνον,
ἀλλ' ἑαυτὸν, εἰ τοιοῦτον ἀπολεῖ τῆς πολιτείας σύμβουλον. Ἐκ-
καλυψάμενον οὖν τὸν Ἀναξαγόραν εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· « Ὁ Περ-
κλῆς, καὶ οἱ τοῦ λόγνου χρεῖαν ἔχοντες ἐλαῖον ἐπιχέουσι. »

ΙΖ'. Ἀρχομένων δὲ Ἀκκεδαμονίων ἀρθεσθαι τῇ αὐξήσει τῶν
Ἀθηναίων, ἐπαίρων¹²³ ὁ Περικλῆς τὸν δῆμον ἐτι μάλλον ἐτι
φρονεῖν, καὶ μεγάλων αὐτὸν ἀξιοῦν πράγματων, γράφει ψήφι-
σμα, πάντας Ἕλληνας τοὺς ὀπίποτε κατοικοῦντας Εὐρώπης, ἢ
τῆς Ἀσίας παρακαλεῖν¹²⁴, καὶ μικρὰν πόλιν καὶ μεγάλην, εἰς
σύλλογον πέμπειν Ἀθήναζε τοὺς βουλευσομένους περὶ τῶν Ἰλ-
λυτικῶν ἱερῶν, ἃ κατέπρησαν οἱ βάρβαροι, καὶ τῶν θυσιῶν, ἃς
ὀφείλουσιν¹²⁵ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εὐχόμενοι τοῖς Θεοῖς, ὅτε πρὸς
τοὺς βαρβάρους ἐμάχοντο, καὶ τῆς θαλάττης¹²⁶, ὅπως πλέωσι
πάντες ἀδεῶς, καὶ τὴν εἰρήνην ἀγώσιν. Ἐπὶ ταῦτα δ' ἄνδρες εἰ-
κοσι τῶν ὑπὲρ πενήκοντα ἐτη γεγονότων ἐπέμφθησαν, ὧν πέντε
μὲν, Ἴωνας καὶ Δωριεῖς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ, καὶ νησιώτας ἄρχι Λέ-
σβου καὶ Ρόδου παρακάλουν πέντε δὲ τοὺς ἐν Ἑλλασπόντῳ καὶ
Θρακίᾳ μέχρι Βυζαντίου τόπους ἐπέψαν, καὶ πέντε ἐπὶ τούτοις
εἰς Βοιωτίαν καὶ Φωκίαν καὶ Πελοπόννησον, ἐκ δὲ ταύτης, διὰ
Λακρῶν ἐπὶ τὴν πρόσοικον Ἰπείρην ἕως Ἀκαρνανίας καὶ Ἀμβρα-
κίας ἀπεστάλησαν· οἱ δὲ λοιποὶ δι' Εὐβοίας ἐπ' Οἰταίου, καὶ
τὸν Μελίεα κόλπον, καὶ Φθιώτας, καὶ Ἄχαϊν, καὶ Θεσσαλοὺς
ἐπορεύοντο, συμπεθόντες ἰέναι καὶ μετέχειν τῶν βουλευμάτων,
ἐπ' εἰρήνῃ καὶ κοινοπραγίᾳ¹²⁷ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπραχθη δ' οὐδὲν,
οὐ δὲ συνήλθον αἱ πόλεις, Ἀκκεδαμονίων ὑπεναντιωθέντων, ὡς
λέγεται, καὶ τὸ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ τῆς πείρας ἐλεγχεῖ-
σθαι¹²⁸. Τοῦτο μὲν οὖν παρεβῆμιν ἐνδεικνύμενος αὐτοῦ τὸ φρό-
νημα καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην¹²⁹.

123) παρακλῶν, προέγνων εἰς τὸ. 124) παρακαλεῖν. 125) εἰ Ἕλληνας.

126) καὶ περὶ τῆς θαλάττης, ὅπως πλέωσι, καὶ περὶ τοῦ ὅπως πλέωσι τῆς
θέλαττης. 127) καὶ ἐνώπιον, συνδίσμα.

128) ἀποτυγχεῖσθαι. 129) ἀλλ' ἄρα γε δὴν καταρθεῖτο ἢ συνέψασι, ἂν ὁ
Περικλῆς ἐπολιτεύτο ὡς ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Κίμων, καὶ δὴν καταρθεῖτο το-
αῦτον τοὺς Ἕλληνας, διαμαρτίζων καὶ ὀδύνην τὸν δῆμον, ὅτι χρημάτων

ΙΖ. Ἐν δὲ ταῖς στρατηγικαῖς εὐδοκίμει μάλιχα διὰ τὴν ἀσφάλειαν¹³⁰, οὔτε μάχης ἐχούσης πολλὴν ἀδελφότητα καὶ κίνδυνον ἐκουσίας ἀπτόμενος, οὔτε τοὺς ἐκ τοῦ περὶβάλλεσθαι¹³¹ χροναμένους τύχη λαμπρῆ, καὶ θαυμασθῆναι ὡς μεγάλους, ζήλων καὶ μιμούμενος στρατηγούς· ἀεὶ τε λέγων πρὸς τοὺς πολίτας, ὡς ὅσον ἐπ' αὐτῷ μενοῦσιν ἀθάνατοι πάντα τὸν χρόνον. Ὅρων δὲ Τολμίδην τὸν Τολμαίου διὰ τὰς πρότερον εὐτυχίας, καὶ διὰ τὸ τιμᾶσθαι διαφερόντως ἐκ τῶν πολεμικῶν, σὺν οὐδενὶ καιρῷ¹³² παρασκευαζόμενον εἰς Βοιωτίαν ἐμβαλεῖν, καὶ πεπεικίτα τῶν ἐν ἡλικίᾳ τοὺς ἀρίστους καὶ φιλοτιμοτάτους ἐβελοντὶ στρατεύεσθαι, χιλίους γενομένους, ἄνευ τῆς ἄλλης δυνάμεως, κατέχειν ἐπιειράτο καὶ περὶκαλεῖν ἐν τῷ δήμῳ, τὸ μνημονεύμενον εἰπὼν, ὡς, εἰ μὴ πείθοιτο Περικλεῖ, τὸν γε σοφώτατον οὐχ ἀμαρτήσεται¹³³ σύμβουλον ἀναμεινᾶς χρόνον. Τότε μὲν οὖν μετρίως εὐδοκίμησε τοῦτ' εἰπὼν· ὀλίγους δ' ὕστερον ἡμέρας, ὡς ἀνηγγέλθη τεθνεώς μὲν αὐτὸς Τολμίδης, περὶ Κορώνειαν ἡττηθεὶς μάχῃ, τεθνεώτες δὲ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τῶν πολιτῶν, μεγάλην τοῦτο τῷ Περικλεῖ μετ' εὐνοίας δόξαν ἤνεγκεν, ὡς ἀνδρὶ φρονίμῳ καὶ φιλοπολίτῃ.

ΙΘ. Τῶν δὲ στρατηγῶν ἡγαπήθη μὲν ἡ περὶ Χερρόνησον αὐτοῦ μάλιστα, σωτήριος γενομένη τοῖς αὐτοῖσι κατοικοῦσι τῶν Ἑλλήνων. Οὐ γὰρ μόνον ἑποίκους Ἀθηναίων χιλίους κομίσας ἔβρωσεν¹³⁴ εὐανδρῆς τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐχένα¹³⁵ διαζώσας ἐρύμασι καὶ προβλήμασιν ἐκ θαλάττης· εἰς θάλατταν, ἀπειτείχιστε τὰς καταδρομάς τῶν Ὀρθικῶν περιεχυμένων τῇ Χερρόνησῳ· καὶ πόλεμον ἐνδελεχῆ καὶ βαρὺν ἐξέκλεισεν, ᾧ συνείχετο πάντα τὸν χρόνον ἡ χώρα, βερβερικαῖς ἀναμειμιγμένη γειτνιάσει, καὶ γέμουσα ληστηρίων¹³⁶ ὁμῶρων καὶ συνοίκων.

οὐκ ὀφείλουσι τοῖς συμμάχοις λόγον· Πολιτικῷ ἀνδρὶ εἶναι ἔβρον οὐχὶ μόνον τὸ νὰ φρονῆ καὶ θέλῃ τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταχειρίζεται τὰ κατὰλληλα μέγα δὲ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τοὺς μεγάλους αὐτοῦ σκοπούς.

130) ὅτι βραδύς· ἔπειθε, μετ' ἀσφαλείας προβαίνων. 131) β. ψοκιδόμενοι. 132) χωρὶς κέρματιν ἀρμυδιῶν περισσῶν, παράκαιρος. 133) τοῦλάχιστον δὲν θέλει σφάξει ἢ περιμεινῆ. 134) ἐποίησαν ἰσχυρά.

135) ἰσθμὸν. 136) φολεὰ ληστῶν.

ἔθαυμάσθη δὲ καὶ διεδοήθη πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀνθρώπους, περὶπλεύσας Πελοπόννησον, ἐκ Πηγῶν τῆς Μεγαρικῆς· ἀναχθεὶς ἑκατὸν τριήρεσιν. Οὐ γὰρ μόνον ἐπόρθησε τῆς παραλίης πόλεις, ὡς Τολμίδης πρότερον, ἀλλὰ καὶ πόρρω θαλάττης προελθὼν, τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν ὀπλίταις τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰ τεῖχη συνέτειλε, δαίσαντας αὐτοῦ τὴν ἐφοδὸν, ἐν δὲ Νεμέξ Σικουαίνους, ὑποστάντας¹³⁷ καὶ συνάψαντας μάχην, κατὰ κράτος τρεψάμενος, ἔστησε τρόπκιον. Ἐκ δ' Ἀγαίας, φίλης οὔσης, στρατιώτας ἀναλαθὼν εἰς τὰς τριήρεις, ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν Ἰπείριον ἐκομίσθη τῷ στόλῳ, καὶ περὶπλεύσας τὸν Ἀγελῶν, Ἀκαρνανίαν κατέδραμε, καὶ κατέκλεισεν Οἰνεάδας εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τεμὼν τὴν γῆν καὶ κακώσας, ἀπῆρεν ἐπ' οἴκου· φοβερός μὲν φανεὶς τοῖς πολεμίοις, ἀσφαλῆς δὲ καὶ δραστήριος τοῖς πολίταις. Οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἀπὸ τύχης πρόσκουσμα συνέβη περὶ τοὺς στρατευομένους.

Κ. Εἰς δὲ τὸν Πόντον εἰσπλεύσας στόλῳ μεγάλῳ καὶ κεκοσμημένῳ λαμπρῶς, ταῖς μὲν Ἑλληνίσαι πόλεσιν, ὧν ἐδέοντο, διαπράξατο, καὶ προσηνέχθη φιλανθρώπως· τοῖς δὲ περιοικοῦσι βαρβάρους ἔθνεσι, καὶ βασιλευσιν αὐτῶν καὶ δυνάσταις ἐπεδείξατο μὲν τῆς δυνάμεως τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ἀδειαν, καὶ τὸ θάρσος, ἢ βούλοιντο, πλεόντων, καὶ πᾶσαν ὑφ' αὐταῖς πεποιημένων τὴν θάλασσαν, Σινωπεῦσι δὲ τρισκαίδεκα ναῦς ἀπέλιπε μετὰ Λαμάχου, καὶ στρατιώτας ἐπὶ¹³⁸ Τιμησίλειον τύραννον. Ἐκπεσόντος δὲ τούτου καὶ τῶν ἑταίρων, ἐψηφίσατο πλεῖν εἰς Σινώπην Ἀθηναίων ἐβελοντὰς ἐξακοσίους, καὶ συγκατοικεῖν Σινωπεῦσι, νειμαμένους οἰκίας καὶ χώραν, ἣν πρότερον οἱ τύρανοι κατείχον. Τάλλα δ' οὐ συνεχώρει ταῖς ὁρμαῖς τῶν πολιτῶν, οὔδε συνεξέπιπτε¹³⁹, ὑπὸ ῥώμης καὶ τύχης τοσαύτης ἐπαιρομένων Αἰγύπτου τε πάλιν ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ κινεῖν τῆς βασιλείας ἀρχῆς· τὰ πρὸς θαλάσση. Πολλοὺς δὲ καὶ Σικελίας ὁ δύσερος ἐκείνος ἤδη καὶ δύσποτος ἔρωι εἶχεν, ἣν ὕστερον ἐξέ-

137) ἀντισταθίντας, ἀντιπαταγθέντας. 138) διὰ τὰς μεταχειρισθῆναι ἐναντίον τοῦ Τ. 139) οὐδ' ἐσημῶνι μετὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν, δὲν ἔκβαινε ἀπὸ τὰ ὅρια ἡμῶν μετ' αὐτοῦ.

καυσαν οἱ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ῥήτορες. Ἦν δὲ καὶ Τυρρηνία καὶ Καρχηδῶν ἐνίοις ὄνειρος, οὐκ ἀπ' ἐλπίδος, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποκειμένης ἡγεμονίας, καὶ τὴν εὐροίαν τῶν πραγμάτων.

ΚΑ. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς κτείχε τὴν ἐκδρομὴν ταύτην, καὶ παρῆκοπτε τὴν πολυπραγμοσύνην καὶ τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως ἔστρεψεν εἰς φυλακὴν καὶ βεβαίωτητα¹¹⁰ τῶν ὑπαρχόντων, μέγα ἔργον ἡγούμενος ἀνεύρειν Ἀκκεδαίμονιους, καὶ ὅλοις ὑπεναντιούμενος ἐκείνοις, ὡς ἄλλοις τε πολλοῖς ἔδειξε, καὶ μάλιστα τούτοις περὶ τὸν ἱερὸν προχθεῖν πόλεμον. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Ἀκκεδαίμονιοι στρατεύσαντες εἰς Δελφούς, Φωκῶν ἐχόντων τὸ ἱερὸν, Δελφοὶ ἀπέδωκαν, εὐθύς ἐκείνων ἀπαλλαγέντων, ὁ Περικλῆς ἐπιστρατεύσας, πάλιν εἰσήγαγε τοὺς Φωκίαις. Καὶ τῶν Ἀκκεδαίμονιων, ἦν ἔδωκαν αὐτοῖς Δελφοὶ προμαντεῖαν¹¹¹, εἰς τὸ μέτωπον ἐγκολεψάντων¹¹² τοῦ χαλκοῦ λύκου, λαθὼν καὶ αὐτὸς προμαντεῖαν τοῖς Ἀθηναίοις¹¹³, εἰς τὸν αὐτὸν λύκον κατὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν ἐνεχάραξεν.

ΚΒ. Ὅτι δ' ὀρθῶς ἐν τῇ Ἑλλάδι τὴν δύναιμιν τῶν Ἀθηναίων συνείχεν, ἐμαρτύρησαν αὐτῷ τὰ γενόμενα. Πρῶτον μὲν γὰρ Εὐβοεὶς ἀπέστησεν, ἐφ' οὗ διεβή μετὰ δυνάμεως. Ἐπ' εὐθύς ἀπηγγέλλοντο Μεγαρεῖς ἐκπεπολεωμένοι, καὶ στρατῖα πολεμίων ἐπὶ τοῖς ὄροις τῆς Ἀττικῆς ὄντα, Πλειστόνακτος ἡγουμένου, βασιλέως Ἀκκεδαίμονιων. Πάλιν οὖν ὁ Περικλῆς κατὰ τάχος ἐκ τῆς Εὐβοίας ἀνεκομίζετο πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἀττικῇ πόλεμον καὶ συναΐσαι μὲν εἰς χεῖρας οὐκ ἐθάρασσε πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ὀπλίταις προκαλουμένοις ὄρων δὲ τὸν Πλειστόνακτα νέον ὄντα κομιδῆ, χρώμενον δὲ μάλιστα Κλεανδρίδῃ τῶν συμβούλων, ὃν οἱ ἔργοι φίλακα καὶ πάρεδρον αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν συνέπεμψαν, ἐπειρᾶτο τοῦτου κρύφα καὶ ταχὺ διαφθεῖρας χρήμασιν αὐτὸν, ἐπεισεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀπαγαγεῖν τοὺς Πελοποννησίους, ὡς δ' ἀπεχώρησεν ἡ στρατῖα καὶ διελύθη κατὰ πόλεις, βαρέως φέροντες οἱ Ἀκκεδαίμονιοι, τὸν μὲν βασιλεὺς χρήμασιν ἐζημίωσαν,

110) εἰς τὸ νὰ φυλάξῃ καὶ στερῶσθαι. 111) τὸ προνόμιον τοῦ πρὸ τῶν ἄλλων μαντεῖσθαι παρὰ τῆς θεᾶς, νὰ ἐρωτῶσι τὴν μαντεῖαν πρὸ τῶν ἄλλων.

112) ἐκάλισαν, ἐνέγραψαν. 113) κατορθώσας νὰ λάβωσι καὶ οἱ ἄθ. προμ.

δὴν τὸ πλῆθος οὐκ ἔχων ἐκτίσαι, μετέστησεν ἐαυτὸν ἐκ Ἀκκεδαίμονος τοῦ δὲ Κλεανδρίδου φεύγοντος θάνατον κατέγνωσαν. Οὗτος δ' ἦν πατήρ Γυλίππου, τοῦ περὶ Σικελίαν Ἀθηναίου καταπολεμήσαντος. Ἔοικε δ' ὡσπερ συγγενικὸν αὐτῷ προστρέψασθαι νόσημα τὴν φιλαργυρίαν ἢ φύσις, ὅφ' ἦς καὶ αὐτὸς, αἰσχροῦς ἐπὶ κακοῖς ἔργοις ἄλλος¹¹⁴, ἐξέπεσε τῆς Σπάρτης. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Λυσάνδρου δεδηλώκαμεν.

ΚΓ. Τοῦ δὲ Περικλέους ἐν τῷ τῆς στρατηγίας ἀπολογισμῷ δέκα τάλαντων ἀνάλωμα γράψαντος, ἀνηλωμένων εἰς τὸ δέον, ὁ δῆμος ἀπεδέξατο¹¹⁵, μὴ πολυπραγμονήσας, μετ' ἐλέγχας¹¹⁶ τὸ ἀπόρητον. Ἔνιοι δ' ἱστορῆκασιν, ὡν ἐστὶ καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος, ὅτι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς τὴν Σπάρτην ἐφοῖτα δέκα τάλαντα παρὰ τοῦ Περικλέους, οἷς τοὺς ἐν τέλει πάντας θεραπεύων, παρητεῖτο τὸν πόλεμον, οὐ τὴν εἰρήνην ὠνούμενος, ἀλλὰ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ παρασκευαζόμενος καθ' ἡσυχίαν ἐμελλε πολεμήσειν βέλτιον. Εὐθύς οὖν ἐπὶ τοῖς ἀραστῶτας τραπέμενος, καὶ διεβὰς εἰς Εὐβοίαν, πενήκοντα ναυσὶ καὶ πεντακισχιλίοις ὀπλίταις κατεστρέψατο τὰς πόλεις. Καὶ Χαλκιδέων μὲν τοὺς ἱπποδάτας¹¹⁷ λεγόμενους, πλοῦται καὶ δόξῃ διαφέροντας, ἐξέβλεν Ἔστικαις δὲ πάντας ἀναστήσας ἐκ τῆς χώρας, Ἀθηναίους κατόκιστε, μόνους τούτους ἀπαρτιτῆτος χρησάμενος, ὅτι ναῦν Ἀττικὴν ἀιχμάλωτον λαθόντες, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας.

ΚΔ. Ἰκ τούτου γενομένων σπονδῶν Ἀθηναίοις καὶ Ἀκκεδαίμονιοις εἰς ἑτη τριάκοντα, ψηφίζεται τὸν εἰς Σάρον πλοῦν, αἰτίαν ποιησάμενος κατ' αὐτῶν, ὅτι τὸν πρὸς Μιλησίους κελυθόμενοι διαλύσασθαι πόλεμον, οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' Ἀσπασίας χριζόμενος δοκεῖ πράξει τὰ πρὸς Σαμίους, ἐνταυθ' ἂν εἴη κερὶς διακρηῆσαι μάλιστα περὶ τῆς ἀνθρώπου, τίνα τέχνην ἢ δύναιμιν τοσαύτην ἔχουσα, τῶν τε πολιτικῶν τοὺς πρωτεύοντες ἐχειρώσαστο, καὶ τοῖς φιλοσόφοις οὐ φαῦλον, οὐδ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῆς περὶ λόγον. Ὅτι μὲν γὰρ ἦν Μιλησία γένος,

114) χριεὶθεὶς ἢ φωραθεὶς. 115) παρῆβηθη, ἐνέκρινε. 116) γωρεὶς νὰ ἐρωτησῆται, ἐξετάσῃ. 117) οὗτοι: ἐκελούτο οἱ ἱστορῆκται, ὡς τρέφοντες ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ἵππους.

Ἀξιώχου θυγάτηρ, ὁμολογεῖται. Τὴν δ' Ἀσπασίαν οἱ μὲν ὡς σοφὴν τινα καὶ πολιτικὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους σπουδασθῆναι¹⁴⁸ λέγουσι. Καὶ γὰρ Σωκράτης ἔστιν ὅτε μετὰ τῶν γνωρίμων ἐφοίτα, καὶ τὰς γυναῖκας ἀκραταρομένας οἱ συνήθει· ἦρον ὡς αὐτήν. Ἐν δὲ τῷ Μενεξέῳ τῷ Πλάτωνος, εἰ καὶ μετὰ παιδιᾶς τὰ πρῶτα γέγραπται, τοσοῦτόν γε ἱστορίας ἔνεστιν, ὅτι δόξαν εἶχε τὸ γύναιον ἐπὶ ῥητορικῇ πολλοῖς Ἀθηναίων ὀμιλεῖν¹⁴⁹. Φαίνεται μόντοι μᾶλλον ἐρωτική τις ἢ τοῦ Περικλέους ἀγάπης γενομένη πρὸς Ἀσπασίαν· ὁ δὲ Περικλῆς τὴν Ἀσπασίαν λαθῶν, ἔστερξε διαφροντῶς· Καὶ γὰρ ἐξῶν, ὧς φασι, καὶ εἰσιῶν ἀπ' ἀγορᾶς, ἠσπάζετο καθ' ἡμέραν αὐτὴν μετὰ τοῦ καταφιλεῖν.

Οὕτω δὲ τὴν Ἀσπασίαν ὀνομαστὴν καὶ κλεινὴν γενέσθαι λέγουσιν, ὥστε καὶ Κύρον¹⁵⁰ τὸν πολεμήταντα βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν Περσῶν ἡγεμονίας, τὴν ἀγαπωμένην ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα τῶν γυναικῶν Ἀσπασίαν ὀνομάσαι, καλομένην Μιλτώ πρότερον.

ΚΕ. Τὸν δὲ πρὸς Σαμίους πόλεμον αἰτιῶνται μάλιστα τὸν Περικλέα ψηφίσασθαι διὰ Μιλησίου, Ἀσπασίας δεηθείσης. Αἱ γὰρ πόλεις¹⁵¹ ἐπολέμουν τὸν περὶ Πριήνης πόλεμον καὶ κρατοῦντες οἱ Σάμιοι, πύσασθαι τῶν Ἀθηναίων κελουόντων, καὶ δίκας λαβεῖν καὶ δοῦναι παρ' αὐτοῖς¹⁵², οὐκ ἐπέβητο. Πλεύσας οὖν ὁ Περικλῆς, τὴν μὲν οὕταν ὀλιγαρχίαν ἐν Σάμῳ¹⁵³ κατέλυσε· τῶν δὲ πρῶτων λαθῶν ὀμῆρους πεντήκοντα καὶ παῖδας ἴσους, εἰς Ἀθῆνας ἀπέστειλε. Καὶ τοι φασὶν, ἕκαστον μὲν αὐτῶ τῶν ὀμῆρων δίδουσι τάλαντον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, πολλὰ δ' ἄλλα τοῦς μὴ θέλοντας ἐν τῇ πόλει γενέσθαι δημοκρατίαν. Ἔτι δὲ Πισσοῦθης ὁ Πέρσης, ἔχων τινα πρὸς Σαμίους εὐνοίαν, ἀπέστειλεν αὐτῷ μυρίους χρυσίους, παρσιτούμενος¹⁵⁴ τὴν πόλιν. Οὐ μὴν ἔλαβε τούτων οὐδὲν ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ χρησάμενος, ὥσπερ ἐγνώ-

¹⁴⁸ ὅτι ἀγαπήθη, ἰνομίση περισσοδωτος. ¹⁴⁹ συναεστρέφετο.

¹⁵⁰ τὸν νεώτερον. ¹⁵¹ τῶν Σαμίων καὶ Μιλησίων, ἢ Σάμος καὶ ἡ Μίλητος. ¹⁵² καὶ ὁ καθ' ἑαυτὸν ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηναίων, ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

¹⁵³ οὕτω ἐν Σάμῳ θηλονότι. ¹⁵⁴ μεταίτιον, παρακαλῶν θὰ τὴν πόλιν, καὶ τοῦ χρυσίου.

κει, τοῖς Σαμίσι, καὶ καταστήσας δημοκρατίαν, ἀπέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθῆνας. Οἱ δ' εὐθὺς ἀπέστησαν, ἐκκλέψαντος αὐτοῖς τοῦς ὀμῆρους Πισσοῦθου, καὶ τάλλα παρσιουάσαντο πρὸς τὸν πόλεμον. Αὐθις οὖν ὁ Περικλῆς ἐξέπλευσεν ἐπ' αὐτοῖς, οὐχ ἡσυχάζοντα, οὐδὲ κατεπιτηχότας, ἀλλὰ καὶ πάνυ προθύμως ἐγνακότας ἀντιλαμβάνεσθαι τῇ θαλάττῃ. Γενομένης δὲ κρατερᾶς ναυμαχίας περὶ νῆσον, ἦν Τραγίας καλοῦσι, λαμπρῶς ὁ Περικλῆς ἐνίκη τέσσαρσι καὶ τεσσαράκοντα ναυσίν, ἐβδομήκοντα κτανναυμαχίαις, ὧν εἴκοσι στρατιωτίδες¹⁵⁵ ἦσαν.

ΚΖ. Ἀμα δὲ τῇ νίκῃ καὶ τῇ διώξει τοῦ λιμένος κρατήσας, ἐπολιόρκει τοῦς Σαμίους, ἀμωστέπως ἔτι τολμῶντας ἐπεξίενοι καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τοῦ τείχους· Ἐπεὶ δὲ μείζων ἕτερος στόλος ἦλθεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, καὶ παντελῶς κατακλείσθησαν οἱ Σάμιοι, λαθῶν ὁ Περικλῆς ἐξήκοντα τριήρεις, ἐπλευσεν εἰς τὸν ἕξω πόντον· ὡς μὲν οἱ πλείστοι λέγουσι, Φοινισσῶν νεῶν ἐπικούρων τοῖς Σαμίσις προσφερομένον, ἀπαντήσαι καὶ διαγωνίσασθαι πορρωτάτω βουλόμενος· ὡς δὲ Σπείμβροτος, ἐπὶ Κύπρον στελλόμενος¹⁵⁶, ὅπερ οὐ δοκεῖ πιθανὸν εἶναι· Ὄποτέρω δ' οὖν ἐχρήσατο τῶν λογισμῶν¹⁵⁷ ἀμικτεῖν ἐδοξε. Πλεύσαντος γὰρ αὐτοῦ, Μέλισσος ὁ Ἰθαγένους, ἀνὴρ φιλόσοφος, στρατηγῶν τότε τῆς Σάμου, καταφρονήσας τῆς ὀλιγότητος τῶν νεῶν, ἢ τῆς ἀπειρίας τῶν στρατηγῶν, ἐπεισε τοῦς πολίτας ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. Καὶ γενομένης μάχης, νικήσαντες οἱ Σάμιοι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνδρας ἐλόντες¹⁵⁸, πολλὰς δὲ ναῦς διαφθείραντες, ἐχρῶντο τῇ θαλάσσῃ¹⁵⁹, καὶ παρετίθεντο¹⁶⁰ τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς τὸν πόλεμον, ὅσα μὴ πρότερον εἶχον. Ἰπὸ δὲ τοῦ Μελίσσου καὶ Περικλέα φησὶν αὐτὸν ἄριστοτέλης ἠπτηθῆναι, ναυμαχρῶντα πρότερον. Οἱ δὲ Σάμιοι τοῦς αἰχμαλώτους τῶν Ἀθηναίων ἀνθυβρίζοντες, ἔστιζον εἰς τὸ μέτωπον γλαυκάς· καὶ γὰρ ἐκεῖνοῖς οἱ Ἀθηναῖοι Σάμαιαν. Ἡ δὲ Σάμαινα, ναῦς

¹⁵⁵ ἢ στρατιώτας ἔχουσα, φέρουσα.

¹⁵⁶ Κ. §. 371. ¹⁵⁷ ὁποιοῦδήποτε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦς θῆο τούτους σκοποῦς εἶχεν, ἐφάνη ὅτι ἀπέτυχεν. ¹⁵⁸ αἰχμαλωτισμένους. ¹⁵⁹ ἔπλευσεν τὴν θάλασσαν, ὠφελούνη ἀπὸ τῆς θάλασσαν. ¹⁶⁰ παρετίθηγον, ἐναποκαίμενον.

ἔστιν ὑπέρωρος¹⁶¹ μὲν τὸ σίμωμα, κοιλοτέρα δὲ καὶ γαστροειδής, ὥστε καὶ φοροφορεῖν καὶ ταχυναυτεῖν. Οὕτω δ' ὠνομάσθη διὰ τὸ πρῶτον ἐν Σάμῳ φανῆναι, Πολυκράτους τυράννου κατασκευάσαντος. Πρὸς ταῦτα τὰ στίγματα λέγουσι καὶ τὸ Ἀριστοφάνειον ἠνέχθαι.

Σαμίων ὁ δῆμος ἐστὶν ὡς πολυγράμματος.

ΚΖ. Πυθόμενος δ' οὖν ὁ Περικλῆς τὴν ἐπὶ στρατοπέδου συμφορὰν, ἐβούθει κατὰ τάχος. Καὶ τοῦ Μελίσσου πρὸς αὐτὸν ἀντιταξαμένου κρατήσας, καὶ τρεψάμενος τοὺς πολεμίους, εὐθὺς περιετείχιζε, δαπάνη καὶ χρόνῳ μέλλον, ἢ τραύμασι καὶ κινδύνοις τῶν πολιτῶν, περιγενέσθαι καὶ συνελθεῖν¹⁶² τὴν πόλιν βουλόμενος. Ἐπεὶ δὲ δυτχεραίνοντας τῇ τριετῇ¹⁶³ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ μάχεσθαι προθυμουμένους, ἔργον ἦν κατασχεῖν¹⁶⁴ εἰς ὅκτω μέρη διελθὼν τὸ πᾶν πλῆθος, ἀπεκλήρου, καὶ τῷ λαβόντι τὸν λευκὸν κύμαον εὐωχεῖσθαι, καὶ σχολάζειν παρείχε, τῶν ἄλλων μαχομένων. Διὸ καὶ φασὶ τοὺς ἐν εὐπαθείαις τισὶ γενομένους, λευκὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ λευκοῦ κύματος προσαγορεύειν. Ἐφορος δὲ καὶ μηχαναῖς χρῆσασθαι τὸν Περικλέα, τὴν καινότητα θαυμάσαντα, Ἀρτέμωνος τοῦ μηχανικοῦ πορίζοντος, θνυχῶν ὄντα, καὶ φορεῖω πρὸς τὰ κατεπίγοντα τῶν ἔργων προσκαμιζόμενον, ὀνομασθῆναι Περιφόρητον. Τοῦτο μὲν οὖν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός ἐλέγχει¹⁶⁵ τοῖς Ἀνακρέοντος ποιήμασιν, ἐν οἷς ὁ Περιφόρητος Ἀρτέμων ὀνομάζεται, πολλαῖς ἔμπροσθεν ἡλικίας τοῦ περὶ Σάμον πολέμου, καὶ τῶν πραγμάτων ἐσεῖναι.

161) ὡς τύπον ἢ προτομὴν ἔχουσα ἐπὶ τῆς πύρας· σίμωμα δὲ, τὸ κύριωμα, τὸ κατὰ τὴν πύραν μέρος τῆς νεῦς, ὡς σιμώτερον, τοῦτεστι ταπεινότερον ἐν τῆς πρύμνης. Λέγει δὲ, ὅτι τοιαύτη ἦν τῆς Σαμίων ἢ κευασία, ὥστε καὶ προγγύλης, τοῦτεστι ἐμπορικῆς νεῦς φορτία φερούσης, καὶ μακρᾶς τοῦτεστι πολεμικῆς, γράειν παρέχειν. Ἀθηναῖοι δὲ, σημεῖοι ἐνταῦθα ὁ δολιδμος Κοραῆς, σφίζοντες Σαμίους, καὶ Σάμιοι ἀντίσφιζοντες Ἀθηναίους, καὶ ταῦτα οἱ μὲν Περικλέα, οἱ δὲ Μελίσσον ἀέθρας ἐνδόξους στρατηγούς ἔχοντες, ἐλάβανον ἑαυτοὺς, οἷχ' Ἐλλήνων, ἀλλὰ Σκυθῶν ἔργον ποιούσας Θηριόδους γὰρ ἔστιν ὠμότητος, τὸ πολλῶν ἐνυπαρχόντων οὖσαι κακῶν τῷ πολέμῳ, πλείω τῶν ἀναγκαιῶν τοὺς πολεμοῦντας προσεβούλευσεν.

162) στενωγορήσας καὶ κυμάσας, κατατροπώσας, ἀφανίσας. 163) ἐπὶ τῇ τριετῇ τὴν ἀγροπορίαν. 164) ψευδὲς ἀποδείκνυσι δὲ τῶν ποιημάτων.

Τὸν δ' Ἀρτέμωνα φησὶ τρυφερὸν μὲν τινι τῷ βίῳ, καὶ πρὸς τοὺς φόβους μαλακὸν ὄντα καὶ καταπλήγη, τὰ πολλὰ μὲν οἴκοι καθέζεσθαι, χαλκῆν ἀσπίδα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δυοῖν οἰκετῶν ὑπερεχόντων, ὥστε μηδὲν ἐμπεσεῖν τῶν ἀνωθεν· εἰ δὲ βιασθεῖν προελθεῖν, ἐν κλινιδίῳ κρεμαστῷ παρὰ τὴν γῆν αὐτὴν περιφέρειον κομίζεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο κληθῆναι Περιφόρητον.

ΚΗ. Ἐνάντιον δὲ μηνὶ τῶν Σαμίων παραστάντων¹⁶⁵ ὁ Περικλῆς τὰ τεῖχη καθείλε, καὶ τὰς ναῦς παρέλαβε, καὶ χρήμασι πολλοῖς ἐζημίωσεν· ὧν τὰ μὲν εὐθὺς ἤνεγκαν οἱ Σάμιοι, τὰ δ' ἐν χρόνῳ ῥητῷ ταξάζενοι κατοίσειν¹⁶⁶, ἡμέρους ἔδωκαν. Δούρις δ' ὁ Σάμιος τούτοις ἐπιτραγοῦδε, πολλὴν ὀμότητα τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Περικλέους κατηγορῶν, ἦν οὔτε Θουκυδίδης ἰστόρηκεν, οὔτ' Ἐφορος, οὔτ' Ἀριστοτέλης· ἀλλ' οὐδ' ἀληθεῖς εἶσιν εἰσιν, ὡς ἄρα τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς ἐπιβάτας τῶν Σαμίων εἰς τὴν Μιλησίῳν ἀγορὰν ἀγαγῶν, καὶ σανίσι προσθήσας ἐφ' ἡμέρας δέκα, κακῶς ἤδη δικαιμένους προσέταξεν ἀνελεῖν, ξύλοις τὰς κεφαλὰς συγκόψαντας, εἰτα προβαλεῖν ἀκήδευτα τὰ σώματα. Δούρις μὲν οὖν, οὐδ' ὅπου μηδὲν αὐτῷ πρόσεστιν ἴδιον πάθος, εἰωθῶς κρατεῖν τὴν διήγησιν ἐπὶ τῆς ἀληθείας¹⁶⁷, μάλλον εἰσιν ἐνταῦθα δεινῶσαι τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς ἐπὶ διαβολῇ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ δὲ Περικλῆς καταστρεψάμενος τὴν Σάμον, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ταρὰς τε τῶν ἀποθανόντων κατὰ τὸν πόλεμον ἐνδόξους ἐπίεισε, καὶ τὸν λόγον εἰπὼν, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐπὶ τῶν σωμάτων, ἐθαυμαστώθη¹⁶⁸. Καταβαίνοντα δ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος αἱ μὲν ἄλλαι γυναῖκες ἐδεξιοῦντο, καὶ στεφάνους ἀνέδουν καὶ ταινίας, ὥσπερ ἀθλητῶν νικηφόρων· ἢ δ' Ἑλληνικὴ προσελθοῦσα πλῆσιον· Ταῦτ', ἔφη, θαυμασάτα, Περικλείς, καὶ ἀξία στεφάνων, ἢ ἡμῖν πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀπόλεσας πολίτας, οὐ Φοῖνιζὶ πολεμῶν, οὐδὲ Μήδοις, ὥσπερ οὐμὸς ἀδελφὸς Κίμων, ἀλλὰ σύμμαχον καὶ συγγενῆ πόλιν καταστρε-

165) ὑποταχθέντων. 166) ταξάζοντες ἑαυτοὺς προθεσμίαν εἰς τὸ κατοίσειν, ὑποσχεόμενοι κατοίσειν ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ. 167) συνέχεν ἐντὸς τῶν ἔργων τῆς ἀληθείας τὴν ἱστορίαν.

168) θαυμάσθη, ἐνομήθη ὡς θαῦμα, θαυμάσιος.

φόμενος; Ουκ αμαρτὴν δέ τι καὶ μέγα φρονῆσαι, καταπολεμήσαντα τοὺς Σαμίους, φησὶν αὐτὸν ὁ Ίων, ὡς τοῦ μὲν Ἀγαμέμνονος ἔτεσι δέκα βάρβαρον πύλιν, αὐτοῦ δὲ μησὶν ἐννεα τοὺς πρώτους καὶ δυνατωτάτους Ἴωνων ἐλόντος· Καὶ οὐκ ἦν ἀδικος ἢ ἀξιώσις¹⁶⁹, ἀλλ' ὄντως, πολλὴν ἀδελότητα καὶ μέγαν ἔσχε κίνδυνον ὁ πύλιμος, εἴπερ, ὡς Ουκουθίδης φησὶ, πρὸ' ἐλάχιστον ἤλθε Σαμίων ἢ πόλις ἀρεσέσθαι τῆς θαλάττης, τὸ κράτος Ἀθηναίων.

ΚΘ'. Μετὰ ταῦτα, κυμαίνοντος¹⁷⁰ ἤδη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, Κερκυραῖοις πολεμουμένοις ὑπὸ Κορινθίων, ἔπεισε τὸν δῆμον ἀποστελεῖν βοήθειαν, καὶ προσλαβεῖν ἐφθρομένην ναυτικῇ δυνάμει νῆσον, ὡς ὅσον οὐδέπω Πελοποννησίων ἐκπεπολεμημένων πρὸς αὐτούς. Ψηφισαμένου δὲ τοῦ δήμου τὴν βοήθειαν, ἀπέστειλε δέκα ναῦς, μόναις ἔχοντα Λακεδαιμόνιον, τὸν Κίμωνος υἱόν, ὅλον¹⁷¹ ἐφυβρίζων πολλὰ γὰρ ἦν εὐνία καὶ φίλια τῷ Κίμωνος οἴκῳ πρὸς Λακεδαιμόνιους. Ὡς ἂν οὖν, εἰ μὴδὲν ἔργον μέγα, μηδ' ἐκπρὸς ἐν τῇ στρατηγίᾳ τοῦ Λακεδαιμονίου γένοιτο, προσδιαβληθεὶ μάλλον εἰς τὸν λακωνισμόν, εὐλίγας αὐτῷ ναῦς ἔδωκε, καὶ μὴ βουλόμενον ἐξέπεμψε¹⁷². Καὶ ὅλους διετέλει κολούων¹⁷³, ὡς μὴδὲ τοῖς ὀνόμασι γνησίους, ἀλλ' ὀθνεῖους καὶ ξένους, ὅτι τῶν Κίμωνος υἱῶν τῷ μὲν ἦν Λακεδαιμόνιος ὄνομα, τῷ δὲ Θεσσαλός, τῷ δ' Ἡλείος. Κακῶς οὖν ὁ Περικλῆς ἀκούων διὰ τὰς δέκα ταύτας τριήρεις, ὡς μικρὰν μὲν βοήθειαν τοῖς δεηθείσι, μεγάλην δὲ πρόφραξιν τοῖς ἐγκαλοῦσι παρεσχηκώς, ἑτέρας αὖθις ἔστειλε πλείονας εἰς τὴν Κέρκυραν, αἱ μετὰ τὴν μάχην ἀρίκοντο. Χαλεπίνουσι δὲ τοῖς Κορινθίοις, καὶ κατηγοροῦσι τῶν Ἀθηναίων ἐν Λακεδαίμονι, προσεγγόντο Μεγαρεῖς, αἰτιώμενοι πάσῃ μὲν ἀγορᾷ, πάντων δὲ λιμένων, ὧν Ἀθηναῖοι κρατοῦσιν, εἰργασθῆαι καὶ ἀπελαύνεσθαι παρὰ τὰ κοινὰ

169) ἢ καύχησις, τὸ ἀξιοῦν ἑαυτὸν ὑπερβαίνειν τὸν Ἀγαμέμνονα. 170) ἐπιχειρούμενος, βράζοντος, ἀνάπτοντος. 171) ὅσον δι' ὕβριν, πρὸς ἀτιμάντου. ὡς διὰ περίπαιγμα.

172) καὶ τοῦτο τοῦ Περικλέους τὸ ἔργον εἶναι δυνάμεθα νὰ καὶ δικαιολογήσωμεν. 173) ἐμπόδιον αὐτοῖς τοῦ νὰ προαχθῶσιν, νὰ ἀξιώσωσιν, καὶ ἀπέξωσιν αὐτοῖς.

δικαία καὶ τοὺς γεγεννημένους ὄρκους τοῖς Ἑλλησιν. Αἰγινῆται δὲ κακοῦσθαι δοκούντες καὶ βίαια πάσχειν, ἐποτινιδόντο¹⁷⁴ κρύφα πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, φανερώς ἐγκαλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις οὐ θαρβύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ Ποτίδαια, πόλις ὑπὸ κῆρος Ἀθηναίων, ἄποιος δὲ Κορινθίων, ἀποστᾶσα καὶ πολιορκουμένη, μάλλον ἐπεταχυνε τὸν πόλεμον. Οὐ μὴν ἀλλὰ, πρεσβείων τε πεμπουμένων Ἀθηναίως, καὶ τοῦ βασιλείως τῶν Λακεδαιμονίων Ἀργιδάμου τὰ πολλὰ τῶν ἐγκλημάτων εἰς διαλύσεις ἄγοντος, καὶ τοὺς συμμάχους πράυνοντος, οὐκ ἂν ἔδοκει συμπεσεῖν¹⁷⁵, ὑπὸ γὰρ τῶν ἄλλων αἰτιῶν, ὁ πόλεμος τοῖς Ἀθηναίοις, εἰ τὸ ψήφισμα καθελείν τὸ Μεγαρικὸν ἐπέσθησεν, καὶ διαλλαχθῆναι πρὸς αὐτούς. Διὸ καὶ μάλιστα πρὸς τοῦτο Περικλῆς, ἐναντιωθείς, καὶ παροξύνας τὸν δῆμον ἐμμειναι τῇ πρὸς Μεγαρεῖς φιλονεικίᾳ, μόνος ἔσχε τοῦ πολέμου τὴν αἰτίαν¹⁷⁶.

Α. Λέγεται δὲ, πρεσβείας Ἀθηναίως περὶ τούτων ἐκ Λακεδαίμονος ἀφιγμένης, καὶ τοῦ Περικλέους νόμον τινὰ προβαλλομένου, κωλύοντα καθελείν τὸ πινάκιον, ἐν ᾧ τὸ ψήφισμα γεγραμμένον ἐτύγχανεν, εἰπεῖν Πολυάρχη τῶν πρέσβειων τινὰ, « Σὺ δὲ μὴ καθέλῃς, ἀλλὰ στρέψον εἰς τὸ πινάκιον οὐ γὰρ ἐστὶ νόμος ὁ τοῦτο κωλύων. » Κομφῶ δὲ τοῦ λόγου φανέντος, οὐδὲν τι μάλλον ὁ Περικλῆς ἐνέδωκεν. Ἰπὴν μὲν οὖν τις, ὡς ἔοικεν, αὐτῷ καὶ ἴδια πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς ἀπέχθεια¹⁷⁷ κοινήν δὲ καὶ φανεράν αἰτίαν κατ' αὐτῶν ποιητάμενος, ἀποτέμευσθαι τὴν ἱεράν ὀργάδα¹⁷⁷, γράφει ψήφισμα, κήρυκα πεμφθῆναι πρὸς αὐτούς καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους τὸν αὐτὸν, κατηγοροῦντα τῶν Μεγαρέων. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ψήφισμα Περικλέους ἐστὶν εὐγνώμονος καὶ φιλανθρώπου δικαιολογίας ἔχουμένου¹⁷⁸. Ἐπεὶ δ' ὁ πεμφθείς κήρυξ Ἀνθεμόκριτος αἰτία τῶν Μεγαρέων ἀποθανεῖν ἔδοξε,

174) παρεπονούντο, ἐλεεινολόγουν ἑαυτούς.

175) νὰ ἐκπέσῃ δὲ μίας καὶ ἐξ ὀλοκλήρου. 176) ἴδου λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ Πλούταρχος ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Περικλῆς ὑπῆρξε μόνος κυρίως αἰτίας τοῦ Ὀλοκλήρου εἰς τὴν Ἑλλάδα Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

177) ἢ εὐφορος, παγεῖα καὶ ἐνδρος. ἐν Ἀθήναις δὲ ἴδιως ἢ εἰς τὴν Δήμητρα καὶ Περσεφόνη ἀφιερωθείσα γῆ μεταδὲ Μεγαρέων καὶ Ἀθηναίων.

178) περιέχον εὐγν. καὶ φιλ. δικαιολογίαν. μέτοχον.

γράφει ψήφισμα κατ' αὐτῶν Χαρίνος, ἄσπονδον μὲν εἶναι καὶ ἀκήρυκτον ἐχθρῶν, θε δ' ἂν ἐπιβῆ τῆς Ἀττικῆς Μεγαρέων, θανάτῳ ζήμιουσθαι· τοὺς δὲ στρατηγούς, ὅταν ἑνωώσι τὸν πάτριον ὄρκον, ἐπομνύειν, ὅτι καὶ δις ἀνά πάν ἕτος εἰς τὴν Μεγαρικὴν ἐμβαλοῦσι.¹⁷⁹ ταφῆναι δ' Ἀνθεμόκριτον παρὰ τὰς Θριασίους πόλεις, αἱ νῦν Δίπυλον ὀνομαζόνται.

ΑΑ. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν ὅπως ἔσχεν¹⁸⁰ οὐ βῆδιον γινώσκοντες. Τοῦ δὲ μὴ λυθῆναι τὸ ψήφισμα πάντες ὡσαύτως τὴν αἰτίαν ἐπιφέρουσι τῷ Περικλεῖ. Πλὴν οἱ μὲν ἐκ φρονήματος μεγάλου μετὰ γνώμης κατὰ τὸ βέλτιστον ἀπισχυρίσασθαι¹⁸¹ φασὶν αὐτὸν, πείραν ἐνδόσεως τὸ πρόσταγμα, καὶ τὴν συγχώρησιν ἐξομολόγησιν ἀσθενείας ἡγούμενον οἱ δὲ μᾶλλον αὐθαδέϊα τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ πρὸς ἐνδείξιν ἰσχύος, περιφρονῆσαι Λακεδαιμονίων. Ἡ δὲ χειρίστη μὲν αἰτία πασῶν, ἔχουσα δὲ πλείστους μάρτυρας, οὕτω πως λέγεται. Φειδίας ὁ πλάστης, ἐργολάβος μὲν ἦν τοῦ ἀγάλματος, ὡσπερ εἴρηται· φίλος δὲ τῷ Περικλεῖ γενόμενος, καὶ μέγιστον παρ' αὐτῷ δυνήθεις, τοὺς μὲν δι' αὐτὸν¹⁸² ἔσχεν ἐχθροὺς φηνομένους, αἱ δὲ, τοῦ δήμου ποιούμενοι πείραν¹⁸³ ἐν ἐκείνῳ ποῦ τις ἐσοίτο Περικλεῖ κριτῆς, Μένονά τινα τῶν Φειδίου συνεργῶν πείσαντες ἰκέτην ἐν ἀγορᾷ καθίζουσιν, αὐτοῦ μὲν ἄδειαν ἐπὶ μνήσει καὶ κατηγορίᾳ τοῦ Φειδίου. Προσδεξαμένου δὲ τοῦ δήμου τὸν ἄνθρωπον, καὶ γενομένης ἐν ἐκκλησίᾳ διώξεως,¹⁸⁴ κλοπαὶ μὲν οὐκ ἐλέγοντο· τὸ γὰρ χρυσίον οὕτως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῷ ἀγάλματι προσειργάσαστο καὶ περιέβηκεν ὁ Φειδίας, γινώσκων τὸν Περικλέους, ὅτιτε πάνυ δυνάτῳ εἶναι περιελθεῖν ἀποδείξει τὸν σταθμὸν. Ὁ καὶ τότε τοὺς κατηγοροῦντας ἐκέλευσε ποιεῖν ὁ Περικλῆς. Ἡ δὲ δόξα τῶν ἔργων

179) ὅτι θέλων ἐπιπίπτει. 180) ὁ πόλεμος. 181) ἠτανιώθη ἰσχυρῶς.

182) διὰ τὸν Περικλέα. ἴσως γε μὴν γραπτῶν. δι' αὐτὸν, διώξας, ἢ ἢ τοῦ χωρίου ὁ νοῦς τοιοῦτος· Φειδίας ἔσχεν ἐχθροὺς τοὺς μὲν δι' αὐτὸν, φηνομένους δηλονότι ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς τέχνης, ἐτέροις δὲ, διότι ἔχθηρον τὸν Περικλέα. Οὗτοι γὰρ κατηγορήσαντες Περικλέους βουλομένοι, κατηγορήσαντες πρώτου Φειδίου, ἔνα πείραν λάθων ἐν τῷ Φειδίᾳ, ποίησιν ἔσται Περικλεῖ δόξα.

183) μερικοί δὲ θέλοντες νὰ δοκιμάσῃ τὸν λαὸν εἰς ἰκετῶν τὸν Φειδίαν, ὡσάν μὲ ποίαν δόξαν ἤθελε κρίνει καὶ αὐτὸν τὸν Περικλέα, ἀνίσως τὸν κατηγοροῦν ἐνώπιον τοῦ δήμου. 184) ἀγωγή.

ἐπέβη φθόνῳ τὸν Φειδίαν, καὶ μάλιστα ὅτι τὴν πρὸς Ἀμαζόνων μάχην ἐν τῇ ἀσπίδι ποίων, αὐτοῦ τινα μορφήν ἐνετύπωσε, προσθέντου φαλακροῦ, πέτρων ἐπηρμένου δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, καὶ τοῦ Περικλέους εἰκόνα παγκάλην ἐνέθηκε μαχομένου πρὸς Ἀμαζόνια. Τὸ δὲ σχῆμα τῆς χειρὸς, ἀνατεινούσης δόρυ πρὸ τῆς ὄψεως τοῦ Περικλέους, πεποιημένον εὐμηλάνους, ὅσον ἐπικρύπτειν βούλεται τὴν ὁμοιότητα παραφαινομένην ἐκατέρωθεν. Ὁ μὲν οὖν Φειδίας εἰς τὸ δεσποτικὸν ἀπαχθεῖς, ἐτελεύτησε νοσήσας, ὡς δὲ φασὶν ἔνιοι, φρυμάκις,¹⁸⁵ ἐπὶ διαβολῇ τοῦ Περικλέους τῶν ἐχθρῶν παρασκευασάντων. Τῷ δὲ μηνι¹⁸⁶ Μένωνι, γράψαντος Γλύκωνος, ἀτέλειαν ὁ δῆμος ἔδωκε, καὶ προσέταξε τοῖς στρατηγοῖς ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἀνθρώπου.

ΑΒ. Περὶ δὲ τούτου τὸν χρόνον Ἀσπασία δίκην ἔρρυεν ἀπεθείας, Ἑρμίππου τοῦ κομμοδόποιου διώκοντος. Καὶ ψήφισμα Διοπέθης ἐγράψεν· εἰσαγγελασθαι τοὺς τὰ θεῖα μὴ νομίζοντας, ἢ λόγους περὶ τῶν μεταρσιῶν διδάσκοντας, ἀπειροδύμενος εἰς Περικλέα δι' Ἀναξάγρου τὴν ὑπόνοιαν¹⁸⁷. Δεχόμενον δὲ τοῦ δήμου, καὶ προσειμένῳ τὰς διαβολὰς, οὕτως ἤδη ψήφισμα κυροῦται, Δρακοντίδου γράψαντος, ὅπως οἱ λόγοι τῶν χρημάτων ὑπὸ Περικλέους εἰς τοὺς Πρυτάνεις ἀποθεθεῖν· οἱ δὲ δικασταὶ τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέροντες,¹⁸⁸ ἐν τῇ πύλῃ¹⁸⁹ κρίνειν. Ἄγων δὲ τούτου μὲν ἀφείλε τοῦ ψήφισματος, κρίνεσθαι δὲ τὴν δίκην ἐγράψεν ἐν δικασταῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις, εἴτε κλοπῆς καὶ δώρων, εἴτ' ἀδικίας· βούλοιστ' τις ὀνομαζέιν τὴν διώξιν. Ἀσπασίαν μὲν οὖν ἐξήγησαστο¹⁹⁰, πολλὰ πάνυ παρα τὴν δι-

185) φαρμ. ἐτελεύτησε τῶν ἐχθρῶν τοῦ Περικλ. παρασκευασάντων αὐτὰ διὰ τὴν κακοσυτήθειαν, νὰ βίβωσι τὴν ὑποψίαν εἰς τὸν Περικλέα.

186) τῷ καταμνησθέντι. 187) ποῖον ὑπόπτον τὸν Περικλέα διὰ τοῦ Ἀναξάγρου, διότι ὁ Ἀναξάγρος διεβίλλετο ὡς ἔθεος, ὡς ἐδάσκων περὶ τῶν μεταρσιῶν, ἤτοι ἀνίμων, ἀστραπῶν, βροντῶν, οὐρανίων σωμάτων κλπ.

188) εἰς τὰς πολλὰ σημαντικὰς δίκας οἱ δικασταὶ εἰδὼν τὰς ψήφους τῶν λαμβάνοντες αὐτὰς ἀπὸ τοῦ θυσιαστήριου, ὡς ὀρκίζονται τρόπον τινα, καὶ ἀπορίθμουν ἐὰν δὲν δικάσωσιν ὁρθῶς καὶ κατὰ πεποιθήσιν.

189) ἀμφιβόλλου ἂν ἐνοῦν ἐνταῦθα τὴν ἀκρόπολιν, ὡς φρονεῖ ὁ αἰδύμος Κορῆς. 190) τὴν φλευθέρως διὰ παρακλήσειν.

κην, ὡς Αἰσχίνης φησὶν, ἀφείδ' ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα, καὶ δεηθεὶς τῶν δικαστῶν Ἄναξαγόραν δὲ φοβηθεὶς ἐξέπεμψε καὶ προὔπεμψεν ἐκ τῆς πόλεως. ὡς δὲ διὰ Φειδίου προσέπειτα¹⁹¹ τῷ δήμῳ, φοβηθεὶς τὸ δικαστήριον, μέλλοντα τὸν πόλεμον καὶ ὑποτυφόμενον¹⁹² ἐξέκκυσεν, ἐλπίζων διασκευάσειν τὰ ἐγκλήματα, καὶ ταπεινώσειν τὸν φθόνον, ἐν πράγμασι μεγάλοις καὶ κινδύνοις τῆς πόλεως ἐκείνῳ μόνῳ διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δύναμιν ἀνατιθείη¹⁹³ ἐκυτήν. Αἱ μὲν οὖν αἰτίαι, δι' ἃς οὐκ εἶασεν ἐνδοῦναι Λακεδαιμονίους τὸν δῆμον, αὐταὶ λέγονται· τὸ δ' ἄληθές, ἔδῃλον.

ΑΓ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι γινώσκοντες, ὡς ἐκείνου καταλυθέντος, εἰς πάντα μακροκρότοις χρήσονται τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκέλευον αὐτοῖς τὸ ἄγος ἐλαύνειν¹⁹⁴, ᾧ τὸ μητρόθεν γένος τοῦ Περικλέους ἔνοχον ἦν, ὡς Θεουκιδίδης ἰσθόρηκεν. Ἡ δὲ πείρα περιέστη τοῖς πέμψασιν εἰς τούναντιόν¹⁹⁵, ἀντὶ γὰρ ὑποψίας καὶ διαβολῆς, ὃ Περικλῆς ἐτι μείζονα πίστιν ἔσχε καὶ τιμὴν παρὰ τοῖς πολίταις, ὡς μάλιστα μισοῦντων καὶ φοβουμένων ἐκεῖνον τῶν πολεμίων. Διὸ καὶ πρὶν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸν Ἀρχίδαμον ἔχοντα τοὺς Πελοποννησίους, προσέειπε τοῖς Ἀθηναίοις, ἂν ἄρα, τάλλα δῆῶν, ὃ Ἀρχίδαμος ἀπέχεται τῶν ἐκείνου, διὰ τὴν ξενίαν τὴν οὖσαν αὐτοῖς, ἢ διαβολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐνδιδοῦς ἀφορμὰς, ὅτι τῆ πόλει καὶ τὴν χώρῳ καὶ τὰς ἐπαύλεις ἐπιβιδῶσιν. Ἐμβαλλουσὶν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν στρατῷ μεγάλῳ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων, Ἀρχίδαμου τοῦ βασιλέως ἡγουμένου. Καὶ θροῦντες τὴν χώραν, προῆλθον εἰς Ἀχαρνὰς, καὶ καταστρατοπέδευσαν, ὡς τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἀνεξορκέμενον, ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς καὶ φρονήματος διαμαχομένον πρὸς αὐτούς. Τῷ δὲ Περικλεῖ δεῖνόν ἐφαίνετο πρὸς ἐξαικιμωρίους Πελοποννησίων καὶ Βιωτῶν ὀπλίτας (τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ τὸ πρῶτον ἐμβαλόντες) ὑπὲρ

αὐτῆς τῆς πόλεως μάχην συνάψαι· τοὺς δὲ βουλομένους μάχεσθαι καὶ δυσπαθούντας πρὸς τὰ γινόμενα, κατεπαύειν λέγων, ὡς δένδρα μὲν τμηθέντα καὶ κοπέντα φύεται ταχέως, ἄνδρῳ δὲ διαφρακέντων, αὐθις τυγεῖν οὐ ραδίον ἔστι. Τὸν δὲ δῆμον εἰς ἐκκλησίαν οὐ συνῆγε, δεδιὼς βιασθῆναι παρὰ γνώμην, ἀλλ', ὥσπερ νεὸς κυβερνήτης, ἀνέμου κατιόντος ἐν πελάγει, θέμενος εὖ πάντα καὶ καταείνας τὰ ὄπλα¹⁹⁶, χροῖται τῇ τέχνῃ, δάκρυα καὶ δεήσεις ἐπιβατῶν ναυτιώντων καὶ φοβουμένων ἔσας, οὕτως ἐκείνος, τὸ τ' ἄστυ συγκλείσας, καὶ καταλαβὼν πάντα φυλακτικῶς πρὸς ἀσφάλειαν, ἐχρητο τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς, βραχέα φροντίζων τῶν καταβοῶντων καὶ δεσχεραίνοντων. Καίτοι πολλοὶ μὲν αὐτοῦ τῶν φίλων δεόμενοι προσέεικοντο, πολλοὶ δὲ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλοῦντες καὶ κατηγοροῦντες· πολλοὶ δ' ἦδον ἄσματα καὶ σκόμματα πρὸς αἰσχύνῃν¹⁹⁷, ἐφουβρίζοντες αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν, ὡς ἄνθρωπον καὶ προειμένον τὰ πράγματα τοῖς πολεμίοις.

ΑΔ. Πλὴν ὑπ' οὐδενὸς ἐκινήθη τῶν τοιούτων ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ πράως καὶ σιωπῇ τὴν ἀδοξίαν καὶ τὴν ἀπέχθειαν ὑφίστάμενος¹⁹⁸, καὶ νεῶν ἑκατὸν ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον στόλον ἐπέμπεον, αὐτὸς οὐ συνεξέπλευσεν, ἀλλ' ἔμεινεν οἰκουρῶν καὶ διὰ χειρὸς ἔχων τὴν πόλιν¹⁹⁹, ἕως ἀππλάγησαν οἱ Πελοποννήσιοι. Θεραπέσιον δὲ τοὺς πολλοὺς ἄμους ἀσχάλλοντας ἐπὶ τῷ πολέμῳ, διανομαῖς τε χρημάτων ἀνελάμβανε²⁰⁰, καὶ κληρουχίας ἀνέγραψεν· Αἰγινήτας γὰρ ἐξελάσας ἅπαντας, διένειμε τὴν νῆσον Ἀθηναίων τοῖς λαχοῦσιν. Ἦν δὲ τις παρηγορία καὶ ἀφ' ὧν ἐπασχον οἱ πολέμιοι. Καὶ γὰρ οἱ περιπλέοντες τὴν Πελοπόννησον, χώραν τε πολλήν, κίωμας τε καὶ πόλεις μικρὰς διαπόρθησαν· καὶ κατὰ γῆν αὐτὸς ἐμβαλὼν εἰς τὴν Μεγαρικὴν, ἐφθειρε πάσαν. Ἡ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι πολλὰ μὲν δρωῦντες κακὰ τοῖς Ἀθηναίοις, πολλὰ δὲ πάσχοντες ὑπ' ἐκείνων ἐκ θαλάττης, οὐκ ἂν εἰς μῆκος πολέ-

191) ὁ σφαιρόστυχος, παράφρασις. 192) κρυφαίοντα χωρὶς φλόγα καὶ ἀναλαμπήν.

193) ἀντὶ τοῦ ἀναθίσειν, παρατάσεως γὰρ ὧδε χρονικῆς χρεια· οὐ γὰρ ἅπασι καὶ συντελικῶς ἀνέθηκεν, ἀλλ' ὅσους ἦν ἐν κινδύνοις ἀνατίθειν ἐαυτήν ἢ πόλιν σφ' Περικλεῖ, καὶ πρὸς ἐκείνῳ κατέφειρε.

194) τοῦ ἀνοσιουργήματος καθαίρειν. 195) ἔφερε τὸ ἐναντίον ἀποτέλεσμα.

196) τὰ ἐργαλεῖα τοῦ πλοίου, ὅσα συντίθεισιν εἰς ἐξοπλισμὸν ἐνὸς πλοίου, σχεῖναι πάντα κ.τ.τ. 197) διὰ καταφρόνησιν, κατασχίζην.

198) ἀναθερόμενος, ὑπομένων. 199) ἰδηγῶν, κυβερνῶν, χαλιναγωγῶν.

200) ἐκολάκωνεν, εἴλκωνεν, ἢ τοὺς ἐπαρηγόρει, τοὺς ἔκαμνε δὲ ἀναλαμβάνουσιν ἀπὸ τὴν λύπην.

μου τοσοῦτον προὔθησαν, ἀλλὰ ταχέως ἀπέπειον, ὡς περ εἰς ἀρχῆς ὁ Περικλῆς προηγόρευσε, εἰ μὴ τι δαιμόνιον ὑπηναντιώθη τοῖς ἀνθρωπίνους λογισμοῖς. Νῦν δὲ πρῶτον μὲν ἡ λοιμώδης ἐνέπεσε φθορὰ, καὶ κατενεμήθη τὴν ἀκμαζούσαν ἡλικίαν καὶ δύναμιν ὑφ' ἧς καὶ τὰ σώματα κακούμενοι καὶ τὰς ψυχὰς, παντάπασιν ἠγριώθησαν πρὸς τὸν Περικλέα, καὶ καθάπερ ἰατρὸν, ἢ πατέρα, τῇ νόσῳ παραφρονήσαντες, ἀδικεῖν ἐπεχείρησαν, ἀναπεισθέντες ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὡς τὴν μὲν νόσον ἢ τοῦ χωρτικικοῦ²⁰¹ πλήθους εἰς τὸ ἄστυ συμφορήσις ἐργάζεται, θέρους ὄρα πολλῶν ὄμοι χύδην²⁰² ἐν οἰκῆμασι μικροῖς καὶ σκηνώμασι πνευρῶσι ἠναγκασμένων διαιτᾶσθαι δαιταν οἰκουρὸν καὶ ἀργὴν ἀντὶ καθαρᾶς καὶ ἀναπεπταμένης²⁰³ τῆς πρότερον· τούτου δ' αἴτιος ὁ τῷ πολέμῳ τὸν ἀπὸ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὰ τεῖχη καταγαγμένους, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀνθρώποις τοσοῦτοις χρώμενος, ἀλλ' ἐὼν ὡς περ βοσκήματα καθειργμένους ἀναπίμπλασθαι φθορᾶς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μηδεμίαν μεταβολὴν, μηδ' ἀναψυχὴν ἐκπορίζων.

ΔΕ. Ταῦτα βουλόμενος ἴσθαι, καὶ τι προκαλυπεῖν τοὺς πολεμίους, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ναῦς ἐπλήρου, καὶ πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὀπλίτας καὶ ἰππέας ἀναθεσασάμενος, ἐμελλεν ἀνάγεσθαι μεγάλην ἐλπίδα τοῖς πολίταις, καὶ φόβον οὐκ ἐλάττω τοῖς πολεμίους ἀπὸ τοσαύτης ἰσχύος παρασχῶν. Ἢδη δὲ πεπληρωμένων τῶν νεῶν, καὶ τοῦ Περικλέους ἀναβεβηκότος ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ τριήρη, τὸν μὲν ἦλιον ἐκλιπεῖν συνέβη, καὶ γενέσθαι σκότος, ἐκπλαγῆναι δὲ πάντας, ὡς πρὸς μέγα σημεῖον. Ὅρων οὖν ὁ Περικλῆς περίφοβον τὸν κυβερνήτην καὶ διηπορημένον, ἀνέσχε τὴν χλαμύδα πρὸ τῆς ὄψεως αὐτοῦ, καὶ παρακαλίψας, ἠρώτησε, μὴ τι δεινόν, ἢ δεινοῦ τινος οἰεῖται σημεῖον· ὡς δ' οὐκ ἔφη, τί οὖν εἶπεν, ἐκεῖνο τούτου διαφέρει, πλὴν ὅτι μείζοντι τῆς χλαμύδος ἐστὶ τὸ πεποιηκὸς τὴν ἐπιστάτηναι· Ταῦτα μὲν οὖν ἐν ταῖς σχολαῖς²⁰⁴ λέγεται τῶν φιλοσόφων. Ἐκπεύσας δ' οὖν ὁ Περικλῆς, οὗτ' ἄλλο τι δοκεῖ τῆς παρασκευῆς ἄξιον δρᾶσαι· πολιορκησάσας τε τὴν ἱερὰν Ἐπίδαυρον²⁰⁵, ἐλπίδα παρασχούσαν ὡς ἀλωσομένην,

²⁰¹ τῶν χωρτικῶν. ²⁰² θέρους καὶ ἀτάκτους. ²⁰³ ἀνοικτῆς.

²⁰⁴ ἐν ταῖς θεασκαλείαις ἢ ἐν ταῖς διατριβαῖς. ²⁰⁵ τὴν τῆς Ἀργολίδος, ἐὰν τὸν ἐκτὶ μάλιστα τιμώμενον Ἀσκληπιόν.

ἀπέτυχε διὰ τὴν νόσον. Ἐπιγενομένη γὰρ οὐκ αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀπωσοῦν τῇ στρατιᾷ συμμίζαντας²⁰⁶ προσδιέφθειρεν. Ἐκ τούτου χαλεπῶς διακειμένους τοὺς Ἀθηναίους πρὸς αὐτὸν, ἐπειράτο παρηγορεῖν καὶ ἀναθαρρύνειν. Οὐ μὴν παρέλυσε τὴν ὀργὴν, οὐδὲ μετέπεισε πρότερον, ἢ τὰς ψήφους λαθόντας ἐπ' αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ γενομένους κυρίους, ἀφελέσθαι τὴν στρατηγίαν, καὶ ζημιώσασιν χρέμασιν. Ἦν ἀριθμόναι οἱ τὸν ἐλάχιστον, πεντεκαίδεκα τάλαντα, πεντήκοντα δ', οἱ τὸν πλείστον γράφουσι. Ἐπεγράφη δὲ τῇ δίκῃ κατήγορος, ὡς μὲν ἰδομένους λέγει, Κλέων· ὡς δὲ Θεόφραστος, Σιμίας. Ὁ δὲ Ποντικός Ἰρακλειδῆς Λακρατίδαν εἶρηκε.

ΔΤ. Τὰ μὲν οὖν δημόσια ταχέως ἐμελλε παύσεσθαι, καθάπερ κέντρον, εἰς τοῦτον ἄμα [τῇ] πληγῇ τὸν θυμὸν ἀφεικότων τῶν πολλῶν· τὰ δ' οἰκεῖα μοχθηρῶς εἶχεν αὐτῷ κατὰ τε τὸν λοιμὸν οὐκ ὀλίγους ἀποβαλόντι τῶν ἐπιτηδείων, καὶ ῥάσις διατετραραγμένω πόρρωθεν. Ὁ γὰρ πρεσβύτατος αὐτοῦ τῶν γνησίων υἱῶν, Ἐάνθιππος, φύσει τε διαπανθρὸς ὢν, καὶ γυναικὶ νέᾳ καὶ πολυτελεῖ συνοικῶν, Ἰσάνδρου θυγατρὶ, τοῦ Ἐπιλήκου, χαλεπῶς ἔφερε τὴν τοῦ πατρὸς ἀκρίθειαν²⁰⁷, γλίσχρος καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῷ χρηροῦντος. Πέμψας οὖν πρὸς τινα τῶν φίλων, ἔλαθεν ἀργύριον, ὡς τοῦ Περικλέους κελεύσαντος. Ἐκείνου δ' ὕστερον ἀπαιτοῦντος, ὁ μὲν Περικλῆς καὶ δίκην αὐτῷ προσέλαχε²⁰⁸· τὸ δὲ μεираκίον ὁ Ἐάνθιππος ἐπὶ τούτῳ χαλεπῶς διατεθείς ἐλοιδόρει τὸν πατέρα, πρῶτον μὲν ἐκφέρων ἐπὶ γέλωτι τὰς οἰκὸς διατριβὰς αὐτοῦ, καὶ τοῦτ' λόγους, οὐς ἐποίει μετὰ τῶν σοφιστῶν. Πεντάθλου γὰρ²⁰⁹ τινος ἀκοντίῳ πατάζαντος Ἐπίτιμον τὸν Φαρσάλιον ἀκουσίως, καὶ κτείναντος, ἡμέραν ὄλην ἀναλώσας μετὰ Πρωταγόρου διαπορούντα, πότερον τὸ ἀκόντιον, ἢ τὸν βαλόντα, ἢ τοὺς ἀγαννοθέτας, κατὰ τὸν ὀρθότατον λόγον αἰτίους χρῆ τοῦ πάθους²¹⁰ ἠγεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὴν περὶ τῆς γυναικὸς διαβολὴν ὑπὸ τοῦ Ἐανθίππου φησὶν ὁ Στησίμβροτος εἰς τοὺς πολλοὺς²¹¹ δια-

²⁰⁶ κοινωνήσαντας, εἰς ἐπιμίξαν ἐλθόντας, ἐμπόρους κλπ. ²⁰⁷ σχεδὸν ὡς ἐν τῇ συνθήκῃ. ²⁰⁸ κατ' αὐτοῦ ἐκίνησε. ²⁰⁹ ἔλαγε γὰρ ἀναλώσας τὸν Περικλῆς. ²¹⁰ τοῦ φόνου. ²¹¹ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς τὸν ὄχλον.

σπαρῆναι, καὶ ὅπως ἀνήκεστον²¹² ἄχρι τῆς τελευτῆς τῷ νεανίσκῳ πρὸς τὸν πατέρα παραμειναι τὴν διαφοράν· ἀπέθανε γὰρ ὁ Ξάνθιππος ἐν τῷ λοιμῷ νοσήσας. Ἀπέβαλε δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν ὁ Περικλῆς τότε, καὶ τῶν κηδεστῶν καὶ φίλων τοὺς πλείστους καὶ χρησιμωτάτους πρὸς τὴν πολιτείαν. Οὐ μὴν ἀπέπεινε, οὐδὲ προὔδικε τὸ φρόνημα καὶ τὸ μέγεθος τῆς ψυχῆς ὑπὸ τῶν συμφορῶν· ἀλλ' οὐδὲ κλαίων, οὐδὲ κηδεύων, οὐδὲ πρὸς τέρψιν τινὸς ὤφθη τῶν ἀναγκαίων, πρὶν γε δὴ καὶ τὸν περιλοιπὸν αὐτοῦ τῶν γνησίων²¹³ ἀποβαλεῖν Πάραλον. Ἐπὶ τούτῳ δὲ καμφθεὶς, ἐπειροῦτο μὲν ἔγκαρτερεῖν τῷ ἦθει καὶ διαφυλάττειν τὸ μεγαλόψυχον· ἐπιφέρων δὲ τῷ νεκρῷ στέφανον, ἠτήθη τοῦ πάθους πρὸς τὴν ὄψιν, ὥστε κλαυθμὸν τε ῥῆξαι²¹⁴, καὶ πλῆθος ἐκχεῖαι δακρῶν, οὐδέποτε τοιοῦτον οὐδὲν ἐν τῷ λοιμῷ βίῳ πεποικηκώς.

ΑΖ. Τῆς δὲ πόλεως πειρωμένης²¹⁵ τῶν ἄλλων στρατηγῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ῥητόρων, ὡς οὐδεὶς βάρους ἔχων ἰσόρροπον, οὐδ' ἀζῶμα πρὸς τοσαύτην ἐχέγγρον ἡγεμονίαν ἐφάνετο, πηλοῦτος δ' ἐκείνων καὶ καλοῦσαι ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τ' στρατῆγιον²¹⁶, ἀθυμῶν καὶ κείμενος οἴκῳ διὰ τὸ πένθος, ὑπ' Ἀλικιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων ἐπεισθὴ φίλων προελθεῖν. Ἀπολογησαμένους δὲ τοῦ δήμου τὴν ἀγνωμοσύνην τὴν πρὸς αὐτὴν, ὑποδεξάμενος αὐτῆς τὰ πράγματα, καὶ στρατηγὸς ἀρθεῖς, εἰσηγήσατο λυθῆναι τὸν περὶ τῶν νόθων νόμον, ἃν αὐτὸς εἰσεννήχῃ προτέρον· ὡς μὴ παντάπασιν ἐρημία διαδοχῆς τὸν οἶκον²¹⁷ ἐκλίπει τοῦσ' ἡμᾶς καὶ τὸ γένος. Εἶγε δ' οὕτω τὰ περὶ τὸν νόμον. Ἀκαμάζων ὁ Περικλῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸ πάντων πολλῶν χρόνων, καὶ παῖδας ἔχων, ὥσπερ εἴρηται, γνησίους, νόμον ἔγραψε, μόνους Ἀθηναίους εἶναι τοὺς ἐκ δυοῖν Ἀθηναίων γεγονότας. Ἐπεὶ δὲ τοῦ βασιλείως τῶν Αἰγυπτίων δωρεᾶν τῷ δήμῳ πέμψαντος τετρακισμυρίου πυρῶν μεδίμνους, ἔδει διανεμῆσθαι τοῖς πολίταις,

212) ἀσπονδον, ἀδολοπήτον, ἀνίατον. 213) γνησίους. 214) ῥῆξαι διὰ μέγεθος καὶ κλαίειν. 215) ἐδοκίμασε καὶ ὤφθη. 216) τὸ κατὰστημα τῶν στρατηγῶν, ὅθεν ἡ στρατηγία. 217) ἴσως γραπτέον, τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ τὸ εἶδος, ὡς μὴ τοῦ νομα καὶ τὸ γένος ἐκλίπειν, ἐρημία διαδοχῆς τοῦ οἴκου, τοῦτέστι διὰ τὸ μηδεὶνα περιεῖναι διαδοχὸν τοῦ οἴκου.

πολλὰ μὲν ἀνεφύοντο δίκαια τοῖς νόμοις ἐκ τοῦ γράμματος²¹⁸ ἐκείνου, τέως διαλανθάνουσαι καὶ παρορόμεναι, πολλοὶ δὲ καὶ οὐκοφαντήμασι περιέπιπτον. Ἐπράθησαν οὖν ἄλλοις²¹⁹ ὀλίγῳ πεντακισχιλίων ἐλάττους, οἱ δὲ μείναντες ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ κριθέντες²²⁰ Ἀθηναῖοι, μύριοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τεσσαράκοντα τὸ πλῆθος ἐξετάσθησαν²²¹. Οὗτος οὖν δεινὸν τὸν κατὰ τοσοῦτον ἰσχύσαντα νόμον ὑπ' αὐτοῦ πάλιν λυθῆναι τοῦ γράψαντος, ἢ παροῦσα δυστυχία τῷ Περικλεῖ περὶ τὸν οἶκον, ὡς δίκην τινὰ δεδωκότι τῆς ὑπεροφίας καὶ τῆς μεγαλυχιᾶς ἐκείνης, ἐπέκλασε²²² τοὺς Ἀθηναίους· καὶ δόξαντες αὐτὸν νεμεσητᾶ²²³ τε παθεῖν, ἀνθρωπίνως τε δεῖσθαι, συναχώρησαν ἀπογράφασθαι τὸν νόμον εἰς τοὺς φράτορας²²⁴, ὄνομα θέμενον τὸ αὐτοῦ. Καὶ τοῦτον μὲν²²⁵ ὕστερον ἐν Ἀργινούσις· κατανυμαρχήσαντα Πελοποννησίους ἀπέκτεινε ὁ δῆμος μετὰ τῶν συστρατηγῶν.

ΑΗ. Τότε δὲ τοῦ Περικλέους εὖεικεν ὁ λοιμὸς λαβῆσθαι²²⁶, λαθὴν οὐκ ὄξειαν ὥσπερ ἄλλων οὐδὲ σύντονον, ἀλλὰ βληχεῖα τινὴ νόσῳ καὶ μῆκος ἐν ποικίλαις ἐγρόσῃ μεταβολαῖς διαχρωσμένην²²⁷ τὸ σῶμα σχολαίως, καὶ ὑπερείπουσαν²²⁸ τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς. Ὁ οὖν Θεόφραστος ἐν τοῖς Ἠθικαῖς διαπορήσας, εἰ πρὸς τὰς τύχας τρέπεται τὰ ἦθη, καὶ κινούμενα τοῖς τῶν σωματίων πάθεσιν ἐξίσταται τῆς ἀρετῆς, ἱστορήκεν, ὅτι νόσῳ ὁ Περικλῆς ἐπισκοπούμενός τινι τῶν φίλων δεῖξαι περὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῷ τραχίλῳ περιηρημένον²²⁹, ὡς σφόδρα κακῶς ἔχων,

218) τοῦ νόμου. 219) ἐάν τις ἤλπισκετο παρεισφρήσας καὶ ἀναξίως ἐγγράφεισ πολλῆς, ἐπὶ πρᾶκτεο δουλοῦ ἴσως δὲ γραπτέον, ἀπεκρίθησαν, τοῦτέστιν ἀπεψηφίσθησαν. 220) δοκιμασθέντες, ἐγκριθέντες γνήσιοι Ἀθηναῖοι.

221) εὐφρόνησαν, ἐφάνησαν. 222) διαλυθῆναι, ἀκυρωθῆναι. 223) ἐπέκλασεν, ἐμάλαξεν, εἰς εὐπλαγχνίαν ἐκίνησεν. 224) ἀξίως τιμωρῆθησαν.

225) διὰ τὸ ἔγκριθῆναι, νομοποιήσῃ ἢ ὑποθεσίᾳ. καὶ γαίη μέρος τῆς φρατρίας, ἢ δὲ φρατρίας ἦτο τιμηματὶ ἢ ὑποδικασίᾳ τῆς φυλῆς· εἰς δὲ τοὺς φράτορας ὤφειλε καὶ ποροῦσθαι καὶ ἐγκριθῆναι ὑπ' αὐτῶν ὁ υιοθετούμενος.

226) τὸν υιοθετηθέντα υἱὸν τοῦ Περικλέους, ὅστις ἔφερε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Περικλέους. Ξενφ. Ἑλλην. Α, ζ. 227) τὸν ἐκτύπησεν, τὸν προσέβαλε. 228) ἀφανίζουσαν. 229) ὑποκρίπουσαν, κατ' ὀλίγον κρημνίζουσαν.

230) ὠμοῖαζον λοιπὸν καὶ αἱ γυναῖκες τῆς ἀρχαιοφροσύνης τὰς γυναῖκες τῆς ἐποχῆς μάς.

ὅπῃτε καὶ ταύτην ὑπομένοσι τὴν ἀβελτηρίαν. Ἦδη δὲ πρὸς τῷ τελευτῶν ὄντος αὐτοῦ περικαθήμενοι τῶν πολιτῶν οἱ βελτιστοὶ καὶ τῶν φίλων οἱ περιόντες,²³⁰ λόγον ἐποιούντο τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δυνάμεως, ὅση γένοιτο, καὶ τὰς πράξεις ἀνεμετρούοντο, καὶ τῶν τροπαίων τὸ πλῆθος· ἐνέξα γὰρ ἦν ἡ στρατηγῶν καὶ νικῶν ἔστησεν ὑπὲρ τῆς πόλεως. Ταῦτα, ὡς οὐκέτι συνιέντος, ἀλλὰ καθηρημένου²³¹ τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· ὁ δὲ πᾶσιν ἐτήγγανε τὸν νοῦν προσεσχηκῶς, καὶ φθεγγόμενος εἰς μέσον²³², ἔφη θαυμάζειν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐπαινοῦσιν αὐτοῦ καὶ μνημονεύουσιν, ἃ καὶ πρὸς τύχην ἐστὶ κοινὰ²³³, καὶ γέγονεν ἤδη πολλοῖς στρατηγοῖς· τὸ δὲ κάλλιστον καὶ μέγιστον οὐ λέγουσιν. Οὐδεὶς γὰρ, ἔφη, δι' ἐμὲ τῶν ὄντων Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον περιβάλετο.

ΑΘ. Θαυμαστός οὖν ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον τῆς ἐπιεικείας καὶ πραότητος, ἦν ἐν πράγμασι πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἀπεχθείας διατήρησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ φρονήματος, εἰ τῶν αὐτοῦ καλῶν ἠγεῖτο βελτιστον εἶναι τὸ μῆτε φθῶν, μῆτε θυμῷ χαρίσασθαι μηδὲν ἀπὸ τηλικαύτης δυνάμεως, μηδὲ χρήσασθαι τινι τῶν ἐχθρῶν ὡς ἀνηκέστω. Καί μοι δοκεῖ τὴν μειρακιώδη καὶ σοβαρὰν ἐκείνην προσωπιμίαν ἐν τούτῳ ποιεῖν ἀνεπίφθονον καὶ πρέπουσαν, οὕτως εὐμενὲς ἦθος, καὶ βίον ἐν ἐξουσίᾳ καθαρὸν καὶ ἀμίαντον, Ὀλύμπιον προσαγορεύεσθαι· καθάπερ τὸ τῶν Θεῶν γένος ἀζιουμέν²³⁴, αἴτιον μὲν ἀγαθῶν, ἀναίτιον δὲ κακῶν πεφυκὸς, ἄρχειν καὶ βασιλεύειν τῶν ὄντων. Οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ συνταράττοντες ἡμᾶς ἀμυθεστάταις δόξαις, ἀλίσκονται τοῖς αὐτῶν ποιήμασι, τὸν μὲν τόπον, ἐν ᾧ τοῖς Θεοῖς κατοικεῖν λέγουσιν, ἀσφαλὲς ἔδος,²³⁵ καὶ ἀσάλευτον καλοῦντες, οὐ πνεύμασιν, οὐ νέφεσι χρώμενον, ἀλλ' αἰθρία μαλακῇ καὶ φωτὶ καθαρῷ τὸν ἅπαντα χρόνον ὀμπλῶς περιλαμπόμενον, ὡς τοιαύτης τῷ μακαρίῳ καὶ ἀθανάτῳ διαγωγῆς μάξιστα πρεπούσης· αὐτοὺς δὲ τοὺς Θεοὺς ταρχῆς

230) οἱ ζῶντες, οἱ ὑπολειπόμενοι. 231) ἀφρημένου. 232) φανερὰ, ἀκουστά εἰς ὅλους· ὥστε καὶ τὸν ἀκούσαντα ἴδωσι. 233) ὡς ἐκ τῆς τύχης, ἢ ἀναλόγως πρὸς τὴν τύχην, εἶναι κοινὰ καὶ εἰς ἄλλους.

234) φρονούμεν, κείμενον. 235) Ὀμρ. Ὀδυσσ. Ζ, 42—46.

καὶ δυσμενεῖς καὶ ὀργῆς, ἄλλων τε μεσοῦς παθῶν ἀποφαίνοντες, οὐδ' ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι προσηκόντων. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔσως ἐτέρας δόξει πραγματείας εἶναι· τοῦ δὲ Περικλέους ταχθεῖαν αἴσθησιν καὶ σαφῆ πάθος Ἀθηναίους ἐνεργάζετο τὰ πράγματα. Καὶ γὰρ οἱ ζῶντος βαρυνόμενοι τὴν δύναμιν, ὡς ἀμαυροῦσαν αὐτοὺς, εὐθὺς ἐκ ποδῶν γενομένου, πειρώμενοι ῥητόρων καὶ δημογωγῶν ἐτέρων, ἀνωμολογοῦντο μετριώτερον ἐν ὄγκῳ, καὶ σεμνότερον ἐν πραότητι μὴ φῦναι τρόπον²³⁶. ἢ δ' ἐπίφθονος²³⁷ ἰσχυρὸς ἐκείνη, μοναρχία λεγομένη καὶ τυραννὶς πρότερον, ἐφάνη τότε σιτήριον ἔρυμα²³⁸ τῆς πολιτείας γενομένη· τοσαύτη φορὰ καὶ πλῆθος ἐπέκειτο κακίας τοῖς πράγμασιν²³⁹, ἦν ἐκεῖνος, ἀσθενῆ καὶ ταπεινὴν ποιῶν ἀπέκρουπε, καὶ κατεκόλυεν ἀνήκεστον ἐξουσίᾳ γενέσθαι.

236) ἦθος· βλ. καὶ σελ. 52, σημ. 13. 237) κινούσα τὸν φθόνον. 238) ὑποστίγμα, καὶ προφυλακτικὸν ὄχημα. ἴσω· δὲ γραπτέον, ἔρυμα (σεβοῦρῆ2).

239) φορὰ καὶ πλῆθος κακίας, πλείστη ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων κακία ἐπέκειτο εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα· ἦσαν δι' αὐτὴν εἰς πολλὴν διαφθορὰν καὶ ἀταξίαν.

Ε΄. ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

ΚΑΙ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Ὁ μέγας Βασίλευς ἐκ γονίων ἑπιφανῶν, ἦν Ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ ἔκμασε κατὰ τὸν Δ΄ αἰῶνα μετὰ Χριστὸν. Ἐγράφη δὲ διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἀσκητικὰς ἐπιλάμιας, θευμαζόμενος διὰ τὸ ἑπικρατοῦν ἐν αὐταῖς ἀληθῆς εὐσεβείας πνεύμα καὶ διὰ τὴν χάριν τοῦ λόγου.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΙΟΥΛΙΤΤΑΝ,

καὶ τὰ λοιπόμενα τῆς προληχθείσης ἐπιλάμιας τῆς περὶ εὐχαριστίας.

Η μὲν ὑπόθεσις τῆς ἐκκλησίας ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῇ μακαρίᾳ μάρτυρι γενομένου κήρυγμα. Περιηγήσαμεν γὰρ ὑμῖν τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ὑπόμνημα ἔχουσαν¹ τῆς μεγάλης ἀθλήσεως, ἣν ἐν γυναικίῳ σώματι ἀνδρειοτάτην καὶ πᾶσαν ἐκπληξῆν ἐμποιοῦσαν τοῖς τότε παροῦσι τῷ θεάματι, καὶ τοῖς ὕστερον ἐκ τῆς τῶν πεπειραμένων διηγήσεως δεχρμένοι τὴν ἀκοήν², ἡ μακαριωτάτη γυναικῶν Ἰουλιττα ἤθλησεν, εἴπειρ δὴ γυναῖκα προσαγορεύειν εὐπρεπὲς τὴν τῷ μεγαλοφυῶν τῆς ψυχῆς τῆς γυναικείας φύσεως τὴν ἀσθένειαν ἀποκρύψασαν ὅρ³ ἧς ἠγοῦμαι μάλιστα πεπλήχθαι τὸν κοινὸν ἡμῶν ἀντίπαλον⁴, οὐ φέροντα τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἦτταν. Ὅς τὰ μεγάλα ἐκείνη⁵ ὑπερηφανεύμενος, σείειν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ καταλήψεσθαι ὡς νοστίαν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡς αἰ-

ρεν⁶, καὶ πόλεις ἐρημώσκειν, ἐφάνη γυναικείας ἀρετῆς ἠπτόμενος. Ἦν ἐπιχειρήσας ἐν καιρῷ πειρασμοῦ διελέγξαι, ὡς οὐ δυναμένην ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἀσθενείας μέχρι παντός τὴν εἰς θεὸν εὐσεβεῖαν δικωσάσθαι, εὖρε διὰ τῆς πείρας ἀνδρειοτέρων τῆς φύσεως, καὶ τοσοῦτον αὐτοῦ τῶν φοβερῶν καταγελάσασαν, ὅσον αὐτῷ· προσέδοκα τοῖς δεινοῖς αὐτὴν ὑποπόηξεν⁷. Δίκης γὰρ αὐτῇ πρὸς τινα τῶν ἐν τῇ πόλει δυνατῶν συνεσκόψεως, πλεονεκτικῶν ἀνδρῶν καὶ βίαιον, ἐξ ἀρπαγῆς καὶ λεηλασίας τὸν πλοῦτον ἑαυτῷ αἰροῖσαντα, θεῶν γῆς τε πλήθος ἀποταμόμενος⁸, καὶ ἀγροὺς καὶ κώμας, καὶ βοσκήματα καὶ οἰκέτας, καὶ πᾶσαν τὴν περιούσαν τοῦ βίου κατασκευὴν ἐκ τῆς γυναικὸς πρὸς ἑαυτὸν μεταστήσας, κατελήφει⁹ τὰ δικαστήρια, συκρηφάνταις καὶ ψευδομάρτυσι καὶ δωροδοκίᾳ τῶν δικαζόντων ἐπερειδόμενος. Ὡς δὲ παρῆν ἡ κυρία⁹, καὶ ὁ κηρὺς ἐκάλει, καὶ οἱ συνήγοροι εὐτρεπεῖ¹⁰, ἀρχαμένην διδάσκειν τοῦ ἀνθρώπου τὴν τυραννίδα, καὶ διαγείσθαι μέλλουσιν τὸν τε τρόπον τῆς ἐξ ἀρχῆς κτήσεως, καὶ τοῦ χρόνου τοῦ μήκος τοῦ βεβηκιοῦτος τὴν δεσποτείαν, εἶτα τὴν βίαν τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν πλεονεξίαν ὀδύρεσθαι· παρελθὼν, οὐκ ἔρη εἰσαχώρημον εἶναι τὴν δίκην¹⁰ (μηδὲ γὰρ εἶναι¹¹ θεμιτὸν τῶν κοινῶν μετέχειν τοὺς μὴ λατρεύοντάς τοις θεοῖς τῶν βασιλέων, καὶ μὴ ἐζημιωμένους¹² τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν), ἐδόκει δίκαια λέγειν τῷ ἄρχοντι, καὶ ἀναγκαῖα¹³ προτείνεσθαι. Καὶ εἰθὺς λιθωντός, καὶ ἐσχάρα¹⁴, καὶ πρῶτασις τοῖς δικαζομένοις· ἀνομιένοις μὲν τὸν Χριστὸν, ἀπολαίβειν τῶν νόμων καὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας, ἀντεχομένοις δὲ τῆς πίστεως, μήτε δικαστηρίων, μήτε νόμων, μήτε τῆς λοιπῆς πολιτείας μετέχειν, ὡς ἡτιμωμένοις κατὰ τὸν νόμον τῶν τότε κρατούντων.

Τὶ οὖν ἐπὶ τούτοις¹⁵; ἄρα ἐδελεάσθη τῷ πλοῦτῳ; ἢ τῇ πρὸς τὸν ἀδικῶντα φιλονεικίᾳ τὸ συμφέρον παρεῖδον; ἢ τὸν ἐκ τῶν

5) ἀρπάσαι. 6) κω-αροβήσκειν. 7) σπυρριστηθεῖς οἰκειοποιηθεῖς.

8) εἶχε προκαταλάβει. 9) ἡ δίκαιμος, ἢ προσδιορισμένη εἰς δίκην ἡμέρα.

10) ἔτοιμοι. 11) εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ γείνη αὐτῇ ἡ δίκη.

12) ἔλεγε Κ § 403 σελ. 314. 13) ἀπαριουμένους.

14) δίκαια, εὐλογα. 15) πρ. θεοιστήριον. 16) μετὰ ταῦτα.

1) Ἄναμνηστικόν. 2) ἀκούσει. 3) τὸν μετὰ τὸν βασιλέα.

4) ἔλεγε τὰ ἐφεθῆς σείειν κτλ. Ησού. 10, 14.

δικαστῶν ἐπισητημένον κίνδυνον ἐξεπλάγη; Οὐμενοῦν' ἀλλ', ἐβρέτω, φησίν, ὁ βίος, οἰχέσθω χρήματα' μηδὲ τὸ σῶμά μοι περιλειφθεῖν, πρὶν τινα φωνὴν ἀφίεναι ἀσεβῆ κατὰ τοῦ κτίσαντός με Θεοῦ. Καὶ ὕψω πλέον ἑώρα τὸν ἄρχοντα τοῖς λόγοις τούτοις ἀργιαινόμενον, καὶ πρὸς τὴν ἐσχάτην κατ' αὐτῆς ὀργὴν ἐκκαίόμενον, τοσούτῳ πλέον εὐχαρίστει τῷ θεῷ, ὅτι χρημάτων φθαρτῶν ἀμφισβητούσα¹⁶, ἐφάνη τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἑαυτῇ βεβαιούσα τὴν κτῆσιν' καὶ γῆν μὲν ἀφαιρουμένην, ἵνα παράδεισον κτήσεται' ἀτιμίαν¹⁷ δὲ καταδικαζομένην, ἵνα τῶν στεφάνων τῆς δόξης καταξιωθῇ' σῶμα δὲ κατακλιζομένην, καὶ ζῶην ἀφαιρουμένην τὴν πρόσκαιρον, ἵνα τῶν μακαρίων ἐλπίδων λάβῃται¹⁸, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων ἐν τῇ χαρᾷ τῆς βασιλείας εὐρισκομένη. ἴς; δὲ πολλάκις ἐρωτωμένη, πολλάκις τὴν αὐτὴν ἤφει φωνὴν, δούλην ἑαυτῆν τοῦ Χριστοῦ λέγουσα, καὶ κατηράτο τοῖς πρὸς τὴν ἄρνησιν προκαλουμένοις¹⁹. τότε δὴ ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας²⁰ οὐ μόνον τὰ κτίματα, ὧν ἀδικῶς καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀφῆρητο, ἀπεστέρησεν' ἀλλὰ καὶ τὴν ζῶην αὐτὴν προσεζήμειωσεν, ὡς ἐνόμιζε, πρὶν παραδοῦς αὐτὴν. Ἢ δὲ πρὸς οὐδὲν οὕτω τῶν κατὰ τὴν βίον τερπνῶν ἠπειγμένως²¹ ἔδραμεν, ὡς ἐπὶ τὴν φλόγα ἦλθεν ἐκείνην, προσώπῳ καὶ σχήματι, καὶ οἷς ἐφθέγγετο, καὶ τῇ ἐπανθούσῃ φαιδρότητι, τῆς ψυχῆς τὸ περιχαρὲς ἐμφαινοῦσα' παρακαλοῦσα τὰς παρεστηκυίας τῶν γυναικῶν, μὴ καταμαλακίζεσθαι²² πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας πόνοους, μηδὲ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν προφαρίζεσθαι. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ φεράματος, λέγουσα, τοῖς ἀνδράσιν ἐσμέν' κατ' εἰκόνα θεοῦ γεγόναμεν, ὡς καὶ οὗτοι. Ἀριτῆς δεκτικὸν τὸ θῆλυ, ὁμοτίμως τῷ ἄρβηνι, παρὰ τοῦ κτίσαντος γέγονε. Καὶ τί γὰρ ἡ²³ συγγενεῖς τοῖς ἀνδράσι διὰ πάντων²⁴ ἐσμέν; Οὐ γὰρ σὰρξ μόνον ἐλήφθη πρὸς γυναικὸς κατασκευὴν, ἀλλὰ καὶ ὄσπου ἐκ τῶν ὀστέων. Ἵστε τὸ στερῶν, καὶ εὐτονον, καὶ ὑπομονητικόν, ἐξ ἴσου τοῖς ἀν-

16) φιλονεικῶσα διὰ φθαρτά. 17) εἰς ἀτιμίαν.

18) ἐπιτύχη. 19) τοὺς παρακινούντας. 20) ὁ ἄδικος.

21) προθύμως. ἐπιέγομαι. 22) νὰ μὴ ἐλαυνώμεθα, ἀποδεικνύωμεν, ἀποφύγωμεν. 23) οὐδὲν ἄλλο ἢ, πάντως συγγενεῖς ἐσμέν.

24) ἐν πᾶσι, κατὰ πάντα.

δράσι, καὶ παρ' ἡμῶν ὑφίεται τῷ Δεσπότη²⁵. Ταῦτα εἰπούσα, πρὸς τὴν πυρὰν ἦλατο' ἡ δὲ περισχοῦσα²⁶ τῆς ἀγίας τὸ σῶμα, ὡσπερ τις θάλαμος φωτεινός, τὴν μὲν ψυχὴν ἐπὶ τὴν οὐράνιον χώραν καὶ τὴν πρέπουσαν αὐτῇ λῆξιν ἀνέπεμψε, τὸ δὲ τίμιον σῶμα ἀέρεκιον διεσώσατο τοῖς προσήκουσιν' ὅπερ ἐν τῷ καλλίστῳ προτεμενίσματι²⁷ τῆς πόλεως κείμενον, ἀγιάζει μὲν τὸν τόπον, ἀγιάζει δὲ τοὺς εἰς αὐτὸν συνιόντας. Γῆ δὲ, ἡ κατευλογηθεῖσα τῇ ἐπιδημίᾳ τῆς μακκαρίας, ἐκ τῶν οἰκείων λαγόνων ὕδατος φύσιν χαριστάτην ἀνῆκεν' ὥστε τὴν μάρτυρα ἀντὶ μητρὸς γενομένην οἷόν τινα γάλακτι κοινῶ τιθηνεῖσθαι²⁸ τοὺς ἐν τῇ πόλει. Τοῦτο καὶ ὑγιαίνουσι φυλακτικῶν, καὶ τρυφῶσι σωφρόνως ἡδονῆς χορηγία, καὶ ἀβρωστοῦσι παραμυθία' τὴν τοῦ Ἐλισσαίου χάριν εἰς Ἱερικουντίους, ταύτην²⁹ εἰς ἡμᾶς παρασπομένης τῆς μάρτυρος, τὸ ἀλμυρὸν τῆς κοινῆς φύσεως τῶν περὶ τὸν τόπον ὑδάτων εἰς γλυκεῖαν καὶ ἀπαλὴν καὶ προσνηθῆσαι αἰσθησίν διὰ τῆς εὐλογίας μεταβαλῶσης. Οἱ ἄνδρες μὴ καταδεξήσθε γυναικῶν ἐλάττους ὀφθῆναι πρὸς τὴν εὐσέθειαν. Αἱ γυναῖκες, μὴ ἀπολειφθῆτε τοῦ ὑποδείγματος³⁰, ἀλλ' ἀπροφασίστως τῆς εὐσεβείας ἀντέχεσθε' ἔργῳ πείραν λαβούσαι, ὅτι πρὸς οὐδὲν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὸ ἐλάττωμα τῆς φύσεως ἐμποδίζει.

Πολλὰ περὶ τῆς μάρτυρος εἰπεῖν ὀρημημένον³¹, ὁ χθὲς ἡμῖν κινηθεῖς λόγος, ἀτελής καταλειφθεῖς, τὴν ἐπὶ πλείον ἐν τούτοις διατριβῆν οὐκ ἐπιτρέπει. Δυσχερὲς δέ τις ἐγὼ φύσει πρὸς πᾶν τὸ ἀτέλεσον. Ἀτερπὲς μὲν γὰρ θέαμα, καὶ εἰκὼν ἐξ ἡμισείας τὴν μίμησιν ἔχουσα, ἄχρηστος δὲ ὀδοιπορίας πόνοος, μὴ πρὸς τὸ προκείμενον πέρασ, μηδὲ πρὸς τοὺς ὀρισμένους σταθμούς ἀποσωθέντος τοῦ ὀδοιπόρου. Καὶ θήρας τὸ παρὰ μικρὸν, ἴσον ἐστὶ τοῦ μηδενός³². καὶ οἱ τρέχοντες ἐν τοῖς σταδίοις, ἐνὶ πολλάκις βήματι

25) ὁρατὸν καὶ προσφύς ἐπιχειρήμα! Ἰδοὺ πῶς οἱ ἀγαθοὶ ἱεροκήρυκες καὶ ἀπὸ τῶ συνηθέστατα τῆς γραφῆς χωρία, ἀξιολογώτατα ἀρτύνουσι ἐπιχειρήματα!

26) περιεπλήξασα. 27) προθύμα τοῦ καυῶ. 28) πρέφειν. 29) Β. Σ. 108.

30) μὴ μείνῃτε κατόπι, κατωτέρω ἀπὸ τὸ παρόδειγμα.

31) ἀντὶ ὀρημητέω ἢ ὀρημημένου ἡμῶ δὴλ. 32) τὸ παρ' ἄλλῳ ἐπιτεγχεῖν, ἢ τὸ ἄλγισθαι θραύειν ἴσον τῷ μὴθεῖν.

σκουσι· πῶς καταλιπούσα τοὺς θρήνους, εὐχαριστίας φωνᾶς ἀναλάβῃ; Πῶς; Ἐάν λογισηται ὅτι τῷ παιδί, τῷ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντι, οἰκειότερος πατήρ ὁ θεός, καὶ φρονιμώτερος προστάτης, καὶ οἰκονόμος τοῦ βίου. Τί οὖν οὐκ ἐπιτρέπομεν⁴⁸ τὰ αὐτοῦ κτήματα πρὸς τὸ δοκοῦν διατίθεσθαι τῷ φρονίμῳ δεσπότη, ἀλλ' ὡς οἰκείων σπερούμενοι ἀγανακτοῦμεν, καὶ τοῖς ἀποθνήσκουσιν ὡς ἀδικηθεῖσι συμπάσχουμεν; Σὺ δὲ ἐκεῖνο λογίζου, ὅτι οὐκ ἀπέθανε τὸ παιδίον, ἀλλ' ἀπεδόθη· οὐδὲ ἀπετελεύτησεν ὁ φίλος, ἀλλ' ἀπεδήμησε, καὶ μικρόν τι προεῖληψε τῆς οὐδοῦ⁴⁹, ἣν καὶ ἡμᾶς ἀναγκαίως δεήσει πορεύεσθαι. Ἔστω σοι ἐντολὴ τοῦ θεοῦ σύνοικος, οὗτον τι φῶς καὶ διαύγειαν πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων διάκρισιν παρεχομένη ἀδικαλείπτος· ἥτις πόρρωθεν τὴν τῆς ψυχῆς σου ἐπιστάσιαν⁵⁰ προκατασχούσα, καὶ τὰς ἀληθεῖς περὶ ἐκάστου δόξας προεுτρεπίζουσα, ὑπ' οὐδενὸς ἕασει σε τῶν προσπιπτόντων ἀλλοιωθῆναι· ἀλλὰ τῷ προεுτρεπισμένῳ τῆς διανοίας, ὡσπερ τινὰ σκόπελον θαλάσσης γείτονα, ἀσφαλῶς καὶ ἀσειστώσας τῶν τε βιαιῶν πνευμαίων, καὶ τῶν κυμάτων τὰς ἐπιθρομάς ὑπομένειν. Διὰ τί γὰρ οὐχὶ θνητὰ φρονεῖν περὶ τοῦ θνητοῦ προειθίσθης, ἀλλ' ἀπροσδόκητον τοῦ παιδοῦ τὸν θάνατον προσεδέξω; Ὅτε σοι πρῶτον ἠγγέλθη τοῦ υἱοῦ ἢ γέννησις, εἰτίς σε ἤρετο, ποταπὸν ἐστί τὸ τεχθέν; τί ποτε ἂν ἀπεκρίνω; Ἄρα ἄλλο τι ἂν εἶπες, ἢ ὅτι ἀνθρωπῶς ἐστί τὸ γεννηθέν; Εἰ δὲ ἀνθρωπῶς· καὶ θνητὸς δηλονότι. Τί οὖν παράδοξον, εἰ ἀπέθανεν ὁ θνητός; Οὐχ ὄρα; ἥλιον ἀνατέλλοντα καὶ δύομενον; οὐχ ὄρας τὴν σελήνην αὐξοῦσαν, εἶτα φθίνουσαν; οὐ τὴν γῆν θάλλουσαν, εἶτα ξηρανομένην; Τί τῶν περὶ ἡμᾶς ἐσττικῆ⁵¹; τί ἀκίνητον ἔχει τὴν φύσιν καὶ ἀμετάπτωτον; Ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἴδε τὴν γῆν. Οὐδὲ ταῦτα διακονίζει. Ὁ γὰρ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, φησὶν· οἱ ἀστέρες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦνται· ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται· ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς^{51*}. Τί οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἡμεῖς, μέρος ὄντες τοῦ

κόσμον, ἀποκλύομεν τῶν ἐκ τοῦ κόσμου; Πρὸς ταῦτα ἀποβλέπων, ὅταν καὶ ἐπὶ σὲ ἔλθῃ τῶν κοινῶν τὸ μέρος, ἐνεργε μύσας⁵², οὐκ ἀπαθῶς, οὐδὲ ἀνασθητός· (τίς γὰρ μισθὸς ἀναλγησίας;) ἀλλ' ἐπιπόνοῦς μὲν καὶ σὺν ἀληθῶσι μυριάσι· πλὴν ὑπένεγκες, ὡσπερ τις γενναῖος ἀγωνιστῆς, τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἀνδρείαν οὐ μόνον ἐκ τοῦ τύπτειν τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ φέρειν στεβρῶς τὰς πρὸ αὐτῶν πληγὰς ἐπιδεικνύμενος· καὶ ὡσπερ τις κυβερνήτης σοφῆς καὶ ἀτάραχος ὑπὸ τῆς ἄγαν περὶ τὸν πλοῦν ἐμπειρίας ὄρθην, καὶ ἀβάπτιστον⁵³ καὶ παντὸς χειμῶνος ὑψηλοτέρην τὴν ψυχὴν διασώζων. Παιδοῦ ἀγαπητοῦ, ἢ γυναικὸς καταθυμίας, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν φιλάτων καὶ κατὰ πᾶσαν εὐνοίαν συνημμένων στέρησις, οὐδὲν δεῦνδν τῷ προεσκεμμένῳ, καὶ τὸν ὄρθην λόγον ἠγεμῶνα τῆς ζωῆς ἔχοντι, ἀλλὰ μὴ κατὰ συνήθειάν τινα πορευομένῳ. Ἔθους γὰρ χωρισμὸς καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐστί δυσφωρώτατος. Καὶ ποτε εἶδον ἐγὼ βουὴν ἐπὶ φάτνης δακρύνοντα, τοῦ συνόμου αὐτοῦ καὶ ὁμοζύγου τελευτήσαντος. Καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀλόγων σφοδρῶς τῆς συνηθείας ἐστὶν ἰδεῖν ἀντεχόμενα. Σὺ δὲ οὐχ οὕτως ἐμαθεῖς, οὐδὲ ἐδιδάχθης. Ἄλλ' ἀρχὴν μὲν φιλίας λαμβάνειν ἐκ μακρᾶς ὀμιλίας καὶ χρόνιου ἔθους⁵⁴, οὐδὲν ἀπεικός· ὀδύρεσθαι δὲ τὸν χωρισμὸν διὰ τὴν ἐπὶ πλείστον ἡμῖν γενομένην διατριβήν⁵⁵, παντελῶς ἀλογον.

Οἶον, γυνὴ συνεκληρώθη σοι κατὰ τὴν κοινωσίαν τοῦ βίου, πᾶσαν ἠδονὴν σοὶ κατὰ τὸν βίον παρεχομένη, εὐθυμίας δημιουργός, θυμηθῶν πρόξενος, τὰ χρηστὰ συναξοῦσα, ἐν ταῖς λύπαις τὸ πλείστον μέρος τῶν ἀνιαρῶν ἀφαιρουμένη· αὕτη ἐξαίφνης ἀναρπασθεῖσα οἴχεται. Μὴ ἀγριάνης⁵⁶ τῷ πάθει· μηδὲ αὐτόματόν τινα εἴπης εἶναι συντυχίαν τῶν γινομένων, ὡς μηδενὸς προστάτου τὸν κόσμον οἰκονομοῦντος· μηδὲ κακόν τινα δημιουργὸν ὑπόβηθι, ἐκ τῆς κατὰ τὴν λύπην ἀμετρίας πονηρὰ δόγματα ὑποτιθέμενος σεαυτῷ· ἀλλὰ μηδὲ ἐκπέσης τῶν ὄρων τῆς εὐσεβείας. Ἐπειδὴ γὰρ ὄλων ἐγένεσθε οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, πολλὴ συγ-

⁴⁸ διὰ τί δὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ⁴⁹ καὶ ἄλλοι μᾶς ἐπέρασεν εἰς τὸν δρόμον.
⁵⁰ τὴν κρίσιν, τὸ κριτικόν. ⁵¹ μὲνι σταθερὸν καὶ ἀκίνητον, ἀμετάβλητος ^{51*} Μαθ· κβ. 35. καὶ 29.

⁵² σωπῶν. ⁵³ ἀβῆστον, ἀπόρητον. ⁵⁴ διὰ μακροχρόνιον συνηθεῖαν.
⁵⁵ διότι ἐπὶ πολλῶν καιρῶν συναναστρέφμεν. ⁵⁶ μὴ ἐκτραχυνθῆς, ἀγριεύσῃς διὰ τὴν θλίψιν.

γνώμη τῶ τὴν διχοτομίαν καὶ τὴν τῆς συναφείας διαίρεσιν μετὰ ἀλλημάτων δεχομένων οὐ μὴν τούτου γε ἕνεκεν ἢ διανοεῖσθαι τι τῶν οὐ προσήκόντων, ἢ φθέγγεσθαι σοὶ λυσιτελέε. Ἐνόησον γὰρ ὅτι ὁ πλάσας ἡμᾶς καὶ ψυχῶν.⁵⁷ Θεὸς ἰδίαν ἔδωκεν ἐκάστη ψυχῇ τὴν τοῦ βίου διαγωγὴν, καὶ ἄλλοις ἄλλους ὁρους ἐπέθετε τῆς ἐξόδου. Τὸν μὲν γὰρ ἐπὶ πλείον παραμείναι τῆ παρουσίας τῆς σαρκός,⁵⁸ ὡκονόμενος· τὸν δὲ θάττον ἀπολυθῆναι τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος διατάξατο, κατὰ τοὺς ἀρρήτους τῆς σοφίας ἑαυτοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης λόγους. Ἵππερ οὖν οἱ ταῖς εἰρκταῖς ἐμπόπτοντες, οἱ μὲν ἐπὶ πλείονα χρόνον τῆ κακώσεως τῶν δεσμοτηρίων ἀναποκλείονται, οἱ δὲ ταχύτεραν εὐρίσκουσι τῆς κακοπαθείας ἀπαλλαγὴν· οὕτω καὶ αἱ ψυχαί, αἱ μὲν ἐπὶ πολὺ προσκατέχονται τῇ ζωῇ ταύτῃ, αἱ δὲ ἐπ' ἔλαττον, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀξίας ἐκάστου, σοφῶς καὶ βαθεῶς, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἐφίκοιτο νοὺς ἀνθρώπων, τὰ περὶ ἑκάστον ἡμῶν τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς προβλεπομένου. Οὐκ ἀκούεις λέγοντος τοῦ Δαβὶδ⁵⁹, Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου; Οὐκ ἤκουσας περὶ τοῦ ἀγίου, ὅτι ἀπελύθη αὐτοῦ ἡ ψυχὴ⁶⁰; Τί δὲ Συμεὼν⁶⁰, ὅτε ἐνηγκαλίσατο τὸν Κύριον ἡμῶν, ποῖαν φωνὴν ἀφῆκε; Οὐχ ὅτι Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου, δέσποτα; Τῶ γὰρ ἐπειγομένῳ πρὸς τὴν αἰὶα διαγωγὴν βαρύτερα πάσης κολάσεως καὶ δεσμοτηρίου παντός ἢ μετὰ τοῦ σώματος ἔστι διατριβή. Μὴ τοῖνον τῆ ἑαυτοῦ ἀπολαύσει ἐπιζητεῖ τὰς περὶ τῶν ψυχῶν διατάξεις ἀκολουθεῖν· ἀλλὰ λογίζου περὶ τῶν συναρθέντων κατὰ τὸν βίον, εἴτε θανάτῳ δῖσταμένων, ὅτι παραπλήσιοι εἰσιν ὁδοιπόροι μίαν ὁδὸν πορευομένοις, καὶ διὰ τὴν συνεχῆ μετ' ἀλλήλων διατριβήν, ἐνωθεῖσιν ὑπὸ τῆς συνηθείας. Οἱ ἐπειδὴν τὴν κοινὴν ὁδὸν διεξελθόντες, καταλάβωσι⁶¹ λοιπὸν σχιζομένην αὐτήν, τῆς χρείας ἤδη ἀναγκάσιως μεριζούστας ἑκάτερον, οὐ τῇ συνηθείᾳ προσκαθεζόμενοι ἀμελοῦσι τῶν προκειμένων, ἀλλὰ τῆς ἐξ ἀρχῆς κινήσασας αὐτοὺς αἰτίας ὑπομνησθέντες, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἑκάστος ἀποτρέ-

χουσι πέραν. Ὡς οὖν ἐκεῖνοι· ἄλλος μὲν ἦν ὁ σκοπὸς· τῆς ὁδοῦ, συνῆθη δὲ αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἐκ τῆς συνηθείας οἰκειώσις· οὕτω καὶ τοῖς ἐν γάμῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ κοινωνίᾳ βίου συνημμένοις ἰδίαν προέκειτο δηλονότι τῆς ζωῆς τὸ πέραν· συναρθέντες δὲ ἀλλήλοις ἀναγκάσιως τὸ προδιατεταγμένον τῆς ζωῆς τέλος ἐχόρισε καὶ διέλυσαν.

Ἐγνώσασθε οὖν δικνοῖς, οὐκ ἐπὶ τῷ χωρισμῷ δυσφόρος ἔχειν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς συναφείᾳ χάριν ἔχειν τῷ συγκληρώσαντι.⁶² Σὺ δὲ καὶ ὅτε περιῆν σοὶ τὸ γύναιον, ἢ ὁ φίλος, ἢ τὸ παιδίον, ἢ ὅτιον ὧν ὁδὸν νῦν, οὐχὶ χάριν εἶχες τῶν παρόντων τῷ δεδιωκτί, ἀλλ' ἐνεκάλεις ὑπὲρ τῶν ἐλλειφθέντων. Εἰ μὲν γυναικὶ μόνῃ συνόκεις· ὅτι μὴ παῖδες ἦσαν οἰοῦς ἐβούλου⁶³· εἰ δὲ καὶ παῖδες παρῆσαν· ὅτι μὴ ὑπερπελοῦταις, ἢ καὶ ὅτι τῶν ἐχθρῶν τινὰς εὐμεροῦντας ἐώρας. Ὅρα τοῖνον μήποτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀναγκάσιως τῶν φιλάτων τὰς στερήσεις κατασκευάζωμεν, παρόντων μὲν οὐκ αἰσθανόμενοι, παρελθόντων δὲ περιεχόμενοι⁶⁴. Ἐπειδὴ γὰρ παρακειμένων τῶν ἐκ Θεοῦ ἀγαθῶν οὐκ εὐχαριστοῦμεν, ἀναγκασία ἡμῖν ἢ ἀφάρσεις διὰ τὴν αἰσθησίν⁶⁵ γίνεται. Ἵππερ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ τὸ ἄγαν προσκείμενον οὐχ ὁρῶσιν, ἀλλὰ δέονται συμμετρου τινός ἀποστάσεως· οὕτω καὶ αἱ ἀχάριστοι ψυχαὶ εὐκασιῶν ἐν τῇ ἀλλοτριώσει τῶν ἀγαθῶν τῆς παρελθούσης χάριτος ἐπιστάνουσθαι. Ὅτε γὰρ ἀπέλασαν τῶν χρηστοτάτων, οὐδεμίαν χάριν τῷ δεδιωκτί γινώσκοντες, μετὰ τὴν στέησιν, τὸ παρελθὸν μακρρίζουσιν. Ἀλλ' οὐδεὶς ἡμῶν ἀποκλείεται τοῦ εὐχαριστεῖν ὑπ' οὐδεμίᾳ περιστάσεως βίου, ἐὰν εὐγνωμόνως ἐκαστὸν ἐπιλογίζεσθαι θελῇ. Πολλὰς γὰρ ἀναθεωρήσεις καὶ οὐκ ἀτερπεῖς ὁ ἐκάστου ἡμῶν βίος· κέκτηται, ἐὰν περ ἄρα καταδεξώμεθα πρὸς τὸ ὑποβεβηκὸς ἀποβλέπειν, καὶ οὕτως ἐκ τῆς πρὸς τὸ χεῖρον συγκρίσεως τὸ ὑπάρχον ἡμῖν ἀγαθόν, πόσου τινός ἄξιόν ἐστιν ἐκμετρεῖν. Οἰκέτης εἶ; ἔχεις τὸν σεαυτοῦ ταπεινότερον· εὐχαρίστεις ὅτι ἐνός ὑπερέχεις, ὅτι μὴ ἐν τῷ μιλιῶνι⁶⁶, κα-

57) ἐμψύχους ποιήσας. 58) περισσότερον καιρὸν νὰ ἔμμενεν εἰς τὴν σάρκα.

59) Ψαλμ. 141 B. 60) Τωβ. γ, 6, 13. 61) Λουκ. 6. 29.

62) εὐφροσύνη, παρατηρήσασθαι.

63) τῷ αἰτίῳ τῆς συζυγίας ταύτης. 64) ἐνεκάλεις, παρεπονέου ὅτι ἐν εἶχες καὶ παιδία. 65) ἐπιθυμοῦντες. 66) διὰ τὸ αἰσθανόμενον. 66) συνήθως ποιῶν τῶν σκληρῶν.

ταδεδικάσαι, ὅτι μὴ πληγὰς λαμβάνεις. Οὐκ ἐπιλείψουσιν οὐδὲ τοῦτον^{66*} αἱ τοῦ εὐχαριστεῖν ἀφορμαί. Οὐ γὰρ ἔχει πέδας, οὐ δέδεται ἐν ξύλῳ⁶⁷. Ὁ δεσμώτης ἔχει τὸ ζῆν ἀκούσαν ἀφορμὴν εἰς εὐχαριστίαν· ἥλιον ὄρα, ἀναπνεῖ τὸν ἀέρα, ἐπὶ τούτοις εὐχαριστεῖ. Ἀδικῶς κολάζῃ; Τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι χαίρει. Δικαίως κατεδικάσθη; Καὶ οὕτως εὐχαριστεῖ, ἐνταῦθα τὴν δικὴν τῶν τετολημμένων ἀποτιννύς, ἀλλὰ μὴ ἐπ' ἀκραίοις τοῖς ἀμαρτήμασι τῇ αἰωνίᾳ κολάσει ταμιευθεὶς⁶⁸. Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ παντὸς βίου καὶ πάντων ἐπιτηδευμάτων ἐξεστὶ τῷ εὐγνώμονι μεγάλας τῶν παρόντων ἀποδιδόναι τῷ εὐεργέτῃ τὰς χάριτας. Νῦν δὲ τὸ τῶν δυσχεστευμένων⁶⁹ πεπόνθασιν οἱ πολλοί· τὸ μὲν παρὸν ἀτιμάζοντες, τῶν δὲ ἀπόντων ἐπιθυμοῦσιν. Οὐ γὰρ τοὺς ὑποδεεστέρους αὐτῶν ἀπαριθμοῦμενοι τὴν ὑπὲρ ὧν ἔχουσι χάριν ἀποπληροῦσι τῷ εὐεργέτῃ, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸ ὑπερέχον συγκρίσει⁷⁰, ὅσων ἀπολείπονται λογιζόμενοι, ὡς οἰκείων στεροῦμενοι τῶν ἑτέροις προσόντων, οὕτως ἀνιδῶνται καὶ καταμύρονται. Ὁ δούλος, ὅτι μὴ ἐλεύθερός ἐστι, δυσχεραίνει· ὁ ἐν ἐλευθερίᾳ τραφεὶς, ὅτι μὴ εὐπατρίδης, μηδὲ τῶν περιβλεπτοῦν ἐπ' εὐγενείᾳ, μηδ' ὅτι ἐπὶ τὰ πάππους ἔχει ἀριθμεῖν εἰς τὸ ἀνοῶ⁷¹, ἱπποτρόφους, λαμπροὺς, ἡμονομάχοις τὸν πλοῦτον ἐξανάλωσκοντα⁷². Ὁ κατὰ γένος περιφανὴς σχετιάζει, ὅτι μὴ ἐπὶ πλούτῳ κομᾷ⁷³, ὁ πλούσιος λυπεῖται καὶ ὀδυρεται, ὅτι μὴ πόλεων καὶ ἔθνων ἐστὶν ἄρχων· ὁ στρατηγός, ὅτι μὴ βασιλεύει· ὁ βασιλεὺς, ὅτι μὴ πάσης ὀμοῦ τῆς ὑφ' ἡλίῳ κρατεῖ, ἀλλ' ἐστὶν ἔθνη τοῖς αὐτοῦ σκῆπτροις μὴ ὑποκύπτοντα. Ἐκ πάντων δὲ τούτων συνάγεται τὸ ἐπὶ μηδενὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστεῖσθαι⁷⁴. Ἀλλ' ἡμεῖς

66*) τὸν ἐν τῷ μύθῳ καταδικαζόμενον καὶ πληγὰς λαμβάνοντα.

67) ὄργανόν τι κολαστικὸν δὲ τοὺς σκλάβους (τομ.προῦκι). εἰρκτικὴς βαρεῖα καὶ ξύλη, δὲ τῆς ὁποίας ἐπιρούσαν τὴν κεφαλὴν τοῦ σκλάβου, κα ἔδιναν ἐπιστῆ εἰς αὐτὴν σφ. καὶ τὸν τράχηλόν του, ὥστε δὲν ἤδύ. ατο νὰ κινήται ἐλευθέρως. 68) δὲν ἐφυλάχθη δὲ νὰ τιμωρῆθῆς εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν δὲ ὀλόκληρα τὰ ἀμαρτήματά σου. 69) αἱ δυσκολοὶ αἱ ὁποῖοι δὲν εὐχαριστοῦνται.

70) συγκρίνοντες ἑαυτοὺς πρὸς τοὺς ἀνετίους των.

71) εἰς τὰ ὀπίσω, προηόντος ἑαυτοῦ, 72) τὰ ἐλαττώματα ταῦτα εἶχον θ. α. θεῶν καὶ εἰς τοὺς ἀνατιλικούς ἀπὸ τοὺς δικαιοῦς. τοὺς Ῥωμαίους, προσελθόντα, 73) γαριφ, ὑπερηφανεύεται. 74) τὸ νὰ μὴ λαμβάνῃ εὐχαριστίας δὲ εὐδίν.

ἀφέντες τὰς ἐπὶ τοῖς ἀποῦσι λύπας, διδαχθῶμεν τὴν ἐπὶ τοῖς παρούσιν εὐχαριστίαν ἀποδιδόναι. Εἶπωμεν ἐν μὲν ταῖς σκυθρωποτέραις περιστάσει τῶν πραγμάτων τῷ σοφῷ Ιατρῷ, Ἐν θλίψει μικρᾷ ἢ παιδείᾳ σου ἡμῖν⁷⁵. Εἶπωμεν, Ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπεινωσάς με⁷⁶. Εἶπωμεν, ὅτι Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς⁷⁶. Εἶπωμεν, ὅτι Ὀλίγα ὧν ἡμάρτομεν^{76*} μεμαστιγώμεθα. Παρακαλέσωμεν τὸν Κύριον, ὅτι⁷⁷ Παίδευσον ἡμᾶς, Κύριε, πλὴν ἐν κρίσει καὶ μὴ ἐν θυμῷ^{77*}. Ἐλεγχόμενοι γὰρ, ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ τὸν κόσμον κατακριθῶμεν⁷⁸. Ἐν δὲ τῇ φαιδρότερᾳ τοῦ βίου διαγωγῇ^{78*} ἐκείνην λέγωμεν τοῦ Δαβὶδ τὴν φωνήν. Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι⁷⁹; Ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε· λόγῳ ἐτίμησε· τέχνας ἡμῖν συνεργούς τῆς ζωῆς ἔχαρισάτο· τροφὰς ἐκ τῆς γῆς ἀνίησι· βοσκημάτων ἡμῖν ὑπηρεσίαν δέδωκε. Δι' ἡμᾶς ὄμβροι· δι' ἡμᾶς ἥλιος· ἡ ὄρεϊνῆ, ἡ πεδιάσιμος ἡμῶν ἔνεκεν διακεκόσμηται, ἀποφυγὰς ἡμῖν πρὸς τὰς ἐκ τῶν ὀρῶν ἀκρότητα εὐτρεπίζουσα^{79*}. Δι' ἡμᾶς ποταμοὶ βέουσι· δι' ἡμᾶς βρῦουσι αἱ πηγαί· ἡ θάλασσα ἡμῖν ἀνείται⁸⁰ πρὸς ἐμπορίαν· οἱ ἐκ μετάλλων πλοῦτοι, αἱ πανταχόθεν ἀπολαύσεις, πάσης τῆς κτήσεως δωροφοροῦσες ἡμῖν, διὰ τὴν πλουσίαν καὶ ἀφθονον εἰς ἡμᾶς χάριν τοῦ εὐεργέτου.

Καὶ τί δεῖ τὰ μικρὰ λέγειν; Δι' ἡμᾶς Θεὸς ἐν ἀνθρώποις· διὰ τὴν καταφθαρεῖσαν σάρκα Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν^{80*}. Μετὰ τῶν ἀχαρίστων ὁ εὐεργέτης· πρὸς τοὺς καθημένους ἐν σκότει, ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης· ἐπὶ τὸν σταυρὸν ὁ ἀπαθής· ἐπὶ τὸν θάνατον ἡ ζωὴ· ἐπὶ τὸν ἀθὴν τὸ φῶς· ἡ ἀνάστασις διὰ τοὺς πεσόντας· πνεῦμα υἰοθεσίας, χρισμάτων

75) Ἡσαΐ. κς. 16. 76*) Ψαλμ. 118. 71.

76) πρὸς Ῥωμ. ἡ. 18. 76*) Ἰωβ. ιβ. 11. δὲ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.

77) πλεονάζει πρὸ τῆς προστακτικῆς βλ. σελ. 65. σημ. 197.

77*) Ἱερεμ. 1. 24. 78) πρὸς Κορινθ. Α. ια. 32.

78*) εἰς τὰς φαιδρότερας περιστάσεις τῆς ζωῆς μας. 79) Ψαλμ. 118. 12.

79*) προετοιμάζουσα ἡμῖν καταφύγια πρὸς ἀποφυγὴν τῶν κομφῶν τῶν ὀρίων. 80) ἐξηκλώθη, εὐρίσκειται ἀνοικτῆ. 80*) Ἰωαν. 18.

δικονομᾶ, στεφάνων ἐπαγγελίαι· τὰ ἄλλα, ὅσα οὐδὲ ἐξερθη-
σασθαι ῥάδιον, ἐφ' οἷς πᾶσι πρέπουσά ἐστιν ἡ φωνὴ τοῦ προφή-
του. Τί ἀνταποδοίμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν
ἡμῖν; Καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ τοῦτο οὐκ εἴρηται δεδωκέναι, ἀλλ' ἀντι-
δεδωκέναι ὁ μεγαλόδωρος⁸¹, ὡς οὐκ καταρχῶν χάριτος, ἀλλ'
ἀμειδόμενος τοῦ ὑπάρχοντος⁸². Τὸ γὰρ πῶν λαμβανόντων εὐ-
χάριστον εἰς εὐεργεσίαν καταλογίζεται. Ὁ· καὶ χρήματα διδούς,
αἰτεῖ παρά σου τὴν ἐλεημοσύνην διὰ τῆς χειρὸς τῶν πενήτων·
κάν λάβῃ τὰ ἑαυτοῦ, ἀκεραίαν σοι τὴν χάριν, ὡς ὑπὲρ οἰκείων,
ἀποπληροῖ⁸³. Τί οὖν ἀνταποδοίμεν τῷ Κυρίῳ, περὶ πάντων ὧν
ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Οὐ γὰρ ἀφίεμαι⁸⁴ τῆς φωνῆς τοῦ προφήτου,
καλῶς ἀπορούντος, καὶ περισκοποῦντος ἑαυτοῦ τὴν πείναν, ὅτι
οὐδὲν ἔχει πρὸς ἀντίδοσιν ἄξιον. Ὁ· ἐφ' οὗτω μεγάλας καὶ λαμ-
πραῖς εὐεργεσίαις, οὐμμενον ἐχούσας ὑπερβολὴν, πολλαπλασίονα
ἡμῖν τὰ εἰς ὑστερον ἐπαγγέλλεται· παραδείσου τρυφὴν, καὶ δό-
ξαν ἐν βασιλείᾳ, καὶ ἰσαγγέλους τιμὰς, καὶ Θεοῦ κατανόησιν
ὑπερ τοῦ ἀξιωθεῖσθαι, τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ τὸ ἀκρότατον· οὐ πᾶσα
ἐφίεται λογικῆ φύσις· οὐ καὶ ἡμεῖς ἐπιτόχοιμεν, ἐκ τῶν παθῶν
τῆς σαρκὸς ἑαυτοῦ· ἐκκαθάραντες. Πῶς οὖν, φησί, τὸ κοινωνι-
κὸν καὶ φιλόστοργον (ὃ ἐρωτῶν ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τελειότα-
τον, διότι πλήρωμα νόμου ἡ ἀγάπη⁸⁵) πρὸς τοὺς πλησίον ἐπι-
δειξόμεθα; Ἐπειδὴν πρὸς τινὰς ὑπὸ μεγάλων συμφορῶν κατεχο-
μένους εἰσελθόντες, μὴ συγκαίωμεν αὐτοῖς, μηδὲ συνδακρύω-
μεν, ἀλλ' εὐχαριστῶμεν ἐπὶ τοῖς γενομένοις. Οἰκίστον μὲν γὰρ
πάθος μετ' εὐχαριστίας ὑπενεργεῖν, ὑπομονῆς ἔχει· καὶ καρτερίως
ἀποδείξιν· ἐπ' ἄλλοτρίαις δὲ συμφοραῖς εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ,
ἐπιχαίροντάς ἐστι τοῖς κακοῖς, καὶ παροξύνοντας τοὺς λυπουμένους·
καὶ ταῦτα τοῦ ἀποστόλου ἐπιτρέποντος ἡμῖν κλαίειν μετὰ
κλαίωντων⁸⁶. Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Ἡ πάλιν ἀναγκαίως
τῶν τοῦ Κυρίου λόγων ὑπομνήσομεν ἡμᾶς, ἐπὶ τίσι χαίρειν προσ-
ετάχθημεν, καὶ ἐπὶ τίσι πένθειν; Χαίρετε, φησί, καὶ ἀγαλλιᾶ-

81) ὁ Κύριος. 82) ὁ τομείων τοὺς πρώτους εὐεργετήσαντας.

83) πόσον ὠφέλιμα ἔκφρασις! 84) εἶν ἔκκαλ ὡ ἀπὸ, εἶν παραιτούμαι.

85) πρὸς Ῥωμ. ιγ. 10. 86) πρὸς Ῥωμ. β. 13.

σθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς⁸⁶. Καὶ πάλιν. Θυ-
γατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, ἀλλὰ κλαύσατε ἐπὶ
τὰ τέκνα ὑμῶν⁸⁷. Οὐκ οὖν δικαίως μὲν συσκοτᾶν καὶ συναγά-
λεσθαι ὁ θεὸς λόγος ἡμῖν ἐπιτρέπει, τοῖς δὲ ἐκ μετανοίας ἀραιο-
σι δάκρυον συμπάθειν καὶ συνοδύρεσθαι, ἢ τοὺς ἀναλγήτως δικα-
κσιμένους ἀποκλαίεσθαι, ὅτι οὐδὲ ἴσασι πῶς ἀπόλλυνται.

Οὐχὶ δὲ ἐπὶ θανάτῳ ἀνθρώπων κατακλαύσονται, καὶ συνεκ-
βοήσονται τοῖς πενθοῦσι, πληρωτὴν προσήκει νομίζειν εἶναι τῆς
ἐντολῆς. Οὔτε γὰρ ἰκτρὸν ἐπαιῶν, τὴν ἀντὶ τοῦ βοηθεῖν τοῖς
κείμενοις, αὐτὸν τῶν νοσημάτων ἀναπιμπλάμενον· οὔτε κυβερ-
νήτην, ἀντὶ τοῦ κρατεῖν τῶν ἐμπλεόντων, καὶ τοῖς πνεύμασι
μάχεσθαι, καὶ διαφθεῖναι τὰ κύματα, καὶ πειραμυθεῖσθαι τοῖς
δειλοτέροις, καυτιῶντα καὶ συναλύοντα⁸⁷ τοῖς ἀπειροθαλάττοις.
Τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ὁ πρὸς τοὺς πενθοῦντας εἰσὼν, καὶ μὴ τῆς
ἐκ τοῦ οἰκείου λόγου ὠφελείας μεταδιδούς, ἀλλὰ τῆς ἐκ τῶν
ἄλλοτρίων παθῶν ἀσχημοσύνης μεταλαμβάνων. Ἐπιστομυθεῖν
μὲν οὖν ταῖς συμφοραῖς τῶν πενθοῦντων, ἀκόλουθον⁸⁸. Οὕτω
γὰρ ἑαυτὸν οἰκειώσῃ τοῖς πάσχουσιν, μὴ καθιλακευόμενος τῶν
συμφορῶν⁸⁹, μηδὲ ἐναδιαφορῶν τοῖς ἀλλοτρίοις ἀλγημάσιν. Οὐ
μὴν παραιτέρω γὰρ συνεκφέρεσθαι τοῖς λυπουμένοις προσήκει,
ὥστε ἢ συνεκβοᾶν, ἢ συνθηρνεῖν τῷ πεπονθέντι, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις
μιμῆσθαι καὶ ζῆλοισιν τὸν ἐσκοτωμένον ὑπὸ τοῦ πάθους· εἶν
συγκαθηρνεῖν καὶ ἑαυτὸν, καὶ συμμεκλαιμμεῖν, καὶ χαμκαὶ συγ-
κθησθαι, καὶ κούρως ἀμειλιν. Ἐκ τούτων γὰρ ἐστὶ μέλλον
ἐπιτείνειν τὴν συμφορὰν, ἢ καταπραΰνειν. Οὐχ ὄρεξ· ὅτι βουδῶνας
μὲν καὶ σπλήνες, οἱ μὲν τραύμασιν, οἱ δὲ πυρετοῖς ἐπιτιθέμε-
νοι, τὰς ὁδύνας συνεπιτείνουσι⁹⁰; χεῖρες δὲ τὸ ἀλγοῦν τῇ πρα-
εῖᾳ ἑαυτῶν ἐπικρῆ καταστέλλουσι; Καὶ αὐτὸς δὲ οὐκ μὴ ἐξα-
γιάξῃ τὸ πάθος τῇ παρουσίᾳ, μηδὲ συγκαταπέσει τῷ πεπωτω-
κότι. Ὁ γὰρ τὸν κείμενον ἀνιπτόν, ὑψηλότερος εἶναι τοῦ πε-
πωτωκότος πάντως ὀφείλει· ὁ δὲ ἐξ Ἰσοῦ καταπεσών, ἐτέρου καὶ

86) Ματθ. ε. 12. 87) Λουκ. κγ. 28. 88) συναλοφύρμενον.

89) εὐλογον, συγκαθηρνεῖν, κρέκιν. 90) χαίρων διὰ τὰς συμφορὰς αὐτῶν,

91) ἀξάνουσι.

αὐτὸς τοῦ ἀναστήσαντος ἐπιδείεται. Ἄλλὰ δάκνεσθαι μὲν ὑπὸ τῶν γινομένων, καὶ ἡσυχῇ τοῖς λυπηροῖς ἐπιστογάζειν προσήκει, ἐν συννοίᾳ προσώπου, καὶ σεμνότητι βάρους ἐχούσῃ, τὸ τῆς ψυχῆς πάθος δικστημαίνοντα⁹¹ φθειγγόμενον δὲ, οὐκ εὐθὺς ἐπιπηδᾶν ταῖς ἐπιτιμήσεσι προσήκει, ὡσπερ ἐναλλόμενον καὶ ἐπιμβαίνοντα τοῖς κειμένοις (φορτικὸν γὰρ τοῖς ὑπὸ λύπης τὴν ψυχὴν κεκακωμένοις αἱ ἐπιτιμήσεις· καὶ ἅμα δυσπαράδεκτοὶ εἰσι τοῖς κάμνουσι, καὶ πρὸς παρηγορίαν ἀπίθανοι τῶν ἀπαθῶς παντάπασι διακειμένων οἱ λόγοι), ἀλλὰ συγχωρήσαντα κενὰ καὶ ἄπρακτα⁹¹ ἐκδοῦσθαι καὶ ὀλοφύρεσθαι, ἤδη τοῦ κακοῦ ὑπανέντος τι καὶ χολάσαντος, τότε ἐμμελῶς καὶ πρᾶως τῆς παρακλησίσεως ἀπεισθαι. Ἐπεὶ καὶ οἱ πωλοδαῖματι τοὺς δυστηνίους τῶν πώλων οὐκ εὐθὺς κατάγγουσι τοὺς χαλινούς, οὐδὲ ἀνακρούουσιν⁹² (ἀναχαίττειν γὰρ οὕτω καὶ ἀποσεισθαι τοὺς ἐπιβάτας διδάσκουσι), ἀλλὰ συνενδιδόντες τὴν πρώτην, καὶ συνεζορμῶντες αὐτοῖς, ἐπειδὴν ἰδῶσιν ὑπὸ τῆς οικείας ὀρμῆς καὶ βίας τὸν θυμὸν ἀναλώσαντας, τότε παραλαβόντες δεδαμασμένους, εὐπειθεστέρους ἤδη ποιῶσι διὰ τῆς τέχνης. Οὕτως ἔσται κατὰ τὸν τοῦ Σολομῶντος λόγον· Ἄγαθόν εἰσελθεῖν εἰς οἶκον πένθους μᾶλλον, ἢ εἰς οἶκον πότου^{92*}· εἰ μὲλλοι τις, ἐπιστημόνας καὶ πρᾶως τῷ λόγῳ χρώμενος, μεταδιδόναι τῆς οικείας ὑγείας τῷ κάμνοντι, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἀλλοτριᾶς λύπης, ὡς ὀφθαλμῆς, μεταλαμβάνειν.

Κλαίειν οὖν μετὰ κλαίωντων. Ὅταν ἰδῆς ἐπὶ μετανοίᾳ τῶν ἡμαρτημένων τὸν ἀδελφὸν ὀδυρόμενον, σύγκλαυσον τῷ τοιοῦτῳ καὶ συμπάθει. Οὕτω γὰρ σοι ὑπάρξει ἐν ἀλλοτριῶς πάθει τὸ οικεῖον ἐπανορθοῦσθαι. Ὁ γὰρ ὑπὲρ τῆς τοῦ πλησίον ἡμαρτίας θερμοὺν ἀποσταξάξας δάκρυον, ἑαυτὸν ἐξιάσατο, δι' ὧν τὸν ἀδελφὸν ἀποδύρατο. Τοιοῦτος ἦν ὁ λέγων. Ἀθμῆα κατέσχε με ἀπὸ ἡμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου⁹³. Ἰπὲρ ἡμαρτίας κλαίει· αὕτη ἀρρώστια ψυχῆς· αὕτη θανάτος ἐστὶ τῆς ἀθανάτου· αὕτη πένθους ἀξία καὶ ὀδυρμῶν ἀσιγήτων. Ἐπὶ ταύτῃ πᾶν δάκρυον ῥεῖ, καὶ μὴ διαλίπῃ στεναγμὸς ἐκ βάθους καρ-

91) ἀφ' οὗ τοῖς συγγράμμασι καὶ ἐκδ. καὶ ἐν ἑρμ. μετὰ καὶ ἀνομιλῆς.

92) ἐμποδίζουσι αὐτοὺς τοῦ τρέχειν διὰ τοῦ χαλινού. 92*) Ἐκκλ. ζ. 3.

93) Ψαλμ. 118. 53.

δίᾳ ἀναπεμπόμενος. Ἐκλειε Παῦλος τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ^{93*}. Ἱερειῆς ἐκλειε ἐπὶ τοῖς ἀπολλυμένοις τοῦ λαοῦ⁹⁴. Ὅς γε ἐπειδὴ οὐκ ἔρκει τὸ ἐκ φύσεως δάκρυον, πηγὴν ἐπιζήτει δακρύων καὶ σταθμὴν ἔσχατον. Καὶ καθήσομαι, φησί, καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας πολλὰς, τοὺς ἀπολλυμένους^{94*}. Τὸ τοιοῦτον δάκρυον καὶ τὸ τοιοῦτον πένθος ὁ λόγος μακκρίζει· οὐ τὸ πρὸς πᾶσαν λύπην εὐάγωγον, καὶ ἐκ πάσης προφάσεως εὐκατάφορον πρὸς τοὺς θρήνους. Ἦδη δὲ τινες εἶδον τῶν φιληθῶν δι' ὑπερβολὴν ἡδυπαθείας ἐπὶ προφάσει τῆς λύπης πρὸς κραιπάλην καὶ μέθην ἐκτρεπομένους, καὶ τὸ ἀκρατὲς αὐτῶν ἐκ τῶν τοῦ Σολομῶντος λόγων παρακμυθεῖσθαι πειρωμένους, λέγοντος. Δότε οἶνον τοῖς ἐν λύπαις⁹⁵. Ἔστι δὲ ὁ παροιμιᾶκός λόγος, οὐχὶ μέθης ἀδειαν παρεχόμενος, ἀλλὰ συνέχων τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν. Ἴνα γὰρ τὸ αἰνιγματώδες αὐτοῦ παραλίπω, οἶνον λέγοντος τὴν λογικὴν εὐφροσύνην, οὐδὲ ὁ πρόχειρος νοῦς μικρὰν ἔχει τὴν ἐπιμέλειαν^{95*}, ἵνα μὴ τῷ σφοδρῷ τοῦ πένθους καταποθέντες⁹⁶, τῶν τροφῶν ἀμελῶσιν οἱ δυσπαρηγόρητοι καὶ βρυκτενοῦντες· ἀλλ' ἄρτω μὲν στηρίζεται ἡ καρδία τοῦ φιλολύπου, οἶνον δὲ τὸ συμπεπτικὸς τῆς δυνάμεως ὑπεριδῆται. Οἱ δὲ φίλοινοι καὶ οἰνόφυγες, οὐ τὴν λύπην καταπραυνόντες, ἀλλὰ κακὰ κακῶν διχμειβόμενοι, καὶ πονηροὶ τινες γινόμενοι συναλλάκται, νοσήματα, ψυχῶν διαμειβουσι νοσημάτων. οἱ τοὺς ἐπὶ τῆς τρυτάνης τὰς ῥοπάς ἐπανισσύντας μιμούμενοι, τοσοῦτον ὑφαιρουσι τῆς λύπης, ὅσον αὖξουσι τὸ φιληθῶνον. Ἄλλ' οἶμαι χρῆναι βοήθειαν τῇ φύσει παρέχειν τὸν οἶνον· καὶ μὴ τοσοῦτον ἐπιτρέπειν ἐγγεῖσθαι τὸν ἀκρατον, ὥστε σκότωσιν τοῖς λογισμοῖς ἐμποιοῖεν. Οὕτε γὰρ συνεκρῆνεται τῷ οἶνῳ τὸ λυπηρὸν· καὶ τὸ τῆς μέθης κακὸν τῇ ψυχῇ προσγενήσεται. Εἰ δὲ λύπης ἰατρός ἐστιν ὁ λογισμὸς, ἔσχατον ἂν εἴη τῶν κακῶν ἡ μέθη, τῇ ἰατρειᾷ τῆς ψυχῆς ἐμποδίζουσα. Ἄλλ' ἀνάλαβε τῷ λόγῳ τῶν εἰρημένων ἕκαστον, καὶ εὐρήσεις τό τε δυνατόν τῆς ἀπυστολικῆς

93*) πρὸς Φιλ. γ. 18. 94) Ἱερει. θ. α. 94*) αὐτ.

95) Παροιμ. λα. 6. 95*) μικρὰν δεικνύει πρόνοιαν καὶ ἐπιμέλειαν.

96) κατακρῖνθέντες, βυθισθέντες.

νομοθεσίας⁹⁷ και τὸ ὠφέλιμον· πῶς μὲν^{97*} πάντοτε χαρήσῃ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐπόμενος· πῶς δὲ προσεύξῃ ἀδιαλείπτως· πῶς δὲ ἐν παντὶ εὐχαριστήσῃ· τίνι δὲ τρόπῳ παρακαλέσῃ⁹⁸ τοὺς λυπούμενους, ἵνα ἐκ πάντων ἄρτιος ᾖ καὶ κατηρτισμένος⁹⁹, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τῇ ἐπισκηνώσει τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

97) τῆς ἐντελής, τοῦ παραγγέλματος. 97*) θέλει εὔρει, ἐνοήσει, τίνι μὲν τρόπῳ κλπ. 98) παραγορήσει. 99) ἐλόκληρος, ἀκέραιος καὶ τέλειος.

ΣΤ'. ΠΡΟΔΟΤΟΥ

Ὁ Πρόδοτος γεννηθεὶς τὸ 484 Π. Χ. (Ὀλ. 94, α). ἐν Λυκαρνασσῷ τῆς Καρίας, πόλει κατοικουμένη ἀπὸ Δωριεὺς Ἑλλήνας, θεωρεῖται καὶ εἶναι ἀρχαιότερος τῶν Ἑλλήνων ἱστοριογράφων καὶ πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι περιηγήθεις πολλὰ μέρη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, ἔγραψεν ἀκριβῆ, γλαφυρὰ καὶ χωριστάτων αὐτῶν ἱστορίαν εἰς ἑννέα βιβλία, τῶν ὁποίων μέρος ἀνήγει εἰς τὴν πανήγυριν τῶν Ὀλυμπίων ἐνάσιον ἔτην τῶν Ἑλλήνων τὸ 446 Π. Χ. μέρος δὲ μετέπειτα εἰς Ἀθήνας τὸ 444 Π. Χ. Αἱ συγγραφαὶ τοῦ Ἡρόδοτου ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀρχαίων, οἵτινες ἀνέμασαν τὰ ἑννέα βιβλία του ἐννέα Μούσας. Ἄν δὲ καὶ Δωριεὺς ὁ ἴδιος, ἔγραψεν ὅμως εἰς τὴν τότε καινότεραν καὶ ἐντελεστέραν τῶν διαλέκτων τῆς Μικρῆς Ἀσίας, τὴν ἰωνικὴν.

Σμ. Τῆς ὁποίας πρώτιστοι χαρακτῆρες εἶναι οἱ ἑξῆς. α) ἡ χρῆσις τοῦ η ἀντὶ τοῦ α καὶ μάλιστα τοῦ καθαροῦ. β') ἡ τροπὴ τῆς αὐ εἰς ω ἢ ου. γ') ἡ συνήθης χρῆσις τῶν φιλῶν συμφάνων καὶ πρὸ δαουνομένων φωσίντων. δ') ἡ μὴ ἀποφυγὴ τῆς γασμφιδίας. ε) τὸ ἀσυναίρετον τῶν ἐπιμάτων. ζ') ἡ διάλυσις τῶν διφθόγγων. η') ἡ παραμίλησις τῆς χρονικῆς αὐξήσεως. θ') ὁ σχηματισμὸς εἰς ω τῆς εἰς υ γεν. τῆς α. κλισίας. β') ἡ προσθήκη τοῦ εἰς τὰς δοτικὰς τὰς ληγούσας εἰς αἰς καὶ οἰς. ι) ὁ σχηματισμὸς εἰς ἔων καὶ ἔων τῆς πληθ. γεν. ια) ἡ χρῆσις τῶν προτακτικῶν ἄρθρων ἀντὶ τῶν ὑποτακτικῶν. Περὶ διαλέκτων Ἰδ. Κ. Β. Βιβλ. Α. καὶ ἰδιαίτερος περὶ τῆς ἰωνικῆς. §. 618.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΣΤ'. ΕΡΑΤΩ.

Περὶ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης.

Βουλόμενος δὲ ὁ Δαρείος, καταστρέφειν τῆς Ἑλλάδος¹ τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ², στρατηγούς ἀποδέξας³, ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἡρέτριαν καὶ Ἀθήνας⁴, δάτιν τε, ἔοντα⁵ Μῆδον γένους, καὶ Ἀρταφέρνηα, τὸν Ἀρταφέρνηου⁶ παῖδα, ἀδελφιδέν⁷ ἐαυτοῦ.

1) ἐν ὑποτάξει ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνους, οἱ ὅποιοι. 2) πρὸς σημειῶν ὑποταγῆς ἠπειροῦ καὶ θαλάσσης. Ἐρατ. μὴ μθ. 3) ἀντὶ ἐπιδείξας

4) διότι Ἀθηναῖοι καὶ Ἐρατρίαις βοηθούσας Μιλησίους ἤλθον εἰς Σάρδεϊς καὶ ἐνέπησαν αὐτάς. 5) ὄντα. 6) Ἀρταφέρνηου.

7) ἀδελφιδέν ἐαυτοῦ, ἀνιψιὸν ἐξ ἀδελφοῦ.

έντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἑρετριαν, κταρεῖν ἐωυτῷ ἐς ὄψιν⁸ τὰ ἀνδράποδα.

95. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι πρὸς βασιλεῖο⁹ ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης· ἐς τὸ Ἄλιον πεδίον¹⁰, ἅμα ἀγόμενοι πεζῶν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδουμένοιαι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατός ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι¹¹, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἰππαγωγὸν νέες, τὰς¹² τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἐωυτοῦ δασμαφόροιαι Δαρτεῖοι· ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι¹³ δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσθιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἐξυχοῖσιν τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθευτεν δὲ οὐ παρά τὴν ἡπειρὸν ἔχον τὰς νέας¹⁴ ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηάκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμευόμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλῆον ἐποιεῦντο.

99. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆρχον ἐκ τῆς Δῆλου, προσίχον¹⁵ πρὸς τὰς νήσους· ἐνθευτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτῶν παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον¹⁶. οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὐτε ὁμήρους ἐδίδουσαν, οὐτε ἔφασαν¹⁷ ἐπὶ πόλιν ἀσυγείτους στρατεύσθαι, λέγοντες Ἑρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας, ἐνθαῦτα τοῖτους ἐπολιόρκούν τε καὶ τὴν γῆν σφῶν ἔκειρον¹⁸, ἐς θ¹⁹ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν²⁰ ἐς τὸν Περσέων τὴν γνώμην.

400. Ἑρετρίεις δὲ, πυνθάνόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

8) ἐς ὄψιν ἐαυτοῦ. 9) ἀπὸ πλησίον τοῦ βασιλέως, ἄρα=πειφθέντες ὑπὸ βασιλείᾳ. 10) ἡ πῆλιξ αὐτῆς περιέχει τὴν ἀρχαίαν πόλιν Μόψου ὅστις ἡ Μόψου πόλις, ἡ ὅποια τώρα καθήκειν εἰς Ἰλλεϊκὸν γωρίον, Μεισίσσα ὀνομαζόμενον.

11) πέμψας ὁ Δαρτεῖος κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσαντας γῆν καὶ ἵππους, ἐπέμψε καὶ εἰς τὰς ὑποτειθεῖς αὐτῷ χώρας, κελύων νῆας μακρὰς καὶ ἰππαγωγὰς πλοῖα ποιεῖν. Ἐρατ. μῆ. 12) ἀντι: ἀς. 13) =εἰσβαλόντες μέσως εἰσὶν πρὸς χρῆσιν ἐαυτῶν εἰσεβίβασαν τοὺς ἵππους, ἢ καὶ ἐαυτοῖς οἱ ἵπποις εἰσεβίβασαν.

14) δὴν ἐβαστοῦσαν τὴν ἐσχάτην, δὴν ἔπλεον πλησίον τῆς Ἀσίας πρὸς τὸν Ἑλλ. καὶ τὴν Θρηάκην. 15) ἄραξαν εἰς τὰς νήσους, δηλ. τὰς λοιπὰς Κυκλάδας. 16) πόλις τῆς Εὐβοίας εἰς τὰ νότια τῆς νήσου, εἰς τοὺς πρόποδες τῆς Ὀλύης, περιφῆμου διὰ τὰ λατομεῖα μαρμάρου, διὰ τὴν τίτανον καὶ τὸν οἶνον αὐτῆς. 17) δὴν ἔστειραν, ἤρουντο.

18) κατέκοπτον, κατερίθωναν. 19) ἕως οὐ.

20) μετέστησαν, μετέβησαν.

ἐπὶ σφῆς ἐπιπλέονσαν, Ἀθηναίων ἐδεθήθησαν σφίσι βοηθοῦς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχόντας²¹ τῶν ἱπποδοτῶν Χαλκιδῶν τὴν χώραν, τοῖτους σφι διδοῦσι τιμωρούς²². τῶν δὲ Ἑρετρίων ἦν ἄρα²³ οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διασχίσις ἰδέας²⁴. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίας²⁵. ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἐκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετρίων τὰ πρώτα²⁶, φράζει τοῖσι ἦκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα²⁷. προσεδιέτο τε ἀπαλλάσσεσθαι σφῆας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσάπολωνται²⁸. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίην συμβουλεύσαντι πειθόνται· καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς ἑλωπὸν²⁹, ἔσωζον σφῆας αὐτοῦς.

401. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας³⁰ τῆς Ἑρετριῆς χώρας κατὰ Τρυμνας, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια· κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι· οἱ δὲ Ἑρετρίεις ἐπεξεληθὲν μὲν καὶ μηχανάσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλίην, εἰκώς δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τεῖχη, τοῦτο σφι ἔμελε πέρι³¹, ἐπεὶ τε ἐνίκα³² μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν· προσβολῆς δὲ γενομένης καρ-

21) Ἐροδ. Β, 77. Συνείθοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτε ὑπέτασσον κατὰ κράτος χώραν τινα, καὶ καταμετροῦσι τὴν χώραν καὶ διανεμόντες εἰς κλήρους, καὶ τὴν κληροδοτούσιν εἰς τοὺς ἐνδεσπετέρας τῶν πολιτῶν Ἀθηναίων, οἵτινες, λαμβάνοντες εἰς κατοχὴν τοὺς κλήρους τοῖτους, ἦσαν εἰς τὴν ὑποταγίσαν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ὡς φρουρὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαύοντες ἐαυτῶν ἐν Ἀθήναις πλεῖστην τὰ δικαιώματα τοῦ πολιτοῦ. Ἱπποδοτοῖαι δὲ ἡ ἵππους τρέφοντες, ἦσαν, ἢ τῆς τῶν ἵππῶν, οἱ μᾶλλον φορολογούμενοι, καὶ ἡ ἀξιολογώτερα τῆς πόλεως δύναμις ἰσχυρικῶς καὶ αἰσχυρικῶς.

22) βοηθοῦς. διὰ καὶ τιμωρήτων: δηλ. τοὺς Πέρσας ἐπεβλήσαντες.

23) ἀλλ' ὡς ἀπεβίβησιν οἱ Ἑρετρίαι δὴν ἐφρόνεον ὀρθῶς.

24) διότι ἐδύχοιοῦσαν, ἦσαν διηρημένοι κατὰ τὰς γνώμας.

25) καὶ καταφῆμι εἰς τὰς κορυφὰς. εἰς τὰ ὄψη. Πολιμν. 192.

26) Β. Σ. 88. 27) ὄλην τὴν παρούσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.

28) ὁμοῦ μὲν τοὺς Ἑρετρίεις. 29) διαβ. εἰς ἑλωπὸν, πόλιν τῆς ἡπειροῦ ἀπέναντι τῆς Ἑρετρίας. 30) ἄραξαν, ἐστάθησαν μὲν τὰ πλοῖα τῶν.

31) ἄν θυγατὸν καὶ διαφυλάξωσι τὰ τεῖχη, περὶ τούτου ἐφρόνεον.

32) ἀφ' οὗ ὑπερέκτισται ἡ γνώμη: καὶ μὴ ἀφῆται τὴν πόλιν.

τερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων τῆ δὲ ἐβδόμη Εὐφορβὸς τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαρχος ὁ Κυνέου, ἄνδρες πᾶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι³³ τοῖσι Πέρσῃσι· οἱ δὲ, ἐσαλθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν³⁴, τὰ ἱερά σὺλῃσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι³⁵ τῶν ἐν Σάραδισι κατακαυθέντων ἱερῶν· τοῦτο δὲ³⁶, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

102. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες³⁶ ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν κατέρροντες τε πολλὸν³⁷ καὶ δοκόντες ταῦτά τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν, τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριεὺς ἐποίησαν· καὶ ἦν γὰρ³⁸ ὁ Μαραθῶν³⁹ ἐπιτηδεύτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεύσαι⁴⁰, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίας, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτης.

103. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπίθοντο ταῦτα, ἐβόηθον⁴¹ καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγον δὲ σφας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης.

104. Οὗτος δὲ ὢν⁴² τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου⁴³, καὶ ἐκπεφυγὼς διπλὸν θάνατον⁴⁴, ἐστρατήγησε Ἀθηναίων· ἅμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρίου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο⁴⁵ λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους⁴⁶, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δοκούντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τσενθευτέν μιν οἱ

33) ἐπὶ ἕξ μὲν ἡμέρας ἐφονεύοντο πολλοὶ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὴν δὲ ἐβδόμην ἡμέραν... προδίδοισιν εἰς τοὺς Πέρσας τὴν πόλιν.

34) ἀντί· πρῶτον μὲν· ἔπειτα δὲ· ἢ τὰ τε ἱερά... καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

35) ἐκδοκόμενοι, εἰς πληρωμὴν. Τερψιχ. 101. 102. 36) ἠσυχάζοντες.

37) προχωροῦντες ὁρμητικῶς. 38) διὰ τοῦτο· ἐκεῖ τοὺς ἀδήγησεν ὁ Ἰππίης γ'· ἐκεῖ ὁ Μαρθ. ἦτο. 39) δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀπέκων τῶν Ἀθηνῶν 19 Ἀγγλ. μίλια, πρὸς τὰ Βλ. τῆς Πεντέλης, ἔνθα τὰ ὄρη σχηματίζουσι στενὴν κοιλίαν, ἐκπεκτεινόμενην κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν θάλασσαν εἰς ἐπίπεδον πάντε περιπυρῶν Ἀγγλ. μιλίων μήκους καὶ δύο πλάτους, ἀλλ' ἐκατέρωθεν ὑπὸ ἑλλας περιοριζόμενον.

40) εἰς τὸ ἐνιππεύσαι, διὰ τὸ ἱππικόν. 41) ἐβόηθησαν διὰ τὸ ὑπερασπίσασθαι τὸν τόπον των. 42) οὖν.

43) ἀπ' οὗ ἐπίστρεψεν ἀπὸ τῆς Σερρώνων. 44) δύο φορές εἶχεν ἀποφύγει τὸν θάνατον. 45) ἐποιεῦντο. 46) τοὺς Φοίνικας.

ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὴν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος⁴⁷ τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγόντες καὶ τούτους, στρατηγὸς οὗτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθείς ὑπὸ τοῦ δήμου.

105. Καὶ πρῶτα μὲν, ἔοντες ἐπὶ ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσιν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετώντα⁴⁸.

106. Τότε δὲ πεμφθείς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτεπὲρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πάνα φανῆναι, δευτεραίος⁴⁹ ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας⁵⁰ ἔλεγε, « ἢ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονται σφίσι » βοηθῆσαι· καὶ μὴ περιμῆδεν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι » δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ » Ἐρετριά τε νῦν ἠνδραποδίσται, καὶ πόλι λογίμῃ ἡ Ἑλλάς γέ- » γονε ἀσθενεστέρη⁵¹. » ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε· τοῖσι δὲ ἑαδὲ⁵² μὲν βοηθῆειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τοπαραυτικά ποιῆειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη⁵³, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρες ἔοντος τοῦ κύκλου⁵⁴. οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέληνον ἔμενον.

47) ἀπ' οὗ οἱ Ἀθηναῖοι καθήρεσαν τοὺς ἑαυτῶν τυράννους (οὗτω δὲ ὀνομάζεται πᾶς δυνάστης, ὅστις δὲν ἐκληρονομεῖ δυναστείαν καθιερωμένην ὑπὸ πολλοῦ χρόνου, ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου μόνον συνεχῶσαν κατεῖχε) δὲν ἐσχυρῶρον πλέον εἰς κἀμένα πολιτικὴν ἑαυτῶν νὰ δυναστεύη καὶ γαίην που τύραννος. ἐφροντίζον δὲ πανταχοῦ ὅπου καὶ ἂν ἦδύνατο νὰ σταταῖ ὡς δ η μ ο κ ρ α τ ι α ν, ἐν ᾧ ἕξ ἐναντίας οἱ Σπαρτιάται, καθελόντες καὶ αὐτοὶ μέχρι τίνος πολλαχόθεν τῆς Ἑλλάδος τοὺς τυράννους, ἠγωνίζοντο νὰ διατηρῶσι πανταχοῦ ὁ λιγ αρχι κ ο ν ἢ ἀριστοκρατικὸν πολιτεύμα.

48) καὶ τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα ἔχοντα. 49) ἔφασκε τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἰσοπορίας του. Κ. §. 350. Ἀπέχει δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἡ Σπάρτη 50 περίπου γωγρ. μίλια.

50) ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων. 51) καὶ ἡ Ἑλλάς ἔχασεν ἔνδοξον, ἀξιόλογον πόλιν. 52) ἀπὸ τοῦ ἀνάτω. Κ. §. 614. ἀπ φάσιον.

53) ἡ εἰνάτη ἡμέρα τῆς νέας σιλήνης. 54) τῆς σιλήνης δηλ. διότι καὶ κατὰ Παιουσίαν Α, κή. οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἐξιστρέτεον πρὸ τῆς πανσέληνου, ἀλλὰ μόνον τοῦ μηνὸς Κ α ρ ν ε ἰ ο υ, τοῦ ἀντιστοιχοῦντος μετ' τὸν Μεταγεννητικῶν τῶν Ἀθηναίων, ἢ τὸν ἡμέτερον Ἀγύουσον. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης τοῦ μηνὸς τούτου μέχρι τῆς δεκάτης ἔχοντες οἱ Σπαρτιάται ἔφραττον εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τὰ Κάρεια.

107. Τοῖσι δὲ βαρβάρουσι κατηγέστο⁵⁹ ἱπίης ὁ Πεισιστρά-
του ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς περιχοιμένης⁶⁰ νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν
τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκει ὁ ἱπίης τῇ μητρὶ τῇ ἐουτοῦ συνευ-
νηθῆναι· συνεβάλετο ὧν⁶¹ ἐκ τοῦ ὄνειρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθή-
νας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσῃεν ἐν τῇ ἐουτοῦ⁶²
γηραῖός· ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. τότε δὲ κατη-
γεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ ἑρετρίης ἀπέθισσεν⁶³
ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρείον, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὠρμίζε οὗτος· ἐκθάντας
δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι⁶⁴
ἐπῆλθε περρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθει⁶⁵, οἷα δὲ οἱ
πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῖνες⁶⁶ ἐσειόντο· τούτων
ὧν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκθάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς
τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέστο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ
ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν⁶⁷ ἀναστεινάζας, εἶπε πρὸς τοὺς πρεσβεῖ-
τα⁶⁸, « Ἢ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδὲ μιν⁶⁹ δυνησόμεθα
» ὑποχειρὴν ποιήσασθαι· ὁκόσῳ⁷⁰ δὲ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ
» ὀδὼν μετέγει. »

108. ἱπίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέ-
ναι⁶⁷. Ἀθηναῖοι δὲ τεταγμένοι ἐν τεμένει Ἡρακλέος⁶⁸, ἐπῆλ-
θον βοηθέοντες Πλαταιεὺς πανδημί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν
σφείας αὐτοῖς⁶⁹ τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιεὺς, καὶ πόνους ὑπὲρ
αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συγνοῦς ᾗδ' ἀναίρητο⁷⁰. ἔδοσαν δὲ ὧδε.
πισζόμενοι⁷¹ ὑπὸ Θεβαίων οἱ Πλαταιεὺς, ἐδίδωσαν πρῶτα πα-
ρατυχοῦσι Κλεομένει τῷ Ἀναζκνθρίδω⁷² καὶ Λακεδαιμονίοισι
σφείας αὐτοῦ. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγον σφι τάδε, « Ἡμεῖς μὲν

» ἐκαστέρω⁷³ τε οἰκόμεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπι-
» κουρή ψυχρῇ· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξανδραποδισθέντες,
» ἢ τινεσὶ πεισθῆναι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμῶς
» αὐτοῖς· Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισι τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν
» ἐούσι οὐ κακοῖσι⁷⁴. » ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ
κατὰ εὐνοίην οὕτω⁷⁵ τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθη-
ναίους ἔχειν πόνους, συνεσεβότα⁷⁶ Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν,
ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἰκέται ἰζό-
μενοι ἐπὶ τὸν βωμόν, ἐδίδωσαν σφείας αὐτοῦς. Θεβαῖοι δὲ πυ-
θόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοῦς Πλαταιεῶς· Ἀθηναῖοι δὲ
σφι ἐβούθηον. Μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορινθιοὶ οὐ πε-
ριεῖδον παρατυχόντες δε⁷⁷, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτροπέωντων
αμφοτέρων, οὐρίσαν⁷⁸ τὴν χώραν ἐπὶ τοῖςδε⁷⁹. ἐν Θεβαίους
Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοῦς τελέειν⁸⁰. Κορινθιοὶ
μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπιοῦσι
ἐπιθήκαντο Βοιωτοῖς· ἐπιθέμενοι δὲ, ἐσπώθησαν⁸¹ τῇ μάχῃ. ὑ-
περβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορινθιοὶ ἔθηκαν Πλαταιεῦσι
εἶναι οὖρους, τούτους ὑπερβάντες, τὸν Ἀσσιπὸν αὐτὸν ἐποιή-
σαντο οὖρον Θεβαίοισι πρὸς Πλαταιεῶς· εἶναι καὶ Ἰσάας⁸². ἔδο-
σαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιεὺς σφείας αὐτοῦ· Ἀθηναῖοισι τρόπω τῷ
εἰρημένῳ. ἔκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

109. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγόισι ἐγίνοντο δίχτα⁸³ καὶ
γνώμαι· τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβαλέειν· ὀλίγους γὰρ εἶναι⁸⁴
στρατὶ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω⁸⁵ κελεύον-
των⁸⁶. ὡς δὲ δίχτα τε ἐγίνοντο, καὶ εἶναι ἢ χειρῶν τῶν γνω-

59) τοῖς δὲ βαρβάρους ὠδήγει. 60) τῆς περιλοήσης. 61) ἐουτοῦ πείρασε
λοπόν. 62) πατρίδ. 63) ἀπέθισσεν. 64) καὶ αὐτῶ ταῦτα διατάσσει.

61) ἰωνκ. ἀντὶ μεζόνως καὶ ἐώθει. 62) πλεῖονες. 63) ἰωνκ. ἀντὶ ὀ-
δῶς. 64) παρατυχόντες, πρεσβεῖτας.

65) αὐτῆν ὑποτάξει. Β. Σ. 120. 66) ὀκόσῳ. 67) τελοσθῆναι, πληρω-
θῆναι. ψς καὶ ἐν τῇ συνθήκῃ· τὸ ὄνειρόν μου ἐβήκε.

68) εἰς τὴν γῶ, αν, ἢ τὸ ἄλλοσ τὸ ἀπριωμένον εἰς τὸν Ἡρακλέα.
69) εἶχον παραδῶσαι τὸν ἑαυτῶν τους. 70) ἀνῆρτο, εἶχον ἀναλάβει· πολ-
λοὺς κοπούς, ἀγῶνας. 71) πισζόμενοι. 72) πρ. Ε. Β. Ε. Ε. 39. 64. 70.

73) πολὺ μακρῶν. 74) δηλ. ἀγαθοῖς, ἱκανοῖς, γενναίοις. 75) οὐχὶ τοσοῦ-
τον ἐβούλοισαν πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς.

76) ἀαφίρομενοι, πολυμύοντες μὲ τοὺς Β. 77) προσελθόντες· δε.
78) ὤρισαν, ἔβαλαν ὄριζ. 79) τὰ ἐφείης, ὡς ἐφείης. 80) νὰ συναρ θῆμῶ-
ται μὲ τοὺς Β., νὰ ἀνήκωσι εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Βοιωτῶν.

81) ἠττήθησαν. 82) ἔβαλαν ὄριον ἐπὶ τῆς γῆς τῶν Θεβαίων καὶ Πλαταιέων τῶν
Ἀσσιπῶν καὶ τὰς Ἰσάας. Ε. 74. 83) οἱ στρ. τῶν Ἀθ. ἦσαν διερρημένοι· κατὰ
τὰς γνώμας. Β. Σ. 67.

84) ἔλεγον ὀλίγους εἶναι ἢ ὥστε συμβαλέειν. 85) ἐν ὧς τῆν δηλ. καὶ ὁ Μ.
86) συμβαλέειν.

μέων, ἐνθαῦτα⁸⁷, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψφιδισφόρος ὁ τῶν κυάμφ λαχῶν⁸⁸ Ἀθηναίων πολέμαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόφρον τὸν πολέμαρχον⁸⁹ ἐποιοῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι ἦν τε τότε πολέμαρχος Καλλιμάχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἑλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, « Ἐν σοὶ νῦν Καλλιμάχε, ἔστι ἡ κατα-
 » δουλώσαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνα λιπέ-
 » σθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἳα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ
 » Ἀριστογείτων λείπουσι⁹¹. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθη-
 » ναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον. καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψουσι
 » τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται⁹² παραδεδομένοι ἰπ-
 » πῆ· ἦν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷα τε ἔστι πρώτη τῶν

87) ἀντὶ ἐνθαῦτα. Τότε. 88) εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἄρχοντες ἐκλέγοντο διὰ κυάμφου. 89) εἶχε παρὰ τοῖς Ἀθ. ὁ πολέμαρχος ψφισμοῦ τῶν στρατιῶν, εἶθε καὶ αὐτὸς ψῆφον ἑαυτοῦ μὲ τοὺς στρατηγούς. Εἶχον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς κδ'. Ὀλ. ἐτ. 6 (685. Π. Χ.) ἑνέτα ἄρχοντας ἡ κυβερνήτας, δικαιοῦντας καὶ ἐφερούοντας σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ἐπὶ ἑν ἔτος, ἕκαστος εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἡ καὶ σπείρα, ὅλας τὰς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς υποθέσεις. ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν ἑνέτα ἄρχόντων, ὁ τρίτος κατὰ τὴν συνῆθη ἀπαριθμησὶν ἡ ὁ πολέμαρχος ὡς ἰδίως ὀνομαζομένη, πρέπει νὰ ἦτο κατ' ἀρχὰς τῶν ὄντων, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ σημαίνει, ἀρχηγὸς τοῦ πολέμου· εἰς τὸ προκείμενον δὲ μόνον χωρὶον ἀναφέρεται ἀκόμη ὡς ἐνδέκατος στρατηγός, ἀλλὰ καὶ ἕξ χωρὶς ἡγεμονία ν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀληθοῦς δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων, τῆς ἀπὸ τοῦ νῦν μὲν ἀναφανομένης, ἐπὶ δὲ Ἀριστείδου ἐπὶ τοῦτο προαχθίστης, ὡστε κατὰ πρότασιν αὐτοῦ ἀπαρτίσθαι νὰ ἐκλέγῃται πλέον εἰς τὸ ἐξῆς τοὺς ἄρχοντας ἀπὸ πάντων Ἀθηναίων καὶ οὐχὶ ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο ἀπὸ τινων μόνων τοῦ λαοῦ κλάσεων. ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς λέγω δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων, μέγρι τῆς καταλίσεως αὐτῆς, ὁ καλούμενος πολέμαρχος δὲν μετεἶχε τι τῶν τοῦ πολέμου, ἡ διοικήσεως τῶν ἐποίων ἀπεδόθη εἰς ἰδίως ἐπὶ τοῦτο ἐκλεγόμενος στρατηγός Μόνον δὲ ἡ ἐπιστάσις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θυσίας εἰς τιμὴν τοῦ Ἀρμυδίου καὶ Ἀριστογείτωνος, καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῶν ταφῶν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τῆς θυσίας εἰς τὴν Ἀγροτέραν Ἄρτεριν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ εἰς τὸν Ἐνυάλιον (Ἄρεα). μὰς ὑπενωμιάζουσιν ἀκόμη τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἀρχὴν ἰδίως ἑαυτοῦ καθῆκον ἦτο ἡ ἐπιστάσις τῶν δικαστηρίων ἐπὶ διαφορῶν τῶν ζένων καὶ τῶν συμμάχων ἐν Ἀθήναις. Φαίνεται δὲ πιθανώτατον, ὅτι ὁ περιορ σπείρα οὗτος τῶν καθῆκόντων τοῦ πολέμαρχου ἐγένετο εὐδὲς οὗτο ἡρχεσαν νὰ τὸν ἐκλέγῃσι διὰ κλήρου ἀπὸ πάντων τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ βίβλια τοσούτων σπουδαία καθῆκοντα δὲν ἤθλιαντο πλέον ὡς τα διακινδυνεύουσι, εἰς τὴν τοῦ κλήρου διάκρισιν, καὶ εἰς τὸ τυχερὰ ἀφαιρούμενα αὐτὰ.

90) εἰς τὴν ἐξουσίαν σου κείται. 91) βλ. Β. 56, ς, 125. 92) εἶναι γνωστὰ, ἀπορασαμένα. ἑκείνα, τὰ ὅποια θέλουσι πάθει.

» ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἶά τε ἔστι
 » γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τοιτέων ἀνήκει τῶν πραγμάτων
 » τὸ κύρος ἔχειν⁹³, νῦν ἐρχομαι φράσων. ἡμῶν τῶν στρατη-
 » γῶν ἑόντων δέκα, δίχχ γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελεύον-
 » των συμβαλέειν, τῶν δὲ οὐ συμβαλέειν. ἦν μὲν νῦν μὴ συμ-
 » βάλλωμεν, ἔλπομαι⁹⁴ τινα στάσι μεγάλῃν ἐμπεσοῦσαν δια-
 » σείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι ἦν δὲ συμ-
 » βάλλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέ-
 » σθαι⁹⁵, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων⁹⁶, οἷοί τε εἰμεν περιγενέσθαι
 » τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄρ-
 » τηται⁹⁷. ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς
 » τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τῶν
 » ἀποσπευδόντων τὴν συμβουλήν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κα-
 » τέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία⁹⁸. »

440. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτάται τὸν Καλλιμάχον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολέμαρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν· μετὰ δὲ⁹⁹, οἱ στρατηγοί, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτέων ἐγένετο πρυτανιῆ¹⁰⁰ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὗτοι καὶ συμβουλήν ἐποίηστο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανιῆ ἐγένετο¹⁰¹.

441. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε¹⁰², ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὡς Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιῦ κέρους ἡγήετο ὁ πολέμαρχος Καλλιμάχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον εἶχε κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμῶντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμενοι ἀλλήλων¹⁰³. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων

93) καὶ πῶς τάχα ἐπὶ σὲ κρέματα· νὰ ἀπορασῶσι περὶ τούτων τῶν πραγμάτων.

94) φοβούμαι· διότι τὸ ἐπιπῶ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν εὐρίσκειται ἀπλῶς ἐπὶ προσδοκίας τοῦ μέλλοντος. 95) πρὶν ἢ τῶν Ἀθηναίων τινὲς κακῶς φρονίσουσι. 96) μὴ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν, ἢν οἱ θεοὶ δὲν μὰς ἐγκαταλίποσι.

97) ἤρτηται, κρέμανται. 98) τὰ ἐναντία τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐγὼ κατέλεξα.

99) μετὰ δὲ ταῦτα. 100) ἕκαστος στρατηγὸς εἶχε τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ μίαν ἡμέραν. 101) πρὶν ἢ ἔλθῃν ἡ ἰδικὴ του ἡμέρα.

102) ἡ πρυτανία, ἡ ἡγεμονία. 103) βλέπομεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐμάχοντο ἐν-

ἀναγόντων καὶ πανηγύρεας τὰς ἐν τῆσι πεντητηρίσιν γινομένας¹⁰¹, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναῖοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ ταπσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγένετο τοιοῦνδε τι. τὸ στρατοπέδον ἐξισούμενον¹⁰² τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιαις ὀλίγαις¹⁰⁶, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατοπέδον· τὸ δὲ κέραις ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει.

112. ὡς δὲ σφι διετάκτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλὰ, ἐνὶ καύτῃ ὡς ἀπέσθησαν¹⁰⁷ οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους¹⁰⁸. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχιμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ¹⁰⁹. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέοντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεζόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρήν¹¹⁰, ὀρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων¹¹¹. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον¹¹². Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπει τε ἀθρόοι προσέμιζαν ταῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λίγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά

ταῦτα εἰσὶται, ὡς οἱ Ἕλληες πρὸ τῆς Τρωάδος παραταγαίνοι κατὰ ἔθνη ἢ φυλάς, καὶ ἕκαστος τῶν δικα στρατηγῶν ἰσρατήγι τῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὀπίαν ἄνται, καὶ τῆς ὀπίας ἦτο ἐκλαλεγαίμενος στρατηγός.

101) ἐν ταῦτα ἐννοεῖ τὰ μετὰ τὴν Παναθηναίαν. Καὶ τῷ ὅτι μὴ μετακλίπην τιμῆν δὴν ἔδυναντο νὰ τιμωσῶσι οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Πλαταιεῖς, εἰμὴ συμπεριλαμβάνοντες καὶ τοὺς Πλαταιεῖς εἰς τὰς εὐχὰς αὐτῶν, κατ' ἐκείνας τὰς θυσίας καὶ πανηγύρεας, εἰς τὰς ὅπιας διαμαρτύρητο ἔμπας ὁ λαὸς τῆς Ἀττικῆς, τιμωμένους τῆς πάλιν καὶ ἀρχηγείτιδος αὐτῶν Θεᾶς.

102) ἐκταθῆν ὥστε νὰ κατέχη τοσοῦτον μῆκος, ὅσον καὶ τὸ τῶν Μῆδων.

103) ὀλίγαις σφίρας, ὀλίγους στήχους; ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν Ἀριστοτέλην κεφ. ε'. λέγει, ὅτι τὸ κέντρον συνίστατο ἐκ τῶν φυλῶν Διονυτίδος καὶ Ἀντοχιτίδος, ἐκείνης μὲν τὸν Θιμιστοκλίαν, ταύτης δὲ τὸν Ἀριστοτέλην ἐχούσης στρατηγόν.

107) ἴων. ἀντί: ἀφίθισαν, ἀπελύθησαν.

108) ἄρμασαν κατὰ τὸν βαρβάρων. Ὀλυμπ. σβ. γ. τὸ 490 Π. Χ.

109) τὸ μεταξὺ τῶν δύο στρατοπέδων διάστημα ἦτο οὐχ ἴστων τῶν ὀκτώ σταδίων, περίπου ἡμισυῖας ὄρας. Β. Σ. 66.

110) ἀπέσθη ἐκ τῶν Ἀθηναίων. ἐνόμιζον τοὺς Ἀθηναίους μαινομένους, καὶ ὅτι ἡ μάχη αὐτῇ θέλει τοὺς γίνεαι πολλὰ ἄεθρα.

111) οὔτε τοξοτήτων. 112) ἐνόμιζον, ἐμπέρινον.

τε Μηδικὴν ὀρέοντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθῆμένους· τῶς δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μηδῶν φόβος¹¹³ ἀκούσαι.

113. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολυός¹¹⁴. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ¹¹⁵ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες¹¹⁶ ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν· τὸ δὲ κέραις ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων¹¹⁷. τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξαι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέραι ἀμφοτέρα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσαι εἶποντο κόπτοντες¹¹⁸, ἐς ἢ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμμενοι¹¹⁹, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

114. Καὶ τοῦτο μὲν¹²⁰, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ¹²¹ ὁ πολέμαρχος Καλλιμάχος διαφθείρεται, ἀνήρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Σπητίλω· τοῦτο δὲ Κυναίγιρος ὁ Εὐφορίωνος¹²² ἐνθαῦτα ἐπιλαθόμενος τῶν ἀφλάστον¹²³ νῆος, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοί.

115. Ἐπτά μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τῷ τῶν τοιοῦτο Ἀθηναῖοι. τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι¹²⁴, καὶ ἀναλαθόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἑλιπον¹²⁵ τὰ ἐξ Ἑρατοῖρης ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον¹²⁶, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμμενοι ἐς τὸ ἄστυ. Αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι¹²⁷ ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς· αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοήθηεν· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσαι ἀναδεῖξαι ἀσπίδα, εἰσὶ ἤδη ἐν τῆσι νηυσὶ.

113) ἀντί: φοβερὸν. Κ. §. 332. α. 114) ἡ μάχη διαρκεῖ πολυ.

115) ἦ, ἐνθα. 116) τὰς τάξεις. 117) ἀναεῖπται: ἀντί εἰων.

118) κτυπόμενες, φονεούμενες. 119) οἱ Ἀθηναῖοι.

120) τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, ἀντί: πρῶτον μὲν, ἔπειτα δὲ, Β. Σ. 116.

121) εἰς τὴν ἀκμὴν ταύτην τοῦ ἀγῶνος. 122) ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιοτοῦ Αἰσχύλου.

123) τὸ κερὶν μέρος τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου. 124) ἰσιστρέψαντες.

125) Βλ. κεφ. 107. 126) Βλ. Α. 90. 127) ἐλίγητο δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ κατηγορία, ὅτι κτλ. ἀλλ' ὁ Ἡρόδοτος ἀνακεῖ κατατίρη τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἀποδεικνύων ὅτι ἦτον ἀδύνατον, οἱ μισοσύγκριτοι Ἀλκμαιωνίδαι νὰ πράξωσι τοιοῦτον τι. νὰ ἀναδείξωσι δολοφόντι, ἐκ συνθήματος, ἀσπίδα εἰς τοὺς Πέρσαι καὶ τὸν Ἴππιαν.

116. Οὔτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ποδῶν εἶχον¹²⁸, τάχιστα ἐβόηθον ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἐβησαν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἤκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλήου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλήῳ τῷ ἐν Κυνησάργει¹²⁹. οἱ δὲ βάρβαροι τῆσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου¹³⁰, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνοιον¹³¹ τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου ἀνακωχέυσαντες¹³² τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.

117. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβαρῶν κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακκοσίους ἄνδρας¹³³. Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο¹³⁴. Ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι.

120. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας διασχιλίιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν¹³⁴, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγίνοντο¹³⁵ ἐν τῇ Ἀττικῇ. Ὑστεροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους¹³⁶. ἔλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ¹³⁷, αἰνέσαντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτέων¹³⁸, ἀπαλλάσσοντο¹³⁹ ὀπίσω.

128) Ἐτραχὺν ὄσον ἔμπορεύσαν. 129) τὸ γινώσκον προάστειον τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἀνατολὰς, παρὰ τὸν Ἰλισσόν. πρβλ. Ε, 63.

130) φθισκτικὸς εἰς τὸ πῆλαγος τοῦ Φαλήρου. 131) λιμὴν. πρβλ. Ε, 63. 85.

132) διψήσαντες ἐκεῖ ὀλίγον κερὶν μὴ τὰ πλοῖα.

133) περίπου 6400. ὁ δὲ ἀριθμὸς οὗτος, ἂν καὶ μίγας, εἶναι ὅμως σμικρὸς ὡς πρὸς τὸν ἀλλοθὺ λεγόμενον, ἔδει καὶ πιθανῶς ἐλθῆς. Ἀρχαῖοι δὲ τι ἐπίγραμμα λέγουσι, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐφόνοιον εἰς τὸν Μαραθῶνα ἐννεήκοντα χιλιάδας Μήδων! Πόθεν ὑπερμιγεθῆναι τὰ πράγματα ἢ ματαίως τῶν λαῶν, καὶ ἡ κενουδία τῶν ἀνδρώπων! 134) καὶ προσβάσαντες ἰγκαίρως, καὶ προλαβόντες.

135) ἐβῆσαν τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ἀναχωρητικῆς τῶν ἀπὸ τῆς Σπάρτης.

136) τοὺς φρονιμένους βίβιας, διότι οἱ ζῶντες εἶχον ἀπίθει.

137) μετὰ δὲ τὸ θεήσασθαι τοὺς ἐν Μαραθῶνι πεσόντας Μήδους.

138) τὰ κατορθώματα αὐτῶν. 139) ἐπίστρεψαν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ'. ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Περὶ τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης.

201. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Γρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνας ἐν τῇ διόδῳ. καλέεσται δὲ ὁ χώρος οὗτος¹ ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιούκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἐκότεροι ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις. ἐπεκράτες δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῆν ἄνεμον ἐχόντων² πάντων μέχρι Γρηχίνος· οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

202. Ἔσαν δὲ οἷδε Ἕλληνοι οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσιν ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται, καὶ Τεγεστῶν καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων³. ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκადίης εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκადίης χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι, καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι, καὶ Μυκενιαίων ὀγδώκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν· ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπίων τε ἐπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

203. Πρὸς τούτοις ἐπίκλιτοι⁴ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπόωντιοι πανστρατιῆ, καὶ Φωκῶν χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνας ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς αὐτοὶ μὲν ἦκιοι προδρομοὶ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμαχίων προσδοκίμοι πᾶσαν εἰὲν ἡμέρην⁵. ἡ θάλασσά τε σφι εἶη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ Αἰγινητέων⁶ καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἶη δεῖνον οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδ' εἶσαθαι, τῷ κακῶν ἐξ ἀρχῆς γινόμενον⁷· οὐ συνεμίχθη⁸ τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων μεγίστα⁸. ὀρεῖλαιεν ὦν καὶ τὸν

1) ἡ διόδος δηλ. 2) τῶν πρὸς βορρῆν κειμένων.

3) δηλ. 500. Τ. καὶ 300. Μ. 4) προσκεκλημένοι.

5) προσμένονται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ. 6) ἦσαν δὲ τότε οἱ πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ναυτικὸν, ἀμφοισθητόντες πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης.

7) εἰς τὸν ἵππουν δὲν ἐπεκλώσθη κακίαις εἰς αὐτὸς εἰς τὴν γένεσίν του.

8) συμμαχθῆναι εἶπαγον.

ἐπαλκόνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης⁹ πείσειν ἄν. οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμενοι, ἐβόηθον ἐς τὴν Τρηχίνα.

204. Τούτοις ἔσαν μέννιν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων· ὁ δὲ θωμαζόμενος μάχις καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδειος¹⁰, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδου, τοῦ Ἀναξανδρίου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλακμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλειου, τοῦ Ἡγησίλειου, τοῦ Δορύστου, τοῦ Λεωδότηου, τοῦ Ἐχιστράτου, τοῦ Ἡγίου, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδίου, τοῦ Ἰλλου, τοῦ Ἡρακλέους· κτησάμενος τὴν βασιλιῆν ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροδοκίτου.

205. Διζῶν¹¹ γὰρ οἱ ἔοντων προσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένης τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλιῆς¹². ἀποθανόντος δὲ Κλεομένηος ἀπαίδος ἔρσηνος γόνου¹³, Δωριέος τε οὐκέτι ἔοντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιλιῆ¹⁴· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνε Κλεομδρότου, οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος· Ἀναξανδρίδου παῖς, καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένηος θυγατέρα. ὅς¹⁴ τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξιόμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστειότας¹⁵ τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔοντες. παραλαβὼν δὲ ἀπικετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος· εἶπον, τῶν ἐστρατήγεσσι Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδῆν ἐποιήσατο Λεωνίδης μόνους Ἕλληνας παραλαβεῖν, ὅτι σφίον μεγάλως κατηγοροῦτο μηδίξειν. παρεκάλεσεν ὧν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι, εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερούσι ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τὴν Ἕλληνων συμμαχίαν. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες¹⁶, ἔπεμπον.

206. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρότους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὄρωντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερ-

9) παρὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ, παρ' ἐπιθυμίαν.

10) διὰ τῆς γενεολογίας ταύτης ἀποδεικνύει τὸν Α. γένιστον ἀπογόνον τοῦ Ἡρακλέους. 11) διττῶν. 12) εἶχεν ἀπομακρυνθῆναι ἀπὸ τῆς βασιλείας φροντίδας. 13) χωρὶς ἀφίνας ἀπογόνους. 14) Λεωνίδα. 15) τοὺς ὑπάρχοντας, ἰδικοὺς του. 16) καίπερ ἰκανῶς φρονούντας.

βαλλομένους· μετὰ δὲ, Κάρνεια¹⁷ γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὄρατάντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημίᾳ· ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνέωνοντο¹⁸ καὶ αὐτοὶ ἕτερα ταυτά ποιήσειν ἦν γὰρ κατὰ τωτὸ Ὀλυμπιάς¹⁹ τούτοις τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκ ὄντος δοκῶντος κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃ πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους· οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενέωνοντο ποιήσειν.

207. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσθολῆς ὁ Πέρσης, καταβρώδοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυ ἄλλοισι Πελοποννησίοις ἐδόκει ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχέων ἔοντων²⁰ τῇ γνώμῃ αὐτῇ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις, κελεύοντάς σφι ἐπιβοθήσειν. ὡς ἔοντων αὐτέων ὀλίγων στρατῶν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι.

208. Ταῦτα βουλευομένων σφίον, ἔπεμπε Ξέρξης κατὰ σκοπὸν ἰππέα ἰδέσθαι, ὅσοσι τέ εἴσι, καὶ ὅτι ποιέοιεν. ἀνηκόες δὲ ἐτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἄλισμένη εἶη²¹ ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶχον Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλήιδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἰππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατ' ὄρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες· εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἐξω ἐμάνθανε. τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἐκείτο. ἔτυχον δὲ τούτων τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἐξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὡς²² γὰρ μαζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους, ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθωμάκεις, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε, μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπῆλθε ὀπίσω κατ' ἡσυχίαν· οὕτω γὰρ

17) ἰσθμὸς εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀπολλωνίας Βλ. καὶ σελ. 135.

18) διενέοντες. ἰωνικ. τροπή του σφ εἰς ω. 19) ἡ 75η. Το 76η σελ. 146.

Η. Χ. 20) ἐπειδὴ κατ' ἄνωγον εἰς μεγάλην κίνησιν δια ταυτά καὶ τὸν

21) ὅτι εἶχε συναθροισθῆναι ἐκεί. 22) ὄρα.

τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς²³. ἀπελθῶν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξea τάπερ ὁπώπεε²⁴ πάντα.

210. Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξea. τέσσαρας μὲν δὴ παρεξήκε²⁵ ἡμέρας, ἐλπίζων αἰείσφραξ ἀποδορῆσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφρίνοντο, ἀναιδεῖη τε καὶ ἀβουλία διαχωρώμενοι, μένειν²⁶, πέμπε ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους²⁷ θυμωθεῖς, ἐντειλάμενος σφραξ ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑαυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσήσαν, καὶ οὐκ ἀπέλαυνον²⁸, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίησαν παντί τεω²⁹, καὶ οὐκ ἦμισα αὐτῷ βασιλεί, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες, ἐγένετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης³⁰.

211. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιεῖποντο³¹, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκεδεζάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθανάτους³² ἐκάλες βασιλεὺς, τῶν ἤρχε Ἰδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισηγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο³³ τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στενωπῶν τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρωόμενοι, ἤπερ οἱ Ἕλληνες³⁴, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὄκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα³⁵, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι, ὀρέωντες φεύγοντας, βοή τε καὶ πατάγη ἐπήσαν· οἱ δ' ἂν καταλαμβάνομενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιη-

23) καὶ εἶρε πολλὴν καταφρόνησιν· κανεὶς δὲν θέλωνε νὰ προσεῖξ ἐἰς αὐτόν.

24) ἐκέλευε τὰ ὁπία εἶχεν ἰδεῖν. 25) ἄρπαιε νὰ παρῆλθωσι.

26) οὕτω δουλ. τοῦ ἐφρίνετο, ἔτι μένουσιν ἀπὸ ἀνάιδειαν καὶ ἀβουλίας.

27) κερ. 62. 28) ἐφρίνοντο δὲ ἄλλοι κατόπιν καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἐπι-
τριφώσιν. 29) παντί τινι, ὅποιμδὴποτε. 30) δι' ἡλκς τῆς ἡμέρας.

31) κακῶς ἐπρασσο, ἐστεινωροῦντο. 32) κερ. 83.

33) δὲν κατιόρθενάν τι πλείοτερον. 34) E, 49.

35) ἔτι ἐστρεφον τὰ νῶτα. B. Σ. 202, 203.

τέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρωόμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες³⁶, ἀπῆλαιον ὁπίσω.

212. Ἐν ταύτῃσι τῆσι προσόδοισι³⁷ τῆς μάχης λέγεται βασιλεὺς θεύμενον τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δειάσαντα περὶ τῆ στρατιῆς· τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο· τῆ δ' ὑστεραῖη οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους τε ἐσεσθαι ἐτι χεῖρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον· οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν μέρει³⁸ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν· ὡς δὲ οὐδὲν εὐρίσκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῆ προτεραῖη ἐνώρων, ἀπῆλαιον.

213. Ἀπορέοντας δὲ βασιλεὺς, ὅτι χρῆσται τῷ παρεόντι πρήγματι, ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους³⁹, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλεὺς δοκέων οἴσασθαι· ἐφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρου φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διεφθεῖρε⁴⁰ τοὺς ταύτη ὑπομείναντας Ἕλληνας. ὕστερον δὲ δειάσας Λακεδαιμονίους ἐφυγε ἐς Θεσσαλίην καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκλήρυθη⁴¹. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε⁴² ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηγινίου.

215. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρσεε τὰ ὑπέσχετο ὁ ἐπιάλτης κατεργάσασθαι, αὐτίκα περιχαρῆς γενόμενος, ἐπεμπε Ἰδάρνην, καὶ τῶν ἐστρατήγεω Ἰδάρνης. ὠρμάτω⁴³ δὲ περὶ λύγων ἀφὰ ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

216. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ρέοντος⁴⁴. οὐνομα δὲ

36) οὕτε κατὰ τάγματα, οὕτε πανστρατιῆ ἐφορμῶντες. 37) ἐσόδους.

38) κατὰ σιρὰν. 39) τοῦ ὠμίλησι, ἰκονοποιήσιν. 40) ἔφρασαν εὐθροον.

41) ἀκλήρυξαν χρηματικὴν ἀνταμοιβὴν, εἰς τὸ ὅστις θέλει τὸν ροῦσθαι.

42) ἐφονεύθη. 43) ἀντί, ὠρμάντο. ἱεξιήσαν. 44) κερ. 200.

45) B. Σ. 67.

τῶ οὐρεὶ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῶ τούτῳ κείται, Ἀνόπαια⁴⁵· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν Ἀλληῶν πόλιν, πρώτην ἐούσαν τῶν Λοκροῖων πρὸς τῶν Μηλιέων⁴⁶, καὶ κατὰ Μιλάμπυγόν τε καλούμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρα· τῆ⁴⁷ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

217. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἄσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. ἥως τε δὴ διέφαινε, καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος, κατὰ δὲ τοῦτο⁴⁸ τοῦ οὐρεος ἐφύλασσαν, ὡς καὶ πρότερόν μιν δεδῶλωται, Φωκίαν χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοι⁴⁹ τε τὴν σπειρίην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κἀτω ἐπὶ βολῇ⁵⁰ ἐφύλασσαν ὑπὸ τῶν εἰρηταί⁵¹. τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκίαις ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ⁵² ἐφύλασσαν.

218. Ἐμαθον δὲ σφραγίσαι οἱ Φωκίαις ὧδε ἀναβεβηκότας ἀναβάντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὐρεος, πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νημεῖα, ψόφου δὲ γενομένου πολλοῦ, ὡς οὐκ ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἑδραμον οἱ Φωκίαις, καὶ ἐνέδινον τὰ ὄπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρεῖσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυσμένους ὄπλα, ἐν θυώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφραγίσασθαι ἀντίζουον, ἐνεκέρησάν τε στρατῶ. ἐνθαῦτα Ἰδάρης, καταβῆθῃσας, μὴ οἱ Φωκίαις εἶσαι Λακεδαιμόνιοι, εἰρατο τὸν Ἐπιάλτεια, ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρέκεις, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην· οἱ δὲ Φωκίαις, ὡς ἐβλάλλοντο τοῖσι τοξομασί πολλοῖσι τε καὶ περικλυτοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιεστώμενοι, ὡς ἐπὶ σφραγίσθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὲ ταῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ἰδάρεια Πέρσαι Φωκίαν μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβησαν⁵³ τὸ οὐρεος κατὰ τάχος.

45) πρὸς τὸ μέρος τῶν Μηλιέων. 47) ἐθα. 48) τὸ μέρος. 49) πρὸς ἃ κερᾶσπον τῆς πατρίδος των. 50) τὸ κάτω στεῖνον, ἢ κάτω εἰσοδος.

51) κερ. 212. 52) ὑποσχεθῆντες Λεωνίδῃ. 53) ἀλλὰ κατέβησαν.

219. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐούσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεισιτής⁵⁴, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα εἶσεσθαι ἅμα τοῖσι σφραγίσασθαι θάνατον. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόματοι ἦσαν οἱ ἐξαγγελίαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον, (οὗτοι μὲν ἐτι νυκτὸς ἐσήμνησαν) τρίτοιο δὲ οἱ ἡμεροσκόποι⁵⁵, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρας, ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφραγίσοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

220. Λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτὸς σφραγίσαι ἀπέπεμφε Λεωνίδης, μὴ ἀπίλονται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρροῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπείας⁵⁶ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ἦλθον φυλάζοντες ἀρχὴν⁵⁷. ταύτην καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλειστός εἰμι⁵⁸, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἤσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθελοντας συνδιακινδυνεύειν, κελυσαί σφραγίσαι ἀπαλλάσσασθαι· αὐτῷ δὲ ἀπείνα οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτη· εὐδαίμονι οὐκ ἐζηλείφετο⁵⁹. ἐκέρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης· τοῖσι Σπαρτιητέσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου⁶⁰, ἡ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλεῖα σφραγίσαι ἀπολεσθαι. ταῦτα δὲ σφραγίσαι ἐξαμέτρουςι χροῖ, λέγοντα ὧδε,

Ἔμιν δ', ὃ Σπάρτης οἰκίητορες εὐρυχόροιο,

Ἡ μέγα ἄστυ ρικυδὲς⁶¹ ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι⁶²
Πέρθεται· ἡ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Περθῆσει βασιλῆ γθῆμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.

54) ἦτο ἐξ Ἀκαρνανίας (221) ἰχθύος, πολλοῦ μάντιος. πρβλ. Α. 62. Θ. 39.

55) πρβλ. 182. Η. 21. 56) εἴτις μὴ εἶναι εὐπρεπείας. Β. Σ. 221.

57) ἐξ ἀρχῆς. 58) ταύτην τῇ γνώμῃ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον προστιθεῖμαι, ὡστα ρίωμα κτλ. 59) νομίζω, ἔτι ταῦτα εἰαγεν ὁ Λεωνίδης.

60) πρβλ. καὶ κερ. 239. 61) ἰνδοῦς τάπη. 62) ὑπὸ τῶν Περσῶν.

Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σήησει μένος οὐδὲ λεόντων
 Ἀντιόη· Ζηρός γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἔφημι

Σήησεσθαι, πρὶν τῶν δ' ἕτερον διὰ πάντα δάσθαι.

ταυτὰ τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος κα-
 ταθέσθαι μόνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μάλ-
 λον, ἠγωνίμην διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως· οἰχέσθαι τοὺς οἰχομένους,

221. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τὸδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι
 γέγονε. οὐ γὰρ μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν, θς
 εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίνην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον
 εἶναι τὰ ἀνάκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τούτων τὸν εἰπαντα ἐκ τῶν
 ἱερῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκθαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀπο-
 πέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐ-
 τὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπετο, τὸν δὲ πᾶσι δα συστρατευόμενον, ἔοντα
 οἱ μονογενέα, ἀπέπεμψε.

222. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι, οἱ ἀποπεμπόμενοι οἰχόντο τε
 ἀπίοντες καὶ ἐπέιθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κα-
 τέμειναν μῦθοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν
 αἰκόντες ἕμενον καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφας Λεωνί-
 δης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος⁶³. Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάχισα·
 οἱ οὐκ ἔφρασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
 ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ μεταμείναντες συναπέθανον, ἐστρατιήγες δὲ
 αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμω.

223. Εἰρήνης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἐπνατεῖλαντος σπονδὰς ἐποιή-
 σατο, ἐπιστῶν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάχιστα πληθῶρην⁶⁴ πρόσ-
 οδον ἐποίηστο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ ἑπιτάτῃ οὕτω⁶⁵. ἀπὸ
 γὰρ τοῦ οὐρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχυτέ-
 ρος ὁ χώρος πολλῶν, ἢ περὶ ἡ περιόδός τε καὶ ἀνάβασις, οἱ τε δὴ
 βάρβαροι οἱ ἄμφι Εἰρήνης προσήϊσαν, καὶ οἱ ἄμφι Λεωνίδην Ἑλ-
 ληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι⁶⁶, ἤδη πολλῶ μάλ-
 λον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεζήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος, τὸ μὲν

63) ὡς ὑπὸντος ἀνιόντος. 64) περὶ πλῆθους ἀγέρων, 2 ὄρας περίπου πρὸ
 μεσημβρίας. 65) οὕτω τῇ εἰχε παρατηγῆσαι ἐς ἑπιτάτῃ, μὲ ὅταν τοῦτο ἔ
 Εἰρήνης ἰβιάσθι. 66) ὡς ἀποθανόμενοι.

γὰρ ἔρυμα τοῦ τοίχους ἐφυλάσσετο· οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡ-
 μέρας ὑπεξιώντες ἐς τὰ στενωπόρα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμι-
 σγοντες⁶⁷ ἐξω τῶν στενωπῶν, ἐπιπτον⁶⁸ πλήθει πολλοὶ τῶν βαρ-
 βάρων. ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελείων ἔχοντες μάστιγας
 ἐβρίπιον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες, πολλοὶ
 μὲν δὴ ἐπέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεσθείροντο·
 πολλῶν δ' ἔτι πλεόνες κατεπατέοντο ζῶσι ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ
 λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. αἶτε γὰρ ἐπιστάμενοι⁶⁹ τὸν μὲλ-
 λοντά σφι εἶσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἐπι-
 δείκνυντο βώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παρα-
 χρεώμενοί τε καὶ αἰτέοντες⁷⁰.

224. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων τριηκῶντα
 ἐτύγγανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ζήρεσι διεργάζοντο τοὺς
 Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενό-
 μενος ἀριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων,
 τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα⁷¹.
 ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων⁷², καὶ δὴ καὶ Περ-
 σέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν δὲ
 δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ἰπεράνθης, ἐκ
 τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης· γεγονότες Δαρεῖω.

225. Εἰρξέω τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεσ-
 μενοι, καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λα-
 κεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς δ' τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ
 Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν⁷³ καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετρακίς·

67) οἱ Ἕλληνες. 68) οἱ βάρβαροι. 69) οἱ Ἕλληνες.

70) καταχρῶμενοι σώματων καὶ ψυχῶν, ἀφιδῶς χρώμενοι τοῖς σώματι, καὶ
 ἰθουσιάντες μανιωδῶς.

71) ἴσως τὰ ἀνίγνωσεν εἰς τὸ μνησίον, τὸ ὅποιον ἀνίγνωρον εἰς τὰ ΒΑ. τῆς
 Σπάρτης εἰς τιμὴν τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην διαπεφάντων Σπαρτιῶν.

72) τεσοκράκοντα ἴτη μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην μεταφέρων ἐ Παισα-
 νίας εἰς τὴν Σπάρτην τὰ ὅσα τοῦ Λεωνίδου, τὰ ὅποια καὶ ἐναπετίθησαν εἰς
 μυκίον πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἀγορᾶς, ἀπὶ κεντῶ τοῦ θεάτρου. ἠγωνίζοντο δὲ
 ἐνθαῦτα κατ' ἔτος οἱ πολλοὶ καὶ ἀπηγγέλλετο τῶν πεσόντων ἑξαμίον· ἔστατο
 δὲ πλεονῶν καὶ στήλη, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἴσαν ἰγγιγραμμένα ὄνομα καὶ γένος ἑ-
 πώντων τῶν ἐν Θερμοπύλαις ἀγωνισαμένων. 73) ἀφίρπασαν.

τοῦτο δὲ συνεστήκει, μέχρι οὐ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπίθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεύτην ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ ναῖμα.⁷⁴ ἔς τε γὰρ τὸ στεῖνον τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρουν ὀπίσω, καὶ παρκαμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἕζοντο ἐπὶ τὸν κολωνόν⁷⁵ πάντες ἄλλες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων· ὁ δὲ κολωνός ἐστὶ ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅπου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ⁷⁶. ἐν τούτῳ σφῆς· τῷ χώρῳ ἀλεζομένους· μαχαίρησι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγγαχον ἐπι περιούται⁷⁷, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχουσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν⁷⁸ ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔριμα τοῦ τεύχους· συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

226. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὁμοῦ λέγεται ἀριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιότης Διηνέκης· τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξει σφῆς τοῖσι Μήδωσι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηγινίων, ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίεωσι τὰ τοξείματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οἰσῶν ἀποκρύπτειν· τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι· τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίᾳ ποιούμενον τὸ τῶν Μήδων πλήθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηγίνιος ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ, ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοῦ· ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ· ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτῳ τρόπῳ ἔπεα φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.

227. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοί, Ἀλφρέος τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα, τῷ οὐνομα ἦν Διθόραμβος, Ἀρματίδω.

228. Ὀρφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη, τῆπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι, ἡ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδω ἀποπεμφθέντας οἰχέσθαι⁷⁹, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

74) ἢ μάχῃ διαβῆναι ἄλλην μορφήν. 75) λόφον. 76) πρὸς τιμὴν τοῦ Λεωνίδου, ὡς μνησκῆν αὐτοῦ. 77) ὅσοι εἶχον ἀκόμην περιλειπομένης. 78) μέρος μὲν. 79) καὶ τοὺς τελευτήσασι πρὶν ἢ οἰχέσθαι τοὺς ὑπὸ Α. παρεθέντας.

Μυριάσιν ποτὲ τῆδ⁸⁰ τρηκασίαις ἐμάχοτο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτοροι.
ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιότησι ἰδίῳ,

ἽΩ ξεῖρ', ἀγγέλλεω⁸¹ Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
Κεῖμεθα τοῖς κείων ῥήμασι πειθόμενοι.
Λακεδαιμονιοῖσι μὲν δὴ τούτῳ τῷ δὲ μάντι τότε,
Μνήμα τόδε κλεινοῦ Μεγιστία, ὅρ ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψόμενοι⁸².
Μάντιος, ὅς τότε Κῆρας ἐπερχομένης⁸³ σάγα εἶδῳ
Οὐκ ἔτι.η Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι⁸⁴, ἐξω ἡ⁸⁵ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφῆς οἱ ἐπικασμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίω Σιμωνίδῃ⁸⁶ ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην⁸⁷ ὁ ἐπιγράφας.

229. Δύο δὲ τούτων τῶν τρηκασίων λέγεται Εὐρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέρωσι, κοινῶ λόγῳ χρῆσαμένοις, ἡ ἀποσωθῆναι ἑαυτοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν⁸⁸ ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶνες ἐς τὸ ἑσχατόν⁸⁹, ἡ, εἶγε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρὸν σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθαλῆσαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμῃ διενοιχθέντας, Εὐρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα, ἀγειν αὐτὸν κελύσαι τὸν εἰλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκω δὲ αὐτὸν ἡγάγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα εἰχέσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμιλον, δια-

80) ἐνταῦθα. 81) ἀντὶ προστακτ. Β. Σ. 226.

82) ὑπερβάντες. 83) τὸν ἐπίοντα θάνατον, ἄλιθρον.

84) μὴ ταῦτα τὰ ἐπιγράμματα καὶ τὰς στήλας.

85) ἐκτός τοῦ, πλὴν ἢ. 86) περίφημος ποιητὴς ὕμνων, ἐπιγραμμάτων καὶ ἑλεγμῶν, ὕμνησας διὰ πολλῶν ποιημάτων τοῖς τε ἐν Μαραθῶνι, καὶ ἐν Ἀρτεμισίῳ καὶ ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλατακαῖς ποικιλοδυσέουσας. πρὸς Ε. 102. Ἐγενήθη τὸ 537 Π. Χ. 87) διὰ φιλίαν. 88) ἀπολλυμένοι, ἀφαιμένοι.

89) ὑπερβαλλόντως.

φθάρηται· Ἀριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα⁹⁰ λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μόνων Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι⁹¹ ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ἁποῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιτῆας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσις, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκάει· ὡς σφι ἔχειν⁹² μνηῖσαι μεγάλως Ἀριστόδημῳ.

230. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόρασιν τοιήνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεδὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινόμενην, οὐκ ἐβελήσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι⁹³· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθάνειν.

231. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδος· τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσων δὲ τοιαῦδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαβε⁹⁴ πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην.

232. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλοι ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τρηκοσίων τουτέων περιγενέσθαι, τῷ ὄνομαι εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγχασθαι.

233. Οἱ δὲ Θεβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκάεις ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Ἑρσίων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὲ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχιθέντες τουτέων, χειράς τε πρότεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον⁹⁵ τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μειδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βασιλεῖ. ὑπὸ δὲ ἀναγκάεις ἐχόμε-

90) δειλῆ συνεχόμενον. 91) εἰάν ἐγίνετο ὥστε μόνος ἀσθενήσας νὰ ἐπιστρέψῃ. 92) ἦτο ἀναγκάειν ὥστε αὐτοί. 93) σωθῆναι. 94) ἀπίπλυι, ἀτήρσιν. Θ. 71. 95) πλεσίον, κῆτομάλου.

νοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίετο, καὶ ἀνάτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοῦς τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. οὐ μένοι τὰ γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεονας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιεῖς, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θεβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιῶν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΝ Τῷ Β'. ΤΟΜῳ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου ἠθικῶν περὶ Παίδων Ἀγωγῆς.	3
Β. Ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου Στοβαίου.	34
α. Ἰεροκλέους Ἐκ τοῦ πῶς πατρίδι χρηστέον.	40
β. » Ἐκ τοῦ περὶ Φιλαδελφίας.	43
γ. Μουσανίου Ἐκ τοῦ εἰ παραπλησίως παιδευτέον τὰς θυγατέρας τοῖς υἱοῖς.	47
δ. » Ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναιξὶ φιλοσοφητέον.	50
Γ'. Πλάτωνος Κρίτων.	73
Δ'. Πλουτάρχου Περικλῆς.	114
Ε. Ἐκ τῶν τοῦ Θείου καὶ Μεγάλου Βασιλείου, εἰς τὴν μάρτυρα Ἰουλίτταν.	131
Σ'. Ἡρόδοτου Βιβλίον Σ'. Περὶ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης.	143
» Βιβλίον Ζ'. Περὶ τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης.	

